

6 # 4 C. # 8

UAN

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

Handwritten text in a cursive script, likely a library call number or title, written in dark ink on aged, yellowish paper. The text is arranged in a vertical column and is partially obscured by a watermark.

BT700

M3

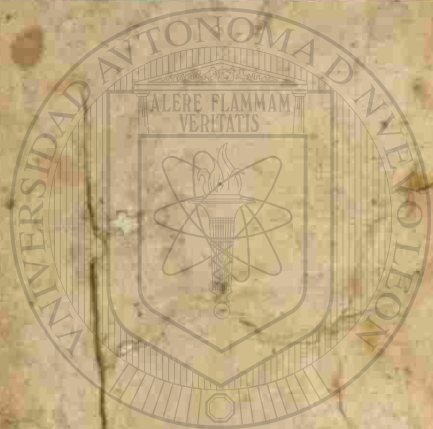
1712

c. 1

TÓNOMA D
NERAL DE B

1080045608

150

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
CAPILLA ALFONSO HERRERA UNIVERSITARIA
61 P. 66 / B MICROFILMADO R-13

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

1987

R. P. IOANNIS
MARIN.

SOCIETATIS IESU

Oconensis Sacrae Theologiae Docto-
ris, & in Academia Complutensi
Primarij, necnon Archiepiscopa-
tus Tholetani Synodalis
Examinatoris.

TRACTATUS DE
ACTIBUS
HUMANIS.

SECUNDA IMPRESSIO
correcta per Authorem.

Anno

171

MATRITI:

Typis D. Gabriell^o del Barrio.

AD 46336

AUGUSTISSIMAM
MARIAM

VIRGINEM DEI PAREN-
tem : pulcherrimum Empyrei
complementum ; fulgentissi-
mum Cœlestium decus : gra-
tiarum omnium culmen : uni-
versi terrarum Orbis salutem
foelicitatem, & tuta-
mentum.

Dile id laborum meorum
qualecunque manus penè
me in seio suaptemet indo-
le ad te confugit. Quid au-
tem quærat, vel ipse, non
satis sciam, si patrociniū?
Sciunt omnia mea à te pen-
de:

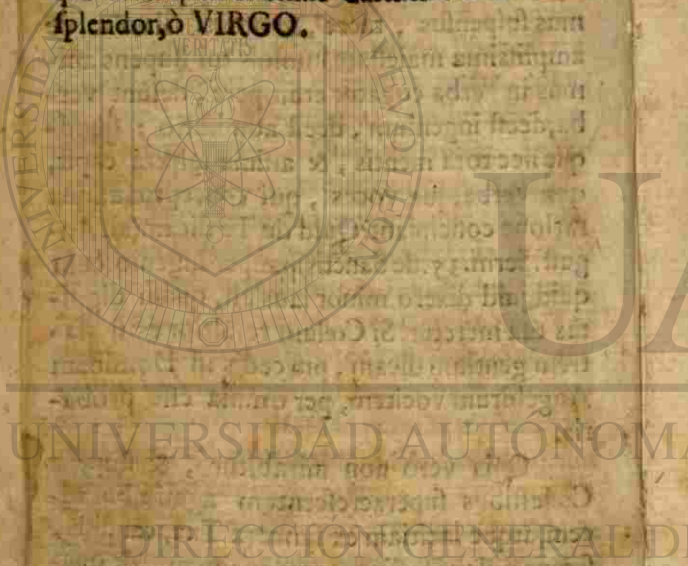
dere, & foveri, quidem, quod & milles expe-
ra sunt: si umbram? Male, sano consilio à te
auspicabitur: quippè quæ abyssus fulgorum, lu-
minumque exundas toti Cælo, toti mundo,
undè nullum umbra vestigium, nisi quam obs-
curitas muneris, superlucet. Te, de suo sibi
corpore creet: si grates ut tamque persolvere
super tot, tantisque beneficentiæ tuæ cumulis,
quibus me sic vehementer effusa liberalitate
cumulare dignata es? Præstru testari cona-
tur, quod nulla eloquentia, nullus affectus,
nulla mens valet, nedum exhauriat. Igitur
ignoro, quid optet; crediderim tamen dulcis-
sima pulchritudine tua raptum, quid enim non
rapias dulcissima pulchritudine tua? Cui
deinde venia non dabitur, quod tam suavi,
tam Prona, tam Augusta, tam Serena, tam Ve-
nusta luce, & Maiestate tua rapi se sentiat, nec
coram tam immenso gratiarum, & charita-
tum pelago cohiberi se se permittat: maximè
cum tam patienter amari Te sustineas, quam
vehementer cogis, & trahis.

Etenim velut per firmamenti lato pa-
tentem aream lumen exundans, adolescen-
te die, quantumvis audacem retundit oculo-
rum vim: sic ubi dirigo mentis aciem in glo-
riam, venustatemque tuam, universa, inquam,
beatitudinis, Cælorumque compendium, &
adipem, in cuius nunquam cultum, & Aurora, &
Astra,

Astra, & Luna, & Sol, & Diæ, & Lūs, & Fir-
mamentum sollicita ambitione effolis gurgi-
tibus supereffusa sunt, deficit mens admira-
tione coercita, & quantumcumque, qui ar-
duis amor, innititur, anhelet, & audeat
incipiendi hesitatione, inter opposita, cultu, & af-
fectu tenetur; utrique tamen impar oneri ani-
mus suspensus, tacet, & ardet. Si enim de
amplissima maiestate luminis tui stupens ani-
mus in verba cogatur erumpere, desunt ver-
ba, deest ingenium, deest admiratio: quod-
que nec tota mentis, & animæ sphaera capit,
quæ verba, quæ voces, qui conceptus aliqua
ratione concipiant? Quid de Te dicam (ait Au-
gust. Serm. 35. de Sanctis) pauper ingenio, cum
quidquid dixerò minor laus est, quam digni-
tas tua meretur! Si Cælum te, altior es; si Ma-
trem gentium dicam, præcedis: si Dominam
Angelorum vocitem, per omnia esse proba-
ris.

Quis verò non mirabitur, & stupeat
Cælestibus superacrescentem agminibus lu-
cem, atque lætitiā ex sincera Tua, candida,
serena pulchritudine promanantem, de qua:
omnia, quæ in Cælo sunt (inquit Anselmus de
Excell. Virg.) per glorificationem tuam inaf-
timabiliter decorantur. De qua (ait Damascenus
Serm. de Nativ.) non solum per eam
amissa olim hominibus vita redditur, sed etiā

beatitudo Angelicæ sublimitatis augetur. De qua Bonav. in spec. summa, inquit. gloria est post Deum Te videre; & tandem Damascenus Serm. 7. de Assumpt. sicut Sol solus, ait, Orbem illuminet, sic hæc sola lucidiori Lumine Angelos, & homines illustrat. Rapiat utique nos, rapiat & omne dulcissimus hic tuus splendor, ò VIRGO.

CEN.

CENSURA DOCTORIS DON
Joseph Ruiz Delgado Sanctæ Ecclesie Magistralis Canonici, Examinatoris Synodalis, Vniuersitatis Complutensis Sacræ Scripturæ Primarij Professoris.

Castellæ Supremi Senatus iussu sollicitè examinavi Theologicum opus in septem corpuscula distributum materias omnes, quas Doct. Angelicus D. Thomas in prima secunda attingit comprehendens, à Sapientissimo nostræ Scholæ Complutensis Magistro, & pro Societate Theologiæ Primario Reverendissimo Patre Doctore Ioanne Marin elaboratum, & ut verum fatear, potius gratias pro labore, Authori referre deberem, quàm in eius commendationem meum iudicium aperire. Cum in methodo, electione, & claritate, qua res perdifficiles disputat, & resoluit, magnum studiosi cum fructu levamen inuenient. Hocque præcipuè in hac editione intendere prædictum Authorè ex sua innata benignitate conijcio, qua se, suaque omnia Theologiæ professoribus exhibet. Videtur mi illum audire ver-

bis Seneca sic alloquentem: Cupio omnia, quae
scio in alium transfundere, aliquidque gaudes scire,
ut doceam, nec me ulla res delectabit, licet
sit eximia, & salutaris, quam mihi soli profutura
videro: Si cum hac exceptione datur sapientia,
ut illam inclusam teneam, nec enuntiem; rei-
ciam, nullius boni sine socio iucunda est possessio.
Huius, ergo publicae utilitatis cupidus hic Sa-
pientissimus Magister, quidquid suo acumine,
& labore in tot gravissimis quaestionibus
Theologiae comparavit, libenter Scholasticis
offert. Nec in vanum laborabunt, qui hos tra-
ctatus evolvant assidue, opus enim perfectum
iudico, in integritate, in doctrina in gravitate.
Nullumque invenio verbum, quod sanum non
sit, nec aliquid reprehensibile vidi. Unde nul-
lus, ita potest esse ex adverso, ut malum au-
deat de illo proferre. Quare Typis mandari,
Theologiae professoribus, non solum expedi-
ens; verum gratissimum fore iudico. Salvo,
&c. Compluti die 24. Octobris anno 1705.

Doct. D. Iosephus Ruiz Delgado.

APPRO-

APPROBATIO R. P. M. Fr.
Isidori de Torres, huius almae Acade-
miae Doctoris, Archiepiscopatus Toletani
Examinatoris Synodalis, & in SS.
Trinitatis Redemptionis Captivo-
rum Collegio Studiorum
Regentis.

EX commissione D. Doct. D. Laurentij
del Campo, huius Archiepiscopalis
Complutensis Curiae, & totius
Toletanae Diocesis, Vicarij
Generalis, & in insigni Magistrali Ecclesia
SS. Martyrum Iusti, & Pastoris Canonici, le-
gi tractatum hunc de *Artibus humanis* à Re-
verendissimo P. M. Ioanne Marin, huius Ar-
chiepiscopatus Examinatoris Iudicis, & nos-
trae maximae Academiae Doctoris, pro Maxi-
maeque, & undique mirabili, ac venerabili So-
cietate Regiae Cathedrae Primarij elabora-
tum legi, inquam, tanta sedulitate, quanta uti-
litate, parique admiratione: sedulitate, ut dis-
cerem; utilitate, quia didici admiratione; quia
difficile illud paucis concessum, multa paucis,
à nostro sapientissimo Doct. feliciter vidum,
asequutumque video; merito igitur Sidoni

verba illi veniunt adaptanda: *Plus doces, quam
dicis: paucis multa cohibes, & cure fuit, ausam
parius implere, quam paginam.* sed quis minus de
Magistro Maximæ Societatis expectaret, quæ
non solum magno, & dignissimo celeberrimæ
Academiz Primarij muneris; sed inferiori
litterario oneri Gigantes super imponere con-
suevit semper; & non qui *sub aquis* scientia-
rum, ut alij, *gemant*; sed qui *super aquas*, ut ti-
midos pelagum ingredi, & supernatare do-
ceant, *feruntur*, sicut Spiritus Domini, cuius in-
telligentia tantam Religionem replevit, ut tan-
quam imbres eloquia sapientie sue in omnem ter-
ram per filios mitteret? Quis minus de nostro
Authore sibi promitteret, cuius iudicij gravi-
tatem, ingenij subtilitatem, solidamque, &
profundam eruditionem, nemo, qui noverit,
negare audebit, & ego ipse præ alijs expertus
sum pro mea erga ipsam perenni veneratio-
ne, & affectione? Sed iam brevitatis cogit à pa-
negyri abstinere; modestiaque (qua maxime
eminet) Authoris censoriam, ergo, extenda-
mus iam virgam; & in iuncto muneri iacia-
mus satis; hic tractatus nihil continet fidei
puritati, aut morum rectitudini adversum,
quod vel doctum viram, & Religiosum de-
deceat; sed omnia sunt publicæ utilitati maxi-
mè necessaria, & prælo dignissima. Sic sen-
tio,

tio, salvo semper meliori iudicio: in hoc
Complutensi SS. Trinitatis Redempt. Captiv.
Collegio, die 30. Octobris anno 1705.

P. Doct. Fr. Isidorus de
Torres.

Licencia del Ordinario.

Nosel Lic. D. Lorenzo del Campo; Canonigo en la Santa Iglesia Magistral de S. Justo, y Pastor de esta Ciudad de Alcalá de Henares, y Vicario General en la Audiencia, y Corte Arçobispal de ella, y en todo el Arçobispado de Toledo, &c. Por la presente, y lo que à Nos toca, damos licencia para imprimir vn tratado, que se intitula *Tractatus Theologicus de Actibus humanis*, cõpuesto por el Reverendissimo Padre Doct. Juan Marin de la Compañia de Jesus, Cathedratico de Prima de Theologia de la Universidad de esta Ciudad, y Examinador Synodal de este Arçobispado, atento, que de nuestra orden ha sido visto, y examinado, y no contiene cosa que desdiga à nuestra Santa Fè Catholica, y loables costumbres: fecha en Alcalá en 31. de Octubre de 1705. años.

Lic. D. Lorenzo del Campo.

Por su mandado

Mestre Francisco Lopez Mogro.

FA-

Facultas Ordinis.

Iosephus Granado, Societatis Iesv in Provincia Toletana Prapositus Provincialis, potestato ad id mihi facta à Reverendo, admodum Patre nostro Tyrso Gonzalez Praposito Generali, facultatem facio ut libet inferiptus, *Tractatus de Actibus Humanis*, Authore P. Ioane Marin Nostræ Societatis Theologo, & eiusdem Societatis Gravium, Doctorumque hominum iudicio approbatus Typis manderetur In quorum fidem has litteras manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus Matriti in Nostrò Imperiali Collegio, die quinta Augusti, anno millesimo septingentesimo quinto.

Iosephus Granado.

SU.

SUMA DE LA TASSA:

TAssaron los Señores del Consejo este Libro à ocho maravedis cada pliego, como consta de su original. Madrid, y Octubre 31. de 1705.

D. Bernardo Solis.

Suma del Privilegio.

Tiene Licencia, y Privilegio del Rey nuestro señor el Padre Juan Marin, para que nadie sin su licencia pueda imprimir este Libro, como mas largamente consta de su original. Madrid, y Octubre de 1705.

D. Bernardo Solis.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

R. P. IOANNIS

MARIN OCONENSIS

SOCIETATIS IESU.

TRACTATUS

DE

ACTIBUS HUMANIS.

HIC Tractatus valde utilis, & necessarius est: quia Iansenistæ ex male intellecta natura voluntarij, & liberi, in varios errores inciderunt. De hac materia egit Gregorius Nisenus, Damascenus. Paucæ dedit Magister

A in

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

DIRECCIÓN GENERAL DE

R. P. IOANNIS

MARIN OCONENSIS

SOCIETATIS IESU.

TRACTATUS

DE

ACTIBUS HUMANIS.

HIC Tractatus valde utilis, & necessarius est: quia Iansenistæ ex male intellecta natura voluntarij, & liberi, in varios errores inciderunt. De hac materia egit Gregorius Nisenus, Damascenus. Paucæ dedit Magister

A in

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

DIRECCIÓN GENERAL DE

2
Disp. 1.
in 2. dist. 24. 25. & 26. Multa D. Thom.
1. 2. q. 6. ad 17.

DISPUTATIO I.

De natura, & divisionibus voluntarij.

Voluntarium dividitur in obiectivum, formale, & causale. Voluntarium *obiectivum* est obiectum volitum per actum voluntatis. Voluntarium *formale* est actus, quo voluntas redditur formalitèr volens. Voluntarium *causale* est assumptum huius tractatus, cuius definitio mox proponitur.

SECTIO I.

Proponitur definitio voluntarij causalis.

1 Voluntarium causale sic definitur à D. Th. q. 6. art. 1.
Quod est à principio *intrinsicè* cum cognitione finis. Dicitur quod est à principio *intrinsicè*, ut distinguatur à motu violento, qui est ab extrinsicè, ut constat ex 2. Physicorum. Dicitur insuper à principio *intrinsicè*, id est, à principio appeti-

Sect. 1.

3

titivè ut tali. Quia actus intellectus procedunt ab intrinsicè, & tamen non sunt *causalitèr* voluntarij, iuxta omnes: quod unice potest provenire ex eo, quod non procedant à principio appetitivo, ut tali. Additur cum cognitione finis, ut distinguatur à motu naturali. Hac ratione motus gravium, & levium in proprium centrū, & actus intellectus ita precedentes volitionem, ut non imperentur à voluntate, non sunt voluntarij. Hac ratione generatio Verbi non est voluntaria, quia non procedit à principio appetitivo, quod per cognitionem dirigatur ad operandū. Dum autem Deus dicitur *voluntate* gignere intelligendus est, voluntate gignere *comitanter*, id est, non displicere, sed potius placere in generatione Filij; non tamen voluntate gignere *causalitèr*. Nec est voluntaria scientia simplicis intelligentiæ, nec attributa: quia non procedunt à principio appetitivo cum cognitione dirigente ad eorum positionem.

2 Probatür rectitudo definitionis. Illa definitio est recta, quæ convenit omni *causalitèr* voluntario, & nulli alteri cõvenit: sed definitio data convenit omni *causalitèr* voluntario, & nulli alteri cõvenit: ergo est recta. Minor quoad secundã partẽ

A 2

con-

constat, ex dictis, & constabit solutione argumentorum. Quoad primam probatur. Omne in se, & in causa *causaliter* voluntarium est voluntarium *directum*, vel *indirectum*. Sed hæc definitio cōvenit voluntariū *in se, & directo*: quia voluntariū *in se, & directum*, aut est actus elicitus à voluntate, aut actus imperatus, & hi sine dubio procedunt à cognitione finis, seu obiecti, cum hac sola differentia, quòd ad actum elicitum sufficit cognitio obiecti: ad imperatum, utpotè volitum, requiritur etiam cognitio imperati. Deinde cōvenit voluntariū *in causa, & indirectum*: quia voluntarium *in causa, & indirectum* procedit à voluntate cum cognitione de eo, quòd sequetur eventus, qui dicitur voluntarius: ergo hæc definitio convenit omni *causaliter* voluntario. *Confirmatur*. Omne *causaliter* voluntarium, vel est *formaliter* voluntarium, id est, *in se ipso*; vel est *virtualiter, & equivalenter* voluntariū, id est, in causa prævifa connexa, vel coniungenda cum effectū, vel est *interpretativè* voluntarium, id est, quod in ordine ad laudem, aut vituperium, idem est, ac si esset *formaliter* voluntarium. Sed his omnibus convenit definitio data: ergo definitio cōvenit omni *causaliter* voluntario.

3 Probatur min. Omne *formaliter, & in se ipso* voluntarium procedit ab intrinseco cum cognitione finis, seu obiecti. Hac ratione amor, quo amamus Deum, & actus, quo fugimus peccatum est *voluntarius*: quia procedit à voluntate cum cognitione Dei, & cum cognitione prohibitionis peccati. *Virtualiter, & equivalenter* voluntarium etiam procedit ab intrinseco cum cognitione obiecti. Hac ratione se inebrians cum prævisione homicidij faciendi, voluntariè *virtualiter, & equivalenter* ponit homicidium: quia ebrietas procedit à voluntate cum cognitione homicidij faciendi. *Interpretativè* voluntarium etiam procedit à voluntate cū cognitione. Hac ratione pura omisio actus præcepti, quæ communiter censetur *interpretativè* voluntaria, procedit à voluntate cum cognitione legis prohibentis omisionem: ergo omne voluntarium procedit ab intrinseco cum cognitione finis, seu obiecti.

4 *Obj. 1.* Iudicium procedit ab intrinseco cum cognitione, quia ad iudiciū præcedit apprehensio. Discursus procedit ab intrinseco cum cognitione: quia ad discursum præcedit iudicium: sed non sunt voluntaria: ergo definitio convenit alijs

à definito. 2. Habitus generatus ex amore Dei procedit à principio appetitivo cū cognitione. Sed habitus non est voluntarius: ergo. Probat̄ min. Habitus procedit ex amore Dei. Sed amor procedit à principio appetitivo cum cognitione: ergo. 3. Sensationes Brutorum procedunt à principio intrinseco cum cognitione. Sed non iunt voluntaria: ergo. *Respondeo* dist. mai. Iudicium, & discursus procedunt à principio intrinseco non appetitivo, conc. mai. à principio intrinseco appetitivo, neg. mai. & concess. min. neg. conseq. Itaque quando actus intellectus non sunt imperati, neque sunt voliti in causa, non sunt voluntarij, quia non procedunt à principio appetitivo, quod solum est principium volitivum; at verò quando sunt imperati, aut voliti in causa, tunc sunt voluntarij: quia procedunt à principio appetitivo. Ad 2. permilla mai. dist. min. Habitus non est voluntarius, quando non est prævius in causa, conc. min. quando est prævius in causa, neg. min. & conseq. Itaque quando habitus est imperatus, si fortè imperati potest, esset directè voluntarius, quādo esset prævius in causa, esset indirectè volūtarius, & virtualitèr voluntarius: quia tunc virtualitèr

pro-

procedit à voluntate cū cognitione; quādo verò nō est prævius in causa, tunc nō est voluntarius: quia tunc solum procedit ab ipso amore, qui non producit habitum media cognitione; nō verò procedit à voluntate formalitèr, & directè, ut patet; nec virtualitèr, aut indirectè, cum voluntati liberè ponenti amorem, non possit imputari habitus non prævius in causa.

Ad 3. Respondet D. Thom. q. 6. art. 2. conc. mai. dist. min. sensationes brutorum non sunt perfectè voluntaria, conc. min. non sunt imperfectè voluntaria, neg. min. & conseq. quia ut ibi dicit D. Thom. bruta imperfectè cognoscūt finem, & obiectum per apprehensionem finis absque deliberatione, & idè eius operationes sunt imperfectè voluntaria. Conceptus tamè voluntarij cōvenit univocè homini, & bruto, quidquid dicat Tanne. tom. 2. disp. 2. q. 1. quia brutum verè, & propriè est cognoscitivum, licet imperfectè, & quamvis non est volitivum, verè, & propriè est appetitivum. Quod verò voluntarium dicatur à voluntate tanquam à principali analogato, non tollit alios actus non procedentes à voluntate non esse volūtarios: quia lapis dicitur à ledendo pedem: & nō omne quod lædit pedem, est lapis: & con-

A 4

le-

sequentèr, aliud est, à quo nomen imponitur, aliud id, ad quod significandum imponitur: nomen *voluntarij* imponitur à voluntate; sed hoc nomen *voluntarij* imponitur ad significandos actus ortos à voluntate cum cognitione, & à principio appetitivo cum cognitione.

6 *Obj. 2.* Actus Dei sunt voluntarij. Sed non procedunt à principio intrinseco cum cognitione: quia cum identificentur realitèr cum Deo, non possunt procedere, nec realitèr, nec virtualitèr à Deo: ergo. Major constat ex illo *voluntatiè gemit Nos.*
 2. Ea ratione, qua aliquid est voluntariu, est peccatum. Sed occisio præviã in lactu sagittæ, & non intenta, est formalitèr, & nõ solum virtualitèr, & interpretativè peccatum: ergo est formalitèr voluntaria, & non solum virtualitèr, & interpretativè. Vel ab opposito: Si solum est virtualitèr, & interpretativè voluntaria, solum erit virtualitèr: & interpretativè peccatum, quod est falsum *Respondeo* concessa mai. neg. min. quia actus voluntatis divine contingentes virtualitèr procedunt à Deo media cognitione dirigente ad eorum positionem: quia Deus est principium virtuale actus contingentis, ut diximus disp. 4 de Vol. sect. 4. Imò ibi diximus,

xim. sect. 1. amorem necessarium esse voluntarium, & similiter Deum esse principium virtuale amoris necessarij: quia verius iudico, amorem necessarium virtualitèr distingui à natura Divina, & à cognitione necessaria, cum Verbum Divinum procedat verè, & realitèr per *intellectum*, & non per *voluntatem*, ut ibi diximus. disp. 2. *Ad 2.* neg. mai. absolutè loquendo: quia ut sæpè diximus. Sunt aliqua denominationes, quæ non requirunt, nec significant omnia sua constitutiva dari verè, & propriè, ut constat in denominatione futuri. *Mariti, senis.* Sic se habet denominatio *peccatum*, quæ non significat, prædicatum voluntarij debere esse determinatè voluntarium formalitèr: sed vel voluntarium formalitèr, vel virtualitèr, vel interpretativè, & consequentèr, ut verè, & propriè sit peccatum, sufficit esse interpretativè voluntarium: quia sufficit, eius constitutiva dari ea ratione, qua per illud significantur Simili ratione dix. disp. 5. de Bonit. sect. 1. omissionè purã quæ non est ens, nec verè ph. sicè procedit à voluntate, esse verè, & physice peccatū Similiter est falsa minor, ut dicemus de peccatis.
 7 *Obj. 3.* Voluntarium, & spontaneum sunt idem. Sed actiones factæ metu

gravi, & moraliter necessitate, licet procedant ab intrinseco cum cognitione, non sunt spontaneæ: ergo neque voluntariæ. Minor est certa: quia Mercator metu mortis proijciens merces, non proijcit illas spontaneè: qui metu mortis cogitur ad mentiendum, non mentitur spontaneè, & sic de alijs: quia spontè facere significat, pro suo libito, nihilo extrinseco cogente facere: & tamen hæ actiones sunt simpliciter voluntariæ. Respondeo, neg. mai. absolute loquendo: quia licet omne spontaneum sit voluntarium, non tamen omne voluntarium est spontaneum; propter rationem argumenti.

SECTIO II.

An omne causaliter voluntarium debeat esse volitum?

3 **S**Up. Voluntarium; aliud esse elicited, aliud imperatum. Voluntarium elicited est, quod per se immediate procedit à voluntate V. gr. Amor, & odium Voluntarium imperatum includit varia. 1. Includit actus imperatos eiusdem voluntatis. 2. Includit actiones aliarum potentiarum subditarum imperio voluntatis in operando, ut motus progressivus, & aliqui actus intellectus. 3. Includit operationes aliarum cau-

saularum, quæ licet neque in existendo, neque in operando pendeant à voluntate, applicantur ex imperio voluntatis ad aliquam operationem. Hac ratione combustio domus est voluntaria non solum obiective; sed causaliter, & directe, quando ignis applicatur ex intentione combustionis. Certum est, quod ad voluntarium imperatum, requiritur esse volitum: si sit directe imperatum, requiritur esse directe volitum, si sit indirecte imperatum, v. gr. in causa prævisa coniungenda cum eventu, est indirecte volitum, seu virtualiter volitum: quatenus vult causam, ex qua sequitur eventus, & cū prævisione effectus.

9 Difficultas solum est de voluntario elicitedo. Prima sententia dicit, de ratione voluntarij esse, quod sit formaliter volitum. Ita Anton. Perez de Virtutibus Theolog. Esparza, Richard. disp. 1. cap. 3. Aranda 1. 2. disp. 4. num. 41. Secunda Sententia dicit, non esse de ratione causaliter voluntarij esse volitum. Ita Vazq. hic disp. 23. cap. 2. Gaspar Hurtado disp. 1. diff. 1. Oviedo contröv. 1. puncti 1. Tanner. disp. 1. q. 1. Valdelus lib. 1. disp. 2. Attriaga disp. 8. sect. 2. Amicus disp. 3. sect. 1. Ioannes à Sancti Thom. & A versa tertia Sententia dicit, de ratione causaliter

voluntarij esse, quod sit virtualiter voluntum. Ita Suarez 1. 2. disp. 1. de volunt. sect. 1. Amicus, Franc. Felix cap. 1. difficult. 4.

10 Dico. 1. Omne causaliter voluntarium est *virtualiter* volitio sui quoad aliqua munera. Prob. Volitio reflexa volitionis essentialiter pugnat cum nolitione efficaci volitionis. Sed volitio directa essentialiter pugnat cum nolitione efficaci sui: ergo volitio directa est *virtualiter* volitio reflexa. quoad incomponibilitatem cum nolitione sui. 2. Per volitionem reflexam placet volitio directa. Sed volitio directa in obiectu per se ipsam exercitè placet: ergo volitio directa *virtualiter* est volitio reflexa quoad munus placendi volitionem directam Prob. minor. Quia nequit obiectum placere voluntati, quin exercitè placeat voluntati tendentia in obiectum. 3. Per volitionem reflexam redditur volitio directa voluntaria, & opposita involuntaria. Sed volitio directa se ipsa est voluntaria: & opposita involuntaria: ergo volitio directa est *virtualiter* volitio reflexa. 4. Quia volitione directa ita afficitur voluntas, ut si ad illam habendam esset necessarium esse *volitam*, voluntas eam vellet. Quod ma-

ximè cernitur in volitione libera: dicimus enim voluntatem liberè velle, quod vult.

11 Dico 2. Non esse de ratione causaliter voluntarij, quod sit *formaliter*, & *signatè* volitum. Prob. 1. Si esset de ratione causaliter voluntarij, quod esset *signatè* volitum: Voluntarium causale non plenè definiretur sic *Quod procedit ab intrinseco cum cognitione finis*, sed sic plenè definiretur: alias esset mala definitio D. Tho. ergo non est de ratione voluntarij, quod sit *formaliter*, & *signatè* volitum. Probatur maior. Si esset de ratione voluntarij, quod esset *signatè* volitum, ad voluntariu ultra cognitionem finis, requiretetur cognitio volitionis: quia nihil volitum, quin præcognitum. Sed hoc ipso non plenè definiretur voluntarium sic: *quod procedit ab intrinseco cum cognitione finis*, sed ulterius erat addendum, & *cum cognitione volitionis*: ergo si esset de ratione voluntarij, quod esset *signatè* volitum, non plenè definiretur voluntarium sic: *quod procedit, &c.*

12 Confirm. Sicut appetitus brutorum potest tēdere in obiectu delectabile, proposita bonitate obiecti, non proposita bonitate appetitionis: ita voluntas potest

tendere in finē, proposita bonitate finis, absque cognitione bonitatis volitionis. Sed hæc volitio esset causaliter voluntaria, & non esset reflexè volita: ergo non est de ratione causaliter voluntarij, quòd sit reflexè, & signatè volitum Maior, & conceditur à Ribad. & ex se suadetur: quia quoties bonitas finis est cognita est sufficienter applicata, ut voluntas tendat in finem. Minor quoad secundam partē est certa. Prob. quoad primam: voluntarium causale est, quod procedit ab intrinseco cū cognitione finis. Sed hæc volitio procederet ab intrinseco cum cognitione finis: ergo esset causaliter voluntaria. *Confirm.* 2. Ideò actus imperati distincti ab actibus voluntatis, ut sint voluntarij, debent esse formaliter voliti: quia cum non possint procedere à principio intrinseco elicitive, debent procedere ab illo imperative, quod non potest stare sine volitione illorum. Sed actus eliciti possunt procedere à principio intrinseco sine volitione illorum: ergo ut sint voluntarij, non est necessarium, quòd sint formaliter voliti. Minor conceditur à Ribadeneyra, & persuasa manet immediate, & hæc est differentia, quæ communiter assignatur inter actum elicitem, & imperatum.

13 Prob. 2. Appetitiones elicite brutorum sunt causaliter voluntaria: sed non sunt reflexè appetite, neque bruta cognoscunt suas appetitiones: ergo non est de ratione causaliter voluntarij, quòd sit reflexè volitum. Maior etsi negetur à Ribad. supr à cap. 5. ibi addente, possibiles esse volitiones elicite sine reflexa volitione: sed non fortè causaliter voluntariæ sunt tamen D. Thom. Aristolis, & SS. Patrum. Minor est omnium. *Confirmatur.* D. Thom. dicit appetitiones brutorum esse imperfectè voluntarias ex imperfecta cognitione finis. Sed nullā facit mentionem de cognitione appetitionis: ergo ut sint perfectè voluntaria, non requiritur cognitio appetitionis: & cōsequenter nec requiritur appetitio reflexa, quæ stare nō potest sine cognitione appetitionis. *Probat.* 3. Ut volitio sit causaliter voluntaria, non est necessarium, quòd sit reflexè volita per aliam volitionem distinctam. Sed non est necessarium, quòd per se sit volita: ergo. Maior est certa, alias procederemus in infinitum. Probat. min. Non sunt ponendæ formalitates positivæ, nisi probentur Sed istæ reflexiones sunt formalitates positivæ: ergo non ponendæ sunt, nisi probentur. Maior cōtinens pro-

loq uium commune, constat ex regula 30. Iuris in textu: *in obscuris, minimum est ponendum*, quia affirmans est, ut *Actor*; negans, ut *Reus*, qui in dubijs est favendum iuxta regulam 11. eodem titulo; & experientia si quid præstat, est pro nobis: quia nostra sententia est multorum; opposita paucorum, & magis fidendum est multorum, quam paucorum experientia.

14 Confirm. Ista reflexio est voluntaria; sed non est reflexio volita; alias abibimus in infinitum: ergo ut volitio *directa* sit voluntaria, nõ requiritur, quod sit reflexe volita. Pro. mi. Amor licet implicitus reflexus, vel dicit novam formalitatem positivam supra volitionem directam, & amorem volitionis, vel non? Si non dicit novam formalitatem positivam, cur dicit esse amorem reflexionis, & das nomina sine re? Si dicit novam formalitatem positivam: contra, ista reflexio, & alia, & alia non sunt cognita adhuc confusè, & implicitè. Vel saltem non datur necessitas, neque fundamentum, ut sint cognita. Sed voluntas non potest ferri signatè adhuc implicitè in incognitum: ergo ille amor non addit novam formalitatem positivam, vi cuius sit amor adhuc implicitus reflexionis.

15 Confirm. Volitio, ut sit voluntaria non est volitio reflexa *sui* sumpta volitione reflexa pro amore: non est volitio *sui* sumpta volitione reflexa pro stricta volitione: ergo nullo modo. Antecedens quoad primam partem manet immediate probatum. Prob. quoad secundam. Volitio strictè sumpta est actus procurativus obiecti voliti. Sed volitio non est procurativa *sui*: quia actus procurativus dicit absentiam obiecti pro signo, pro procuratur, cum nemo ferio procuret, quod habet: ergo volitio non est volitio *sui*, supra volitione reflexa pro stricta volitione. Probari etiam posset conclusio. Si ponatur istæ reflexiones, nõ erit possibilis pura fuga: quia odium peccati esset amor ipsius odij. Imò sequeretur, damnatos, qui tristantur de suis pœnis, amare quod patiantur, & consequenter eorum pœnas fieri leviores: quia minus dolent cruciatus, quod magis amantur.

16 Obijc. 1. August. lib. 8. de Trinit. cap. 7. *Qui proximum diligit consequens est, ut & ipsam dilectionem diligat*, & lib. 9. de Trinit. cap. 5. *Amor quamvis referatur ad mentem amantem, cuius est amor, tamen & ad se ipsum est amor, & amatum, neque aliter nisi amore amari potest.* Anselm. de liber.

arbit. cap. 6. *Inuitus nemo potest velle aliquid: quia non potest velle nolens velle, & omnis volens ipsum suum velle necessario vult: cum vult mentiri, vult ipsum velle.* D. Thom. hic. q. 6. art. 7. *Dicitur aliquid voluntarium ex eo, quod voluntas in id fertur.* Sed ferri in aliquid est, illud amare: ergo esse voluntariū est, esse volitum. Et 2. 2. q. 25. corpore: *Amor ex ratione propria speciei habet, quod supra se reflectatur: quia est spontaneus motus amantis in amatum.* Vnde ex hoc ipso quod amat aliquis, amat, se amare. Et 1. p. q. 82. art. 1. q. 22. de verit. art. 5. Et Albert. Magu. in 3. dist. 1. q. 4. *Sicut non est diuersa visio, qua video parietem, & video me videre: ita non est diuersus amor, quo amo Deum, & amorem meum: ergo iuxta mentem Sanctorum de ratione voluntarij est, esse volitum.*

17 Ad primum locum Augustini: communis responsio est, Sanct. August. dicere, quod qui diligit proximū propter Deum, qui à Ioanne *Charitas* appellatur, consequens est, ut precipuè amet dilectionē, id est, Deum, vel si hæc non placet, responderi potest doctrina sequenti. Ad 2. Aug. Resp. amorem esse exercitē, & virtualiter amorem sui; non verò formalitèr, & signatè propter rationes nostræ cōclusionis:

&

& quidem non improprie habet nomen voliti, quod procedit à voluntate, præfertim dum est gratum, & spontaneum voluntati: etsi non sit reflexè volitum: sicut nomen *conceptus*: non solum applicatur rei conceptæ; sed etiam actui intellectus. Quia actus voluntatis, & potest considerari, quatenus est forma, qua amamus, & secundum hanc considerationem dicitur amor; & quatenus procedit à voluntate, & est gratum, & spontaneum, & exercitè placens: & secundum hanc considerationem, rectè potest dici amatum, quāvis non reflectat supra se. Ad Anselm. similiter respondeo, omnis volēs exercitè, & virtualitèr vult suum velle, & hoc colligitur ex ipso Anselmo, quia indè infert, omnis volens vult suum velle: *quia non potest velle nolens velle*, quod rectè stat cū eo, quod volens velit virtualitèr suum velle, præfertim si velit liberè: quia volens liberè non potest habere affectivè volitionem efficacem volitionis: quia volitio affectivè efficax inducit effectum, si fit in potestate nolentis. Sed si volitio est libera, est in potestate voluntatis carentia volitionis: ergo volitio affectivè efficax induceret carentiam volitionis liberæ: & consequenter volitio libera ex hoc capite

B 2

est

est incomponibilis cum nolitione sui affectivè efficaci: quia est incomponibilis cum eo, quòd induceret suam carentiã. Volitio tamen necessaria rectè componitur cum nolitione sui affectivè efficaci: quã hæc nolitio non haberet vim inducendi carentiam volitionis necessaria; cū hæc non sit in potestate voluntatis: & consequenter volitio libera, præscindendo ab eo, quòd sit reflexè volita, est incomponibilis cum volitione sui affectivè efficaci.

18 Ad 1. D. Thom. dist. mai. dicitur aliquid voluntarium ex eo, quòd volūtas in id feratur *elicitivè*, vel *prosecutivè*; conc. mai. præcil. è *prosecutivè*; neg. mai. & dist. min. ferri in aliquid *prosecutivè*, seu *imperativè* est illud amare; conc. min. ferri in aliquid *elicitivè*, est illud amare, neg. min. & conseq. Itaque sicut lapis tendit quasi *prosecutivè* in centrum, & *elicitivè* in motum, quem causat; ita voluntas fertur *elicitivè* in amorē, seu in actus elicitos, & *prosecutivè* in actus imperatos: ideoque requiritur amor illorum: quia cum illi actus non procedant *elicitivè* à voluntate, solum possunt oriri, quatenus imperantur: & consequenter, ut voluntas feratur in illos *prosecutivè*, requiritur illorum amor,

amor, per quē amorem procedentē à voluntate cum cognitione constituuntur *extrinsicè* voluntarij. Et si actus imperatus sit voluntatis, præter hanc voluntarietatem extrinsicā, habet etiā voluntarietatem intrinsicam: quia actus iste imperatus elicitur à voluntate, & ipsi connaturale est, non ab alio elici, quā à voluntate. At verò ut voluntas feratur *elicitivè* in actum, non est necessarium, quòd illum amet *formaliter*, & *signatè*; sed sufficit, illum amare *virtualiter*, & *exercitè*; sicut bruta feruntur *elicitivè* in suas appetitiones, & motus absque appetitione reflexa. Hunc amorem reflexum virtualē, & exercitum requirit D. Thom. 2. loco, & Albertus Magnus ad voluntarium, & non alium, quòd pat. 1. ex eo, quòd D. Th. dicit, motus brutorum esse propriè voluntarios, licet imperfectè, & in illis non datur reflexio. 2. Ex ipsis verbis Albert. Magn. dicentis, amorem Dei esse sui amorem, sicut visione, qua video parietē, video me videre; & tamen certum est, visionem materialem solum esse exercitè, & virtualiter visionem sui, quia cum visio non sit colorata, non potest se *signatè* videre,

19 *Obj.* 2. Ut alij effectus distincti ab actibus elicitis sint voluntarij, nõ sufficit,

ficit, procedere ut cumque à voluntates, sed ulterius requiritur procedere medio amore: ergo ut actus eliciti sint voluntarij requiritur, quòd procedant medio amore. Prob. conseq. quia alias eodem iure habitus generatus ex amore esset voluntarius et si non sit reflexè volitus: quia procedit à voluntate media cognitione. *Confirmatur.* Ut aliquid sit voluntarium *indirectè*, requiritur amor indirectus illius: ergo ut aliquid sit voluntarium *directè*, requiritur amor illius directus: sed actus eliciti sunt *directè* voluntarij: ergo requirunt amorem directum. Respondeo, conc. anteced. neg. conseq. & probationem; quia ut diximus: actus elicite bene possunt procedere à principio intrinseco cum cognitione finis seu cum cognitione dirigente ad ponendum actum absque amore reflexo actus; at verò neque habitus, neque alij effectus mediatè procedentes à voluntate possunt procedere à voluntate *ut operante* sub cognitione dirigente ad ponendum illos, nisi medio amore formali, virtuali, vel interpretativo illorum: quia cum non orientur *elicitive* à voluntate sub cognitione dirigente ad illos ponendos; solum possunt oriri *profecutive* à voluntate, ad quod requiritur

tur amor illorum. Ad confirm. conc. ant. neg. conseq. quia voluntarium indirectum reducitur ad voluntarium imperatum: id enim est *indirectè* voluntarium, quod prouidetur futurum ex positione causæ, v. gr. homicidium ex ebrietate; & consequenter, ut sit *indirectè* voluntarium homicidium requiritur, quòd ebrietas sit *directè* volita, & quòd hæc ponatur, et si prouideatur, indè sequendum homicidium; at verò ad actus elicitos non requiritur amor reflexus, propter nostras rationes.

20 *Obj. 3.* Quòd spontè, & voluntariè exercetur, est volitum: ergo. Probat. ant. 1. Quòd spontè, & voluntariè exercetur ab aliquo, excludit esse nolitum: ergo in voluit esse volitum. Prob. conf. quia non est alia ratio, quare excludat esse simpliciter nolitum, nisi quia involvit, esse volitum: sicut enim actus externus ab actu interno excludente rationem simpliciter *voliti*, habet rationem simpliciter *voliti*: sic actus internus ab actu excludente rationem simpliciter *voliti*, habet rationem simpliciter *voliti*. 2. Volitio se habet ad *positivè* voluntarium: sicut nolitio ad *positivè* involuntarium. Sed ad *positivè* involuntarium requiritur esse nolitum:

tum: ergo ad *positivè* voluntarium requiritur esse volitum. 3. Ideò actus fidei, quo credimus incarnationem, assentitur non solum incarnationi; sed etiam existentia revelationis: quia talis assensus, ex suo modo tendendi non solum excludit dissensum incarnationis; sed etiam dissensum existentia revelationis. Sed volitio eleemosynæ non solum excludit nolitionem eleemosynæ; sed etiam nolitionem volitionis; ergo, est volitio volitionis eleemosynæ.

21. Resp. dist. ant. Quod spontè, & voluntariè exercetur, est volitum *exercitè*, & *virtualitè*; concedi. ant. est volitum *signatè*, & *formalitè*; nego ant. Ad probationem dist. ant. Quod voluntariè exercetur, excludit esse volitum efficacitèr *affektivè*, & *effectivè*; concedo antec. excludit esse volitum *inefficacitèr*, & *efficacitèr* *affektivè*; nego antecedens, & consequentiam. Itaque quod voluntariè exercetur, cum re vera procedat à voluntate, excludit illativè id. quod opponitur cum procedere à voluntate. Sed nolitio efficax *affektivè*, & *effectivè* opponitur cum procedere à voluntate cum cognitione: quia nolitio *effektivè* efficax est, quæ consequitur effectum: ergo quod voluntariè exercetur, excludit nolitionem

nem *affektivè*, & *effectivè* efficacem: quia tamen potest procedere à voluntate, quin sit volitum propter nostras rationes, ideò non infert esse volitum; at vero voluntariè existere, non excludit nolitionem inefficacem. Sic mercator habet nolitionem inefficacem proiciendi merces, & proiectio est simpliciter voluntaria. Nec excludit nolitionem *affektivè* efficacem, quia, scilicet, ita efficacitèr nolet, ut si in eius manu esset, non daretur effectus: quia sæpè ita torquemur timore, & tristitia, ut si in nostra manu esset, non darentur hi affectus; & tamen hi affectus sunt simpliciter voluntarij. Quare volitio libera opponitur cum nolitione sui *affektivè* efficaci, ut diximus supra ad 1. argum. Paritas actus externi non tenet: quia actus externus non potest procedere à voluntate, quin sit volitum, & consequentèr non potest excludere esse volitum, *quin sit volitum*; at verò cum actus elicited potest procedere à voluntate, *quin sit volitum*: potest etiam excludere esse volitum, quin sit volitum.

22. Ad. 2. distig. mai. Volitio se habet ad *positivè* voluntarium imperatum, sicut nolitio ad *positivè* involuntarium; conc. mai. ad *positivè* voluntarium elicited;

um; nego mai. & concessa minor. nego
 conseq. Itaque verum est, ad *positivè* in-
 voluntarium requiri esse nolitum, quia
 requiritur, esse contra conatum, & incli-
 nationem elicitam voluntatis, qualis est
 nolitio: & similiter ad *positivè* volunta-
 rium imperatum requiritur volitio: quia
 imperatus procedit à voluntate medio
 imperio; at verò cum *positivè* volunta-
 rium elicatum possit procedere à volun-
 tate, quin sit volitum iuxta dicta; non
 requiritur volitio, ut sit *positivè* volun-
 tarium elicatum. Ad 3. neg. mai. quia ut
 dixim. disp. 1. de Fide, sect. 7. ratio, qua-
 re per actum credentem incarnationem,
 assentimur revelationi, est quia revelatio
 est ratio intrinseca assentiendi incarna-
 tioni: & non potest esse ratio intrinseca
 assentiendi incarnationi, quin assentiatur
 revelationi ex illo principio, quod hic
 videtur habere locum; propter quod unum-
 quodque tale: sicut non potest Deus esse
 ratio intrinseca amandi creaturas, quin
 per illum amorem ametur Deus magis,
 aut saltem æquè efficaciter, ac amantur
 creaturæ per illum amorem. At verò
 non bene arguitur: posito assensu myste-
 rij non potest dissentire revelationi: er-
 go ille assensus assentitur revelationi:
 quia

quia positis præmissis non possumus dis-
 sentire conclusioni obiectivæ, & assensus
 præmissarum, iuxta veriore sententiam,
 non est assensus conclusionis; etsi ad
 illum necessitet.

23 Obj. 4. Aranda. Quod *respectivè*
 ad aliquam denominationem ita se ha-
 bet; ut eo crescente, crescat, & eo decres-
 cente, decrescat, immò fiat opposita de-
 nominatio, est de essentia denomi-
 nationis. Sed ratio voliti ita se habet, ut ea
 crescente crescat denominatio volunta-
 rij, ut patet in concupiscentia augente
 voluntarium augendo volitum; & ea de-
 crescente decrescat, ut patet in metu mi-
 nuente voluntarium minuendo volitum,
 & aliunde involuntarium constituitur
 per esse nolitum: ergo de ratione volun-
 tarij est esse volitum. Resp. disting. mai.
 quod ita se habet, ut eo crescente crescat
 denominatio intrinseca voluntarij; & eo
 decrescente, decrescat denominatio in-
 trinseca voluntarij, est de essentia deno-
 minationis permitto mai ut ea creden-
 te, crescat denominatio extrinseca vo-
 luntarij, nego mai. & disting. min. quoad
 primam partem: crescente ratione voliti,
 crescit ratio extrinseca voluntarij; con-
 tra. min. crescit ratio intrinseca voluntarij;
 nego

nego minor. & conseq. Itaque dum volitio est volita, volitio est extrinsecè, & intrinsecè voluntaria, ut diximus, & idè crescit ratio extrinsecè voluntarij, non verò crescit ratio intrinsecè voluntarij: & consequenter non est de essentia voluntarij. Quod autem concupiscentia augeat quòd modum voluntarium, non est, quia auget volitum, sed quia volitio est cum maiori voluptate, & spontaneitate: & quod metus minuat voluntarium, non est; quia minuit rationem voliti; sed quia volitio est quodammodo ab extrinsecò Ad 2. partem min. verum est, quòd involuntarium positi constituitur per esse nolitum, ut diximus. Ex quo non infertur, involuntarium negatiuè, seu non voluntarium constitui per esse nolitum: quia solum constituitur per non procedere ab intrinsecò cum cognitione: & consequenter voluntarium constituitur per procedere ab intrinsecò cum cognitione.

24 Obj. 5. Omnis cognitio est cognitio sui: ergo omnis volitio est volitio sui. Prob. conseq. Idè primum est verum: quia non potest dari cognitio obiecti, & negatio cognitionis. Sed non potest dari volitio, & nolitio volitionis: er-

go. Resp. permisso antecedenti, quod falsum iudicavi in phylolophia, èd quòd possint dari actus purè fugæ: & quia non posse negari aliquod obiectum, stante cognitione A, ad summum probat, obiectum illud cognosci per aliquam cognitionem, non verò probat determinatè cognosci per cognitionem A, ut immediatè explicui exemplo præmissarum: idè dixi in phylolophia, fortè cognosci posse fundamentum, ut intrinsecè relatum ad terminum, quin per illam cognitionem cognoscatur terminus: quia fundamentum, ut intrinsecè relatum habet distinctam veritatem, idèdque distinctam cognoscibilitatem à termino. Addidique propositiones non repræsentare suam durationem: quia non sunt essentialiter de præsentì, præterito, aut futuro; sed per accidens propositiones transire de esse de futuro ad esse de præsentì, & de præterito: quia repræsentant durationem extrinsecam, quæ est æquè nota, ac propria duratio: & sic repræsentant *Petrus existit in instanti A*, quia existimo modos illos extitit, existet esse modos propositionum vocalium; non verò propositionū mentalium, quæ non sunt formalitè essentialitè de præterito, aut futuro, aut præsentì.

ti: sed per accidēs sunt de præsenti, quando quo existūt durationi, pro qua affirmāt obiectum. Sunt de futuro quando existunt ante durationem, pro qua affirmāt. Sunt de præterito, quando existunt post durationem, pro qua affirmant obiectum.

25 Sed his omīssis. Permis. ant. ne quæstio theologica fiat phylosophica, nego conseq. Ad prob. neg. mai. quia ut diximus exemplo præmissarum, rectē stat, non posse negari aliquod obiectum, posita cognitione A, quin per illam cognitionem cognoscat ut obiectum A: erit ergo ratio antecedentis, vel quia ut aliqui volunt, cognitio representat suam durationem, vel ex alijs titulis, qui aptari poterunt intellectui summè prompto, & necessitato ad cognoscendum, quod obijcitur intellectui; at verò propter rationes nostræ conclusionis, nihil est, quod vincat, volitioni concedendas esse similes reflexiones: ideòque admissio, quòd illæ dentur in cognitione, non sunt concedendæ in volitione: sicut visiones nostræ materiales non reflectunt supra se: nec reflectunt supra se appetitiones, brutorum procedentes ex cognitione obiecti, & nõ possunt negari. Alia obijci possent, quæ commodiàs solventur agentes de voluntario libero.

SEC-

SECTIO III.

Solvuntur obiectiones intēdentes, voluntarium immediatè liberum debere esse reflexè volitum, saltem per se ipsum.

26 **S**Varez Lusitanus, Ant. Perez, & Ribad disp. 15. de actib. hum. cap. 4. iudicant, casu quo voluntarium necessarium non peteret esse reflexè volitum, id exigere voluntarium liberum, & pro hac conclusione multa afferunt ab autoritate, & ratione hic, & in manuscriptis de libero arbitrio. Existimo tamen cum communi sententia, voluntarium immediatè liberum non esse formalitè, & signatè reflexè volitum per se ipsum, ut intendunt hi AA. sed solum virtualitè, & exercitè, ut diximus sectione ant. Neque ad probandam hanc conclusionem requiruntur aliæ rationes, quàm assignatæ pro voluntario elicitò, sive liberò, sive necessariò.

27 Nihilominus ad solutionem argumentorum sciendum est ex Arist. 2. Ethic & D. Thom. 1. 2. q. 13. esse electionem, non convenire propriè, & strictè

cui-

ti: sed per accidēs sunt de præsenti, quando quo existūt durationi, pro qua affirmāt obiectum. Sunt de futuro quando existunt ante durationem, pro qua affirmāt. Sunt de præterito, quando existunt post durationem, pro qua affirmant obiectum.

25 Sed his omīssis. Permis. ant. ne quæstio theologica fiat phylosophica, nego conseq. Ad prob. neg. mai. quia ut diximus exemplo præmissarum, rectè stat, non posse negari aliquod obiectum, posita cognitione A, quin per illam cognitionem cognoscat ut obiectum A: erit ergo ratio antecedentis, vel quia ut aliqui volunt, cognitio representat suam durationem, vel ex alijs titulis, qui aptari poterunt intellectui summè prompto, & necessitato ad cognoscendum, quod obijcitur intellectui; at verò propter rationes nostræ conclusionis, nihil est, quod vincat, volitioni concedendas esse similes reflexiones: ideòque admissio, quòd illæ dentur in cognitione, non sunt concedendæ in volitione: sicut visiones nostræ materiales non reflectunt supra se: nec reflectunt supra se appetitiones, brutorum procedentes ex cognitione obiecti, & nõ possunt negari. Alia obijci possent, quæ commodiàs solventur agentes de voluntario libero.

SEC-

SECTIO III.

Solvuntur obiectiones intēdentes, voluntarium immediatè liberum debere esse reflexè volitum, saltem per se ipsum.

26 **S**Varez Lusitanus, Ant. Perez, & Ribad disp. 15. de actib. hum. cap. 4. iudicant, casu quo voluntarium necessarium non peteret esse reflexè volitum, id exigere voluntarium liberum, & pro hac conclusione multa affert ab autoritate, & ratione hic, & in manuscriptis de libero arbitrio. Existimo tamen cum communi sententia, voluntarium immediatè liberum non esse formalitè, & signatè reflexè volitum per se ipsum, ut intendunt hi AA. sed solum virtualitè, & exercitè, ut diximus sectione ant. Neque ad probandam hanc conclusionem requiruntur aliæ rationes, quàm assignatæ pro voluntario elicitò, sive liberò, sive necessariò.

27 Nihilominus ad solutionem argumentorum sciendum est ex Arist. 2. Ethic & D. Thom. 1. 2. q. 13. esse electionem, non convenire propriè, & strictè

cui-

cuius volitioni; sed solum volitioni; quæ vult medium in ordine ad finem, quæ cum generalitèr præsupponat intentionem finis, & pluralitatem mediorum, feligit ad consequendum finem hoc medium præ alio, & ideo dicitur electio. Imò addit Suarez 1. 2. tract. 2. disp. 2. sect. 1. nu. 2. ex mente D. Thom. electionem essentialitèr habere non esse volitionem, neque amorem sui obiecti propter se, sed propter aliud: & consequentèr actus, qui velit suum obiectum propter se, & non propter aliud, non est electio, ut diximus cum D. Thom. disp. 4. de bonit. & mali. & de prædefinitione penitentia. Solum igitur huic actui convenit proprie, & strictè esse *electionem*, & nomen *electionis*, hinc tamen translatum est nomen electionis ad alios actus voluntatis magis, vel minus proprie propter maiorem, vel minorem similitudinem, quàm habent cum proprie *electione*. Hac ratione quis actus immediate liber dicitur *electio*: quia cum ad illum præcedat cognitio alliciens, & retrahens, actus liber assimilatur electioni strictæ mediorum in ea selectione amoris præ odio. Credimus tamen ad hanc electionem formalem, & exercitam amoris, & odio non requiri cog-

cognitionem amoris, & odij: sed sufficere cognitionem bonitatis allicientis ad amorem, & malitiæ retrahentis ab amore; at verò ad electionem mediorum requiritur cognitio mediorum, ut est certum, & omnes supponunt: quia hac est electio signata, & prosecutiva, ad quam requiritur cognitio bonitatis extremi electis non verò est electio signata, & prosecutiva illa, quæ solum *elicitivè*, *formalitèr*, *exercitè*; & minus proprie est *electio*, & ad hanc non requiritur cognitio bonitatis actus electi; sed sufficit cognitio bonitatis obiecti amatum enim sit *electio* minus proprie, non est necessarium, quòd habeat omnia, quæ requirit *electio* stricta, proprie talis.

28 Obj. 1. August. lib. 2. de libero arbit. cap. 2. *Non enim possumus aliud sentire esse in nostra potestate, nisi quod, cum volumus, facimus: quia propter nihil tam in nostra potestate est, quam ipsa voluntas: ea enim prorsus nullo intervallo; mox ut voluntas, præsto est.* Eadem habet lib. 1. retractat. cap. 22. Bonav. in 2. dist. 29. p. 1. art. vnic. p. 3. *Ad hoc, quòd aliqua potentia dominium habeat respectu alterius, necesse est, quòd ipsa possit movere se ipsam, & quòd possit supra suum actum, & supra ipsum*

refleclere, alioqui non posset, actum refræ-
nare, neque in actum exire. Ex quo sic: Id
fit nobis liberè, quod cum volumus, fa-
cimus. Sed volitio est à nobis liberè: er-
go illam volumus, cum illam facimus. 2.
Quod competit alijs rebus, quia sunt in
nostra potestate potiori, iure convenit
volitioni, quæ potius est in nostra pote-
state. Sed alia res non fiunt à nobis nisi
volita: ergo volitio non fit à nobis nisi
volita. 3. Actus immediatè liber est à
nobis, quia volumus: sed non semper est
à nobis, quia volumus obiectum: ergo
quia volumus actum. Prob. min. quia tæ-
pè nolumus obiectum per actum imme-
diatè liberum.

29 Ad verba August. sciendum est,
ex his verbis probare Iansenium, neces-
sitate antecedentem volendi non op-
poni cum libertate: quia, id est in nostra
potestate, quod, cum volumus, facimus, &
dam necessitamur ad volendum, volu-
mus: ideo dicebat Iansenius, solum op-
poni libertati coactionem. Ideò disting.
& explico verba August. Id est in nostra
potestate, quod cū volumus, id est, quod
ex nostra determinatione facimus, & no-
stro libito, & non ex determinatione al-
terius, concedo; id præcisè, quod reflexe

volentes facimus, nego: quia ex nostris
rationibus, non datur fundamentum ad
addendam istam reflexionem: & conse-
quenter non est addenda: & conc. minor.
ditt. consequens: volitionem volumus,
cum illam facimus: id est ex nostra de-
terminatione ponimus, & nostro libito,
& non ex determinatione alterius, conc.
conseq. Id est reflexe illam volumus, ne-
go conseq. Ad. 2. disting. mai. Aliquid
quod convenit alijs rebus, quia sunt in
nostra potestate, potiori iure convenit
volitioni, quæ potius est in nostra pote-
state, conc. maior. omne, quod convenit
alijs, quia sunt in nostra potestate, po-
tiori iure convenit volitioni, nego mai.
& conc. min. neg. conseq. Et quidem si
argumentum probat, eadem forma pro-
babit, volitionem esse reflexe volendam
per imperium distinctam: quia alia res,
quæ sunt in nostra potestate non fiunt à
nobis, nisi per imperium distinctam ab
illis. Itaque aliquid, quod convenit alijs
rebus, quia sunt in nostra potestate, po-
tiori iure convenit volitioni, scilicet,
existere ex nostra determinatione: quod
primariò, & immediatè convenit voli-
tioni, & secundariò, mediatè, & deno-
minativè convenit alijs rebus v. gr. ac-

tionem externam; at verò falsum est, quòd
 omne, quod convenit actioni externam,
 quia est in nostra potestate, seu quia est
 liberè, debet convenire volitioni: quia
 actio externa non potest esse à volunta-
 te, nisi sit *signatè*, & *prosecutivè* volita
 per actum distinctum à volitione: & vo-
 litio, iuxta advertarios, potest esse liberè,
 & ex determinatione voluntatis, quin sit
 volita per actum distinctum: & propter
 rationes nostras conclusionis potest esse
elicitive, & *determinative* à voluntate,
 quin sit *signatè*, & *prosecutivè* volita for-
 malitè; sed solum virtualitè, & exerci-
 tè volita, & electa. *Ad. 3. dist. mai.* Ac-
 tus immediatè liber semper est à nobis,
 quia volumus, id est, quia ex nostra de-
 terminatione illum ponimus, *conc. mai.*
 quia *signatè* illum volumus, *nego mai.* &
conc. min. vel illa similiter distincta, *ne-
 go conseq.* Verba D. Bonav. si quid pro-
 bant, probant, deberi dari imperium di-
 stinctum reflexum, quod possit esse fra-
 num alterius: quia propriè loquendo,
 nullus actus est frenum respectu sui; sicut
 frenat equum distinctum à freno: semel
 ergo quòd metaphorè non teneat in om-
 nibus, verum est, quòd potestas libera
 habet potestatem se movendi per ipsam
 volitè

volitionem, quin illam velit, & potest
 frenare se, & actum ponendo omisio-
 nem: quod est, habere potestatem supra
 suum actum, & posse reflectere supra se
 ipsum; & si hac explicatio non sis con-
 tentus, probabit, etiam, per *ly quod su-
 pra se ipsam possit reflectere*, quod potètia
 volitiva debet velle se ipsam, aut saltem,
 quòd ut sit libera, debet posse proximè se
 ipsam velle, & quòd libertas ad actum
 constituetur per cognitionem ipsius
 potentie volitive, quod non conce-
 des.

31 Obij. 2. D. Thom. 1. 2. q. 17. art.
 5. ad. 1. dicit: *Animus quando imperfectè
 imperat sibi, ut velit, tunc vult*: & in 2.
 dist. 25. q. 1. art. 1. *Ad hoc, ut aliquis sit li-
 beri arbitrij, duo requiruntur, quod habeat
 iudicium sui actus, & quòd huiusmodi iu-
 dicium sit in potestate iudicantis, non quasi
 ab alio prefixum...* Sicut divinus intellectus
 differt à nostro in hoc, quòd est absque omni
 ignorantia, & dubitatione; ita, & liberum
 arbitrium in Deo habet electionem absque
 inquisitione consilij procedente, quod non est
 in nobis. Ex quo videtur 1. voluntatem
 solum velle perfectè, quando imperat
 suum actum. Sed quando liberè imme-
 diatè vult, perfectè vult: ergo imperat
 suum

suum actum. 2. Iuxta communem sensum ad actum liberum necesse est, prænoscere: an expediat ponere actum, vel omittere: quia opus est deliberatione, & consilio rationis: *Quasi in potestate ipsorum constitutum sit eligere hanc actionem, vel illam, unde dominium sui actus habere dicitur.* D. Tho. immediate citatus. Sed deliberatio nõ est solũ notitia, de obiecto; sed notitia, an expediat ponere, vel omittere actum, &c. Euseb. de præparat. Evang. lib. 6. cap. 7. *Solummodo de his, quæ agere possumus, deliberare solemus:* ergo deliberatio est notitia de actu, & prærequiritur ad actum liberum: sed frustra præquireretur ad actum liberum, nisi illum veller, dum vult libere: ergo. Prob. min. quia idẽd prærequiritur notitia de obiecto: quia ipsum vult: sed eligere, est velle: idẽd enim vult obiectum: quia illud eligit: ergo dum voluntas libere ponit actum, vult actum.

32 Resp. D. Thom. 1. loco agere de imperio rationis, & intellectus; nõ de imperio voluntatis, ut legẽti constabit. Ideo ad primum dist. mai. Voluntas solum vult perfecte, quando imperat suum actum imperio rationis lato, vel stricto, proprio, vel improprio (de quo suo loco) per. ait. mai.

mai. quando imperat imperio voluntatis, neg. mai. & concess. min. dist. conf. quando libere vult, imperat suum actum imperio rationis, per. mit. consequens, imperio voluntatis, neg. consequ. quia propter rationes nostræ conclusionis, non est necessarium imperium reflexum, ut ponat libere actum, sicut non est necessarium imperium, ut ponat libere imperiũ. Ad 1. neg. ma; quod scilicet, necesse sit, prænoscere reflexe, & deliberare proprie tale ad proponendum libere actum: quia licet frequenter ita accidat, præsertim in rebus magni momenti, non tamen est necessaria talis deliberatio reflexa ad libertatem actus: sicut non est necessaria deliberatio de ista reflexione, ut libere existat hæc reflexio; sed sufficit iudicium indifferenter proponens rationes allicientes, & retrahentes, bonitatem, & malitiã tui obiecti, ut voluntas libere ponat actum: quæ cognitio dicitur virtualiter deliberatio: quia in ordine ad imputabili aatem idem facit, ac faceret deliberatio formalis. Hinc patet, deliberationem formalem esse notitiam de actu ut bene probatur, at verò deliberatio virtualis solum est notitia de obiecto, quæ sufficit ad eligendum exercitè, & eliciti vè, quæ electio datur in actibus.

bus libetis, & in agente libero habente dominium sui actus; ad eligendum *signatè*, & *prosecutivè* requirebatur notitia actus; sed non requiritur electio signata, nec *prosecutiva*, ut ponatur libere; & cum dominio actus: quia ut ponatur libere, & cum dominio, sufficit, quod ponatur cum potestate illum omittendi; & eo præcisè, quod detur iudicium indifferens debonitate, & malitia obiecti cum omnipotentia indifferenter applicata, voluntas ponet actum cum potestate illum omittendi: quia ponet actum cum indifferentia proxima ad actum, & omissionem.

33 *Obj. 3.* Actus immediatè liber est, quo voluntas se determinat ad ipsum. Sed voluntatem libere se determinate ad actum, est illum velle, & eligere: ergo. Prob. min. voluntatem libere se determinare ad actum, est, se habere modo incomponibili cum nolitione efficaci illius. Sed non se habet modo incomponibili cum nolitione efficaci actus, nisi volendo actum: ergo. Prob. min. ipse actus non est incomponibilis cum nolitione efficaci affectiva actus: quia quando necessario ponimus actum potest dari nolitio efficax affectiva actus: ergo non se habebit modo affectivo, & vitali erga actum incom-

componibili cum volitione efficaci affectiva actus, nisi volèdo actum. Resp. conc. mai. dist. min. Voluntatem libere se determinare ad actum, est, illum velle, & eligere *exercitè*, *elicitivè*, & *virtualitè*, & *minus propriè*, conc. min. est illum velle, & eligere *propriè*, *signatè*, & *prosecutivè*, neg. min. & conf. Ad probationem, conc. mai. neg. min. Ad prob. dist. ipse actus necessario positus nò est incomponibilis cù nolitione efficaci affectiva actus, conc. ipse actus libere positus, neg. Quia nolitio efficax affectivè est etiam efficax effectivè in habente potestatem ad carentiam actus: quia actus libere positus est incomponibilis cum eo, quod induceret carentiam actus: quando verò actus fit necessario, nolitio efficax affectiva non habet vim inducendi carentiam actus, & idèò actus necessario positus non est incomponibilis cum nolitione efficaci affectiva actus.

34 *Obj. 4.* Ut voluntas se determinet ad actum internum, prærequiritur cognitio bonitatis actus. Sed frustra prærequiritur cognitio bonitatis actus, nisi dum voluntas se determinaret, vellet actum: ergo. Prob. mai. Tam imperceptibile est, voluntatem se determinare ad

actum internum sine cognitione bonitatis actus interni, quam se determinare ad actum externum sine cognitione bonitatis actus externi. Sed ut voluntas se determinet ad actum externum, prærequiritur cognitio bonitatis actus externi: ergo. *Confirm.* Actus immediatè liber prærequirit cognitionem actus. Sed frustra præquereret cognitionem, nisi dum voluntas se determinat, vellet actum: ergo. Prob. min. Nullus actus immediatè liber est casualis nobis. Sed esset casualis, si non prærequirat cognitionem sui: ergo. Prob. min. quia casuale est respectu nostri, quod ita existit, ut possit existere oppositum, & existit absque noticia, & volitione sui. *Confirm.* 2. Ut animus rationalis determinetur ad assensum; non sufficit proponi indifferenter veritatem, & falsitatem, sed ulterius requiritur proponi bonitatem assensus; & nulla ratione potest percipi, animum rationalem determinari ad assensum obiecti indifferenter propositi, nisi accedat imperium voluntatis determinantis: ergo ut voluntas se determinet ad amorem præ odio, non sufficit, proponi indifferenter bonitatem, & malitiam; sed ultra requiritur proponi bonitatem amoris, adeo ut non possit
per-

percipi, voluntatè determinari ad amorem, quin detur imperium voluntatis ad amorem

35 Resp. neg. mai. Ad prob. neg. mai. quia actio externa cum non sit immediatè libera, non potest existere, nisi imperetur, & ad hoc ut imperetur, est necessarium, quòd cognoscatur, iuxta illud: *nihil volitum, quin præcognitum*; at verò volitio, utpote immediatè libera, potest oriri à voluntate, eo præcisè, quòd bonitas obiecti proponatur indifferenter, & quòd omnipotentia sit indifferenter applicata: & consequentè est magna disparitas inter actum externum, & internum immediatè liberum: quia de mediatè libero idem dicendum, ac de actu externo propter eandem rationem. Ad *Confirm.* neg. mai. ad prob. concess. mai. neg. min. ad prob. dist. & ex hoc præcisè est casuale, nego. Ex hoc, & ultra, ex eo, quod non sit nobis imputabile: quod existat, vel non existat, conc. Ut autem sit imputabile sufficit, quòd voluntas possit illum omittere, & quod ponat illum cum dominio, & potestate supra actum: quia quod sic existit, non dicitur existere præter intentionem, & ad hæc omnia sufficit libertas constituta per cognitionem in-
dis-

differentem obiecti, & per applicationē indifferentem omnipotentiz: quia hoc ipso est potens proximē liberē ponere actum, cum non sit necessitata ad actum, neque ad omissionē. *Ad Confirm. conc. ant. neg. conf.* quia cum intellectus non sit agens liberum: ubi non apparet evidenter necessitatus, est necessarium, quod determinetur à voluntate medio imperio ad attendendum, & consequenter, est necessarium, quod precedat cognitio bonitatis assensus, ut voluntas illum imperet, sicut diximus de actione externa. At verò cum voluntas sit agens liberum: posita libertate, qualis ponitur per principia relata, per ipsam operationem potest se ipsa determinari ad amandum: quin necessarium sit quòd reflexè determinetur: sicut per ipsam actionem exit in actum, quia datur actio actionis.

36 *Obj. 5.* Iuxta communem sententiam: idèd Deus determinat quoad individuum, & nos non determinamus: quia non cognoscimus individuum A, præ individuo B: ergo ut determinarem, esset necessarium, quod cognosceremus individuum A præ B. Sed hoc non alia ratione, nisi quia determinare actum est illum velle: ergo quoties voluntas se deter-

terminat ad actum, illū vult. *Prob. min.* vel se determinare ad individuum A; esset illud velle, vel non? si secundum, ad quid requiretur cognitio actus A. Si primum, ergo se determinare ad actum, est velle actum. *Resp. dist. ant.* idèd nos non determinamus quoad individuum: quia nec cognoscimus individuum A præ B, nec in obiecto apparet bonitas postulans individuum A præ B. *conc. ant. præcisè* quia non cognoscimus individuum A: *neg. ant. & dist. conseq.* vel quod in obiecto non datur bonitas determinatè exigens individuum, *conc. conseq.* esset necessarium determinatè, quod cognosceremus individuum A præ B *neg. conf. & neg. min.* *Ad prob. dico,* quod posita cognitione individui A, se determinare ad illud, non esset illud velle plusquam exercite virtualiter, & elicitive; requiretur tamen cognitio individui ad illud ponendū liberè præ individuo B. quia cum in obiecto non appareret bonitas exigens individuum A præ B, si non daretur cognitio individui A, non posset voluntas, ut domina eligere, & præferre individuum A individuo B; at verò proposita bonitate obiecti, iā datur ratio postulans amorem potius, quàm odium, & postulans amorem.

amorem intensum: & consequenter posita cognitione bonitatis obiecti, poterit voluntas exercitè præferre, & eligere amorem præ odio, & amorem magis intensum præ minus intenso.

SECTIO IV.

De divisione voluntarij in liberum, & necessarium. Vbi an voluntarium liberum cæteris paribus sit perfectius voluntario necessario?

37 **V**oluntarium liberum est, quod procedit ab intrinseco cum cognitione finis, & cum dominio ad actum, & carentiam actus. Voluntarium necessarium est, quod procedit ab intrinseco cum cognitione finis sine dominio ad actum, & carentiam; sed cum necessitate antecedenti intrinseca, vel extrinseca ad actum, vel carentiam. Dubium esse potest: an divisio voluntarij sit divisio generis in species? quia specie differant voluntarium liberum, & voluntarium necessarium; vel solum sit divisio accidentis in subiecta? quia accidentalitè differant voluntarium liberum, & necessarium. Hoc dubium pendet ex illa quæstione, an libertas sit intrin-

trinseca actibus liberis, vel non? Si libertas sit intrinseca actibus liberis, perit divisio generis in species; si libertas sit extrinseca, erit divisio accidentis in subiecta. Nos, qui diximus di sp. 6. de bonit. Possibiles esse actus intrinsecè liberos, & actus intrinsecè necessarios; & si actus liberi frequenter elicit in creatis sint accidentalitè liberi; tenemur dicere, illam divisionem quoad aliqua inferiora esse divisionem generis in species: quia aliqui actus liberi specie differunt ab aliquibus actibus necessarijs; quoad alia verò inferiora esse divisionem subiecti in accidentia: quia aliquibus actibus accidentale est esse liberos, vel necessarios; sicut accidentale est hominibus, esse albos, vel nigros.

38 Ad præcipuam quæst. sup. 1. Certum esse, aliquos actus necessarios esse perfectiores in ratione voluntarij, quam alij actus liberi. Sic amor necessarius, quo Beati amant Deum, perfectiores sunt in ratione voluntarij, quam actus nostri liberi facti cum semi plena libertate: quia illi sunt imperfectè voluntarij, cum procedant ab intrinseco cum cognitione imperfecta finis; sicut procedunt cum imperfecta cognitione finis actus puerorum, amen.

amentium, ebriorum, & brutorum; qui hac ratione dicuntur à D. Thom. imperfectè voluntarij: cum tamen actus, quo beati amant Deum, sint perfectè voluntarij, quia procedunt ab intrinseco cum perfecta cognitione finis. Similiter aliqui actus liberi perfectiores sūt in ratione voluntarij aliquibus actibus necessarijs: quia actus, quo Iustus cum plena, & perfecta de liberatione amat Deum; perfectior est in ratione voluntarij, quàm actus ebriorum; amentium, somniantium, & brutorum: quia hi actus sunt imperfectè voluntarij propter imperfectam cognitionem. Hac autem ideò accidunt: quia cætera nō sunt paria præter libertatem, & necessitatem, cum cognitio sit impar. *Sup. 2.* Inter actus voluntarios necessarios alios esse magis voluntarios alijs. Hoc patet 1. quia actus necessarij, quibus beati amant Deum; sunt magis voluntarij, quam actus necessarij amentium ebriorum, & somniantium: quia hi ut diximus, oriuntur ab intrinseco cum imperfecta cognitione. Et etiam possunt alij esse magis voluntarij alijs. Si primi non solum oriuntur ab intrinseco elicitive, sed etiam determinative; secundi verò oriuntur, ab intrinseco elicitive; non verò determinative: Hac

ratione actus prædeterminatus esset voluntarius necessarius iuxta nostra principia; sed ille actus provenit ab intrinseco elicitive; non verò determinative: quia determinatio illa non provenit à voluntate: sed à Deo; actus verò, quo voluntas, proposita bonitate obiecti sine cognitione retrahente, amaret obiectum, esset voluntarius necessarius. Sed ille actus provenit à voluntate elicitive, & partim determinative: quia voluntas per modum naturæ tendit in obiectum propositum: & consequenter determinatio provenit à voluntate, & à propositione obiecti: ideò hic actus esset magis voluntarius, quàm primus: quia hic provenit ab intrinseco elicitive, & determinative, ille autem solum provenit ab intrinseco elicitive.

39 *Sup. 3.* Inter actus liberos alios esse magis voluntarios alijs. Hoc patet: quia actus plene liberi sunt magis voluntarij, quam semiplene liberi: quia hi cum frequenter procedant ex imperfecta cognitione, frequenter sunt imperfectè voluntarij. Conclusio tamen vera est etiam de plene liberis. Hac ratione valde propensius ad odium habendum inimicum, liber est ad amorem, & odium, & amor est magis voluntarius, quàm odium: quia

magis est à voluntate, est à voluntate magis copante, est à voluntate magis quia vult, est à voluntate magis quia de suo fertur; & minus quia trahitur, & magis imputatur voluntati actus, quo maiorem resistantiam, & inclinationem vincit ad illum ponendum. Et propter eandem rationem est magis voluntarius iste amor in dicto casu, in quo habet minorem libertatem ad illum; quam in casu, quo non haberet tantam propensionem in oppositum, in quo haberet maiorem libertatem, seu esset magis perfectè liber, & libertas esset magis in æquilibrio. Hæc de magis voluntarijs quoad substantiam. Nec contra est D. Thom. hic q. 6. art. 7. dicens Inclinationem propriam, & concupiscentiam minuere liberum, sed augere voluntarium: quia auget voluntarium quoadmodum propter maiorem voluptatem actionis, qui solum est modus procedendi ab intrinseco elicitivè; cum tamen concupiscentia ex se non addat præter esse ab intrinseco elicitivè, esse ab intrinseco ex propria electione, & determinatione, non auget voluntarium quoad substantiam; sed potius illud minuit: quia quo magis est actio ab inclinatione, minus est determinativè à voluntate.

40 Supposito ergo, quod actus est magis voluntarius, quo est magis ab intrinseco cognoscentis; procedit questio: an positus duabus actionibus causaliter voluntarijs, una libera, altera necessaria, quæ præter libertatem, & necessitatem sint quoad cætera paria intra genus voluntarij; quia sint æquè libenter, & ad veritatem, & cum æquali cognitione à voluntate procedant; actio libera sit magis voluntaria quoad substantiam, quam actio necessaria. Et procedit questio de creaturis; quia de Deo postea breviter dicemus. Prima Sententia dicit, voluntarij necessarium cæteris paribus esse quoad substantiam magis voluntarium. Ita Salmande voluntario disp. 3. dub. 1. Gonet. disp. 1. art. 2. Serra hic q. 6. art. 1. Cornejo hic d. 1. Secunda Sententia dicit, voluntarium liberum, cæteris paribus esse perfectius voluntario necessario. Ita Vazq. disp. 23. cap. 4. Lorca disp. 1. Salas disp. 1. sect. 2. Oviedo controv. 1. num. 49. Balderus, Ribad. disp. 2. cap. 3. Aranda disp. 4. num. 89. Et quamvis, ut dicit Averfa sect. 3. non satis constat, quid intellexerit D. Tho. per voluntarium perfectum, & imperfectum, videtur tamen favere huic sententiæ. Tertia Sententia. Arriag. d. 8. sect.

3. dicit, voluntarium liberum esse perfectius necessario, quando necessitas provenit ab aliquo distincto à voluntate, v. gr. quando necessitas provenit ab objecto, vel modo cognoscendi. *Amicus disp. 3. sect. 1.* dicit, voluntarium necessarium ex objecto, ut amor beatificus, esse perfectius in genere naturæ voluntario libero; voluntarium liberum esse perfectius in genere moris. *Aliquis* fortè addet *Quintā Sententiā* dicentē, neque voluntarium necessarium esse perfectius voluntario libero *quoad substantiam* voluntarij; nec voluntarium liberum esse perfectius voluntario necessario; sed libertatem, & necessitatem *quāvis intrinsecam* de materiali se habere in ordine ad perfectionem voluntarij *quoad substantiam*. In hanc cogitationem inclinabam; sed communiora autoritate, & securitate superant.

SECTIO V.

Voluntarium liberum, cæteris paribus, præter libertatem, & necessitatem, perfectius est in ratione voluntarij voluntario necessario.

41. **P**rob. Conclusio. Actus liber est magis voluntarius, quā actus.

actus necessarius, quando necessitas, & determinatio ad actum non est intrinseca voluntati, nec provenit ex ipsa voluntate operante per modum naturæ. Deinde actus liber est magis voluntarius; quā actus necessarius, quando necessitas est intrinseca voluntati, & provenit actus à voluntate per modum naturæ: ergo actus liber, cæteris paribus, perfectior est voluntario necessario. Prob. ant. quoad prim part. Quod ex duplici titulo diverso, & æstimabili procedit ab intrinseco voluntatis, perfectius est in ratione voluntarij, quā quod unico titulo procedit ab intrinseco voluntatis. Sed voluntarium necessarium quādo necessitas nō est intrinseca voluntati; nec actus provenit à voluntate ut operante per modum naturæ ex se determinatæ ad operationem, actus solū procedit ab intrinseco voluntatis *elicitivè*; & actus liber procedit ab intrinseco voluntatis *elicitivè*, & *determinativè*, qui titulus secundus est diversus, & est æstimabilis in linea voluntarij: ergo actus liber perfectior est in ratione voluntarij, seu est magis voluntarius actu necessario, quando necessitas non est intrinseca voluntati, nec voluntas operatur per modum naturæ. Mai. est

3. dicit, voluntarium liberum esse perfectius necessario, quando necessitas provenit ab aliquo distincto à voluntate, v. gr. quando necessitas provenit ab objecto, vel modo cognoscendi. *Amicus disp. 3. sect. 1.* dicit, voluntarium necessarium ex objecto, ut amor beatificus, esse perfectius in genere naturæ voluntario libero; voluntarium liberum esse perfectius in genere moris. *Aliquis* fortè addet *Quintā Sententiā* dicentē, neque voluntarium necessarium esse perfectius voluntario libero *quoad substantiam* voluntarij; nec voluntarium liberum esse perfectius voluntario necessario; sed libertatem, & necessitatem *quāvis intrinsecam* de materiali se habere in ordine ad perfectionem voluntarij *quoad substantiam*. In hanc cogitationem inclinabam; sed communiora autoritate, & securitate superant.

SECTIO V.

Voluntarium liberum, cæteris paribus, præter libertatem, & necessitatem, perfectius est in ratione voluntarij voluntario necessario.

41 **P**rob. Conclusio. Actus liber est magis voluntarius, quā actus.

actus necessarius, quando necessitas, & determinatio ad actum non est intrinseca voluntati, nec provenit ex ipsa voluntate operante per modum naturæ. Deinde actus liber est magis voluntarius; quā actus necessarius, quando necessitas est intrinseca voluntati, & provenit actus à voluntate per modum naturæ: ergo actus liber, cæteris paribus, perfectior est voluntario necessario. Prob. ant. quoad prim part. Quod ex duplici titulo diverso, & æstimabili procedit ab intrinseco voluntatis, perfectius est in ratione voluntarij, quā quod unico titulo procedit ab intrinseco voluntatis. Sed voluntarium necessarium quādo necessitas nō est intrinseca voluntati; nec actus provenit à voluntate ut operante per modum naturæ ex se determinatæ ad operationem, actus solū procedit ab intrinseco voluntatis *elicitivè*; & actus liber procedit ab intrinseco voluntatis *elicitivè*, & *determinativè*, qui titulus secundus est diversus, & est æstimabilis in linea voluntarij: ergo actus liber perfectior est in ratione voluntarij, seu est magis voluntarius actu necessario, quando necessitas non est intrinseca voluntati, nec voluntas operatur per modum naturæ. Mai. est

certa ex definitione voluntarij. Prob. min. quoad 2. part. Id est estimabile in ratione voluntarij, quod est perfectum in illa ratione. Sed procedere ab intrinseco voluntatis *determinativè* cum dominio in actum, & omissionem, est perfectum in ratione voluntarij: ergo. Prob. min. quia procedere *determinativè* à voluntate ultra procedere *elicitivè* est procedere magis ex intrinseco voluntatis, & procedere *determinativè* à voluntate cum dominio in actum, & omissionem est singulariter perfectum in ratione voluntarij, ut patet ex D. Tho. hic q. 6 art. 3. *Laus, & vituperium consequuntur actum voluntarium secundum perfectam rationem voluntarij.*

42 Prob. iam quod actus liber sit magis voluntarius, quam actus necessarius, quando necessitas est intrinseca voluntati, & quando voluntas operatur per modum naturæ determinatæ ad operandum. Actus est magis voluntarius, quo magis procedit à voluntate; sed magis procedit à voluntate actus liber, quam actus necessarius relatus: ergo Prob. min. Actus necessarius relatus est amor necessarius beatorum. Sed magis procedit à voluntate amor, quo Beati liberè amant Deum amore simul terminato ad crea-
tu-

turas, quam amor necessarius: ergo. Prob. min. Actus liber procedit à voluntate ita, ut *elicientia, determinatio, & electio* tota tribuatur voluntati. Sed in amore necessario, licet *elicientia* tribuatur voluntati, *determinatio* partim tribuitur voluntati, partim obiecto, seu cognitioni: ergo magis procedit à voluntate, ut distincta ab omni non ipsa, ille amor liber, quàm amor necessarius Beatorum. *Confirm.* Quando ratio, & voluntas aliquid ex se agunt, & non ex impulsu inclinationis, est magis voluntarium. Sed ratio, & voluntas ponit amorem beatorum liberum, & non ex impulsu inclinationis; & amorem necessarium ponit ex impulsu inclinationis; ergo amor liber est magis voluntarius, quam amor necessarius. Prob. mai. ex D. Thom. 1. 2. quest. 77. art. 6. *Quando ratio, & voluntas ex se aliquid agunt non ex impulsu passionis, magis est voluntarium, & in nobis existens.* Sed quod in malis est passio, in bonis est inclinatio: ergo. *Confirm.* 2 voluntarium rationalium, quo minus assimilatur voluntario brutorum, est magis perfectum in ratione voluntarij. Sed voluntarium liberum minus assimilatur voluntario bru-

torum, quam voluntarium necessarium: ergo voluntarium liberum ceteris paribus est magis perfectum. Prob. mai. voluntarium, quo minus assimilatur voluntario imperfecto inter voluntaria, est magis perfectum in ratione voluntarij. Sed voluntarium brutorum est imperfectum: ergo voluntarium rationalium, quo minus assimilatur voluntario brutorum est magis perfectum.

43 Probabit aliquis. Modus operandi liberè perfectior est modo operandi necessario: ergo voluntarium liberum perfectius est voluntario necessario. Prob. aut. quia modus operandi liberè convenit naturæ rationali prout superat naturam irrationalem. 2. Iuxta D. Thom. hic art. 2. corpore: *Perfectam cognitionem finis sequitur voluntarium secundum rationem perfectam, prout scilicet, apprehenso fine, aliquis potest deliberare de fine, & de his, que sunt ad finem, moveri in finem, vel non moveri.* Sed quod fit cum deliberatione est liberum: ergo iuxta D. Tho. voluntarium perfectum est idem, quod liberum: ergo non reperitur in actibus necessarijs.

3. Id. quo præcisè deficiente, deficit aliqua vera ratio procedendi ab intrinseco, ipso existente auget rationem voluntarij.

Et

Et id, quo præcisè deficiente, nulla deficit vera ratio procedendi ab intrinseco, non auget rationem voluntarij; sed præcisè deficiente libertate, deficit aliqua ratio procedendi actum ab intrinseco: quia deficit procedere ex proprio motu, conatu, & determinatione, & præcisè deficiente necessitate, nulla deficit ratio procedendi ab intrinseco: ergo esse liberum auget rationem voluntarij: & consequenter voluntarium liberum est magis perfectum voluntario necessario. His rationibus intendet aliquis cum Vazquez, & Oviedo omnem actum liberum plene liberum esse perfectius voluntario necessario, etiam ceteris imparibus. Sed de hoc modo non curamus; sufficit nobis, quod voluntarium liberum, ceteris paribus, sit perfectius voluntario necessario: quidquid fit, an ex vno inferatur aliud increatis.

44 Dixi. Quætionem procedere in creatis: quia Arriaga supra Esparza libr. 3. q. 11. & Goner existimant, in Deo voluntarium necessarium, quo se amat, esse perfectius voluntario libero: quidquid sit an voluntarium necessarium, quo amat creaturas posibles, sit tam voluntarium. Verius tamen existimo, in Deo vo-

lum.

luntarium liberum esse æquè perfectum, ac voluntarium necessarium, quo Deus se amat, & è contra: quia licet voluntarium liberum sit ab intrinseco ex duplici titulo, scilicet, *elicitivè*, & *determinativè* cum dominio, & cum summa, & perfectissima determinatione; hæc suppletur per modum procedendi ab intrinseco actum necessarium, per *identitatem omnium*, quæ concurrunt ad rationem voluntarij, scilicet bonitatem obiectivam, cognitionem & voluntatem, & omnimodam inseparabilitatem realem, & virtua- lem ab amore necessario, adeoque summa sunt omnia, quæ concurrunt in amorem necessarium sui ad voluntarium necessarium. In voluntario autem libero, saltem bonitas obiectiva in adæquatione est extrinseca; sed de his suo loco agemus. Nec verum est, amorem, quo Deus se diligit esse maiorem in ratione amoris amore, quo libere diligit creaturas, ut vult Gonet: quia ut diximus disp. 2. de char. sect. 4. amor, quo diligit creaturas, est etiam virtualiter amor, quo Deus se amore libero diligit.

45 *Obj. 1.* Illud est ex genere suo perfectius alio, cuius suprema species superat omnes species contentas sub alio.
Sed

Sed supra species voluntarij necessarij superat omnes species contentas in voluntario libero: ergo voluntarium necessarium, cæteris paribus, est perfectius voluntario libero. Prob. min. Amor necessarius, quo Deus se amat, est suprema species voluntarij necessarij. Sed hic amor excedit in ratione voluntarij omnes species voluntarij liberi, seu amoris liberi: quia est magis voluntarius amore libero, quo Deus amat creaturas, qui amor est suprema species amoris liberi: ergo. Prob. min. amor, quo Deus necessario se amat, est maior in ratione amoris amore creaturarum. Sed amor in ratione amoris est essentialiter voluntarius: ergo est maior in ratione voluntarij. *Confirmat.* Productio Spir. Sancti est magis voluntaria, quam productio creaturarum; sed productio Spir. Sancti procedit ex amore necessario, & productio creaturarum ex amore libero: ergo amor necessarius est magis voluntarius, quam amor liber. Hac eadem forma probatur, amorem necessarium creaturarum esse perfectiorem amore libero: quia suprema species amoris necessarij creati superat omnes species amoris liberi creati in ratione voluntarij: quia excedit quamvis amorem via-
toris

toris in ratione amoris : & consequenter in ratione voluntarij : & quia cum libertas, & necessitas creaturæ sint originatæ, & exemplatæ ex libertate, & necessitate divina, de libertate, & necessitate creata, servata proportione, loquendum est, sicut de libertate, & necessitate divina.

46 Resp. permit. mai. neg. min. Ad prob. concel. mai. neg. min. Ad prob. neg. mai. quia licet amor, quo Deus se amat necessario, magis appetit Deum, quam amor liber creaturarum appetit creaturas, non est maior in ratione amoris amore, quo amat creaturas : quia in primis non est maior entitative: cum entitas utriusque amoris sit eadem; non est maior *virtualiter* amore libero creaturarum, prout hic *virtualiter* distinguitur ab amore necessario: quia ut supra diximus, amor liber creaturarum ut *virtualiter* distinctus ab amore necessario, est etiam amor summè appetens Deum : ergo amor necessarius, quo Deus se amat, non est maior in ratione amoris *realiter*, neque *virtualiter* amore creaturarum: verum est, quod *per rationem* amor creaturarum, prout *formaliter* est amor creaturarum, præcisè, non est a quo magnus in ratione amoris, ac amor, quo Deus se amat; sed hoc

hoc nihil ad rem : quia maioritas unius rei respectu alterius non colligitur ex vno prædicato, ut præcisè *per rationem* ab alijs; sed ex omnibus prædicatis. Sic Deus ex hoc prædicato *ens* non est perfectior creatura : homo ex hoc prædicato *animal* non est perfectior bruto: iudicium ex hoc prædicato *actus intellectus*, non est perfectius apprehensione: cum ergo ex omnibus prædicatis amoris liberi, ut virtualiter distinctis ab amore necessario, sit æqualis in ratione amoris amore necessario: amor necessarius non est maior in ratione amoris amore libero. Mirro quod maioritas in ratione amoris non probat maiorem voluntarij *quoad substantiam*, sed solum *quoad modum*, seu maiorem *intensivam* in vna linea, aut maiorem voluptatis, & delectabilitatis. Sic maior est conatus elicitus brutorum, & amor necessarius amentium, & somniantium, quam amor inefficax liber, & non est magis voluntarij *quoad substantiam* propter rationes conclusionis.

47 Ad confirm. dist. mai. Productio Spiritus Sancti est magis voluntaria *quoad modum* productione creaturarum, concel. mai. est magis voluntaria *quoad substantiam*, neg. mai. & permit. min. neg. cons. q.

Itaque verum est Spiritum Sanctum quoad *necessaria* procedere ex amore necessariorum: At Spiritus Sanctus quoad *contingentia* procedit ex amore libero. Sicut Verbum *necessariorum* procedit ex cognitione necessaria; & Verbum contingentium ex cognitione contingenti, de quo disp. 7. de Trin. Et dicimus productionem Spirit. Sanct. esse magis voluntariam quoad *modum* productione creaturarum: quia magis placet productio passiva Spiritus Sancti, quam productio passiva creaturarum: non tamen est magis voluntaria quoad *substantiam* productio Spiritus Sancti: quia productio activa Spiritus Sancti non placet magis, quam productio activa creaturarum, seu quam decretum de creaturis; quia hoc propter dicta æquè placet Deo, ac amor necessarius, & est æqualis in ratione amoris. Hinc patet ad reliqua.

48 *Obj. 2.* Amor necessarius beatorum est magis ab intrinseco, quam amor liber beatorum: ergo est magis voluntarius. Prob. ant. Amor necessarius est prior amore libero. Sed quæ in aliqua ratione sunt priora, sunt eo ipso intimiora, & magis ab intrinseco: ergo. Maior, quæ videtur vera, probat. Quia in voluntate prior

prior est ratio potentia naturalis, quam ratio potentia libera: & operatio libera supponit operationem necessariam: ergo amor necessarius existens à voluntate secundum rationem priorem naturæ, est prior amore libero. *Confirm.* Finis est magis voluntarius, quam media, & hæc sunt magis libera, quam finis: & hic est magis per modum naturæ: ergo ad voluntarium plus conducit, quod affectus procedat à voluntate per modum naturæ, quam quod procedat ab ipsa, ut potentia libera. *Confirm. 2.* Plus participat rationem voluntarij, quod magis opponitur involuntario. Sed amor necessarius ortus ex maiore inclinatione, & propensione, magis opponitur involuntario, quam liber: ergo. Prob. min. Involuntarium dicit tristitiam, & displicentiam. Sed magis opponitur cum tristitia, & displicentia, amor necessarius ortus ex inclinatione, & summa propensione, quam liber: quia hic tæpe coniungitur cum tristitia, & displicentia, præcipue dum superat magnam resistentiam: ergo.

49 *Resp. neg. ant. vel illud disting.* amor necessarius beatorum est magis ab intrinseco *intransitate* connexionis concedo ant. *intransitate* efficientia, & casuali

salitatis, neg. antec. & conseq. Ad prob. con. mai. distin. min. quæ priora sunt, sunt intimiora *intraneitate* coniunctionis, & connexionis conce. min. *intraneitate* causalitatis, neg. min. & conseq. Ad prob. neg. ant. quoad primam partem: quia in voluntate non est prior realiter, neque virtualiter ratio potentia naturæ ratione potentia liberæ: quidquid sit per rationem: nec bene inferitur prioritas potentiarum ex prioritate operationum: aliàs potentia apprehensiva esset prior potentia iudicativa, & potentia iudicativa esset prior potentia discursiva: & intellectus esset prior voluntate, & voluntas esset prior potentia opinativa: quia opinatio supponit imperium voluntatis: & operationes dicitarum potentiarum supponunt operationes aliarum. Itaque eadem voluntas realiter, & virtualiter indivisibilis cum his comprincipijs est potentia necessaria, & connexa cum operatione: & cum alijs est potentia libera: quia cum illis est indifferens ad operationem.

50 Ad confirm. distin. mai. Finis est magis voluntarius *obiectivè*, & *activè*, quam media, conc. ant. *causaliter*, & *effectivè*, nego ant. Et permis. quod media sint

sint magis libera, quam finis: quia aliquando æquè liber est finis, quam media, & aliquando est magis liber finis, quam media: quia dum medium est unicum, intentio finis est immediatè libera, & electio est mediatè libera solum: dist. consequens: ad voluntarium quoad modum *voluptatis*, & *intensionis* plus conducit, quod procedat à voluntate per modum naturæ, permit. consequens: ad voluntarium quoad *substantiam*, neg. conseq. Itaque frequenter magis amatur finis, quam media ex illo principio, *propter quod unumquodque*, &c. quia finis est ratio amandi media; at verò *effectivè*, & *causaliter* æquè procedit ab intrinseco voluntatis finis, & media, dum uterque est liber; & dum finis amatur *necessario*, frequenter est magis voluntarius finis quoad modum *voluptatis*, & *intensionis*: quia frequenter amatur *intensivè*, & cum maiore *voluptate*: sed tunc est magis ab intrinseco amor liber mediorum: quia est à voluntate *elicitivè*, & *determinativè*, & positio mediorum est magis ex ipsa voluntate, ut diximus: quia amor necessarius partim tribuitur inclinationi, & partim generanti, qui dedit talem naturam, & produxit talem inclinationem.

51 Ad 2. concess. mai. nego min. ad prob. dist. mai. Involuntarium dicit tristitiam, & displicentiam, involuntarium privativum, nego mai. involuntarium positivum, subdist & tristitia, & displicentia est esse involuntarij positivi nego mai. est modus illius, seu proprietas separabilis, concedo mai. & concess. min. nego consequ. vel dist. amor necessarius est magis voluntarius *quoad modum*, conced. consequ. *quoad substantiam* nego consequ. Itaque involuntarium privativum non dicit tristitiam, neque displicentiam: sed ad illum sufficit ignorantia: involuntarium positivum dicit tristitiam, & displicentiam; sed non tanquam constitutiva involuntarij: quia mercator cum tristitia, & displicentia proijcit merces, & proiec-tio est simpliciter voluntaria; dicit ergo tristitiam, tam quam quid comitans involuntarium, sed quod separabile fit ab involuntario, & coniugibile cum voluntario. Quod dicit involuntarium positivum est *coactionem*, ut dicemus, & cum coactione magis opponitur voluntarium liberum, quam necessarium: quia necessitas componibilis est cum coactione; secus libertas, & cum ignorantia, quam dicit involuntarium privativum, etiam opponitur

nitur magis voluntarium liberum, quam necessarium: quia necessitas componitur cum ignorantia; secus libertas: ergo substantia involuntarij magis opponitur voluntarium liberum, quam necessarium.

52 *Obijc. 3.* Si libertas auget voluntarij perfectionem; necessitas importaret imperfectionem; & defectum melioris voluntarij: sed hoc est falsum: ergo. Prob. min. quod formaliter datur in Deo nullam dicit imperfectionem in sua ratione, nec defectum perfectionis. Sed in Deo datur voluntarium necessarium: ergo necessitas non dicit imperfectionem, nec defectum perfectionis in ratione voluntarij. *Missa solutione Vazq. & Ovied.* Resp. dist. mai. Si libertas auget perfectionem voluntarij *ex conceptu generico*, necessitas importaret imperfectionem, concess. mai. Si libertas auget perfectionem *ex conceptu specifico*, libertas creata, & cum addito ceteris paribus, nego mai. Et dist. min. libertas non auget perfectionem *ex conceptu generico*, concess. min. *ex conceptu specifico* libertas creata, & cum addito ceteris paribus nego min. & consequ. Ad prob. concess. mai. & min. dist. consequens, ut supra. Itaque conceptus

genericus necessarij non dicit imperfectionem in ratione voluntarij: quia ex illo conceptu est capax, ut contrahatur per voluntarium necessarium dicens summam intraneitatem, & spontaneitatem, qualem dicit voluntarium necessarium contractum ad Deum. Sicut nec dicit imperfectionem voluntarium liberum ex conceptu generico: quia ex illo conceptu est capax, ut contrahatur ad voluntarium liberum divinum habens summam perfectionem in ratione voluntarij. Voluntarium vero liberum, ut contractum ad liberum creatum, etiam non dicit ex hoc conceptu maiorem perfectionem voluntario necessario: quia ex hoc conceptu est capax, ut fiat in perfectiori cogitatione, & minori spontaneitate: & consequenter solum dicit maiorem perfectionem voluntarium liberum voluntario necessario, ut contractum ad liberum creatum ceteris paribus: quia sic voluntarium liberum est magis ab intrinseco, est magis ex conatu voluntatis, magis quia vult, & magis imputatur voluntati.

53 *Obije.* 4. Si libertas auget voluntarium in creatis, crescente libertate, esset actus magis voluntarius, & decrescente libertate, esset actus minus volun-

tarius. Sed hoc est falsum: ergo. Prob. min. Per nos actus vincens maiorem resistantiam, & passionem est magis voluntarius. Sed tunc est minor libertas: quia libertas est minus in equilibrio: ergo 2. Actus, in quem inclinat passio, est minus liber per nos. Sed est magis voluntarius: quia concupiscentia iuxta D. Thom. hic art. 7. auget voluntarium: ergo. *Confirm.* Quod accidentale est voluntario, non auget substantialiter voluntarium. Sed libertas accidentalis est voluntario: quia per nos, actus frequenter elicitur sunt accidentaliter liberi: ergo. Prob. mai. nulla entitas recipit incrementum substantiale per id, quod ipsi advenit ut constituta in suo esse substantiali. Hac ratione albedo non auget substantialiter hominem: ergo. Hoc argumentum, sicut antecedens, equè militat contra dicentes, necessitatem augere rationem voluntarij.

54 *Resp. dist. mai.* Si libertas se sola auget rationem voluntarij, crescente libertate, esset actus magis voluntarius, conc. mai. si non auget se sola, neg. mai. *Ad 1. prob. conc. mai. & min. dist. consequens:* libertas non auget se sola voluntarium, conc. conseq. non se sola, nego conseq. *Ad 2. conc. mai. per se loquendo*

dist. min. Actus, in quem inclinatur passio, est magis voluntarius quoad modum, conc. min. quoad substantiam, nego min. ne D. Thom. sibi contrarius sit, & consequenter. Itaque voluntarium non crescit ex sola libertate; sed ex libertate in actu secundo egrediente cum maiori conatu à voluntate, & magis quia vult, & magis existenti ex determinatione voluntatis, cum maiori spontaneitate, & perfectiori cognitione: cum ergo de crescente libertate, modo maneat intra sphaeram plenae libertatis, possit venire aliud, quo augeatur voluntarium: quia potest actus oriri magis ex conatu, determinatione, & impulsu voluntatis, hinc est, quod decrecente libertate, potest actus esse magis voluntarius: quia concupiscentia auget voluntarium quoad modum intra lineam procedendi sicutive à voluntate; non vero quoad substantiam: quia quo actus magis est ab inclinatione, minus est à voluntate; si verò acciderit, cum maiori libertate dari eundem conatum, & reliqua: magis voluntarius erit cum perfectiori libertate. Sed quia iuxta regulam iuris cap. de praesumptionibus: Quod verisimile est, semper praesumitur esse, ideo tenenda est dicta solutio, quoad actus frequenter oc-

currentes, seu universaliter loquendo: quia loquendo universaliter, loquimur de actibus frequenter occurrentibus, iuxta dictam regulam.

55 Ad confirm. Communis solutio dist. mai. Quod accidentale est voluntario reduplicative accepto, non auget substantialiter voluntarium, conc. mai. quod accidentale est voluntario specificiter accepto, subdist. non auget substantialiter voluntarium specificiter acceptum, conc. mai. non auget substantialiter voluntarium reduplicative acceptum, neg. mai. & dist. min. libertas est accidentalis voluntario causali specificiter accepto, neg. min. & consequenter. Ad prob. dist. mai. Nulla entitas accipit incrementum substantiale per id, quod advenit ipsi ut constituta in suo esse, ea ratione, qua advenit ipsi, ut constituta in suo esse, conc. mai. ea ratione, qua non advenit ipsi, ut constituta in suo esse; sed potius constituit illud esse, quod non daretur sine illo, quod vocas adventum, & quod solum est adventus praedicationalis, qualis est omnis differentia respectu generis, & omnis intensio respectu entitatis, quae intenditur; & excessus perfectionis solo numero distincta; non verò realis, nego mai. Itaque in primis argu-

mentum iam permittit, actus essentialiter
 liberos, quos posibles iudicamus, esse
 perfectiores in ratione voluntarij: quia
 quamvis generi voluntarij sit prædica-
 mentalis, & accidentalis differentia libe-
 ri: est tamen essentialis actui essentialiter
 libero differentia liberi: sicut homini est es-
 sentialis differentia rationalis, quæ est præ-
 dicamentalis, & accidentalis animali
 Actus vero frequenter occurrentes sunt
 accidentaliter liberi: sicut etiam sunt ac-
 cidentaliter causaliter voluntarij: quia
 cum sint qualitates possunt infundi à so-
 lo Deo actus frequenter occurrentes; at
 verò sicut ipsis, ut causaliter voluntarijs
 non est accidentale esse causaliter volun-
 tarios; similiter dicimus, ipsis ut causaliter
 voluntarijs in actu secundo, non esse ac-
 cidentalem libertatem, & necessitatem
 realiter loquendo; sed est ratio generica:
 quæ contrahitur per voluntarium neces-
 sarium, & per voluntarium liberum: quia
 hæc sunt formaliter voluntaria, & ut ta-
 lia diverso modo participant rationem
 voluntarij: quia unum habet procedere
 ab intrinseco ex propria determinatione,
 & cum dominio; & alterum habet proce-
 dere ab extrinseco, & sine dominio. Licet
 enim actus, qui modo est liber, possit esse

necessarius, attamen ut liber in actu se-
 cundo essentialiter differt ab ipso, ut in
 actu secundo necessario. Sicut homini ac-
 cidentale est esse album, & nigrum; sed ho-
 mini, ut albo non est accidentalis albedo.
 Divisio hominis in albū, & nigrum est di-
 visio subiecti in accidentia; & divisio co-
 lorati in album, & nigrum specificativè
 accepti est divisio subiecti in accidentia;
 at verò divisio colorati reduplicativè ut
 talis in album, & nigrum, est divisio gene-
 ris in species: quia albedo specie differt à
 nigredine; & licet hic numero color al-
 bus per has, vel illas additiones & detra-
 ctiones possit transire in colorem non al-
 bum; hic color ut albus essentialiter est
 albus. Similiter accidit in nostro casu.
 Hæc est communis solutio. Sed quia hoc
 argumentum est calculatorium, varia cō-
 fundens, pro his, & alijs resp. expeditius,
 dist. mai. confirm. quod est accidentale
 voluntario, non auget substantialiter
 formaliter voluntarium, conc. mai. non
 auget substantialiter æquivalenter volun-
 tarium, neg. mai. & dist. min. libertas est
 accidentalis alicui voluntario, conc. min.
 omni voluntario, neg. min. & dist. conseq.
 non auget substantialiter formaliter ali-
 quod voluntarium, & illud auget æquiva-
 len-

lenter, conc. cons. non auget substantialiter formaliter omne voluntarium, seu nullum auget, neg. conseq. Ad prob. dist. nulla entitas accipit incrementum substantiale formaliter à re, quæ supervenit, ipsi constituta in suo esse, concedo: non accipit incrementum substantiale æquivalenter, nego. Itaque aliqui actus sunt essentialiter liberi, ut diximus, & alij sunt essentialiter necessarii, & in his, casu, quo libertas sit differentia perfectior, cæteris paribus, actus cõtractus per libertatem esset substantialiter perfectior actu essentialiter necessario: sicut homo est substantialiter perfectior bruto. Alij sunt actus accidentaliter liberi, & accidentaliter necessarii: & casu, quo libertas, cæteris paribus, auget voluntarium, auget æquivalenter substantialiter voluntarium: quia in ordine ad laudem, ad meritum, ad maiorem imputationem, & ad procedendum magis ab intrinseco, hic, & nunc æquivaleret actu essentialiter libero: sicut causaliter voluntarium accidentaliter differt à formaliter solum voluntario: quia actus frequenter voluntarij causaliter possunt infundi à solo Deo, & differunt æquivalenter substantialiter in ordine ad laudem, meritum, & imputationem: & sicut dignitas

tas Nobilis, Principis, Regis, accidentalis est hominibus, & nihilominus nobilis adeo excedit plebeyum, Princeps nobilem, Rex Principem, ut hæc differentia sint æquivalenter substantiales quoad cultum, venerationem, & æstimationem: & in ipso exemplo albi, & nigri, accidentale est femina esse albam, & nigram, esse scdam, esse pulchram: accidentale est homini esse prudentem, validum, liberalem, discretum, & tamen æquivalenter substantialiter differt femina pulchra à scda, & homo prudens, validus, liberalis, discretus ab imprudenti, ignato, misero, & stulto. His existimo hæc, & similia expeditius solvi: huc alludere potest, quod alijs solutionibus ommissis responderet Ribad. voluntarium liberum per libertatem non crescere essentialiter, neque substantialiter propter rationem argumenti, bene tamè qualitativè: sicut quantitas palmaris crescit per adventum alterius palmaris, licet hæc supponat primam constitutam in suo esse. Sed quæ diximus, videtur expeditiora.

56 Obj. 5. Actus liber increatis semper miscet aliquid involuntarium. Sed necessitas procedens ex perfecta cognitione nihil miscet involuntarij; sed potius auget voluntatem: ergo, cæteris pa-

ribus, voluntarium necessarium perfe-
ctius est voluntario libero in creatis Prob.
mai. libertas constituitur per inclinatio-
nes oppositas: quia eligens A, v. gr. ope-
ratur contra inclinationem ad B. & con-
sequenter electio est secundumquid in-
voluntaria. *Confirm.* Eatenus necessitas
minueret voluntarium, quatenus faceret
quod actus esset magis ab extrinseco, sci-
licet, ab obiecto sed hoc non minuit ra-
tionem voluntarij: ergo Prob. min. Non
minuit rationem voluntarij, quod est de
essentia voluntarij. Sed moveri ex obie-
cto est de essentia voluntarij: ergo. 2 Non
minuit rationem voluntarij, quod solum
mouet per inclinationem intrinsecam.
Sed obiectum solum mouet per inclina-
tionem intrinsecam; quia solum mouet per
cognitionem, ergo. Resp. dist. mai. Actus
liber in creatis miscet aliquid involunta-
rij secundumquid, augens rationem vol-
untarij simpliciter. conc. mai. miscet ali-
quid involuntarij simpliciter, neg. mai. &
conces. min. nego. conf. Ad prob. conced.
ant. & conf. Itaque illæ inclinationes op-
positæ frequenter producant, aut consi-
stunt in actibus voluntatis, iam necessarijs,
iam liberis, inefficacibus in opposita ten-
dentes: consequenter quevis electio est

secundumquid involuntaria: quia est contra
inclinationem elicitam; at vero hoc ipso
electio est magis voluntaria simpliciter:
quia est magis ex voluntate, magis ex
conatu, & determinatione voluntatis, &
minus ex inclinatione. *Ad confirm.* per-
missa mai. neg. min. Ad prob. conces. mai.
dist. min. moveri ex obiecto inclinando
est de essentia voluntarij, conc. min. mo-
veri necessitando, neg. min. quia hoc, ut
diximus, cæteris paribus, minuit rationem
voluntarij. *Ad 2.* disting. mai. non mi-
nuit rationem voluntarij, quod solum mo-
uet per inclinationem intrinsecam præci-
sè inclinantem, permitto mai. per inclina-
tionem necessitatem, neg. mai. & dist. min.
obiectum solum mouet per inclinationem
intrinsecam hic, & nunc necessitatem, conc.
min. præcisè inclinantem, neg. min. & con-
seq. Permissi mai. quia, ut diximus, incli-
natio, & passio, si non contraponatur,
minuit voluntarium.

57 *Obije. 6.* Intendendo, liberta-
tem, & necessitatem de materiali se ha-
bere ad rationem voluntarij. De ratione
voluntarij est, quod procedat ab intrin-
seco cum cognitione. Sed hæc non va-
riantur per libertatem, neque necessita-
tem: ergo hæc non variant voluntarium.

Prob. min. procedere ab intrinseco cum cognitione dicit, quod actus sit à principio intrinseco, & à cognitione. Sed hæc non variantur per necessitatem, aut libertatem: ergo. Prob. min. Voluntas, quæ est principium intrinsecum per identitatem, & cognitio, quæ est intrinsecum per unionem; possunt dari eadem, sub libertate, & sub necessitate: & actus etiam iuxta nos potest esse idem, sub libertate, & necessitate: ergo actionem procedere à principio intrinseco, non variatur per necessitatem, aut libertatem. 2. Libertas, & necessitas formaliter differunt per existentiam, & carentiam necessitatis antecedentis ad unum, & impossibilitatem ad alterum. Sed hæc differentia non variat rationem voluntarij: ergo libertas, & necessitas de materiali se habet ad rationem voluntarij. Prob. min. Reliquis invariatis, interdum ponitur necessitas, ablata libertate, per carentiam decreti applicantis omnipotentiam ad utrumque extremum: interdum ponitur libertas, ablata necessitate, per carentiam decreti prædeterminantis. Sed hæc carentiæ sunt extra conceptum voluntarij: quia in nulla parte definitionis includuntur; ergo. 3. Libertas, & necessitas neque

quæ augment, neque minuunt rationem voluntarij: quia tam sunt extra definitionem unius, quam alterius.

58 Resp. Conces. mai. nego min.

Ad prob. conc. mai. nego min. Ad prob. disting. antec. voluntas, quæ est principium intrinsecum, & cognitio, eadem sunt sub libertate, & sub necessitate; at sine eodem dominio eligendi, & determinandi conc. ant. & cum eodem dominio, nego ant. & consequ. Quia hoc ipso, quod actus procedat ex dominio determinandi, ceteris paribus, est magis ex voluntate, ut inquit Anselm. de libero arbit. cap. 5. dicens, voluntatem magis ex se, seu ab intrinseco ponere actum liberum, quam equus suum actum, ut constat ex sæpè repetitis. Ad 2. Conces. mai. nego min. Ad prob. conc. mai. dist. min. Hæc carentiæ sunt extra conceptum voluntarij genericè sumptum, conc. min. extra conceptum voluntarij specificè sumptum nego min. & consequ. quia sicut rationale est extra conceptum animalis genericè sumpti; non tamen extra conceptum animalis specificè sumpti, scilicet hominem: sic libertas, & necessitas est extra conceptum genericum voluntarij; non tamen extra conceptum voluntarij liberi, & ne-

cessarij. *Ad 3.* Permis. ant. nego conseq. quia involuntarium constituitur per fieri violentia, aut ignorantia: & cum libertas, & necessitas per se forte non augent coactionem, & ignorantiam, non augeant rationem involuntarij; At verò voluntarium cōstituitur ex eo, quod sit à principio intrinseco, qui conceptus augetur per libertatem, ceteris paribus, ut diximus: quia est magis ab intrinseco: quia est ab intrinseco *elicitivè*, & *determinativè* cum dominio: & ipsum principium est magis intrinsecum æquivalenter: quia est intrinsecum in ordine ad eliciendum, & in ordine ad determinandum cum dominio.

59 *Obj. 7.* In primis ad voluntarium formale de materiali se habet libertas, & necessitas, & idem de materiali obiectivo pure tali, quod sequitur mensuram voluntarij formalis. Sed idem accidit in voluntario causaliter: ergo. *Prob. min.* Ita causalitas, utpotè distincta à termino, neque est volitio, neque pars volitionis. Sed implicat aliquid fieri maius, vel minus, nulla eius parte addita, aut sublata: ergo non est magis, aut minus voluntarius actus per libertatem, aut necessitatem.

2. Actio potest esse eadem sub libertate, & sub necessitate. Sed voluntarium cau-

siale

siale ultra formale solum addit actionem: & voluntarium formale est æquale sub libertate, & necessitate: ergo voluntarium causale est æquale. *Resp.* Conc. mai. neg. min. *Ad prob. concel. mai. dist. min.* implicat aliquid fieri maius, vel minus *formaliter* nulla eius parte addita, vel sublata conc. min. fieri maius, vel minus *æquivalenter*, nego min. & conseq. *Ad 2. dist. mai.* Actio potest esse eadem, & *æquivalenter* distincta sub libertate, & necessitate, permiss. mai. & non *æquivalenter* distincta, nego mai. & concel. min. Nego conseq. Itaque ad voluntarium formale de materiali se habet libertas, & necessitas, & idem de pure obiectivo: quia æquè reddit hominem volentem, & obiectum volitum sub libertate, & necessitate. At verò adhuc quando actus non est essentialiter liber, augetur *æquivalenter* substantialiter voluntarium liberum, ceteris paribus: quia illa actio, quæ non est volitio *æquivalenter* identificatur cum actu, & est ipse actus in ordine ad reddendum actum procedentem ab intrinseco voluntatis, ex *determinatione* voluntatis, & ex *determinatione* cum dominio. Sed si actus per suam essentiam haberet pendere à libertate, ceteris paribus; esset

F

for

formaliter magis voluntarius substantialiter: ergo dum actio est distincta, actus est substantialiter *æquivalenter* magis voluntarius.

60 *Obije* 8. *Æquè* se habet ad libertatem necessitas, ac impossibilitas: ergo sicut utraque *æquè* se habet ad libertatem, *æquè* se habebit ad voluntarietatem. *Resp.* Conces. ant. neg. conseq. quam arguens etiam debet negare: quia necessitas actus non opponitur cum voluntarietate actus: & impossibilitas actus opponitur cum voluntarietate actus: quia actus non potest oriri à voluntate, dum est impossibilis: ergo stat benè, necessitatem, & impossibilitatem *æquè* se habere ad libertatem, quæ est potestas ad utrumque extremum cum eo, quod non se habeat eodem modo respectu voluntarietatis. Adde, quod diximus ad obiect. 4. Sæpè contingere, actum esse magis liberum, & minus voluntarium: quia ut diximus, magis voluntarius est actus elicited cum inclinatione in oppositum; quam elicited sub libertate in *æquilibrio*: & esset minus liber: quia esset sub minori libertate.

SECTIO VI.

De divisione voluntarij in se, & in causas directi, & indirecti, formalis, & interpretati vi.

61 **H**Æ quæstiones ad res morales perutiles, dum Scholasticum agimus, tractari non possunt ea dignitate, qua deberent; aliqua tamen dicemus. Voluntarium *in se* est, quod in se ipso terminat actionem, vel imperium voluntatis. Hac ratione volitio deambulandi est *in se* voluntaria: quia in se terminat actionem voluntatis, & deambulatio est voluntaria *in se*: quia in se terminat imperium voluntatis. Voluntarium in alio, seu *in causa* est, quod licet in se non terminet actionem, nec imperium voluntatis, continetur tamen in causa, vel extremo volitio: quia causa cum illo eventu connectitur. Hac ratione ebrietas, & agrido sunt voluntaria in potu, & comestione immoderatis: requiritur tamen, quod cognoscatur connectio causa cum eventu, ut iste sit voluntarius, & imputabilis. Hac ratione non est imputabilis ebrietas, nec iactura sa-

formaliter magis voluntarius substantialiter: ergo dum actio est distincta, actus est substantialiter *æquivalenter* magis voluntarius.

60 *Obije* 8. *Æquè* se habet ad libertatem necessitas, ac impossibilitas: ergo sicut utraque *æquè* se habet ad libertatem, *æquè* se habebit ad voluntarietatem. *Resp.* Conces. ant. neg. conseq. quam arguens etiam debet negare: quia necessitas actus non opponitur cum voluntarietate actus: & impossibilitas actus opponitur cum voluntarietate actus: quia actus non potest oriri à voluntate, dum est impossibilis: ergo stat benè, necessitatem, & impossibilitatem *æquè* se habere ad libertatem, quæ est potestas ad utrumque extremum cum eo, quod non se habeat eodem modo respectu voluntarietatis. Adde, quod diximus ad obiect. 4. Sæpè contingere, actum esse magis liberum, & minus voluntarium: quia ut diximus, magis voluntarius est actus elicited cum inclinatione in oppositum; quam elicited sub libertate in *æquilibrio*: & esset minus liber: quia esset sub minori libertate.

SECTIO VI.

De divisione voluntarij in se, & in causas directi, & indirecti, formalis, & interpretati vi.

61 **H**Æ quæstiones ad res morales perutiles, dum Scholasticum agimus, tractari non possunt ea dignitate, qua deberent; aliqua tamen dicemus. Voluntarium *in se* est, quod in se ipso terminat actionem, vel imperium voluntatis. Hac ratione volitio deambulandi est *in se* voluntaria: quia in se terminat actionem voluntatis, & deambulatio est voluntaria *in se*: quia in se terminat imperium voluntatis. Voluntarium in alio, seu *in causa* est, quod licet in se non terminet actionem, nec imperium voluntatis, continetur tamen in causa, vel extremo volitio: quia causa cum illo eventu connectitur. Hac ratione ebrietas, & agrido sunt voluntaria in potu, & comestione immoderatis: requiritur tamen, quod cognoscatur connectio causa cum eventu, ut iste sit voluntarius, & imputabilis. Hac ratione non est imputabilis ebrietas, nec iactura sa-

lutis in comedente, aut bibente, si non
prænoſceret illum damnum eventurum,
aut ſaltem prudēter dubitet de tali dam-
no. Hæc conclusio eſt omnium: quia quo-
modo erit voluntaria, & imputabilis con-
iunctio cauſæ cum effectu, ſi non cognos-
catur connexio cum effectu? quia de ra-
tione voluntarij eſt, quod procedat à vo-
luntate, ut cognoscente; damnus verò,
quod non prævidetur in cauſa, non pro-
venit à voluntate, ut cognoscente: quia
reſpectu illius ſimiliter ſe habet volun-
tas, ac ſi non cognosceret, & ita egreditur
mediatè à voluntate, ac ſi in voluntate
nulla præceſſiſſet cognitio. De hoc plura
dicemus ſequenti diſput.

61 *Obije. 1.* Præviſio effectus in cau-
ſa, neque auget, neque minuit vim cauſæ
ad inducendum effectum: ergo, qui vo-
luntariè ponit cauſam, voluntariè ponit
effectum; etſi non prævideatur in cauſa.
Prob. conſeq. quia cauſa cauſæ eſt cauſa
cauſati per illam. Sed cauſa exiſtit à vo-
luntate, & æquè exiſtit à voluntate, ſivè
cognoscat, ſivè non cognoscat effectus:
ergo effectus exiſtit à voluntate.
Confirm. Vt effectus ſit volitus in cauſa,
ſufficit, quòd ſit volitus volitione, quæ
ſolùm terminetur ad cauſam: ergo ſuffi-
cit

cit, eſſe cognitum cognitione, quæ ſolùm
terminetur ad cauſam. Prob. conſe. Quia
non magis eſt de ratione voluntarij eſſe
cognitum, quàm volitum. Reſp. diſt. ant.
non auget, neque minuit vim cauſæ im-
mediatè, conc. ant. vim cauſæ mediatè,
nego ant. & conſeq. Ad prob. diſt. mai:
cauſa cauſæ eſt cauſa purè phyſica cauſæ
ti conc. mai. eſt cauſa intentionalis cau-
ſati ſubdiſt. ſi præcedat cognitio effectus,
conc. mai. ſi non præcedat, nego mai. &
permil. min. nego conſeq. Itaque effectus
ille exiſteret mediatè à voluntate, ut à
cauſa purè phyſica; non verò ut à cauſa
intentionali: quia ita procederet à volun-
tate effectus, ac ſi nulla præceſſiſſet cog-
nitio effectus. *Ad confirm.* Diſt. ant. ut ſit vo-
litus in cauſa ſufficit, quòd ſit volitus vo-
litione, quæ ſolùm terminetur ad cauſam
formaliter, conc. ant. quæ ſolùm termine-
tur ad cauſam tam *formaliter*, quàm *inter-*
pretativè, nego ant. & conſeq. Ad probat.
iuxta ſubiectam materiam, diſt. ant. Non
magis eſt de ratione voluntarij eſſe cog-
nitum, quàm eſſe volitum, ſivè *formali-*
ter, ſivè *interpretativè*, conc. ant. quàm
eſſe *formaliter* volitum, nego ant. & con-
ſeq. Itaque ut effectus ſit voluntarius non
requiritur, quòd *formaliter* ſit volitus; ſed

fulficit, quòd sit *virtualiter*, interpretati vè volitus, & non potest esse interpretati vè volitus, nisi cognoscatur: quia nihil volitum, quin *præcognitum*: & tamen est *virtualiter*, interpretati vè volitus eo ipso, quòd causa ponatur cognita connexionè causæ cum effectu: quia hoc ipso volens causam prudèter creditur velle effectum, ad quem per se ordinatur causa, & eadem volitio invariata *physicè*, *moraliter* variatur ex præcedentia cognitionis: quia si non præcedat cognitio, effectus solum est volitio formalis causæ, & si præcedat cognitio effectus, est etiam volitio interpretativa effectus.

63 *Obije* 2. Plures sunt casus, in quibus imputatur effectus non prævisus in causa. Sed non imputatur, quod non est voluntarium: ergo ut sit voluntarium, non requiritur, quòd prævideatur in causa. Prob. mai. 1. ex D. Thom. 1. 2. q. 20. art. 4. *Si eventus sequens non sit cognitus, & per se sequitur ex tali actu, & ut in pluribus secundum hoc eventus addit ad bonitatem, vel malitiam actus.* Hac ratione dicit addere ad bonitatem contionantis fructus audientium: & si quis percuteret, morte non sequuta, non contraheret irregularitatem, secus morte sequuta 2.

Danti operam rei illicitæ imputatur homicidium: quia incurritur irregularitas, & si homicidium non prævideatur. Sed non imputatur, quod non est voluntarium: ergo. Mai. est D. Thom. 2. 2. q. 64. art. 8. Et in decretis dist. 50. Inducuntur plures canones, quibus homicidia casualia puniuntur, si dent operam rei illicitæ: homicidia autem casualia sunt homicidia non prævisa. Sic 1. *Dilect.* & *cap. significasti*. Si equitans sine licentia, casu occideret aliquem, incurreret irregularitatem. Et Clericus casu occidens alium in venatione. 3. Quia occidenti viram imputantur damna vxoris, & filiotam, & tenetur ad illa resarcienda, & si non prævideantur: ergo ut effectus sit voluntarius, non requiritur, quòd prævideatur in causa.

64 Hic plura miscentur ad quæstiones morales Resp. Dist. mai. Imputatur ad pœnam effectus non prævisus in causa, permitto mai. imputatur ad culpam, neg. mai. & dist. min. non imputatur ad culpam nisi voluntarium, conc. min. non imputatur ad pœnam, neg. min. & conf. Ad prob. D. Tho. dicit, esse voluntarios effectus subsequutos; et si non prævideantur certo futuri, modò *probabiliter*, & *dubitati vè* prævideantur. Itaque ut com-

muniter dicunt AA. apud Suarez, & Castropalao. Nom imputatur homicidium etiam danti operam rei illicita, si non praevideatur: & consequenter, nec incurritur irregularitas. Ad 2. dist. mai. Imputatur homicidium, & incurritur irregularitas, etsi homicidium non praevideatur nec certo, nec probabiliter, nec dubitative saltem in confesso, neg. mai. Si non praevideatur praecise certo, concedo mai. & concessa min. neg. conf. Itaque ut homicidium, & irregularitas imputetur, est necessarium, quod sit voluntarium: quia quod non est voluntarium, non imputatur. Distinguunt tamen Canones inter homicidia casualia, & non talia: Diversitas est inter AA. in declarando, quam sint homicidia casualia. Castropal. disp. 6. de Censuris, punct. 15 num. 1. dicit, infligentem vultus, ex quo mors plerumque sequitur, si sequatur, vocari in Iure Canonico homicidium *casuale*: quia non est patratum ex proposito, & intentione. Similiter vocat homicidium *casuale*, qui in rixa inopinata alium occidit, & pro utroque casu plures citat: & iuxta hanc sententiam homicidia casualia erunt etiam illa, quae tunc volita *indirecte*, & *in causa*, saltem, dum causa non est illativa effectus,

Aut, ut si venenum dares. Afferit tamen, ex huiusmodi homicidio *casuali* oriri irregularitatem, licet diversam, & facilius solubilem. Locius videtur distinguere homicidium in *casuale*, v. gr. dum quis, nec dubitans, nec de morte cogitans ponit actionem, ex qua mors sequitur: & ex hoc homicidio non incurritur irregularitas. 2. Homicidium mixtum ex *casuali*, & *voluntario*, v. gr. dum quis ponit actionem, ex qua, nec semper, nec saepe sequitur mors; sequitur tamen aliquando: & si actio esset aliunde licita; si non cavissi ex negligentia gravi, incurris irregularitatem; secus si ex levi. Constat ex cap. *Presbyter de homicidio*. 3. Homicidium voluntarium, v. gr. dum quis ponit actionem, ex qua sequi solet mors; eam tamen ponit animo vulnerandi; non animo expresso occidendi. Hic videtur incurrere irregularitatem impositam homicidio voluntario.

65 Rursus Canones distinguunt inter dantem operam rei licita, & illicita: quia dans operam rei illicita, facilius creditur voluisse *indirecte* homicidium, praesertim si res sit illicita propter periculum homicidij, & tunc in confesso cognoscitur homicidium. Hac ratione Clericis.

cis prohibitum est hastilicidium, & incurritur irregularitas ex homicidio sequuto, quamvis adhibita sit sufficiens diligentia ad illud vitandum. Tunc enim non incurritur irregularitas propter homicidium, quod supponitur inculpabile; sed propter inobedientiam circa materiam homicidij, & per sacræ observantiæ violationem contra statum Clericalem. Venatio tamen non tam est prohibita propter periculum homicidij; quam propter decentiam, dum est immoderata, & ideo ex morte inde secuta discurrendum est, ut supra; & similiter de equitatione Religiosi inhiberi equitare: etsi quoad forum externum eos puniant ut irregulares, *Ad 3. Dist. ant.* etsi non prævideantur certo, & clare, conc. etsi non prævideantur in confusso, neg. ant. semper tamen ita prævidentur aut præsumendum est prævideri; quia occisus vir est idem cum uxore & filijs; non tamen tenetur ad solvendum creditoribus, ut dicemus disp. seq. nisi forte mortem fecit ex intentione damnificandi creditoribus; quamvis præviderit illud damnum: quia occidens est causa per accidens istius damni non intenti.

66 *Obije. 3.* Si sufficeret prævisio ef-
fe-

factus in causa ad voluntarietatem, effectus sequutus ex volitione necessaria cum cognitione effectus esset voluntarius. Sed hoc est falsum iuxta omnes: ergo non sufficit prævisio effectus in causa, ut sit voluntarius. *Prob. mai.* Volitio causæ est virtualis volitio effectus: ergo licet volitio causæ sit necessaria, erit voluntarius effectus. *Prob. ant.* Illa est volitio virtualis effectus, quæ æquivalet volitioni formali. Sed volitio causæ connexæ cum effectu æquivalet volitioni formali in ordine ad inducendum effectum, etiam non prævisum: ergo. *Resp. Neg. mai.* Ad prob. dist. ant. Volitio causæ est virtualis volitio effectus in ordine ad existentiam effectus, conc. antec. in ordine ad volendum effectum, neg. antec. Ad prob. dist. similiter mai. & min. & neg. conf. Itaque volitio causæ necessario connexæ cum effectu æquivalet volitioni formali effectus in ordine ad existentiam effectus: quia effectus æquè existit posita volitione efficaci causæ, ac si daretur volitio formalis effectus: sed non æquivalet volitioni formali effectus in ordine ad volendum, & affective tendendum circa effectum: quia non potest prudenter præsumi volentem necessario causam, hoc

pra.

precisè velle effectum: siquidem respectu
 existentiz effectus eodem modo se ha-
 beret voluntas, ac si non daretur cog-
 nitio effectus. Sed si non daretur cognitio
 effectus, neque voluntas poneret effectum
in causa cognoscitiva, neque effectus esset
 volentis; sed purè physice produceret me-
 diatè effectum; ergo etiam posita prævi-
 sione effectus, voluntas non veller effe-
 ctum, neque illum ponet *in causa cognos-
 citiva*; sed solum ut causa purè physica.

§.

67 Dividitur etiam voluntarium in
directum, & *indirectum*, & licet Vazq.
 disp. 24. cap. 1. pro eodem accipiat vo-
 luntarium *directum*, ac voluntarium *in se*;
 & voluntarium *indirectum*, ac volunta-
 rium *in causa*, & omne voluntarium *in se*
 sit voluntarium *directum*; & omne volun-
 tarium *in causa* sit voluntarium *indirectum*.
 Nihilominus quia Div. Thom. 1. 2. q. 77.
 art. 7. Post voluntarium *in se*, & *in causa*
 ponit divisionem voluntarij in *directum*,
 & *indirectum*. Aliqui censent inter hæc
 extrema solum dari distinctionem ratio-
 nis *ratiocinantis*; vel ad summum *ratioci-
 nans*. Alij cum Thomistis aliquam veram diffe-

differentiam intendunt assignare, quæ
 non benè percipitur: quia in eo articulo
 dicit: *Dari voluntarium in se*, quando vo-
 luntas *directè in illud fertur*. *Secundum cau-
 sam*, quando voluntas fertur *in causam*, &
non in effectum, ut patet ex eo, qui volunta-
 riè *inebriatur*, & ibi definit voluntarium
directum, *Directè peccatur in id*, quod vo-
 luntas fertur; *indirectè autem illud*, quod
 voluntas potuit *prohibere*, & non *prohibuit*.
 Ecce definitiones voluntarij *in se*, & vo-
 luntarij *directi* synonymè sunt eadem; &
 definitiones voluntarij *in causa*, & volun-
 tarij *indirecti*, facile potest dici esse ead-
 em. Quia ebrietas potest dici *indirectè*
 voluntaria, sicut communiter tale dicitur
 voluntarium *in causa*: quia potuit vitari,
 & non est vitata: Sed nolo de nomine li-
 tem agere.

§.

68 Dividitur etiam voluntarium in
formale, & *interpretativum*, seu *presump-
 tum*. Sed ut advertit Suarez disp. 1. sect.
 4. Oviedo controv. 1. num. 92. Attriaga
 disp. 8. sect. 4. Ribad. disp. 2. num. 3. Du-
 pliciter potest præsumi consensus. 1. iudi-
 cando, quod de facto non habet volunta-
 tem

tem oppositam; imò prudenter iudican-
do, quòd si adverteret has circumstan-
tias, haberet voluntatem donandi, v. gr.
2. Prudenter iudicando, quod hic, &
nunc habet hanc voluntatem. Hic con-
sensus absolutus interpretativus requiri-
tur ad exercendum licitè actus iurisdic-
tionis, & non sufficit primus. Hac ratio-
ne ad licitè audiendas confessiones non
sufficit prudenter iudicare, Episcopum
daturum facultatem, si peteretur: quia hæ
actiones petunt, defacto dari iurisdic-
tionem, qua non datur per voluntatem cõ-
ditionatè existentem; sufficeret tamen, si
quis peteret facultatem à potente illam
facile negare; & non negasset; & audire
pœnitentes coram Episcopo: quia tunc
prudenter iudicatur, dari voluntatem ab-
solutam ex illa regula: *qui tacet, consentire
videtur.*

69 At verò ad exercendas alias ac-
tiones, quæ ut licite fiant, solum postulant
fieri, altero non invito, dicunt hi AA. suf-
ficere primam voluntatem interpretati-
vam. Hac ratione Religiosus iter faciens
potest accipere licitè pecuniam ex inter-
pretativa voluntate Superioris. Et debi-
tor, quandoque differt solutionem ex in-
terpretativa voluntate domini. Et multi

excusant usurpantem rem alienam sub
ratihabitione de futuro, v. gr. filios, ami-
cos, & famulos. Ex 1. *Inter omnes* 47. Pa-
rag. *recta de furtis*. Similiter alij excu-
sant à peccato contra votum paupertatis,
Religiosos propter præsumptam fa-
cultatem, quam si peterent, facile obti-
nerent. Ita Suarez tom. 3. de Relig. lib. 3.
capit. 11. num. 8. Thom. Sanch. lib.
7. Summæ cap. 19 Lugo tom. 1. de Iust.
disp. 3. sect. 7. & alij. Quod limitant, ut
non extendatur ad eas Religiones, in qui-
bus adeo viget observantia paupertatis,
ut constet, hoc esse Superioribus invo-
luntarium non solum *quoadmodum*; sed
etiam *quoad substantiam*. Addit Suarez,
Thom. Sanch. Lessius lib. 2. de Iust. cap.
41. num. 74. Castropalao tom. 3. tra. 16.
disp. 3. punct. 23. Hæc non excusari à
peccato veniali, dum facilis est aditus
ad superiorem: quia sunt involuntaria
quoadmodum.

70 Hac eadem regula de voluntate
præsumpta licet aliquando facere contra
corricum legis: quia si legislator adesset
in his circumstantijs, ita decerneret; & si
hanc catum prævidisset, generalem pro-
hibitionem non posuisset. Et universali-
ter in dubio de extensione, & contractio-

ne obligationis obiectivæ, voluntatis, & materia in præcepto, lege, & voto, contractu, & testamento, interpretatio prudenter fit iuxta voluntatem habitualement personæ mandantis, voventis, contrahentis: quia censetur voluisse id, quod voluisset, si advertisset hunc casum: & quod duceret, & mandaret, si nuncesset iudex. Ita Lelius lib. 2. de iust. cap. 18. nu. 72. & cap. 4. nu. 45. & 52.

71 Verum fortè alicui videbitur cum Lelius lib. 2. de iust. cap. 4. n. 79. nimis laxa illa sententia de voluntate interpretativa: quia alias dicit ferè omnes acceptiones, donationes, usus, qui à Superioribus concedi solent, essent liciti sine expressa licentia: quia in illis omnibus prudenter indicatur, concedendam esse licentiam, si petatur: ideò dicit, non sufficit ad licitè accipiendum A, quod prudenter iudices, quod si peteres concederetur licentia; sed ulterius requiritur, prudenter iudicare Superiorem nō velle, nos in illis circumstantijs petere: sicut ad utendum epiqueia, requiritur iudicare non fuisse legislatoris mentem nos obligare in hoc casu. Hæc ille. Prudenter autem iudicatur, Superiorem non velle non petere, quando res vrget, est occupatus

in rebus exiguis, & frequenter ovijis, & ad illa est generalis, vel tacita facultas saltem ad breve tempus, quæ facultas in alijs, & alijs Religionibus, & domibus est arctior, vel strictior, ut usus interpretatur.

72 Ratio autem, quare hæc liceant, patet ex dictis: quia sufficit ad evitandum peccatum grave contra iustitiam, & contra votum paupertatis, quod facit, actionem non esse iniuriosam respectu domini, neque proprietariam respectu subditi. Sed hæc voluntas præsumpta facit, actionem non esse iniuriosam respectu domini; neque proprietariam respectu subditi: ergo sufficit ad vitandum peccatum grave. Prob. min. In primis non est iniuriosa domino: quia hæc actio non fit, invito domino; sed potius ex eius voluntate præsumpta. Deinde non est actio proprietaria respectu subditi: quia subditus re utitur nomine Superioris, & reverendo Superioris consensum, ita ut ex presenti voluntate non uteretur re sine consensu Superioris, vel si iudicaret, id esse contra voluntatem Superioris. Sed hoc sufficit, ut actio non sit proprietaria: ergo. Hoc tamen voluntarium interpretativum non est propriè, & positivè voluntarium; sed solum

negativè, id est, non involuntarium, seu non invitum.

SECTIO VII.

De divisione voluntarij in actuale, habituale, & virtuale.

73 **V**oluntarium actuale est voluntas physicè existens. Voluntarium habituale est volitio physicè præterita, & moraliter perseverans: quia non est retractata. Hæc ratione si heri habuisti intentionem applicandi sacrificium pro animabus Purgatorij, & hodie non recordaris animarum Purgatorij, sed non revocasti intentionem, hodiernum sacrificium est moraliter voluntarium pro animabus Purgatorij, ut docet Lugo disp. 7. de Sacram. cum communi contra Vazquez. Mitto alias habitualitates: quia ad rem præteritam non faciunt.

74 *Voluntas virtualis* prout ab *habituali* distincta, est illa, quæ quoad efficientiam æquivaleret volitioni formali, & est illa, quæ cum sit advertenter capta, perseverat in effectu physicè contiguo, ut contingit in eo, qui intentione celebrandi

di pergit ad sacellum, induit vestes, et tendens ad altare distractus prosequatur sacrum. Difficultas est, quidnam sit necessarium. ut intentio, quæ fuit formalis existat virtualiter? Suarez. 1. 2. trac. 3. disp. 6. sect. 3. num. 11. dicit, intentionem formalem virtualiter manere, dum manet actus externus imperatus. Salas tract. 7. disp. 2. dicit, manere in electione ab illa relicta. Lugo disp. 7. de pœnit. num. 40. & disp. 4. de Sacrament. sect. 5. Gaspar Hurtado, Dicastillo disp. 1. de matrim. dub. 3. Oviedo hic contro. 1. num. 140. dicunt cum alijs, tempore distractionis manet physicè aliqua actualis volitio; sed tam remissa, & confusa, ut reflexè discerni non possit: qua ratione licet in se *formalis* sit, dicitur *virtualis*: quia non bene percipitur, quomodo possit existere motus localis, quo quis iter agit, & pulsat hanc cordam præ alia, si non daretur hic, & nunc actus internus imperans, & dirigens: quia hic modus pulsandi est artificis: & ab arte provenit: cum nunquam nisi in peritis experiamur armoniosè pulsari, & licet proveniat ab habitu, habitus non tollit; sed potius iuvat, ut citius, & facilius pulset. Et hæc *virtualitas* sufficit ad novum meritum, & demeritum, vo-

calem orationem, & sacramentorum administrationem, iuxta omnium sententiã apud Lugo disp. 8. de Sacram. num. 74. alias de ferè omnium Sacramentorum valore posset dubitari: idemque de contractibus, testamentis, & donationibus: quia tamen ipse dicit disp. 2. de pœnit. num. 41. per omnimodam oblivionem, tolli intentionem virtualementem ad sacramentum, res in praxi non caret scrupulo. Coninch tamen apud ipsum disp. 8. de Sacrament. num. 33. dicit, intentionem virtualementem non manere in actibus intellectus, & voluntatis; sed in actibus phantasiæ, & appetitus sensitivi, qui verè dantur etiam in distractio. Ex quo videtur, etiam sufficere ad novam obligationem voti, contractus, legis: quia licet fiat tempore distractionis; non tamen extra statum libertatis sufficientis ad peccatum. Promissio verò, seu contractus factus in ebrietate; licet pravus, non sufficit ad obligandum: quia sub eo statu non datur libertas ad peccatum: non enim peccaret committens homicidium in ebrietate, etsi prævium, dum illud committit; sed solum dum dedit causam homicidio: quia tunc solum habet libertatem, & ad promissionem votum,

contractum validum, requiritur hæc fieri sub plena libertate, quando fiunt. Ita Lugo disp. 8. de Sacram. à num. 10. Tho. Sanch. lib. 1. summæ cap. 15. à num. 41. Deinde hæc intentio virtualis aliquando valet contra intentionem formalem, ut dum aliquis in Canone ex consuetudine, & per inadvertentiam proffert nomen Pontificis defuncti.

75 Sciendum tamen est, quòd si aliquis exercitè donaret equum in crastinum, vel contraheret matrimonium per procuratorem, valeret ille contractus, quamvis contrahens dormiat tempore, quo procurator contrahit: quia consensus præteritus pertinet ad valorem contractus, non ut virtualiter; sed ut habitualiter permanens, sicut consensus sponsi manet habitualiter, donec adveniat consensus sponsæ, ut verius iudico contra Dicastillo. Hæc sufficiant.

(*) (o) (*) (o) (*) (o) (*) (o) (*)
 (*) (o) (*) (o) (*) (o) (*)
 (*) (o) (*) (o) (*)

DISPUTATIO II.

DE VOLUNTARIO INDIRECTO,
seu effectū sequuto.

Voluntarium *indirectum*, seu effectus secutus potest considerari quadrupliciter 1. Ita ut effectus sit positivus, & causa positiva: ita oritur ebrietas ex nimio potu: combustio domus ex applicatione ignis. 2. Ita ut effectus sit negativus, & causa negativa: ita oritur omisio auditionis Sacri ex omisione imperij circa auditionem. 3. Ita ut effectus sit positivus, & causa negativa: ita oritur submersio navis ex omisione gubernationis. 4. Ita ut effectus sit negativus, & causa positiva: ita oritur omisio Sacri ex voluntate ludendi De his omnibus agemus sub regula generali.

SECT.

SECTIO I.

Quid requiratur, ut effectus, seu eventus positivus, ve negativus ex nostra actione, vel omisione sequutus, sit voluntarius?

HÆc quæstio lubrica, & difficilis inter omnes Theologicas, & ad res morales summè necessaria, tota resolvitur his terminis. Ille eventus est voluntarius *indirecte*, & *in causa*, qui censetur procurari, dum ponitur causa. Quia vero adhuc sub his terminis manet terè æquè inexplicata difficultas: cum sit æquè ignotum, quis effectus dicitur procurari in causæ positione: Ideo resolutio quæstionis præcipuè etsi non unice dependet ex explicatione causæ *per se*, & causæ *per accidens* respectu eventus: quia verò, ut videbimus, causæ, quæ ex se est causa *per se*, & causa efficax: sæpè ratione circumstantiarum est iam in re, iam æquivalenter causa *per accidens*: adhuc manet æquè inextricabilis difficultas.

2. Causa *per se* effectus est illa, quæ ex se ordinatur ad positionem effectus. Sic ignis applicatus est causa *per se* combustionis, quæ *per se* sequitur ex applicatione ignis. Præceptum, consilium, & præ-

G 4

ces

ees sunt causa per se rei præceptæ, consiliatæ, & supplicatæ. Causa per accidens est illa, quæ ex se non ordinatur ad existentiam effectus; etsi in his circumstantiis præter intentionem iuuet, & coniungatur cum effectu. Hac ratione ornatus foemina iuxta suum statum, egressio in Templum, sunt causa per accidens consensus iuuenis Submersio navis sequitur per accidens ex eo, quod non præstet auxilium, qui potest illud præstare; sed non tenetur ex iustitia ratione muneris, neque ex charitate: quia habeat iustam causam se excusandi ab auxiliando. Hac etiam ratione cibus calidus, nimia comestio, & potus sunt causa per accidens pollutionis prævisæ in somno; auditio confessionum, & studium rerum obscænarum ex bono fine sunt causa per accidens prævisæ, & non intentæ pollutionis: arcens pluviam à proprio prædio est causa per accidens inundationis alieni: declinans caput ab ictu lapidis est causa per accidens vulneris alterius.

3 Rursus causa per se alia est causa per se efficax; alia per se inefficax. Causa per se efficax est illa, quæ ex se ordinatur ad effectum, & ex maiori parte coniungitur cum effectu. Talis est in physicis ignis appli-

applicatus respectu combustionis: & in moralibus amplexus, oscula, & similes tactus propter delectationem ex illis ortam sunt causa efficax pollutionis prævisæ. Vt constat ex propositione 40. ex damnatis ab Alex. Est probabilis opinio, quæ dicit esse tantum veniale osculum habitum ob delectationem carnalem, & sensibilem, quæ ex osculo oritur, secluso periculo consensus ulterioris, & pollutionis. Et docet cum multis Thom. Sanchez lib. 9. de Matrim. disp. 46. num. 7. vbi etiam addit disp. 45. num. 13. & 26. pro se citans D. Thom. & plures alios. Vt pollutio non intenta; sed prævisæ in causa sit peccatû mortale, requiritur, quod causa ex se notabiliter adiuvet, ex se sit efficax, in se contineat malitiam gravem in materia luxuriæ, & tunc erit graviter prohibita, tam ratione sui; quam ratione periculi eventus. Idem tenet Suarez 3. p. q. 80. art. 7 & Vazq. 1. 2. disp. 115. num. 9. dicit: tunc esse peccatum mortale adhibere causam, quando causa ex se nullum alium habet effectum, & per se tendit in pollutionem, ut tactus; secus quando habet alium effectum, ut crapula.

4 Causa per se inefficax est illa, quæ licet ex se ordinetur ad effectum, ex se ta-

men

men non adiuuat notabiliter, neque plerumque coniungitur cum eventu, talis est respectu pollutionis prævisæ aspectus curiosus, levis tactus manus, & omnes illæ actiones, quæ in se non continent malitiam gravem contra sextum præceptum. Ex quo sequitur, quòd in Societate, ubi non solum reservatur lapsus carnis voluntarius; sed etiam quòd vis peccatum externum contra castitatem, levis tactus manus etiam cum consensu interno non est reservatus, vt docet Moya tom. 1. disp. 8. tract. 3. q. 1. nu. 1. ex Suarez tom. 4. de Relig. lib. 2. cap. 18. Thom. Sanch. lib. 2. summæ cap. 8. nu. 7. Granados, & alijs consentibus, solum reservari opus externum, quòd secundum suam quantitatem sine relatione ad consensum internum est mortale. Ex quibus alij inferunt, pollutionem ex turpibus cogitationibus secutam; sed non intentam non esse reservatam. Ita Diana, & alij apud Moya sup. num. 2. quibus accedit Dicastillo de Pœnit. disp. 11. n. 87.

5. Sup. 2. Chirurgis ratione muneris esse licitos aspectus, & tactus, quibus prævidetur futura pollutio etiam cum periculo consensus. Castropalao tom. 1. disp. 1. de peccat. punct. 9. §. 3. num. 11. Filius

Fa-

Familias non tenetur, domum deferere, in qua est occasio peccandi. Idem. Mercatores, & Scribæ non tenentur ab officijs abstinere, quibus est occasio peccandi. Idem cum Navarro. Ioan. Sanch. disp. 4. & alijs. Parochus non tenetur deferere officium, etsi experiatur voluntariè pollutionem occasione confessionum. Qui liberè accedit, si facilè possit delerere, tenetur; at verò si sequitur aliqua nota honoris, vel eius famæ non tenetur. Castropalao num. 13. cum Navarro. Lopez, Ioan. Sanc. imò D. Thom. 2. 2. q. 10. art. 9. Soto libr. 5. de Iustitia q. 1. art. 7. docent, posse fideles, prædicare, & communicare cum infidelibus, conversionis gratia; etiam cum periculo subversionis. Et Suarez de Pœnit. disp. 32. sect. 2. Thom. Sanch. lib. 9. de Matrim. disp. 45. num. 6. Salas 1. 2. tractat. 8. disp. vnica sect. 5. & plures alij apud Ioan. Sanch. dif. 10. nu. 8. Castropalao num. 10. dicunt, posse concionatorem ire ad convertendas meretrices etiam cum periculo prolabendi; & absolutè ob gravem, & honestam causam licitum esse, se exponere periculo peccandi, docent Navarro summæ cap. 3. Suarez supra. Thom. Sanch. lib. 4. summæ cap. 8. nu. 3. Basil. Legion. lib. 5. de Matrim. cap.

350

35 Castropalao quod videtur expressè tradi cap. *Consultationi de frigidis*. Vbi permittitur, coniuges, quorum matrimonium ob impotentiam est irritum, ut fratres habitare, ne detur scandalum, & tamen necessario datur periculum lapsus in tali habitatione. Ratio est: quia periculum peccati non est peccatum in re: eatenus autem esset peccatum quatenus censetur amare periculum peccati, & peccatum: qui tamen urgente necessitate, & gravi causa se exponit periculo, non tam dici potest, amare periculum; quam illud invitus subire ut docet S. Basil. in constit. Monast. cap. 4. pag. 489.

6 Neque obstat propositio 62. Innocentij XI. *Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta, non fugiendi occurrit*. Neque propositio 63. *Licitum est querere directè occasionem proximam peccandi pro bono spirituali, vel temporali nostro, vel proximo*. Quia hi Authores supponunt, bonum spirituale proprium ceteris paribus esse preferendum alieno: & quòd potest quis se exponere periculo proximo mali spiritualis proprii pro evitacione mali spiritualis alieni, quando malum grave alienum sit certum ex omissione nostræ actio-

tionis, & malum proprium non sit omnino certum; sed potius ex honestate causæ sperari possit, Deum specialiter auxiliaturum ad vitandum malum proprium docet S. Basil. supra. Et cum in propositionibus damnatis solum ponatur aliqua causa utilis, aut honesta non fugiendi occasionem, & in sequenti pro bono spirituali, vel temporali nostro, vel proximo sine alia distinctione, stare potest sententia D. Tho. & aliorum cum rigore istius damnationis.

7 Sup. 3. Esse voluntarium effectum ortum ex causa per se efficaci quando datur obligatio vitandi effectum, & causam, ne sequatur effectus. Hæc est omnium: quia in eo casu causa moraliter est idem cum effectum: quia sunt idem obiectivè, ut loquitur Suarez, cum cadant sub eadem prohibitionem, & ponere causam eiusmodi est procurare effectum iuxta omnes: sed effectus procuratus est voluntarius: ergo.

8 Sup. 4. Precipienti, consulenti, supplicanti, poni aliquam actionem esse voluntariam actionem prævisam, & secutam. Ratio est clara: quia illi est voluntaria actio prævisa, & secuta, qui in omnium æstimatione dicitur procurare actionem: sed

sed præcipiens, consulens, & supplicans in omnium æstimatione dicitur procurare actionem: ergo. Prob. min. Ille dicitur procurare actionem, qui ponit causam; etsi non connexam, ex se ordinatam ad actionem, & eo animo ut sequatur actio: sed præcipiens, supplicans, & consulens ponit causam; etsi non connexam, ex se ordinatam ad actionem, & in omnium æstimatione, eo animo, ut sequatur actio: ergo. Quid verò accidat, si præcipiens, consulens, & supplicans fictè hæc faciant, & non eo animo, ut sequatur actio? Ribaden disp. 4. num. 49. dicit, adhuc esse voluntariam actionem: quia ipsa natura præcepti, consilij, & præcis destinatur practicè, ut existat actio: vnde actio sequuta, & prævisa in consilio est voluntaria consulenti: qui enim consulit; etsi fictè consulat, præcipiat, & supplicet, redditur Author rei consultæ, præceptæ, & supplicatæ: & apud omnes dicitur procurare, & velle saltem virtualiter actionem, idem dicit Aranda sup. n. 141.

9 His suppositis, communis sententia apud Ovied. controv. 1. punct. 5. Arriaga disp. 8. sect. 5. Ribaden. disp. 4. num. 45. dicit, effectum prævisum in causa, seu antecedenti connexo esse voluntariū, quan-

do

do causa per se efficaciter influit in effectum, & ponitur causa voluntariè. Aranda idem dicit disp. 5. num. 131. addit tamen num. 137. requiri obligationem vitandi causam, ut eventus sit voluntarius voluntarietate imputabilitatis ad culpam. In hac materia placet loqui cum distinctione: quia nollem maioribus opponi; sed reverendo eorum principia, eligere sententiam veriorem: ideò incipiendò à causa per se efficaci, iudico: quando effectus secutus est bonus, vel indifferens, ita ut bonum sit apponenti causam velle effectum, vel non est malum: tunc ponenti cum prævisione eventus causam per se efficacem, est voluntarius eventus: quando verò eventus secutus est malus: ita ut illicitum sit ponenti causam, velle effectum, tunc ponenti causam per se efficacem cum prævisione eventus, est voluntarius eventus, si detur obligatio vitandi causam; & non est voluntarius; sed solum permixtus, si non detur obligatio vitandi causam, & eventum. Conclusio primo aspectu videtur dura; sed rationibus inspectis, spero iudicandam verosimilem, aut veram.

SEC.

SECTIO II.

Vera sententia proponitur, & probatur.

10 **D**ico I. Quando eventus est malus, ita ut illicitum sit ponenti causam, velle effectum, ponenti causam per se efficacem non est voluntarius eventus prævius, si non detur obligatio impediendi causam, neque eventum. Probat. Ex studio rerum obscenarum bono fine: ex auditione rerum turpium in confessione; ex aspectu, & tactu chirurgi in curatione feminæ; oriuntur per se cogitationes, & motus turpes: sed hæ cogitationes non sunt voluntariæ studentis ex bono fine res obscenas, audienti confessiones, chirurgo curanti: & non alia ratione, nisi quia non datur obligatio vitandi causam, neque eventum: ergo dum effectus est malus, ita ut illicitum sit ponenti causam, velle effectum, effectus secutus non est voluntarius, si non datur obligatio vitandi causam, neque eventum. Maior est certa: quia illa est causa per se efficax, qua posita, frequenter, seu ex maiori parte sequitur effectus, & cogitationes turpes frequenter

se.

sequuntur ex his actionibus. Minor etiam quoad primam partem videtur certa: quia si illæ cogitationes malæ essent voluntariæ, peccaret studens res obscenas ex bono fine, peccaret audiens confessiones, & chirurgus: quia ille peccat, cui voluntarius est effectus malus. & liber: siquidem ea ratione tribuitur peccatum homicidij se inebrianti cum prævisione homicidij, & peccat applicans ignem cum prævisione combustionis: quia his voluntaria sunt homicidium, & combustio. *Secunda* etiam pars minoris patet: quia non est alia ratio apud Authores, quare illæ cogitationes non sint voluntariæ; nisi quia non datur obligatio vitandi causam, neque eventum: ergo quando eventus est malus, &c. Fortè ratione hac dicit Lesius lib. 1. de iustit. cap. 3. dub. 4. Ad vitandum grave damnum, quod aliter vitari non potest, licitum est inebriare Authorem. Sic Villalobos tom. 2. tract. 40. difficult. 6. dicit captum à latronibus posse eos inebriare, ut se liberet. Et Cayet. 2. 2. q. 150. art. 2. excusat à peccato, eum, qui ex medicinæ necessitate inebriat alium: quia nõ nisi materialiter in ebrietatem incurrit, quoniam non tendit ad delectabile, quod est formale in speciebus intempe-

H

ran-

rantia: ebrietas in illo casu non esset ebrietas *formaliter*, quæ est peccatum, Quæ verba sunt valdè notanda.

11 *Confirm.* Vita longa cum bona valetudine, divitijs, honoribus, & dignitatibus affluens, est causa per se alicuius peccati venialis: quia eiusmodi vita non solum coniungitur, maiori ex parte, cum aliquibus peccatis venialibus; sed ipsa est necessitas moralis peccandi venialiter. Sed Deo cavanti per se eiusmodi vitam longam, & Patribus optantibus, & procurantibus filijs similem vitam, non sunt voluntaria peccata venialia filiorum: quia non habent obligationem vitandi causam, neque eventum: ergo quando eventus est malus, ita ut illicitum sit ponenti causam, velle effectum, ponenti causam per se efficacem non est voluntarius eventus, si non detur obligatio vitandi causam, neque eventum. *Similiter*: existere innumeros homines est necessitas moralis alicuius peccati venialis in hac hora; quia omninò imprudens esset iudicare, in hac hora non committeretur ullum peccatum veniale in toto mundo; imò in tota Hispania: imò Matriti. Similiter tormenta damnatorum cum negatione auxiliorum supernaturalium, est

ne-

necessitas moralis impatientia, & aliorum peccatorum iuxta communem sententiam: sed Deo cavanti per se tot homines, tormenta damnatorum, & negationem auxiliorum supernaturalium, non est voluntarium peccatum: quia non habet obligationem vitandi causam, neque eventum: ergo quando eventus est malus, &c. Minor est D. Thom. q. 79. art. 1. qui hac sola ratione dicit, Deo non esse voluntaria nostra peccata. *Sicut Governator non dicitur causa submersionis navis ex hoc, quod non gubernet navim, nisi quando subtrahit gubernationem potens, & debens gubernare.*

12 *Confirm. 2.* Periculum proximè labendi, etiam si non sit omnino certum, per se influit in lapsum: Sed non est voluntarius lapsus se ponenti in periculo proximo labendi, dum non est omninò certum, si non habet obligationem illud vitandi: ergo non est voluntarius eventus ponenti causam per se, si non habet obligationem illam vitandi. Prob. min. prædicantes ex necessitate infidelibus, & metetricibus cum periculo labendi non peccant, ut diximus suppositione 2. Sed peccarent, si lapsus esset in periculo voluntarius: ergo non est voluntarius, si non

habent obligationem vitandi periculum.
Confirm. 3. Effectus positivus ortus ex
 omissione non est voluntarius, nisi de-
 tur obligatio vitandi causam, & eventū:
 ergo effectus ortus ex causa per se non est
 voluntarius in causa; nisi detur obligatio
 vitandi causam. Ant. est D. Thomz hic q.
 6 art. 3. *Non semper id, quod sequitur ad
 defectum actionis, reducitur, sicut in cau-
 sam in agens, ex eo, quod non agit; sed solum
 tunc non potest, & tenetur agere* Div. Tho.
 sequuntur communiter Thomaz cum
 Gonet supra. Suarez, Vazquez, Granados,
 Tannerus, & alij apud Oviedo controv.
 1. num. 60. Prob. ant. Ex omissione au-
 xilij, reliquis suppositis, resultat anteceden-
 dens magis connexum cum submersione
 navis; quam a peccatus, & tactus cum pol-
 lutione; & sic de alijs effectibus: sed sub-
 mersio non est voluntaria in omissione
 auxilij, nisi detur obligatio vitandi cau-
 sam, & eventum: ergo effectus ortus ex
 causa per se non est voluntarius, nisi
 detur obligatio vitandi causam, & effe-
 ctum.

13 Et ratio a priori est: quia ut effe-
 ctus sit voluntarius in causa, est necessa-
 rium, quod ponens causam censetur, &
 dicatur ponere effectum: Sed studens res

ob-

obscenas ex bono fine, audiens confes-
 siones, curans infirmos, non dicitur pro-
 curare cogitationes turpes, cogitationes
malas; sed solum cogitationes mali, ut
 explicabimus lect. vltima. Procurans vi-
 tam longam & affluentem filiorum, non
 dicitur procurare peccata venialia filio-
 rum: predicans modo dicto infidelibus, &
 meretricibus, non dicitur procurare pec-
 cata propria: ergo dicti effectus secuti, nō
 sunt voluntarij in causa. Prob. min. Si hi
 omnes procurassent effectum secutum, in
 positione causæ, hi omnes peccarent, dum
 ponerent causam, ut patet: quia procura-
 re peccatum, est peccare: sed non pec-
 cant ex dictis: ergo non dicuntur procu-
 rare effectum, in positione causæ. Ex his
 bene percipitur, quomodo Deo non sint
 voluntaria nostra peccata; etsi causaret
 per se sive in pœnam peccati, sive ad exi-
 gentiam causarum secundarum, sive ex
 se, cogitationes necessarias constituentes
 libertatem ad peccatum.

14 Quia si utilitas studendi, audien-
 di confessiones, curandi, predicandi, bo-
 num universi, faciunt, ut ponenti dictas
 causas per se effectus, non sit voluntarius
 effectus: cur fines optimi, quibus Deus
 causaret per se cogitationes indifferen-

H 3

ter

ter inclinantes ad peccatum, non facient Deo non esse voluntaria nostra peccata? Si in primo casu dictæ circumstantiæ laiciunt, ut causæ per se efficaces se habeant respectu ponentis, ac si essent causæ per accidens: quia illæ causæ ponuntur ex bono fine, sine affectu ad malum, & sine obligatione impediendi causam, & eventum: cur id non facient potiori titulo respectu Dei ponentis causas per se indifferentes, & inefficaces? Et multo minus erit voluntarium Deo nostrum peccatum ex negatione auxiliij efficacis. 1. Quia non habet obligationem conferendi auxiliium efficac. 2. Quia confert auxiliium inefficax ex intentione consensus. 3. Quia illud auxiliium inefficax potest fieri à creatura efficac, & consequenter creatura potest facere, quod nullum ex auxilijs prævisis efficacibus, sit necessarium ad consensum: quia modo auxiliium prævisum inefficax, fiat efficac, reliqua prævisa efficac non sunt necessaria ad consensum: ergo si potest facere, quod auxiliium inefficax fiat efficac, potest facere, quod nullum ex auxilijs prævisis efficacibus, sit necessarium ad consensum. Sic, in quàm, rectè percipitur, quod non sint Deo voluntaria nostra peccata, quin

necesse sit dicere cum Arriaga disp. 8. sect. 5. Ideò Deo non esse voluntaria nostra peccata; quia ut causa universalis tenetur parare concursum indifferentem, dando auxiliium inefficax: Et multo minus erit necessarium dicere cū Salas 1. 2. tract. 3. disp. 1. cum Valentia, & Recentioribus apud Vazq. peccata nostra esse Deo physicè volūtaria: quia hoc nō bene audit.

15 *Obijc. 1.* Causa causæ est causa causati per causam: Sed si hoc axioma alicubi habet locum, est in causa causæ per se: ergo, cui est voluntaria causa p. r. se effectus, est voluntarius effectus. 2. Volūtarium est, quod procedit à voluntate cū cognitione: Sed effectus prævisus, & per se securus ex causa, causatur à voluntate cū cognitione: ergo est voluntarius Prob. min. Effectus habens esse, & existentiam à volūtate cū cognitione causatur à volūtate cū cognitione. Sed eiusmodi effectus habet esse, & existentiam à volūtate cū cognitione: ergo Prob. min. Id habet esse à volūtate cū cognitione, quod existit: quia ipsa vult. Sed eiusmodi effectus existit: quia volūtas vult: quia si noller, aut non vellet, nō existeret effectus: ergo habet esse à volūtate cū cognitione. 3. Effectus procuratus à voluntate est voluntarius. Sed

huiusmodi effectus procuratur à voluntate: ergo. Prob. min. Ponere per se causam per se causantem effectum, est procurare effectum. Sed hic ponere per se causam per se causantem effectum: ergo. Prob. min. Si daretur obligatio vitandi effectum daretur obligatio vitandi causam. Sed non alia ratione, nisi quia ponere per se causam causantem per se effectum, est procurare effectum: ergo. Prob. min. Promovere existentiam effectus, tendere in existentiam effectus, est procurare effectum. Sed causare per se causam, per se causantem effectum est promoveré, & tendere in existentiam effectus: ergo. 4. Quia ideo est causaliter voluntaria combustio castelli militi applicanti ignem: quia ponit causam per se causantem combustionem Et ratio à priori est: quia causa per se efficax ex munere sibi intrinseco, & indispensabili habet vim indispensablem intentivam, & procurativam effectus, quam neque auget, neque minuit obligatio, aut non obligatio vitandi effectum: ergo qui voluntarie ponit causam, virtualiter intendit, & procurat effectum.

16 Argumentum apparenter difficile solvitur, si pro oculis habeantur, quod diximus suppositione 2. & rationibus con-

conclusionis. Resp. Dist. mai. causa causa est causa pure physica causati per causam, pernit. mai. est causa moralis, intentionalis, & volitiva subdist. Si ponit causam sine intentione, aut complacentia effectus; vel ex obligatione vitandi causam, & effectum conc. mai. Si ponat causam sine intentione, complacentia, obligatione vitandi causam, & effectum, neg. mai. & conc. min. dist. con. eq. cui voluntaria est causa, est voluntarius effectus, si ponat causam ex intentione, aut complacentia, vel obligatione vitandi causam, & effectum, conc. conseq. aliter, nego conseq. loquendo de eventu malo. Itaque permitto, ponentem causam per se effectus physice mediate producere effectum: quia ad physice causandum, nihil aliud videtur requiri quam medio influxu physico concurrere ad effectum: ideoque aliquis forte dicit, Deum esse causam pure physicam nostri peccati: quia per verum influxum in illud insuit; at verò sicut Deus non est causa intentionalis, aut volitiva nostri peccati; etsi producat libertatem, & naturam inclinantem in peccatum; sed solum causa permissiva; quia non producit libertatem, nec dat auxilium inefficax ex intentione, aut complacentia in peccato, aut

aut sub obligatione vitandi libertatem, & peccatum, & sicut Chirurgus studens res obscenas, audiens confessiones non est causa *per se* volitiva, & intentionalis cogitationum obscenarum, quæ per se oriuntur ex his actionibus: quia non potuit tales actiones ex intentione, aut complacentia, aut sub obligatione vitandi tales actiones. Ita similiter accidit in nostro casu: ideòque effectus iste non est voluntarius: quia non censetur procurari causa, sed solum permitti; vel si velis cum sapientissimis Magistris, est *permissivè* voluntarius; nisi fortè hi termini *voluntarius permissivè* implicent in terminis.

17 Ad 2. Dist. mai. Ille effectus est voluntarius, qui procedit *positivè* à voluntate cum cognitione, conc. mai. qui procedit *permissivè* à voluntate cum cognitione, nego mai. admittit implicationem in terminis *procedit permissivè à voluntate cum cognitione*. Quia non procedit à voluntate cum cognitione, quod præcisè permittitur à voluntate; quia quod procedit à voluntate cum cognitione, est voluntarium, & quod permittitur, non est voluntarium. Et dist. min. Qua ratione potest etiam mai. dist. Effectus sit *previus*

ius procedit *purè physicè* à voluntate cum cognitione, permit. mai. procedit *intentionaliter* subdist. Procedit *purè permissivè*, conc. min. Procedit *positivè* à voluntate cum cognitione, nego min. & conseq. & distincto similiter sequenti syllogismo, dist. ultimam prob. min. Id existit à voluntate cum cognitione, quod existit, quia voluntas *vult illud*, seu effectum conc. minor. quod existit, quia voluntas *vult causam* subdist. quod existit quia voluntas *vult causam* sub obligatione vitandi causam, & eventum, conc. min. sine obligatione vitandi causam, nego min. & conseq. Quia peccatum in vero sensu existit: quia Deus *vult dare auxilium* inefficax. Cogitationes turpes re vera existunt: quia Chirurgus *vult curare*, Scholasticus *studere*, Confessarius *audire confessiones sceleratorum*: & tamen Deo non sunt voluntaria nostra peccata; neque Chirurgo, studenti, Confessario sunt voluntaria cogitationes turpes: quia non *vult*; nec *complacet* in effectu, nec *ponit causam* sub obligatione vitandi causam, & effectum: ergo, ut sit voluntarius effectus, non sufficit, quod effectus existat, quia agens *vult causam*, sed *ultra* requiritur, quod *intentionaliter*, aut *placeat* in

effectum, aut habeat obligationem vitandi causam, & effectum.

18 Ad 3. Conc. mai. nego min. Ad prob. dist. mai. Ponere eiusmodi causam ex intentione, aut complacentia, aut sub obligatione vitandi est procurare effectum, conc. mai. aliter nego mai. Ad prob. Maior absolute loquendo est falsa, ex dictis; sed ea permissa claritatis gratia: dist. min. Non alia ratione, nisi quia ponere eiusmodi causam *per se* est procurare in actu primo remoto effectum, conc. min. vel illam permitto. Est procurare in actu secundo, aut in actu primo proximo effectum, nego min. & conseq. Ad prob. dist. mai. Promovere *intentionaliter* & tendere *intentionaliter* in existentiam effectus, est procurare effectum, conc. mai. Promovere *pure physice*, nego mai. si non implicat in terminis, & dist. min. Ponere causam *per se* modo dicto, est promovere *pure physice* effectum, permit. min. est promovere *intentionaliter* effectum, nego min. & conseq. Itaque ponere causam *per se* effectus de se, & ex iuis terminis est procurare in actu primo remoto effectum: quia est ponere medium, quod eligi potest, ut aptum ad procurandum effectum; at vero ex circumstantijs fiet, ut ponere eius-

eiusmodi causam sit procurare in actu primo proximo, & in actu secundo, vel non. Si ponatur ex intentione, aut complacentia effectus, aut sub obligatione vitandi causam, & effectum, ponere talem causam erit procurare in actu primo proximo, & in actu secundo effectum; si vero nec ponat causam, ex intentione, nec ex complacentia effectus, nec sub obligatione vitandi causam, neque eventum non erit procurare in actu primo proximo, neque in actu secundo effectum. Ut patet in Dgo, Chirurgo, studente, & audiente Confessiones modo explicato. Permissi, quod ponere talem causam sine aliqua ex his circumstantijs, sit procurare remote effectum: quia neque hac locutio admittenda est. Cum Deus causans nostram libertatem, non dicatur procurare remote nostra peccata. Nec Deus causans *per se* Petrum, eius vitam longam, & affluentem: moraliter conueniam cum peccato veniali, dicitur procurare remote peccatum veniale.

19 Ad 4. dist. Ideo militi est voluntaria combustio illicita, de qua modo, quia ponit causa *per se* ex intentione, vel complacentia formali, vel virtuali combustionis, conc. sine tali intentione, & com-

complacentia, & aliunde sine obligatio-
ne vitandi nego. Ad rationem a priori,
dist. antec. Causa *per se* efficax effectus
ex sua natura habet vim indispensabilem
intentivam, & procurativam effectus, *phy-*
sicè intentivam, conc. ant. *intentionaliter*
iatentivam, nego ant. & conseq. Itaque
obligatio, non auget vires *physicè* inten-
tivas cause; sed facit, ut ponendo causam,
ponenti tribuatur effectus tanquam vo-
lenti saltè *virtualiter* effectum, & non
præcisè tanquam permittenti illum: ut
patet exemplis positis, & ponendis ad
obiectionem sequentem: Vbi carentia
obligationis, intentionis, & complacen-
tiæ factæ, ut ponenti eas causas solum sit
permissivè voluntarius effectus; quam-
vis si poneret sub obligatione eas vitandi,
aut cum intentione, aut complacentia ef-
fectus, redderet sibi positivè voluntarium
effectum.

20 *Obj. 2.* Iuxta nos, illud prin-
cipium est sacrum. *Qui vult antecedens*
connexum cum alio, vult aliud: hac ratione
dicimus contra Thomistas, Deum præde-
terminantem ad materiale peccati, præ-
determinare ad malitiam. Si ergo Deus
potest velle antecedens connexum cum
alio; quin velit aliud, similiter dicent

Tho.

Thomistæ: Deum posse prædeterminare
ad *materiale* peccati; quin determinet ad
formale. De hoc argumento satis dixim.
ditp. 6. de bonit. & malit. sect. 3. disp. 4.
de Liber. arb. agentes de discretione dis-
sentientis à consentiente. Nunc breviter
dico: Ant. absolutè iocquendo esse fal-
sum, & solum esse verum; vel quando
ponit antecedens ex intentione effectus,
quæ intètio *subiectivè* determinat ad po-
nèdà media: vel quādo ponit antecedens
ex complacentia effectus: vel quando te-
netur vitare effectum, & causam, ne se-
quatur effectus: vel quando ex positione
causæ se conijcit in periculum volendi
eventum, quod periculum teneatur vita-
re; vel quando ex positione causæ sine no-
vo exercitio libertatis sequitur exerci-
tium moraliter imputabile, ut sequitur
formale peccati ex *materiali*: quia tunc
cum illud *formale* alicui debeat imputari,
ut potè formaliter malum, & non pos-
sit imputari libertati creatæ: quia posito
materiali, non potest vitare *formale*: neque
potest vitare *materiale*: quia non potest
vitare prædeterminationem ad illud, hinc
fit, quod tunc solum tribuatur Deo. Alia
solventur sect. sequenti.

21 Sed ut falsitas ant. magis pateat,

&

& vt magis constet, quàm sit falsum, id quod à pluribus asseritur, vt principium certum sine distinctione. *Ponenti causam per se effectus cum praeuisione effectus, est voluntarius effectus plusquam permissiue.* Proponam exempla vulgaria apud Aucthores. In primis si Tyranus persequeretur innocentem; vt Constantius Athanasium, Reipublicæ tradenti innocentem Tyranno, Petrus Navarra de restitut. lib. 2. cap. 3. num. 120. Melin. tom. 4. disp. 10. de iust. cap. 9. dub. 7. Lugo disp. 10. num. 113. imminente damno Reipublicæ, non est plusquam permissiue voluntaria mors innocentis. Similiter licet quaterere arcem ad expugnandam urbem, vbi innocentes simul cum nocentibus sunt perituri. Molina tom. 1. tract. 2. disp. 119. Læsius supra num. 37. Lugo supra n. 123. Quia sic est causa physica; non verò moralis mortis innocentis. Quia non intendit eorum mortem: Sic illi. Condemnatus ad mortem per famem potest abstinere à cibo; etiam solato, iuxta Sotum lib. 5. de iust. quest. 6. art. 4. Enriquez lib. 5. quest. 31. In extrema necessitate constitutus, & solum habens carnes humanas vescendas, potest illis non vesci, Cayet. q. 148. art. 2. Potest reus non fugere carcerem, etsi sciat mor-

morte plestendū. Navarra supra n. 33. Si duo in extrema necessitate sint cōstituti, potest alter cedere panem, quo vitā habere poterat, & sinere se mori. Et in naufragio permittere tabulam, etiam à se occupatam, & committere se undis sine spe evadendi. Victoria, Navarra, Tolerus lib. 5. cap. 6.

22 Similiter potes seruire infestis, etsi iudices sequendam mortē iuxta omnes. Potest miles turrim hostium quaterere, etsi sciat se opprimendū. Sic Eleazarus interfecit elephantem, à quo videbat opprimendū, lib. 1. Machab. cap. 6. Sanson eversit Templum, quo erat obruendus. Iudic 16. Ita eos excusat Ambrosius lib. 1. officior. cap. 40. & Cayet. in illa loca: & in bello Navali licet ignem pulveri tormentario iniicere, ne ipsi, & tua in hostes veniant, & sic iustum esse à Philippo IV. Ducibus Galliarum testatur M. Accacius de Velasco tom. 2. resolut. moral. Verbo *homicidium* resolut. 37. & igne grassante, si non sit alia spes evadendi, potes te è sublimi per fenestram dimittere, etiam cum certo periculo vitæ. Lesius lib. 2. de iustit. cap. 9. num. 34. Vide Fagundez, Molinam, Læsium, & Lugo supra Diana 5. part. tract. 4. resolut. 42. &

6. part tract. 7. resolut. 48 ubi alia invenies. Nunc sic: In his omnibus voluntarie ponit quis causam *per se* propriae mortis cum praevisione eventus. Sed in his omnibus propria mors solum est permittive voluntaria: quia non tenetur illam causam vitare; vel ut communiter loquantur Authores, solum est indirecte voluntaria; sed sine obligatione eam vitandi, quod seclusis vocibus, non est plusquam esse permittive voluntariam, cum iste non dicatur procurare sibi mortem; imò ideo dicunt Authores esse licitas has actiones: quia per eas non intendit suam mortem: ergo falsum est, quod ponenti causam *per se* effectus cum praevisione eventus, dum eventus est malus, seu dum ponenti causam est illicitum, velle effectum, sit voluntarius plusquam permittive effectus.

§. §. §.

23 Hinc ad secundam partem conclusionis: Dico 2. Voluntarie ponenti causam, frequenter esse voluntarium effectum praevium, si causa sit causa *per se* efficax effectus boni, vel indifferentis, quem ponens causam potest licite velle. Prob. Illi est voluntarius effectus, qui dicitur pro-

procurare effectum: sed ponens causam *per se* efficacem effectus boni, aut indifferentis, dicitur procurare effectum saltem frequenter: ergo illi est voluntarius effectus. Prob. min. Ille dicitur procurare effectum, qui saltem *interpretative*, & *virtualiter* vult effectum; sed ponens causam *per se* efficacem effectus boni, aut indifferentis frequenter vult saltem *virtualiter*, & *interpretative* effectum: ergo. Prob. min. quia in omnium aetimatione ponens eiusmodi causam, censetur, velle, aut saltem complacere in effectu.

24 Dixi frequenter esse voluntarium effectum: quia si quis poneret eiusmodi causam effectus boni, aut indifferentis, & constaret, ponentem talem causam ob istos fines, totis viribus procurare, non existentiam effectus, & quod effectus non esset, tunc non esset voluntarius effectus. Sed non est disputatio de possibilitate casus, nec illo posito de voluntarietate in illis circumstantiis: cum hic casus non sit regulatis: & frequenter accidat, quod ponens talem causam velit saltem *virtualiter*, & *interpretative* effectum, & quod frequenter accidit, id esse dicimus, ideo dicimus, ponenti talem causam esse voluntarium effectum.

SECTIO III.

*An ponenti causam per accidens, seu indifferen-
tem ad eventum sine obligatione vitan-
di, sit voluntarius effectus secutus,
& praevisus?*

25 **H**ÆC quæstio facile resolu-
tur ex dictis sect. ant. Sed
quia continet specialem
doctrinam, & speciales obiectiones: ideo
separatim eam ponimus. *Sup. 1.* Quando
datur obligatio vitandi causam; attamen
hæc obligatio non est ex fine, ne sequa-
tur effectus; sed aliunde: tunc de hac cau-
sa eodem modo discurrendum est in or-
dine ad effectum, ac si non esset obliga-
tio eam vitandi. Hæc suppositio est com-
munis: casus esse possunt. Si quis prævi-
deat, sequendam pollutionem ex come-
stione carniū, & die veneris eas come-
dat: aut prævidet, futuram pollutionem
ex comestione cibi saluti nocivi, prohi-
bitio non comedendi non est ex fine, ne
sequatur pollutio. Similiter si femina
vanitatis causa se ornaret, per urbem dit-
curreret, se prospiciendam offerret amari
iuxta Cayetan. Armilla, Palacios, apud
San.

Sanchez lib. 1. sum. cap. 6. num. 17. qui-
bus ipse partim favet: de quo casu non
decerno.

26 Prima sententia dicit, effectum
positivum, vel negativum ortum ex no-
stra actione, vel omissione indifferenti, &
non causante per se effectum, esse volun-
tarium, si prævideatur in causa; etsi non
detur obligatio vitandi effectum. Ita Sa-
las supra sect. 4. & Thom. Sanchez lib. 9.
de matrim. disp. 45. num. 33. dicens, tunc
esse effectum quasi physice voluntarium nõ
moraliter. Insuper Arriaga disp. 4. sect. 5.
Amicus, & Franc. de Lugo dicentes, tunc
effectum esse voluntarium *imputabilitate
electionis*; non verò *imputabilitate ad cul-
pam*. *Secunda* sententia dicit, effectum se-
cutum ex nostra actione, vel omissione
indifferenti, & per accidens se habenti, nõ
esse voluntarium, si non detur obligatio
vitandi effectum. Ita Suar. de voluntario
disp. 1. sect. 5. Vazq. disp. 14. cap. 3.
Tanner. Granad. contrav. 2. tract. 2. disp.
4. Oviedo contrav. 1. n. 65. & alij apud
ipsum. Ribaden. disp. 4. num. 47. Aranda
disp. 5. sect. 4. & quoad effectum positivum
ortum ex omissione est communis Tho-
mistarum cum D. Thom. Ita Gonet disp.
1. de voluntario art. 3.

27 Placet etiam loqui cum distinctione. Si effectus sequutus est malus, seu si illicitus sit ponenti causam, velle effectum, tunc ponenti causam non est voluntarius effectus, si non detur obligatio vitandi; si vero effectus sit bonus, vel indifferens frequenter, vel magna ex parte est voluntarius. Prob. prima pars: In primis non est voluntarius effectus positivus ortus ex nostra omissione ponenti causam. Deinde non est voluntarius effectus, sive positivus, sive negativus ortus ex actione indifferenti sine obligatione impediendi effectum: ergo nullus. Prob. maior ex D. Tho. hic quaest. 6. art. 3. *Non semper id, quod sequitur ad defectum actionis reducitur sicut in causam in agens ex eo, quod non agit; sed solum tunc potest, & debet agere, & adhibet exemplum Gubernatoris, cui non imputatur submersio navis; et si non praebeat auxilium, si non teneatur ex munere, neque ex charitate gubernare navim. Et explicatur alijs exemplis. Deo non sunt voluntaria nostra peccata, & potens ea impedire conferendo auxilium efficax, ea non impedit. Principi non sunt voluntaria multa peccata, quae committuntur in Lupanaribus, & potens ea impedire, non impedit. Pralato*
non

non sunt voluntarij multi defectus, quos posset reprehensione impedire, & non impedit. Ergo effectus positivus ortus ex omissione indifferenti, & per accidens se habenti non est voluntarius, si non detur obligatio impediendi eventum.

28 Deinde: Non est voluntarius effectus positivus, vel negativus ortus ex actione indifferenti, & per accidens se habenti, si non detur obligatio impediendi. Prob. Deo non sunt voluntaria nostra peccata, quae videt futura ex positione praecepti. Foemina eunti ad Ecclesiam die festo non est voluntarius consensus juvenis, quem praevidet. Arcenti pluviam a proprio praedio non est voluntaria innudatio praedij alterius. Et iuxta Ledesma tom. 2. summa tract. 27. cap. 2. dub. 4. & alios, vendens, seu ministrans indifferentia, qualia sunt arma, illis abuturo, etiam si absque detrimento omittere possit, non peccat laethaliter, si alius iam sit ad peccatum paratus, & actu interno peccaverit. Cayet. 2. 2. q. 10. art. 4. dicit, licere vendere infidelibus indifferentia, quibus praevidet uturos ad cultum idolorum: quia non dat directe occasionem peccandi. Ita plures alij apud Thom. Sanch. lib. 1. Summa cap. 7. num. 5. Imo
14 addit

addit Valentia 2. 2. disp. 7. quæst. 10. puncto 5. eandem iustam causam, quæ requiritur iuxta illum ad dandum indifferenter ab usuro, sufficere ad vendendum idola, & sacras vestes similiter ab usuro. Imò dicit Vazquez disp. 24. num. 18. auferenti temonem navi, quem non tenebatur non auferre, non esse voluntariam submerisionem; quia est causa per accidens submerisionis. Domino non auferenti occasionem furti experturo fidelitatem servi, non esse voluntarium furtum famuli; etsi prævideat probabiliter futurum. Custodi vinearum se abscondenti, ut aliquem deprehendat, si fortè foretur, & alios cautiores reddat, non sunt voluntaria illius furta. Plures apud Sanch. lib. 10. de Matrim. disp. 12. num. 25. & 29. Imò Navar apud Sanch. num. 53. dicit, licere viro, offerre occasione uxori, ut adulceretur, & haro famulis, ut iurentur, ut in illis deprehendantur, & doctrina Cayetani cõmuniter recepta 2. 2. quæst. 147. art. licet invitare ad canandum eum, qui transgressurus erat ieiunium. Lasius lib. 4. de iusticia cap. 2. dub. 4. num. 34. & alij excusant caupones porrigentes canam solventi ieiunium, quando alibi invenient canam; & ratio esse potest; quia
in

in tantum peccat, in quantum non vitat. Sed licet neget, non vitat: ergo; & Sanch. lib. 1. sum. cap. 2. num. 16. nulla alia causa excusante dicit fore veniale, & Valentia 2. 2. disp. 5. quæst. 20. Azor, Sanchez lib. 1. sum. cap. 7. num. 20. nulla alia causa licere locare domum meretrici non alienigenæ; si verò esset ratione loci maior aptitudo ad peccatum, egere alia causa, qualis esset si non posset commodè alijs locari, & ibi num. 24. cum Ledesma, & Sanch. licet famulæ sine alia causa ornare haram meretricem, servire cibos ad mensam, & num. 22. famulo sternere equum, harum comitari, & expectare etsi sciat ad peccandum ire, & num. 25. Præcisè comitari concubinam ad domum, vel locum, ubi Dominus peccaturus est; & Navarra, & Sanch. apud Sanchez nu. 26. excusant famulos portantes litteras, quibus vocantur ad domum; licet cum intentione peccandi; modo non vocentur ad peccandum: in dubio iudicandum dicit primùm. Et Sanchez excusat famulos portantes litteras amatorias. Sed præ oculis habenda propositio 51. Innocentij XI. ne limites excedant. Quæ sic ait: *Famulus, qui summisis humeris scienter adiuvat harum suum ascendere per fenestras.*
ad

ad strapanam Virginem, & multoties eide[m] subservit deferendo scalam, aperiendo ianuam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti: puta ne à Domino male tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.

30 Et ratio à priori tam pro effectu secuto ex actione, quam ex omissione, est: Quia non sufficit ad rationem voluntarij, quod non excedit munus permissoris: sed ponere omissionem, vel actionem; ex qua per accidens sequitur effectus, non excedit munus permissoris, si non detur obligatio impediendi causam, & effectum: ergo ponenti eiusmodi omissionem, vel actionem non est voluntarius effectus. Mai videtur vera: quia non dicitur procurare effectum, qui solum permittit effectum, Min patet exemplis allatis, ubi idem non sunt voluntaria peccata ponenti dictas actiones, vel omissiones, quia ponere actiones, vel omissiones, ex quibus per accidens sequitur effectus solum est permittere effectum; seu quia non dicitur velle, nec procurare proprie; sed solum secundum quid, & improprie cauere quod per accidens sequitur ex actione voluntatis: sed hic effectus per accidens

dens sequitur ex actione voluntatis: ergo ponere causam, ex qua per accidens sequitur effectus, non excedit munus permissoris. Prob. mai. Voluntas non dicitur velle, neque procurare, quod sequitur extra intentionem voluntatis, Sed quod per accidens sequitur ex actione voluntatis, sequitur extra intentionem voluntatis: ergo. *Confirm.* Si velle causam, ex qua per accidens sequitur effectus, esset velle, & procurare effectum malum, esset prohibitum ponere eiusmodi causam. Sed hoc est falsum: ergo. Min. patet exemplis positis. Prob. mai. Prohibitum est procurare effectum malum: ergo si velle causam, ex qua per accidens sequitur effectus, esset velle, & procurare effectum, prohibitum esset ponere eiusmodi causam.

31 Respondet Arriaga ad exemplum Dei solutione, de qua meminit Vazquez disp. 24. num. 11. Deo non esse voluntaria nostra peccata, dum non confert auxilium efficax, & dum ponit preceptum, ex quo praevidet futurum peccatum: quia Deus optat, & consulit, ne sit peccatum, & aliunde ut Author naturae tenetur dare concursum indifferentem ad illa, quod non accidit in non auferente

tionem: quia neque optat non combustionem, neque tenetur non impedire tionem. *Contra. 1.* Ad hoc ut alicui non sit voluntarius effectus secutus ex causa per accidens, non requiritur quod detur obligatio ponendi talem causam: ergo sine necessitate recurritur ad talem obligationem Dei, ut nostra peccata non sint ipsi voluntaria. *Prob. ant.* Fœminæ die non festo tendenti ad Ecclesiam, non est voluntarius consensus prævisus iuvenis; Sed tunc non tenetur tendere in Ecclesiam: ergo. 2. Et si Deus teneatur dare concursum indifferentem ad peccatum, potest dare concursum indifferetem dando auxilium efficax, quo vitetur peccatum: ergo obligatio dandi concursum indifferentem, non tollit à Deo voluntarietatem nostri peccati, si effectus secutus est voluntarius potenti impedire, & non impediendi. 3. Non excusat à voluntarietate peccati, quod Deus optet, & consulat, ne sit nostrum peccatum, si potenti impedire, & non impediendi sit alias voluntarius effectus: quia habenti obligationem vitandi eventum, & optandi ne sit eventus, est voluntarius effectus, si sequatur ex eius negligentia, ut quotidie accidit: ergo aliter liberandus est Deus

à voluntarietate nostri peccati, quam dicendo Deum optare, ne sit nostrum peccatum; quod non facile fit nisi regula generali dicente, ponenti causam per accidens non est voluntarius effectus prævisus, si non teneatur impedire effectum.

32 *Dices.* Ut effectus sit voluntarius, requiritur carentia illorum, quibus positus effectus potius evadit involuntarius; quam voluntarius. Sed posito desiderio, & consilio de carentia peccati, peccatum potius evadet involuntarium; quàm voluntarium: ergo, ut effectus non sit voluntarius, ultra non obligationem impediendi requiritur, quod non detur desiderium, neque consilium de carentia peccati. *Contra.* Quia hoc desiderium, & consilium non facit, quod effectus sit involuntarius; potius quàm voluntarius, si his ablatis effectus esset voluntarius; sed solùm facit, quod voluntarium misceatur involuntario. Sic Mercatori cum magna renitentia projicienti merces magis voluntaria est projectio, quàm involuntaria, etli voluntarietas misceatur cum involuntarietate. Sic Superiori obligato ad impediendum peccatum subditi, & potenti impedire, & non impediendi, magis

voluntarium, quam involuntarium est peccatum subditi, si non impediatur, quamvis optet, desideret, consulat, & præcipiat, ne sit tale peccatum: ergo Deo non est potius involuntarium; quam voluntarium peccatum per desiderium, & consilium de carentia peccati, si his ablati, esset voluntarium. Præterquam, quod esse magis involuntarium; quam voluntarium, non tolleretur peccatum esse voluntarium, solum faceret esse voluntarium mixtum. Sed Deo pullo modo sunt voluntaria nostra peccata: ergo hæc solutio non tenet.

SECTIO IV.

Solvuntur argumenta.

33

Objc. 1. Non minus conducit ad combustionem, non remove ignem iam applicatum, quam applicare ignem. Sed applicanti ignem est voluntaria combustio: ergo, & non removenti ignem applicatum. Prob. mai. Non minus connexa est cum combustionem non remotio ignis applicati; quam applicatio ignis: ergo non minus conducit ad combustionem, &c.

Con-

Confirm. Volenti antecedens connexum cum effectu est voluntarius effectus. Sed non remotio est hic, & nunc, scilicet, quando non est alius, qui removeat, connexa cum combustionem: ergo est voluntaria combustio. Dist. mai. Non minus conducit ad combustionem non remotio ignis iam applicati; quam applicatio: non minus conducit *per accidens*, permitt. mai. non minus conducit *per se*, neg. mai. & concess. min. nego consequ. Ad prob. dist. ant. Non est minus connexa *per accidens* cum combustionem non remotio ignis; quam applicatio, permitt. ant. *per se* nego ant. & consequ. *Ad confirm.* Nego mai. absolute loquendo propter dicta sect. secunda præsertim quando est *per accidens* connexum; aliqua tamen dicemus modo. Itaque non removeri à Petro ignem applicatum, *per accidens* fortè æquè conducit, & æquè connectitur cum combustionem, quam applicare ignem; non verò *per se*: quia etsi non removeatur à Petro, potest removeri à Paulo, & tunc non removeri à Petro, non est connexum cum combustionem: & ideo conducere, & esse connexum *per accidens*, facit, quòd non remove in casu questionis sit solum permittentè, ut constat ex D. Thom. supr. applicare

tare tamen ignem, quia *conducit per se*, & *per se* est connexum cum combustione *per se* est determinare, procurare, & velle combustionem, & solum *per accidens* poterit non esse velle combustionem v. gr. in casibus assignatis questione antecedenti. Sect. 2.

34 *Insistes*: Removere ignem, est verè, & propriè impedire combustionem: ergo non removere est verè, & propriè non impedire combustionem. Sed non impedire combustionem, est illam ponere: ergo non removere combustionem est ponere, & causare combustionem. *Argumentum* probat, Deo esse voluntaria nostra peccata: quia ea non impedit: & Christo liberanti Virginem ab originali petendo pro illa, & non liberanti nos, esse voluntarium nostrum peccatum originale. Et similiter Principi, Prælato, & alijs supra positus esse voluntaria peccata subditorum, & aliorum: quia ea non impediunt, & probat: quod Petro sunt voluntaria omnia peccata mundi: quia ea non impedit, & non impediti est poni.

Resp. ex dictis disp. 4. de libero arbitrio de discretionem dissentientis: & disp. 6 de bonitate, & malitia sect. 3. Permil. ant. & consequenti propter dicenda. Dist. min.

Non

Non impediti combustionem sumpta non impeditio pro actione ipsa comburendi, est illam poni, conc. min. non impedire sumpta non impeditio pro non ablatione antecedentis connexi cum combustionem, & per accidens connexi, subdit. In habenti obligationem eam impediendi, conc. min. in non habente talem obligationem, nego min. & consequ. Itaque datur non impeditio combustionis, quæ sit positio ipsius actionis comburendi, & qui ponit hanc actionem ex terminis ponit combustionem; datur non impeditio, quæ sit non ablatio antecedentis per accidens connexi cum combustionem, & hoc non impedire non est poni combustionem, quando non datur obligatio impediendi combustionem propter rationem conclusionis: & multo minus est poni combustionem, non impediti à Petro sic absolute loquendo: quia si impediatur à Paulo non ponetur combustio: quia ut existat res, requiritur, quod deficiant omnia impedimenta, & ut deficiat, sufficit, quod existat unum impedimentum.

35 *Insistes*: quando affirmatio est causa affirmationis, negatio est causa negationis: Sed ponens impeditioem combustionis est causa, ut impediatur com-

K

busio:

busio: ergo non ponens impeditionem est causa, ut non impediatur: Sed non impedi est poni: ergo est causa ut ponatur. Maior est Aristot. lib. 2. physicor. cap. 13. textu 30. *Eadem causa contrariorum est: quod enim præsens causa huius est, hoc ut absens facimus aliquando causam contrarij, ut absentiam Gubernatoris navis sumersionis, cuius erat præsentia causa salutis.* Resp. Nego mai. in sensu causali: quia carentia Petri non verè influit in carentiam præsentia Petri, & Petrus influit in suam præsentiam: & sensus causalis erat necessarius ad quæstionem. Loquendo de sensu logico, & illativo, nego mai. etiam absolute loquendo: quia existentia amoris infert carentiam odij; & carentia amoris non infert existentiam odij; sed eam distingo claritatis gratia: quando *affirmatio* est causa affirmationis, negatio est causa negationis, si *affirmatio* sit unica causa *per se*, & determinatè requisita ad affirmationem, permit. mai. si *affirmatio* non sit causa *per se*, nec determinatè requisita ad affirmationem, nego mai. & dist. min. Ponens impeditionem est causa *per accidens*, & non determinatè requisita, ut impediatur combustio, conc. min. est causa *per se*, & deter-

terminatè requisita, neg. min. & dist. conseq. est causa, ut non impediatur, non *impeditione* consistente in non ablatione antecedentis per accidens connexi cum combustionem, conc. conseq. non *impeditione* consistente in positione actionis combustivæ, nego conseq. & dist. min. subsumpta sicut numero antecedenti, nego conseq. ultimam.

36 Tota Doctrina constat ex Div. Tho. 1. 2. q. 15. art. 2. ad 2. *Remoto priori, removetur posterius, quod proprie ex eo tantum sequitur (nota tantum) Si autem aliquid ex pluribus sequi potest, non propter hoc posterius removetur, uno priorum remoto.* Itaque si causa sit connexa cum aliqua re, & determinatè requisita ad illam, ex carentia causæ rectè infertur carentia rei: sic ex carentia Petri rectè infertur carentia præsentia Petri; at verò si causa non sit determinatè requisita ad effectum, ex carentia huius causæ non infertur carentia effectus: hac ratione ignis A applicatus est causa combustionis domus; sed quia non est determinatè requisitus ad combustionem, ex eo quod non sit applicatus ignis A, non infertur, quod non comburatur domus, quia potest comburi per ignem B. Petrum ponere impedi-

tionem combustionis est causa *per accidens*, ut impediatur combustio: quia, etsi ipse impediret combustionem, quod attingit ad ipsum, posset alius comburere domum, & consequenter accidentaliter est causa, ut impediatur combustio: & est causa non determinatè requisita, ut impediatur combustio: quia si alius removeret ignem, etiam impediretur combustio: ergo proloquium non habet vim in presenti.

37 *Obijc.* 2. Combustio domus est libera Petro non impediendi combustionem, cum possit: ergo est voluntaria. Prob. mai. Combustio existens cum potestate Petri, ut existat, & non existat, est Petro libera: Sed ea combustio existit cum potestate Petri, ut existat, & non existat: ergo. Prob. min. Combustio existit cum potestate libera, ut non existat: Sed libertas est potestas ad opposita: ergo ea combustio existit, &c. *Confirm.* Ea combustio non existit necessario respectu Petri: quia potest eam impedire: ergo existit liberè. *Argumentum* similiter probat Deo, Principibus, & Prælatibus peccata, esse voluntaria peccata subditorum. Resp. dist. ant. Combustio domus est libera Petro permissivè, conc.

positivè, nego ant. & consequ. quia liberum positivum est voluntarium; non vero permissivum, ut patet in permissione peccati respectu Dei, Principis, & Prælati. Ad prob. concess. maior, nego minor. quoad primam partem (per potestatem impediendi, & non impediendi) Ad prob. Dist. mai. Combustio existit cum potestate libera mediata, ut non existat, concess. mai. cum potestate libera immediata, nego mai. & dist. min. Libertas immediata est ad opposita, concess. min. libertas mediata, nego min. & consequ.

38 Itaque libertas immediata est ad opposita, ut constat ex Aristot. 3 Ethic. 5. *Quibus enim in rebus in nostra potestate situm est agere, in his situm, & non agere, & è contra:* Et ratio est clara, quia si liberè ponit amorem, illum determinat cum potestate non determinandi: Sed potestas non determinandi est potestas omittendi: ergo libertas immediata est ad opposita. At verò libertas mediata non est ad opposita: quia creatura potest impedire prædefinitionem consensus: quia potest ponere antecedens inferens carentiam prædefinitionis, scilicet, dissensum; & creatura non potest determinare prædefinitionem: quia non potest ponere ante-

cedens inferens prædefinitionem. Petrus potest determinare combustionem domus, dum alij etiam applicant ignem: quia ipse potest applicare ignem applicatione connexa cum combustionem; & Petrus non potest impedire combustionem: quia etsi possit impedire suam applicationem, non potest impedire applicationem aliorum, & sic de alijs exemplis; ut autem creatura liberè impediatur prædefinitionem, sufficit quòd penes ipsam stet impedire, & non impedire, quòd attinet ad se, hoc est, quòd creatura liberè possit ponere, & non ponere impedimentum prædefinitionis. Sed hoc salvatur cum eo, quòd libertas mediata non sit ad opposita, ut patet exemplis: ergo non est de ratione libertatis mediata, quòd sit ad opposita, De hoc latè disp. 2. de lib. arb. sect. 8. & disp. 3. de prædest. sect. 3.

39 *Obije. 3. ex Arriaga.* Si quis frigeat, & nolit accedere, ad ignem voluntariè dicitur pati frigus; etsi non habeat obligationem impediendi frigus, non alia ratione nisi quia potens impedire non impedit. 2. Voluntariè conservat gratiam omittens peccatum, quo destruetur. 3. Voluntaria est ægritudo omittenti remedium,

dium, quo sanaret. 4. Voluntaria est incarcerationis omittenti frangere vincula, quo liber evaderet. 5. Voluntaria est inimicitia omittenti communia signa charitatis, quibus positus alter deponeret affectum malevolentia. 6. Ignorantia, qua invincibiliter iudico, hominem esse feram, dicitur causa occisionis, quando præcisè impedit notitiam, qua existente, non occiderem hominem: ergo ut effectus tribuatur voluntati, ut causa, sufficit, quòd voluntariè tollat impedimentum, quo existente, effectus non eveniret.

40 *Ad 1. Conc. ant.* Quia cum sustinere frigus non sit malum; sed potius licitum sit, velle sustinere frigus: non accedens ad ignem voluntariè inclinet frigus: quia apud omnes creditur, velle illud sustinere, quòd sufficit, ut effectus sit casualiter voluntarius. *Ad 2.* Verum est voluntariè conservare gratiam omittens peccatum, quo destruetur: quia sicut redditur effectus voluntarius per obligationem impediendi, ita redditur voluntarius per obligationem conservandi, & datur obligatio conservandi gratiam. *Ad 3.* Voluntaria est ægritudo omittenti adhibere remedium, quo adhibito, sanaret: si detur

obligatio impediendi aegritudinem per illud medium; si verò non detur talis obligatio, ut plures dicunt de Carthusianis, quòd possunt abstinere à carnibus (modo sint alij cibi) etiam casu, quo Medici dicant, moriturum, vel duraturam aegritudinem, si non comedat carnes: non est voluntaria, propter rationes conclusionis. Sicut Deo, Principi, Pralato permittentibus peccata, non est voluntaria aegritudo animæ, eo quod non ponant remedia, quibus tolleretur aegritudo animæ.

Ad 4. Si illicitum sit velle incarcerationem, non est voluntaria incarceratio, eo præcisè, quòd non frangat vincola, nec exeat, cum posset. Martyribus verò erat voluntaria incarceratio; quia dum non effugiebant, cum possent, credebantur velle incarcerationem, quòd erat laudabile, & bonum.

Ad 5. Voluntaria est inimicitia aliena non adhibenti communia charitatis signa: quia datur obligatio eam impediendi per illa media: & quia hæc non est præcisè causa per accidens; sed causa per se; etsi inefficax, de qua postea.

41 Ad 6. Dupliciter potest conducere illa ignorantia ad emissionem sagittæ, i. movendo: quia venator intendit occidere

tere feram per emissionem sagittæ, & consequenter cognitio erronea repræsentans illam esse feram, movet, & tunc illa cognitio erronea est causa emissionis sagittæ, & occisionis non voluntaria, quoad circumstantiam ignoratam. 2. Ita ut præcisè se habeat tamquam removens prohibens, quia non mittit sagittam ex intentione venandi; sed voluptatis gratia, vel ex alio motivo: & tunc dicitur causa impropria, quoad excusandum à peccato, at verò verè, & propriè non dicitur causa occisionis, sed solùm permissio effectus, de quo latius agentes de causalitate ignorantia. Cum ergo hoc modo se habeat tollere, v. gr. domum propriam, quæ ablata, prævidetur destruenda à ventis domus vicini, tollere domum propriam præcisè est permittere destructionem domus vicinæ.

42 Objc. 4. Effectus est voluntarius moraliter adhibenti causam per se. Sed physicè adhibens causam per accidens moraliter adhibet causam per se: ergo, Prob. min. Adhibere causam per accidens est applicare causam per se ad effectum. Sed applicare causam per se ad effectum, est moraliter adhibere causam per se: ergo. Prob. mai. 1. Quia si non existeret cau-

ca per accidens, non enumeret in effectu causa per se. 2. Adhibere causam per accidens, est ponere res in statu, in quo causa per se producat effectum: ergo adhibenti causam per accidens est voluntarius hic status rerum. Sed hic status rerum est status causae per se: ergo adhibenti causam per accidens est voluntarius status causae per se effectus, & consequenter est voluntarius effectus. 3. Positio causae per accidens est ultima dispositio, aut determinatio, qua agetur causa per se hic, & nunc ad operandum: ergo ponere causam per accidens, est moraliter determinare, & causare effectum.

43 Resp. Conces. mai. Nego min. Ad prob. nego mai. Ad prob. conc. ant. nego consequ. Ex eo enim quod non erumpet hic, & nunc causa per se in effectum, si non abhiberetur causa per accidens, non sequitur adhibere causam per accidens, esse applicare causam per se ad effectum: Sic arcere pluviam à proprio pradio, non est applicare pluviam, ut inundet alienum. Declinare caput ab ictu lapidis, non est applicare, ut percussat venientem à tergo. Dare auxilium pravum inefficax, non est applicare ad peccatum. Et ratio est: quia applicatio ad effectum per se di-

dicit, esse destinationem ad effectum: Sed causa per accidens in his, & alijs casibus non dicit destinationem ad effectum, alias nec Deus, nec Principes, nec Prælati essent permissores peccatorum, dum ponunt causas per accidens: ergo ponere in his circumstantijs causas per accidens, non est applicare, verè, & propriè causam per se ad effectum. Ad 2. Nego mai. Quia positio causae per accidens, solum est permissio status, in quo causa per se producat effectum, ut patet in Deo. Principe, & Prælato permittentibus, & exemplis positis; non verò est positio rerum in statu, in quo causa per se producat effectum: quia talis positio sonat complacentiam in effectu, vel obligationem illum impediendi. Ad 3. Nego ant. Quod ponere causam per accidens sit verè, & propriè ultima dispositio, & determinatio, ut causa per se producat effectum: quia ultima dispositio ad effectum ex se, & per se dicit ordinem, & destinationem ad effectum; quam non dicit causa per accidens, & licet hic, & nunc ex causa per accidens, & alijs resultet antecedens connexum, cum effectu: cum voluntas non velit illud antecedens; aut non illud velit ex complacentia, aut intentione effectus, nec teneatur

tur illud vitare: ideo non est causa per se effectus, nec est voluntarius effectus malus.

44 *Dices:* Qui suppositis alijs, vult aliquid, ex quo, & alijs suppositis resultat antecedens connexum cum eventu, vult antecedens connexum cum eventu. Sed ex causa per accidens, v. gr. ex arcere pluuiam a proprio pradio, alijs suppositis, resultat antecedens connexum cum inundatione alieni pradij: ergo vult antecedens connexum cum inundatione pradij alieni. Sed velle tale antecedens, est velle inundationem; ergo vult inundationem; & consequenter inundatio est voluntaria. *Resp.* Nego mai. quae innumeris exemplis est falsa: Quia qui, supposito peccato Petri, orat, & dat eleemosynam pro remissione illius, ponit aliquid, ex quo resultat complexum ex peccato Petri, & eius oratione; & tamen non vult illud complexum. Deus qui, supposito peccato Petri, illud non condonat, ponit aliquid, ex quo resultat complexum ex peccato Petri, & carentia condonationis; & Deus non vult illud complexum. Vnde solum est verum illud principium, quando ponit illud ex complacentia in complexo, vel quando tenetur vitare complexum, vel ad summum,

num, quando illud per se ordinatur ad complexum, de quo etiam cum distinctione loquendum. Deinde iam diximus sect. 2. & 3. quod non semper velle antecedens connexum cum eventu, est velle eventum; sed ad summum in quatuor casibus ibi relatis.

45 *Obijc.* 5. Obligatio, & praeceptum non efficit voluntarium; sed illud supponit: Sed si daretur obligatio impediendi effectum, esset voluntarius ponenti causam per accidens: ergo. Prob. maior: quia actus non ideo est voluntarius, quia est malus; sed potius ideo est malus, quia est voluntarius. *Confirm.* Praeceptum supponit materiam, supra quam cadit: Sed cadit supra voluntarium: ergo supponit voluntarium. *Hoc argumentum solvimus* sect. ant. & de eo dicemus sect. seq.

46 Quoad 2. partem conclusionis, dico ponenti causam per accidens, vel omissionem, ex qua prouideatur futurus effectus bonus positivus, vel negativus, frequenter est causaliter voluntarius effectus. Prob. Velle cauere per accidens, ex qua prouidetur effectus, & cum compla-

placencia, & intentione, ut sequatur, reddit voluntarium effectum: Sed ponens omissionem, vel causam per accidens, ex qua prævídetur futurus effectus bonus, frequenter vult, & intendit effectum: ergo illi est voluntarius. Mai. constabit sect. seq. Min. suadetur: Quia in omnium estimatione ponens eiusmodi causam, prudenter creditur, velle effectum bonum secutum, nisi aliunde constet oppositum.

47 Loquendo vero de effectu secuto indifferenti, non est *ita* vera conclusio. Nihilominus magna ex parte ponenti omissionem, vel actionem, ex qua *per accidens* prævídetur futurus effectus indifferens, est voluntarius effectus. Prob. Ponens eiusmodi omissionem, vel actionem cum prævísione effectus, magna ex parte vult effectum: Sed volenti effectum secutum ex huiusmodi causa est voluntarius effectus: ergo ponenti eiusmodi causam magna ex parte est voluntarius effectus. Prob. mai. experientia ipsa: quia ponentes similem causam, si rogarentur, an vellent effectum indifferentem secutum? magna ex parte dicerent, velle effectum.

SECTIO V.

An ponenti causam per accidens, vel omissionem, ex qua prævídetur futurus effectus, & cum intentione, ut sequatur, sit voluntarius effectus?

48 **S**Up. Talem effectum fore affectivè volitum, in quo nullum est dubium, solū est dubium, an sit causaliter voluntarius? Vazq. disp. 24. cap. 4. Ribad. disp. 4. num. 47. Aranda disp. 5. n. 181. Aversa hic sect. 3. dicunt non esse causaliter voluntarium: & pro ea citari potest Lelius de iustitia lib. 2. cap. 9. dub. 16. conclus. 3. At vero Arriaga disp. 8. sect. 6. Carleton disp. 86. sect. 5. Lugo de iustitia disp. 11. sect. 4. & alij communiter dicunt, eiusmodi effectum esse causaliter voluntarium. Placeat hæc sententia.

49 Prob. Ille effectus est causaliter voluntarius, cuius voluntas est causa *per se*: Sed voluntas est causa *per se* eiusmodi effectus: ergo. Prob. min. Ex D. Thom. quest. 2. de malo art. 1. Tunc voluntas est causa *per se*, quando *per intentionem* agit ad talem effectum, & ponit exemplum, in eo, qui

placencia, & intentione, ut sequatur, reddit voluntarium effectum: Sed ponens omissionem, vel causam per accidens, ex qua prævídetur futurus effectus bonus, frequenter vult, & intendit effectum: ergo illi est voluntarius. Mai. constabit sect. seq. Min. suadetur: Quia in omnium æstimatione ponens eiusmodi causam, prudenter creditur, velle effectum bonum securum, nisi aliunde constet oppositum.

47 Loquendo vero de effectu secuto indifferenti, non est *ita* vera conclusio. Nihilominus magna ex parte ponēti omissionem, vel actionem, ex qua *per accidens* prævídetur futurus effectus indifferens, est voluntarius effectus. Prob. Ponens eiusmodi omissionem, vel actionem cum prævisione effectus, magna ex parte vult effectum: Sed volenti effectum securum ex huiusmodi causa est voluntarius effectus: ergo ponenti eiusmodi causam magna ex parte est voluntarius effectus. Prob. mai. experientia ipsa: quia ponentes similem causam, si rogarentur, an vellent effectum indifferentem securum? magna ex parte dicerent, velle effectum.

SECTIO V.

An ponenti causam per accidens, vel omissionem, ex qua prævídetur futurus effectus, & cum intentione, ut sequatur, sit voluntarius effectus?

48 **S**Up. Talem effectum fore affectivè volitum, in quo nullum est dubium, solū est dubium, an sit causaliter voluntarius? Vazq. disp. 24. cap. 4. Ribad. disp. 4. num. 47. Aranda disp. 5. n. 181. Aversa hic sect. 3. dicunt non esse causaliter voluntarium: & pro ea citari potest Lelius de iustitia lib. 2. cap. 9. dub. 16. conclus. 3. At vero Arriaga disp. 8. sect. 6. Carleton disp. 86. sect. 5. Lugo de iustitia disp. 11. sect. 4. & alij communiter dicunt, eiusmodi effectum esse causaliter voluntarium. Placeat hæc sententia.

49 Prob. Ille effectus est causaliter voluntarius, cuius voluntas est causa *per se*: Sed voluntas est causa *per se* eiusmodi effectus: ergo. Prob. min. Ex D. Thom. quest. 2. de malo art. 1. Tunc voluntas est causa *per se*, quando *per intentionem* agit ad talem effectum, & ponit exemplum, in eo, qui

qui fodit terram ad inveniendum thesaurum: Sed in hoc casu, per intentionem effectus ponit causam, ut medium ad talem effectum: ergo voluntas est causa per se eiusmodi effectus: Si quidem directè cooperatur in effectum, ut se explicat D. Tho. 2. 2. quest. 169 art. 3. ad 4. dicens, fabricare directè idola, ut adorentur, esse directè ad idolatriam concurrere, & cooperari. *Confirm.* Ille est causa per se nocenti alterius; contra quem datur actio in nocimento alterius: Sed contra ponentem actionem indifferentè, ex qua sequitur nocimento alterius ex intentione, ut sequatur, datur actio in alterius nocimento: ergo est causa per se nocenti alterius. Prob. min. ex leg. 2. ff. de aqua pluvia arcenda §. Labeo. *Qui avertit torrentem, ne sibi noceat, unde factum sit, ut vicino noceat, agi potest à vicino, si modo hoc animo fecit, ut vicino noceat.* *Confirm.* 2. Iuxta multorum sententiam apud Lugo supra, occidens aliquem ex intentione nocendi creditoribus, qui occasione mortis sua debita perdent, tenetur ex iustitia solvere creditoribus; tamquam causa voluntaria, & iniusta damni creditorum: Sed occisio alterius secundum se considerata non influit per se

se; sed tantum per accidens in damnum creditorum: ergo ponenti causam per accidens, ex qua prævitetur futurus effectus cum intentione, ut sequatur, est voluntarius effectus.

50 Prob. 2. Ponens eiusmodi causam, est causa moralis effectus: Sed effectus est voluntarius illum causanti moraliter: ergo. Prob. mai. Ponens eiusmodi causam cum intentione effectus, non est purus permissor effectus: ergo est causa moralis effectus. Prob. ant. Qui vult, quatenus est ex se, ut effectus oriatur ab aliqua causa, non est purus permissor effectus: Sed ponens eiusmodi causam cum prævisione, & intentione effectus, vult quatenus est ex se, ut effectus oriatur à tali causa: ergo. 2. Qui promovet existentiam effectus non est purus permissor effectus: Sed ponens eiusmodi causam cum intentione effectus, promovet existentiam effectus: ergo. Prob. min. Ponens ex intentione effectus causam, non minus coniungendam cum effectum, ac si esset causa per se efficax, & connexa cum effectum, in estimatione omnium dicitur promovere existentiam effectus: Sed ita se habet ponens talem causam: ergo. Prob. mal. Quia si habens illam intentionem, non videtur illam

illam causam coniungendam oim effectui, poneret aliam causam per se efficacem, ut daretur effectus: ergo ponens ex intentione effectus causam non minus coniungendam cum effectui, ac si esset causa per se efficax, & connexa cum effectui, dicitur promovere existentiam effectus.

51 Prob. 3. Non minus connectit effectum cum agente intentio effectus; quam obligatio vitandi causam, & effectum: Sed ponenti eiusmodi effectum cum obligatione vitandi causam, & effectum, esset voluntarius effectus: ergo ponenti eiusmodi causam cum intentione effectus, esset voluntarius effectus. Min. constabit ex dicendis. Prob. mai. Intentio effectus ita conducit ad rationem causæ, ut sæpè eadem actio indifferens posita cum intentione effectus, reddat effectum casualiter voluntarium, & proprium ponentis actionem; & posita sine intentione, reddat effectum permissum: Sed hoc idem facit obligatio, & non obligatio vitandi effectum: ergo non minus, &c. Prob. mai. Eadem tentatio causata à Dæmone intentione peccati reddit peccatum Dæmoni voluntarium; & eadem sive causata à Deo in pœnam peccatorum, sive immixta ad probandum sine intentione peccati, red-

reddit peccatum permissum respectu Dei: ergo intentio effectus ita conducit ad rationem causæ, ut sæpè, &c. Confirm. Præcipiens, & cõsulens aliquem effectum directè cooperatur, & est causa moralis directæ effectus: sed intentio non habet minorem vim, nec minus directam in effectum; quam præceptum, & consilium: ergo.

52 Obijc. 1. Intentio effectus prævisi in causa per accidens, neque physicè, neque moraliter immutat habitudinè operantis ex vi talis causæ in genere effectivo. Sed non data intentione, agens non causat effectum in illa causa: ergo neque data intentione. Prob. mai. Intentio effectus nõ facit, quod causa magis influat, aut conducatur ad effectum; quam influeret, aut conduceret, non data intentione: quia non auget illius vires: Sed per id, quod non facit, quod causa magis influat, aut conducatur ad effectum, quam si ipsum non esset, non immutatur habitudo operantis physicè, neque moraliter in genere effectivo: ergo intentio effectus non immutat habitudinè operantis in genere effectivo. 2. Si intentio effectus redderet effectum voluntarium in ponente causam per accidens, vel omittente, & non impedien-

diente ignem; non impediens ignem tenetur ad restitutionem. Sed hoc est falsum: ergo. Prob. mai. Ille tenetur ad restitutionem, qui procurat *physicè*, vel *moraliter* damnum alterius. Sed non impediens ex intentione, procuraret, & poneret *moraliter* malum alterius, ut dicimus: ergo. Maior patet: quia alter habet ius, ut nemo procuret combustionem, & ideo præcipiens combustionem tenetur ad restitutionem: quia *moraliter* causat combustionem.

* 53 Resp. Nego mai. quoad secundam partem. Ad prob. dist. mai. Intentio non facit, quod causa magis influat, aut conducat *physicè*, conc. mai. non facit, quod causa magis influat, aut conducat *moraliter*, nego mai. & similiter auget *moraliter* eius vires. Ratio est; quia intentio facit, quod illa causa, quæ non erat medium, sit medium, & eligatur ut medium ad consequendum effectum: & quod ita immutat causam, ut faciat esse medium, quod medium non erat, *moraliter* auget vires causæ, *moraliter* magis conducit; & per illam habet diversam habitudinem ad effectum; quam si non daretur intentio. Sicut obligatio impediendi causam, ne sequatur effectus, similiter facit, quod operans

rans habeat diversam habitudinem ad effectum dum ponit causam: & facit, quod causa *moraliter* magis influat, & *moraliter* auget vires causæ. Ad 2. Nego mai. dum ex officio non tenetur ex iustitia impedire. Ad prob. concess. prima parte mai. dist. secundam. Ille tenetur ad restitutionem, qui *moraliter* causat damnum actione iniusta, conc. actione præcisè contra charitatem, nego mai. & dist. min. Non impediens, causat *moraliter* damnum actione, vel omissione iniusta, nego min. actione, vel omissione, contra charitatem, conc. min. & nego consequ. Itaque causans *physicè* damnum, tenetur ad restitutionem, & causans damnum *moraliter* actione iniusta, qualiter illud causat præcipiens, & consulens, & non impediens, qui ex officio impedire tenetur: quia alter ius habet, ne ita inferatur ipsi damnum; non tamen habet ius, ut alter impediatur damnum, neque habet ius, ut non ponatur causa per accidens mali: & ideo sic causantes damnum *moraliter*, non tenentur ad restitutionem; peccant contra charitatem, quæ obligat ad non volendum, neque procurandum malum proximi. Neque incurrunt excommunicationem, aut irregularitatem, si posita esset facienti tale

damnum: quia hæc solum incurritur à ve-
rè, & propriè *physicè* faciente damnum,
vel ad summum à præcipiente, & consu-
lente. Quia sicut odia sunt restringenda,
ita, & pœnz.

54 *Obijc.* 2. Intentio, vel præcisè ha-
bet reddere effectum volitum? & sic non
reddit illum causaliter voluntarium; vel
insuper habet, esse se ipsa inductiva effe-
ctus, sicut intentio pollutionis præ alijs
intentionibus, habet se ipsa esse inductiva
pollutionis? & sic causabit effectum non
ex positione causæ *per accidens*; sed ex in-
tentione causante *per se*, & procuratio ef-
fectus erit merè interna. 2. Effectus non
redditur voluntarius per positionem cir-
cunstantiæ, qua posita, agens non magis
promovet effectum; quam si non esset ea
circunstantiæ: Sed agens non magis pro-
moveret effectum per positionem intentio-
nis, quam si non poneretur: ergo per po-
sitionem intentionis non redditur volun-
tarius. Min. videtur vera; quia cum inten-
tione, & sine intentione poneretur causa
per accidens, qua promovendus esset effe-
ctus: & velle effectum, non est efficiere ef-
fectum. *Resp.* Intentionem effectus, neque
habere solum primum, neque habere se
sola secundum: quia vt benè notat ar-
gue ns

guens, hoc est speciali intentionis pollu-
tionis, quæ se ipsa est inductiva pollutio-
nis: & ideo si solum ponatur causa exter-
na *per accidens* pollutionis, sine causa ex-
terna *per se*, procuratio pollutionis erit
solum interna: & fortè iuxta doctrinam
dicentium, pollutionem ortam ex solis
cogitationibus interuis non esse reserva-
tam, hæc pollutio non erit reservata. Vide
sect. 1. sup. 1. fine.

55 At verò in nostro casu intentio
effectus sequuti est volitio effectus, & si-
mul est moraliter electio medijs ad effe-
ctum, quando coniungitur cum causa ex-
terna *per accidens*: & est moraliter pro-
curatio externa effectus propter rationes
conclusionis. *Ad* 2. Conces. mai. nego
min. Quia per positionem intentionis
positio causæ *per accidens*, est positio me-
dijs, seu est medium in ordine ad effectum: &
non posita intentione, non esset medium:
sicut existente obligatione impediendi
causam, & effectum, moraliter immura-
retur causa *per accidens*; quæ tunc esset
moraliter medium ad effectum: & tunc
moraliter promoveretur effectus per il-
lius positionem; & non data obligatio-
ne, neque esset medium, nec per illius po-
sitionem promoveretur moraliter ef-
fectus. L. 4. SEC.

SECTIO VI.

*An effectus praevisus in causa per accidens
seu actione de se indifferenti ad effectum, &
causam, sit causaliter voluntarius, si de-
tur obligatio vitandi causam, &
effectum?*

36 **S**up. 1. Quando est obligatio vitandi effectum, & vitandi causam per accidens, ne sequatur effectus, est affectivè voluntarius in causa maiori, vel minori gravitate, prout prohibita fuerit causa, ne sequatur effectus: si causa fuerit leviter prohibita, effectus erit affectivè voluntarius in causa voluntarietate imputationis sub levi. Hæc est communis sententia. Ratio est: quia quando se gerit agens, ac si vellet effectum, effectus est affectivè voluntarius: Sed tunc se gerit agens, ac si vellet effectum: ergo effectus est affectivè voluntarius. An vero sic operans dicendus sit peccare peccato consensus, vel peccato non impediendi, quod 1. negat Aranda num. 191. concedens 2. quæstio est de nomine: Quia dicentes peccare peccato consensus, solum dicunt, moraliter peccare

care peccato consensus, quoad imputationem ad culpam; non quoad alios effectus, aut alias malitias: quia verum est, sæpè lege charitatis prohiberi non impeditionem effectus, & lege iustitiæ prohiberi consensum in effectum; & tunc non impeditio erit moraliter consensus in ordine ad peccandum, non in ordine ad peccandum peccato iniustitiæ, ut diximus lect. ant. Neque tenere potest eandem malitiam amor interpretativus, & consensus formalis, quia iuxta Vazq. disp. 102. cap. 7. num. 33. & 34. *formaliter* intendere ruinam alterius in peccatum veniale eo animo, ut iacturam boni spiritualis patiat, est lethale (sed hoc intendit Diabolus, & rarissimè intendunt homines) *virtualiter* intendere malo exemplo ruinam alterius in veniale, solum est veniale.

57 Communis sententia serè omnium ex omni Schola cum D. Thom. hic quæst. 6. art. 3. dicit, Quoties datur obligatio vitandi effectum, & causam, ne sequatur effectus, tunc effectum esse causaliter voluntarium in positione causæ per accidens. Aranda disp. 5. nu. 193. citans Recentiores dicit, talem effectum non

non esse causaliter voluntarium in causa. Arriaga, Salas, & Amicus supra, qui dicunt esse voluntarium effectum, idè id asserunt, quia existant, non data obligatione, esse voluntarium: & ipsa eorum rationibus est, quia alioqui, nec data obligatione foret voluntarius: quasi dicant, id quod non est voluntarium præfivè ab obligatione impediendi; data obligatione impediendi, non est voluntarium: quia obligatio supponit, & non facit voluntarium. Quæ ratio præcipuè impugnatur Confirm. 2.

58 Placet communis sententia. Hac ratione est voluntaria submersio navis Gubernatori non auxilianti, & potenti auxiliari. Est voluntaria mors non succurrenti extreme indigenti iuxta illud vulgatum Ambrosij. *Si non pavisti, occidisti.* Petenti mutuum ab usurario, sine iusta causa, est voluntarium peccatum usurarij. Fœmina data occasione, se offerenti aspectui turpiter eam amanti, est voluntarium peccatum alterius, ut bene docet Sanchez lib. 1. summæ cap. 6. n. 17. licet non esse tunc voluntarium dicat Cayet. Armilla, & alij: Dixi *data occasione se offerenti*: quia non ultrò se offerenti, ut ipse dicit; sed exeunti, ut spacie-

tur,

tur, v. gr. non erit voluntarium: quia valde durum esset investigare, & taxare, an sit titulus exeundi, & detineri domi. Aliàs dicit, peccarent se ornantes, cum sciant fore, ut adamentur.

59 Prob. ex Suarez, Ponere causam *per accidens*, seu ex se indifferentem ad effectum, & carentiam cum obligatione vitandi effectum, & causam, ne sequatur effectus, est moraliter ponere effectum: ergo ponenti eiusmodi causam est voluntarius effectus. Prob. ant. Velle eiusmodi causam, est velle effectum: ergo ponere eiusmodi causam, est ponere effectum: Ant. est adversariorum dicentium, effectum esse affectivè voluntarium. Pro. conseq. Causa in his circumstantijs est idè obiectivè cum effectum, & cadit sub eadem prohibitione, ac effectus, & idè velle causam est velle effectum: ergo ponere eiusmodi causam, est ponere effectum *moraliter*, seu est voluntatem se habere, ac si poneret effectum. *Conf.* Ponere id, cuius oppositum requiritur, & est debitum hic, & nunc, ne existat effectus, est moraliter ponere effectum. Sed omisio huius causæ *per accidens* requiritur, & est debita hic, & nunc, ne existat effectus: ergo ponere hanc causam, est *moraliter*

po-

ponere effectum. Mai. constat ex doctrina
sape repetita D. Tho. & est communis.
Min quoad secundam partem est certa:
quia supponimus dari obligationem vi-
tandi causam: & esse omissionem debi-
tam, & requisitam ne existat effectus: ergo
absolutè ponere talem causam est mora-
liter ponere effectum.

60 *Confirm. 2.* Quæ erat causa per
accidens, ratione obligationis poterit es-
se moraliter causa per se effectus: ergo
quamvis illa sit ex se causa per accidens,
ponenti illam cum obligatione impediē-
di erit voluntarius effectus. Prob. ant.
Non tenetur ad restitutionem damni se-
cuti, qui non fuit Author, aut causa per
se damni (nisi speciali casu, vt in casu as-
securationis, & similibus) Sed data obli-
gatione ex iustitia impediendi damnum,
vt in Depositario, Commodatario, Gu-
bernatore Civitatis, & navis, & custode
vineæ, ponens omissionem ex se causan-
tem per accidens, & qua sequitur effectus,
tenetur ad restitutionem: ergo quæ erat
causa per accidens, ratione obligationis
potest fieri causa per se: ergo causa per
accidens etiam poterit fieri causa per se
ratione obligationis impediendi, quam-
vis obligatio sit ex charitate: quia non
fa-

facilis erit disparitas, cur in vno casu sit
idem moraliter quoad iustitiam ponere
causam, ac ponere effectum, & in alio nō
sit idem moraliter quoad charitatem.
Confirm. 3. Illi est voluntarius effectus,
qui in æstimatione prudentum censetur
cooperari ad effectum: Sed ponens eius-
modi causam cum obligatione impe-
diendi, censetur cooperari ad effectum:
ergo. Prob. min. Ex cap. Qui potest 23.
quest. 3. Nec enim caret scrupulo Societatis
secura, qui manifesto facinori desinit obvia-
re: Ubi non explicata obligatione ob-
viandi, dicit non carere scrupulo Socie-
tatis, & cooperationis, qui desinit obvia-
re: ergo, qui non impedit cum obligatio-
ne impediendi, & qui ponit causam, ex
qua sequitur effectus, cum obligatione
impediendi, absolutè dicitur cooperari
ad effectum. Hoc etiam confirmari pos-
set ex multis locis vtriusque iuris, ex cap.
Non inferenda ex cap. ostendit 23. de re-
gulis iuris leg. 164. Qui non facit, quod
facere debet, videtur facere adversus ea,
que non facit. Et in 1. quid ergo de his,
qui notantur infamia: quodammodo fecisse
videtur, vbi per quodammodo denotatur
causalitas moralis, seu virtualis. Ex cap.
Qui potest. Quæst. 2. & alijs, vbi potens

impedire, & non impediens, ponens causas per accidens in casu legis prohibentis, censetur Author, & causa moralis effectus.

61 *Confirm. 4.* In peccato scandali sunt voluntaria aliena peccata, quæ ex malo exemplo prævidentur futura: Sed malum exemplum solum est causa per accidens alieni peccati, ut communiter dicitur: ergo ponere causam per accidens cum obligatione vitandi, reddit voluntarium alienum peccatum. Min. conceditur ab adversarijs, & maior solum negatur ab Ariaga disp. 8. sect. 6. & Aranda supra num. 206. dicentibus, esse affectivè voluntaria, non causaliter propter rationem objectionis 2. Tandem, non magis connectit causam per accidens cum effectu intentio effectus, quam obligatio impediendi causam: Sed ponere causam per accidens cum intentione effectus, est moraliter ponere effectum, & reddit illum causaliter voluntarium: ergo.

62 *Obij. 1.* Aranda. Obligatio impediendi causam per accidens orta ex voto speciali, non reddit effectum prævisum causaliter voluntarium: ergo neque obligatio orta ex præcepto. Conseq. videtur bona: quia non est minor vis in obli-

obligatione, si ve oriatur ex voto, si ve ex præcepto. Prob. antec. Si obligatio impediendi orta ex voto, redderet causam per accidens causam per se, qui vovisset vitare causas per accidens pollutionis, eas ponens, redderet causaliter voluntariam pollutionem: & peccaret non solum contra votum; sed etiam quia esset procurator pollutionis, & incideret in pœnas his impositas, scilicet reservationem: Sed hoc est difficile: ergo. *Resp.* Nego ant. Ad prob. concess. mai. quoad primam partem, nego quoad secundam, & nego min. sensu explicato. Itaque ille homo peccaret contra votum, & quia erat leviter procurator pollutionis; non graviter procurator: quia causa non erat ex se, & per se efficaciter procurativa pollutionis: Ex quo sequitur, quod non incurreret reservationem: quia reservatio solum est posita ponenti causam pollutionis, quæ ex se, & per se sit causa efficax pollutionis, ut diximus de intendente pollutionis; non ponenti causam per accidens, ut magis explicabimus infra.

63 *Obije. 2.* Iuxta hæc, qui tenetur impedire homicidium, & non impediret, erit causator, & procurator homicidij: Sed hoc est falsum: ergo Prob. min.

Quia

Quia si est causator homicidij, incurret irregularitatem, excommunicationem, & reservationem; si fortè illi sint annexa. Præsertim si sit Gubernator, qui ex munere tenetur ea impedire: Sed hoc est durum: quamvis illud concedat Dicastillo tractatu 2. de Censuris cap. 15. cum Suar. ergo. *Confirm.* Qui suo exemplo incitaret alterum ad occidendum, teneretur ad restitutionem damni illati, incurreret irregularitatem, & reservationem: præsertim si sit Gubernator, qui tenetur impedire peccata aliorum: Sed hoc est magis durum: ergo. *Resp.* Conces. mai. moraliter loquendo; nego min. Ad prob. nego mai. cum Vazq. Thom. Sanch. libr. 1. summæ cap. 6. num. 5. Hurtado disp. 2. de irregularit. dif. 9. num. 34. & alijs apud Diana 4. p. tract. 2. resol. 7. Quia pœna irregularitatis, & excommunicationis solum est posita positivè, & directè occidentibus; quia non violatur perfectè, & directè lex iustitiæ, nisi quando quis ita est causa iniustitiæ, ut verè insuat: aut cum ex contractu, aut officio tenetur ex iustitia impedire, & non impedit, & hoc existimo verum cum Sanchez; etsi non impediens, expressè tunc intenderet mortem alterius. *Ad confirm.* Nego mai. propter rationem

nem datam: & ideo nemo hanc reuinam occasionatam vocat crimen iniustitiæ directè, & perfectè; Sed imperfectè, & reductivè. Quia Gubernator ex officio solum tenetur impedire damnum inferre volentes, & eos urgere ad satisfaciendum; cum tamen non sit Pastor non tenetur dare bonum exemplum, & ideo ex iustitia non tenetur impedire damna, quæ sequuntur ex suo malo exemplo. Neque Episcopus malo exemplo inducens tenetur ad restitutionem: quia etsi ut Pastor teneatur oves pascere; at verò ad id tenetur ex charitate in bonum, & utilitatem peccantis; non ex iustitia in bonum patientis damnum: qua ratione probabilior sententia cum Suarez tom. 4. in 3. p. diso. 32. sect. 6. dicit, confessarium, qui culpabiliter non obligat penitentem ad restitutionem, non teneri restituere: quia non tenetur ex officio bonam aliorum procurare; sed bonum penitentis, & ideo in ordine ad illos non peccat contra iustitiam; sed contra Religionem negligenter suum officium exercendo.

64. *Obije.* 3. Nequit effectus esse casualiter voluntarius in alio, quin sit ab intrinseco voluntatis ratione causæ, quam ponit: Sed nequit esse ab intrinseco vo-

luntatis eiusmodi effectus, ratione solius
causæ, vt patet, neque ratione obligatio-
nis coniunctæ cum causâ: ergo. Prob. min.
Circumstantia extrinseca voluntati, &
causæ, nec augens vim causæ, nequit esse
ratio, vt effectus, sit magis à causâ, & à
voluntate, quàm si non esset talis circum-
stantia, vt videtur notum. 2. Ratio causæ
habens rationem causæ *per se* respectu ef-
fectus, ordinat, & destinat causam ad ef-
fectum: quia est conceptus causæ *per se*:
Sed circumstantia obligationis vitandi
effectum, nequit ordinare causam, aliàs
non ordinatam ad effectum: quia potius
revocat, quàm approximât ad effectum:
ergo. *Resp.* Conces. mai. neg. min. Ad
prob. conces. mai. dist. minor. Non au-
get *physicè* vim causæ, conc. min. non au-
get *moraliter*, nego min. quia propter ra-
tiones conclusionis, ratione obligationis
transit illa causâ ab esse causam *per acci-*
dens ad esse causam *per se*. Ad 2. conces.
mai. nego min. Ad subsumpt. dist. Obli-
gatio potius revocat voluntatem ab effe-
ctu, quàm approximât (& hoc in actu pri-
mo) concedo; potius revocat illam cau-
sam aliàs *per accidens* ab effectu *moraliter*
& in æstimatione *moralis*, & imputabilita-
te, nego: quia facit illam idem cum effe-
ctu

ctu. Itaque verum est, quòd præceptum
revocat voluntatem: quia retrahit, & idè
non approximât voluntatem cum effectu
alliciendo; at verò, præceptum coniungit
causam cum effectu: quia facit illam mo-
raliter cum effectu: siquidem iuxta adver-
sarios posito præcepto *moraliter* est idem
velle causam, ac velle effectum, quod non
accidit, non dato præcepto ergo præcep-
tum coniungit causam cum effectu, & fa-
cit quòd voluntas ponens in actu secun-
do causam, *moraliter* censetur ponere, &
procurare effectum: & in actu secundo
coniungit voluntatem cum effectu, quoad
imputationem effectus, & hoc quia in
actu primo revocet voluntatem ab effe-
ctu. Ratio est, quia quòd revocet volun-
tatem ab effectu, nihil confert, vt effectus
oriatur *physicè* à voluntate: nec vt effectus
sit *physicè* voluntarius; confert tamen, vt
dum temel oriatur, oriatur ab illa *mo-*
raliter, & sic *moraliter* voluntarius, & *impu-*
tabilis, vt patet in cogitatione retrahenti.

65 *Insistes*: Omissio non potest esse
voluntaria, nisi sit libera. Sed præceptum
nihil conducit, vt sit libera: ergo neque
vt sit voluntaria. Prob. min. Quia vt sit
libera solùm conducit, quòd voluntas
possit eam impedire. *Confirm.* Obligatio

nequit conducere, vt omisio sit voluntaria, nisi aliqua ratione tribuat voluntati libertatem ad omissionem: Sed non tribuit: ergo. Prob. min. quia obligatio supponit potestatem ad actum, & omissionem, in qua stat libertas. Siquidem præceptum eò tendit, vt voluntas potens ponere omissionem, eam non ponat: ergo præceptum non tendit, ut omisio sit casualis, sed eam causalem, & voluntariam supponit. Ad argum. neg. mai. quia vt diximus disp. 5. de Bonitate, omisio contingenter necessaria est voluntaria: Sed permil. mai. Dist. min. Præceptum non conducit, vt omisio secuta sit libera *physicè*, permitto; sit libera *moraliter*, nego. min. Ad prob. dist. vt sit libera *physicè* tolum conducit, quòd voluntas possit eam impedire, permitto; vt sit libera *moraliter*, nego: quia requiritur quòd possit imputari *ad laudem*, vel *visuperium*, ad quod conducit præceptum, cuius cognitio constituit libertatem moralem supposita libertate physica. Ad confirm. dist. Nisi tribuat libertatem moralem, concedo; nisi tribuat libertatem physicam, neg. Et probatio, & reliqua solum probant, præceptum, non tribuere libertatem physicam; non verò probant, non tribuere libertatem

tem moralem, quæ libertas physica, data obligatione impediendi, est libertas moralis, modo explicato.

66 *Obije.* 4. Argumentum difficile continens doctrinam specialem, Iuxta hæc: Religiosus, qui peccato ex se veniali scandalizaret, & incitaret alios malo exemplo ad fornicationem, incurreret reservationem, & peccaret graviter contra votum castitatis. Prob. Peccatum externum grave contra castitatem est reservatum: Sed illud veniale ex se, in illis circumstantijs est peccatum externum grave contra castitatem: quia scandalum generale pertinet ad eandem speciem, ac peccatum, ad quod alij inducuntur: ergo est reservatum. *Confirm.* Si illud scandalum datum sit alijs Religiosis, scandalum reducit ad sacrilegium mortale, & est sacrilegium mortale, sic scandalizare: ergo si scandalum sit ad mortale laycorum externum, erit mortale externum.

67 Ad argum. sciendum est cum Vazquez disp. 174. Sanchez lib. 1. sum. cap. 6. scandalum speciale solum committi ab eo, qui alterum incitat ad malum ex fine, vt peccet, qualiter incitat Dæmon, & rarissime homines; quia sic solum opponitur virtuti speciali, scilicet,

correctioni fraternæ; si verò sincerat ad malum ex alijs finibus, v. gr. ex fine voluntatis, utilitatis &c. nō committit scandalum speciale; sed solum generale, quo imputatur ei suum peccatum, & peccatum scandalizari, & tenetur confiteri utrumque, sicut sollicitans ad peccatum tenetur confiteri peccatum utriusque, quamvis peccato secuto, vir satis confiteatur dicens, accessisse ad feminam: quia supponitur virum sollicitasse, ut sentit Sanchez; & si ponat limitationem, quam iudico non ponendam. *Similiter* sciendum est, Religiosum ratione voti solum teneri ad propriam castitatem, seu ad castitatem in se servandam: & solum reservatur violatio gravis externa propriæ castitatis, seu castitatis in se servandæ: quia ad hoc, & non amplius obligat natura voti, ut docet Thom. Sanch. lib. 5. summæ cap. 5. num. 11.

68 Hinc resp. nego assump. Ad prob. dist. mai. Peccatum grave externum contra votum castitatis est reservatum, conced. mai. præcisè contra castitatem, neg. mai. & dist. min. Illud est peccatum grave contra castitatem, conced. min. contra votum castitatis, nego min. & consequ. Quia illud peccatum est peccatum gra-

grave externum contra castitatem; non verò est peccatum grave externum contra votum castitatis: quia non est peccatum grave externum contra propriam castitatem, seu contra castitatem in se servandam. Itaque si malo exemplo incitatus à Religioso sit sæcularis, peccatum illud non est sacrilegium grave; si sæcularis, vel Religiosus malo exemplo incitet Religiosos ad peccatum grave, committit malitiam sacrilegij gravis: quia scandalum reducitur ad speciem peccati scandalizari: si tamen scandalizat peccato levi in se, non incurrit peccatum reservatum: quia illud non est peccatum externum grave contra castitatem in se servandam, seu contra propriam castitatem.

§. §. §. §.

69 Ex his facile resolvitur alia questio. An ponere causam per se, ex se inefficacem effectus reddat causaliter voluntarium effectum? Ad hanc questionem sciendum est, Vazquez 1. 2. disp. 115. cap. 2. num. 9. dicere. Pollutionem solum esse malam, ex eo quod fiat modo debito, & solum fit modo debito à non

M 4

pla-

placens, neque intendente directè, dum applicat causam, quæ ex se nullum alium habeat effectum, quam irritare naturam ad pollutionem: idè dicit licere complacere in pollutione in somnis habita, & eam desiderare ob bonum finem, modò desiderium non sit causa pollutionis. Ovièdo contròv. 1. num. 6. dicit, pollutionem prævitam in causa, quæ ex sua natura primario non ordinatur ad illam, non esse prohibitam: & sic benè percipitur disparitas aliàs difficilis, quare scilicet, homicidium prævitum in ebrietate, sit causaliter voluntarium: quia scilicet homicidium semper est malum, & quare non sit causaliter voluntaria pollutio prævisa in somno, aut in ebrietate: quia scilicet sic non est mala, & similiter quare non sit causaliter voluntaria: hæresis blasphemia maledictio, contumelia prævisa in ebrietate, aut in somno, quoad malitiam hæresis blasphemix, &c. quia hæ constituantur in esse talium ex eo, quòd vsu rationis fiant, vt docent Tho. Sanchez lib. 2. sum. cap. 8. num. 24. Vazq. 1. 2. disp. 127. cap. 3. & idem docet Ioannes Sanchez de perjurio disp. 20. num. 5. ideoque prævidens illa in causa, scilicet illa non futura talia, & non sunt voluntaria in cau-

causa. Vide Dicast. tom. 2. disp. 9. à n. 21.
70 Thom. Sanchez, lib. 9. de Matrim. disp. 45. nu. 9. dicit, verbum veniale non influere in pollutionem. Et communis sententia cum D. Thom. 2. 2. q. 154. art. 5. culpa pollutionis non intenta pensatur per culpam causæ. His positis dico. 1. Pollutio prævisa in his causis, dum non datur iusta causa eas ponèdi, seu dum datur obligatio eas impedièdi est voluntaria voluntarietate imputabilitatis ad peccatum veniale. Ratio est, quia pollutio non intenta, nec in se placens, ea ratione est voluntaria in causa remota, qua causa remota est voluntaria: Sed causa remota est voluntaria voluntarietate imputabilitatis ad peccatum leve: ergo. Maior, quæ est D. Thom. Prob. Pollutio ea ratione est voluntaria in causa, qua censetur procurari: Sed in causa remota solum censetur procurari leviter: ergo. Similiter dico de alijs effectibus secutis, qui prout in causa ea ratione sunt imputabiles, qua tenemur vitare causam, ne sequatur effectus. Si hic, & nunc tenemur sub levi vitare causam, ne sequatur effectus, effectus probabiliter prævitus erit voluntarius voluntarietate imputabilitatis sub levi: si tenemur sub gravi, erit voluntarius.

rius voluntarietate imputabilitatis sub
mortali. Ad quos effectus vitandos tene-
mur sub gravi in causa remota, & ad quos
sub levi non est facile assignare rationem
generalem Suar. tom. 5. in 3. p. disp 18.
sect. 3. n. 17. Tho. Sanchez libr. 1. sum cap.
6. n. 11. dicunt, sæpè veniale ex se ratione
scandali fieri mortale.

71 Dico 2. Si quis non teneatur vi-
tare leves tactus manus, nec leve com-
plexus urbanitatis gratia, ex quibus præ-
videatur futura pollutio, hæc non est vo-
luntaria Hæc conclusio probanda est eis-
dem rationibus, quibus probavimus sect.
2. non esse voluntarium in causa effectum
secutum ex causa per se, quando non datur
obligatio vitandi causam causæ cautè legè-
da, & intelligèda, sed contra hanc conclu-
sionem obijciet, si hoc ita esset, Deus pos-
set causare per se cogitationes indifferen-
ter inclinantes ad malum. Sed non po-
test: quia non potest precipere neque con-
siliare malum: ergo, De qua obiectione
sect. sequenti.

72 Dico 3. Ponenti causam per se
remotam, ex qua prævidetur futurus effe-
ctus Bonus, est causaliter voluntarius ef-
fectus Bonus, si formaliter intendatur:
quia censetur illum procurare, & appo-
nere

nere medium ad illum consequendum, &
propter rationes, quibus probavimus de
causa per accidens, quæ magis vrgent in
causa per se. Est etiam voluntarius, si non
intendatur formaliter: quia in omnium
æstimatione affectivè, & effectivè illum
procurat. Hæc ratione Deo danti auxilia,
& cogitationes inclinantes ad bonum est
causaliter voluntaria bona operatio: Bona
exempla danti sunt causalitate voluntaria
bona opera secuta in omnium æstima-
tionè.

SECTIO VII.

An, & quomodo Deo sint causaliter volun-
taria nostra peccata?

73

Certum est, peccata nostra
esse Deo permissivè vo-
luntaria, & permissivè li-
bera: quia Deus potens illa impedire, vel
non parando concursus omnipotentia,
qua ultimò completur libertas, vel dan-
do auxilium efficax, non impedit. Diffi-
cultas est an sint plusquam permissivè
voluntaria. Salas 1. 2 tract. 3. disp. 4. Va-
lentia, & Recentiores apud Vazquez su-
pra, dicunt, peccata nostra esse Deo phy-
sicè voluntaria. Reliqui omnes, tam ex no-
stra, quam ex Thomistarum Schola di-
cunt

rius voluntarietate imputabilitatis sub
mortali. Ad quos effectus vitandos tene-
mur sub gravi in causa remota, & ad quos
sub levi non est facile assignare rationem
generalem Suar. tom. 5. in 3. p. disp 18.
sect. 3. n. 17. Tho. Sanchez libr. 1. sum cap.
6. n. 11. dicunt, sæpè veniale ex se ratione
scandali fieri mortale.

71 Dico 2. Si quis non teneatur vi-
tare leves tactus manus, nec leve com-
plexus urbanitatis gratia, ex quibus præ-
videatur futura pollutio, hæc non est vo-
luntaria Hæc conclusio probanda est eis-
dem rationibus, quibus probavimus sect.
2. non esse voluntarium in causa effectum
secutum ex causa per se, quando non datur
obligatio vitandi causam causæ cautè legè-
da, & intelligèda, sed contra hanc conclu-
sionem obijciet, si hoc ita esset, Deus pos-
set causare per se cogitationes indifferen-
ter inclinantes ad malum. Sed non po-
test: quia non potest precipere neque con-
siliare malum: ergo, De qua obiectione
sect. sequenti.

72 Dico 3. Ponenti causam per se
remotam, ex qua prævidetur futurus effe-
ctus Bonus, est causaliter voluntarius ef-
fectus Bonus, si formaliter intendatur:
quia censetur illum procurare, & appo-
nere

nere medium ad illum consequendum, &
propter rationes, quibus probavimus de
causa per accidens, quæ magis vrgent in
causa per se. Est etiam voluntarius, si non
intendatur formaliter: quia in omnium
æstimatione affectivè, & effectivè illum
procurat. Hæc ratione Deo danti auxilia,
& cogitationes inclinantes ad bonum est
causaliter voluntaria bona operatio: Bona
exempla danti sunt causalitate voluntaria
bona opera secuta in omnium æstima-
tionè.

SECTIO VII.

An, & quomodo Deo sint causaliter volun-
taria nostra peccata?

73

Certum est, peccata nostra
esse Deo permisivè vo-
luntaria, & permisivè li-
bera: quia Deus potens illa impedire, vel
non parando concursus omnipotentia,
qua ultimò completur libertas, vel dan-
do auxilium efficax, non impedit. Diffi-
cultas est an sint plusquam permisivè
voluntaria. Salas 1. 2 tract. 3. disp. 4. Va-
lentia, & Recentiores apud Vazquez su-
pra, dicunt, peccata nostra esse Deo phy-
sicè voluntaria. Reliqui omnes, tam ex no-
stra, quam ex Thomistarum Schola di-
cunt

cunt, peccata nostra, quoad malitiam non esse Deo plusquam permissivè voluntaria.

74 Difficultas præcipua huius questionis est. An Deus causet, aut possit causare cogitationes inclinantes ad malum, & retrahentes? quia si eas causet, cum illæ sint causæ per se peccati, & causans causam, sit causa causati, videretur Deum causare peccatum. Huic difficultati iam satisfacimus sectione 2. ubi vidimus, quòd etsi Deus posset causare per se illas cogitationes, non esset causa per se peccati: quia non tenebatur impedire peccatum, & ex bono fine causabat dictas cogitationes. Undè solum modò manet tractandum. An Deus causet, aut causare possit tanquam causa per se tales cogitationes retrahentes, & aliciètes ad malum?

75 Ruiz disp. 36. de Voluntate, lect. 7. Aranda hic disp. 5. à num. 134. dicunt, Deum posse causare per se cogitationes necessarias retrahentes constituentes libertatem. Suarez hic disp. 1. sect. 4. num. 9. dicit, Deum saltem, vt causam univèrsalem posse causare per se habitum vitiosum, passionem, & tentationem, quæ ex se inclinant ad entitatem actus. Vazquez 1. 2. q. 24. nu. 14. dicit, Deum offerre oc-

casio-

casiones, & cogitationes retardantes, quibus ait retardandam esse sanctam cogitationem. Ribadeneyr. disp. 4. num. 5. dicit, Deum posse causare per se cogitationes, & motus necessarios inclinantes ad actiones malas præcisivè à malitia, non verò posse causare per se cogitationes, & motus inclinantes ad actiones malas, vt turpiter habendas: Quæ doctrina parum distare videtur à dicente, Deum posse causare *materiale* peccati; non *formale*.

76 Ut mentem aperiam, existimo valdè diversa esse hæc duo, quæ apparent idem. *Cogitatio mali: Cogitatio mala:* Quia studens ob bonum finem res obscenas, verè dicitur, procurare, & causare per se cogitationes *mali*, cum studium iam sit ipsa cogitatio *mali* iam lectio, vel auditio *mali*; & tamen non dicitur causare per se, neque procurare cogitationes *malas*. Undè exillimo per hæc verba *Cogitatio mala* significari ultra cogitationem *mali* delectationem subortam ex cogitatione *mali*, vel strictam suasionem, & exhortationem ad peccatum, quam vtpotè malam Deus non potest causare per se: & fortè hac ratione communiter dicitur, Deum non posse causare per se cogitationes *malas*. Ad modum quo hoc verbum *causa* iam

iam significat probare, & experiri, vt Deus dicitur tentasse Abraham Exodi 16. *Vt tentem eum, utrum ambulet in lege mea.* Deuteronom. 13. *Tentat vos Deus ut palam fiat, utrum diligatis Deum, an non Sap. 3. Deus tentavit eos, & inuenit illos dignos se.* Iam significat intendere, & procurare malum. Iacobi 1. *Ipsē intemtor malorum est, Deus autem neminem tentat.* Communiter tamen accipitur pro incitare ad malū.

77 His positis 1. difficultas est. An Deus defacto causet per se aliquas cogitationes necessarias mali constituentes libertatem. Non loquor de moribus voluntatis: quia hi sunt formaliter mali; cogitationes verò non sunt formaliter, sed inclinativè malæ: & quidem loquendo de facto, discernere non audeo: quia ex vna parte Sancti Patres apertè videntur docere, Deū non causare eiusmodi cogitationes, vt constat ex Clement. Alex. lib. 5. recogniti. *Si omne quod cogitamus Deus nobis adducit ad mortem, ipse ergo nobis cogitationes adulterij suggerit avaritiæ, blasphemie, & luxuriæ? Desinite ab eiusmodi blasphemijs, & quis sit Deo dignus honor, intelligite.* Isidor. lib. 2. Sent. cap. 25. *Cogitationes illicitas occurrere, Demonum est; cogitationibus oblectari peruersis nostrum est.*

est. Vide plura apud Ruiz supra. Deinde Matthæi 7. *Ex fructibus eorum cognoscetis eos.* Non potest arbor mala, &c. Tribuit Christus regulam ad discernendum bonum à malo spiritu ex effectibus. Si effectus sunt boni; creditur bonus; si effectus sint mali, & inclinant ad malum, creditur malus spiritus Sed hæc regula esset mala, si de facto Deus per se causet cogitationes inclinantes ad malum: ergo. Alia ponemus infra inter argumenta.

78 Ex alia parte videtur, Deum sæpè causare per se cogitationes mali, seu cogitationes inclinantes ad malum: quia in locis Scripturæ allegatis nū immediato Deus dicitur tentare ad experiendum, & probandum: Sed illę tentationes fiunt medijs cogitationibus, iam difficultantibus, & retrahentibus: à bono, vt docet August. iam allicientibus ad malum: ergo Deinde Exodi 4. & 10. & 14. repetit Deus: *Ego indurabo cor Pharaonis* Rom. 9. *Cuius vult miseretur, & quem vult indurat in quæ D. Thom. Deus non dicitur indurare aliquos directè, quasi in eis causet malitiam sed indirectè in quantum ex his, quæ Deus facit ad extra homo sumit occasionem peccati. Simile habent in Isaïæ cap 63 *Indurasti cor nostrum, ne timeremus te.* Deinde. Isaï. 6. dici-*

dicitur. *Excæca cor populi huius.* Ioann. 12.
Propterea non potuerunt credere, quia dixit
Isaias, excæcavi oculos eorum, & induravi
cor eorum, ut non videant oculis, & non in-
telligant corde, & convertantur, & sanem
eos. 2. ad Corinth. 4. *Deus excæcavit mē-*
tes infidelium. Ubi saltem in poenam pec-
 catorum, & ad exigentiam causarum se-
 cundarum introduci videtur Deus cau-
 sans difficultates credendi, & se conver-
 tendi.

79 Deinde Matth. 4. *Ductus est inde-*
sertum, ut tentaretur à Diabolo. In qua Gre-
 gor. homil. 16. dicit à Sancto Spiritu du-
 ctum, ut tentaretur. Et Maldon. hic, cum
 distinxisset varios modos tentandi, iam
 ad probandum, iam, ut apud ipsum dicit
 August. ut hi, quos tentat, se cognoscant, iam
 tétatione sumpta pro incitatione ad pec-
 catum concludit. *Credibile est, Christum in*
desertum abiisse, ut se Diabolo omnibus modis
tentandum præberet: quia voluit, Principem
Dæmoniorum ad singulare certamen provo-
care. Ex his dubius hæreo, an Deus de fa-
 cto saltem ad exigentiam peccatorum
 causet per se eiusmodi cogitationes mali
 difficultantes à bono, & inclinantes in
 malum.

80 De possibili verò, antequam pro-
 po-

ponam conclusionem, supponendum est,
 quod diximus disp. 6. de Bonit. sect. 3.
 Plures apud Oviedo contro. 7. de peccatis
 num 46. dicunt, Deum posse causa-
 re per se in voluntate creata odium ne-
 cessarium Dei. Ita Nominales. Holcot.
 Capreolus, Conradus. Valentia 1. 2. d. 6.
 q. 9. & Godoy tom. 2. in primam part.
 tract. 4. disp. 36. q. 14. n. 121. dicit, posse
 dari odium Dei indeliberatum, & omni-
 no necessarium, in quo casu, Deus neces-
 sitat ad illud, & causat quidquid in illo
 est, non causando malitiam formalem,
 quæ in tali casu non datur in odio: cum
 actus non liber non possit esse malus mo-
 raliter. Hæc Godoy, & Vazq. 1. p. disp.
 241. referens sententiam dicentium,
 Deum defacto infundere Dæmonibus
 odium Dei, quam probabilem dicunt Ga-
 briel; & Ochan, dicit, hanc sententiam nõ
 esse impugnandam ex eo, quòd Deus ef-
 fet Author peccati: quia non esset; Sed ex
 eo, quòd odium sit actus vitalis. Idem
 docet Tanner. disp. 4. de pecc. dub. 5.
 num. 10. Oviedo contro. 7. de pecc. n.
 51. dicit, seclusa difficultate orta ex vi-
 talitate, Deum posse causare per se odiũ
 Dei in lapide, & subiectis, quæ non red-
 dantur odio habentia Deum. Suarez, Le-
 sius,

fius. Herice, Alarcon, Marat. Oviedo
 controv. 19. Philof. num 40. Izquie. disp.
 38. de Deo num. 64. dicunt, Deum velle
 quasi conditionatè concurrere cum crea-
 tura ad peccatum, casu quo ipsa se de-
 terminet ad illud. Addit Izqui. num. 75.
 Deum velle efficaciter conditionatè
 actionem pravam, prout à Deo, quia sic
 est bona. Aldrete disp. 10. de voluit sect.
 16. dicit, Deum placere in bonitate
 transcendentali actus pravi. Lince lib. 4.
 physica tract. 8. dicit; Deum velle effica-
 citer actum malum quoad entitatem,
 quæ sententia est communis Thomista-
 rum. Salas supra Valentia, & Recentio-
 res dicunt, Deo esse physice voluntaria
 nostra peccata: Ruiz apud Iunium sect.
 7. dicit, Deum determinare positivè pec-
 catum quoad individuationem.

81 His positis. Dico, Deus potest
 causare per se qualitatem mortuam in-
 clinantem ad malum ex fine constituendi
 voluntatem liberam ad merendum, vel
 alijs finibus bonis; quamvis inde pravi-
 deatur futurum peccatum. Prob. 1. Deus
 potest causare per se pœnas damnatorû
 cum carentia auxiliij supernaturalis, quod
 coniunctum est moraliter coniunctum
 cum impœnitentia, & alijs peccatis. Deus

po.

p̄dest causare per se Petrum affluentem
 divitijs, honoribus, vita longa, quod cõ-
 iunctum est moraliter connexum cum
 aliquo peccato veniali: ergo poterit cau-
 sare per se qualitatem mortuam inclinā-
 tem ad malum. *Confirm.* Creatura in ca-
 sibus propositis sect. 2. potest causare
 illas actiones, quæ moraliter; imò physice,
 & aliquæ identicè sunt connexæ cum
 cogitatione mali, quales sunt studium re-
 rum obscenarum ex bono fine, auditio
 confessionum, aspectus in chirurgo ad
 curandum necessarius Prædicatio mere-
 tricibus, & infidelibus: ergo Deus bono fi-
 ne poterit causare per se, non solû qua-
 litates mortuas, inclinantes ad malum;
 sed etiam aliquas cogitationes mali.
 Objectiones contra conclusionem par-
 tim solutæ sunt hic sect. 3. partim disp. 6.
 de Bonit. sect. 3. Partim disp. 4. de Libe-
 ro arbitrio, de discretione dissentientis.
 Nunc addam aliquas.

82 *Obijc.* 1. Christus Matthæi. 7.
 Proponit ut regulam ad discernendum
 bonum à malo spiritu. *Ex fructibus eo-
 rum cognoscetis eos. Non potest arbor bo-
 na malos fructus facere: Sed si bona arbor
 posset malos fructus facere, & contra, nõ
 possemus cognoscere ex fructibus: ergo*

N2

Deus

Deus non potest producere cogitationes mali, neque qualitates inclinantes ad malum. Ex hac arbore bona, & mala multi errores nati sunt: ex hac error Manichæorum dicentium, alios homines esse natura bonos, qui non poterant esse mali, & alios malos, qui non poterant esse boni: ex hac error Pelagianorum dicentium, filios ortos ex coniugio non contrahere originale: quia coniugium est bonum: ex hac error Donatistarum dicentium, bonum Sacerdotem non posse malè baptizare, neque malum benè; ex hac Calvinista liberum arbitrium tollunt ad bonum, & ad malum: quia si sumus boni, non possumus facere malum, & si sumus mali, non possumus facere bonum: & plures alij.

83 Ut hæc radicitus solvantur, sciendum est. Sæpè à malo Spiritu procedere cogitationes, & inclinationes in bonum. Sic Matthæi 23. de Pharisæis dicit Christus: *Omnia quæ dicunt vobis facite; secundum opera verò eorum nolite facere: & Matthæi 7. Non omnis, qui dicit, Domine, Domine, intrabit in Regnum Calorum.* Et 1. Ioann. 4. Monemur ne spiritui omni credamus, sed probemus, utrùm ex Deo sint. P. Doctori Ledesma viro doctrina, & san-

sanctitate conspicuo sentienti vehementes impulsus laudandi, & glorificandi Deum, dixit V. P. Cornélius Visaveo eius Confessor. *Existimo, hos impulsus procedere à Diabolo, quod brevi expertus est: quia inde subortæ sunt cogitationes blasphemiae proponentes se multa propter Deum, & Deum pauca pro eò facere. Similem expertus sum aliam, & doctrinam tanti Magistri profuit.*

84 Deinde Chrysostomus homil. 25. Hieron. Eutim. Theophil. apud Maldon. hic multis exemplis probant, per homines infideles vera miracula facta esse. Apud D. Tho. quæst. 6. de potentia art. 5. *Simon Magus faciebat, quod canis loqueretur, & cantaret.* Fortunæ simulacrum, quod Romæ erat via Latina, bis ita locutum est, *Rite me Matrone vidistis: riteque didicistis.* Virgo Vestalis in signum pudicitiae conservata, aquam in vase perforato de Tyberi portavit. Et n. 24. Baalan falsus, & infidelis prophetavit. Et Matthæi 7. *Multi dicunt: Domine nonne in nomine tuo propheta vimus: & in nomine tuo Dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus.* In quâ Maldonat. Colligitur falsos illos Prophetas vera miracula fecisse, verè prophetasse, verè Dæmonia

ieicisse, & quidem de Magis Pharaonis Exodi 7. disputant Authores, an vera miracula fecerint? & non pauci affirmant; & de Antichristo scimus ex 2. ad Thesalon. 2. facturum falsa miracula simillima veris.

85 Ideo: resp. cum Maldon qui sibi hoc argumentum obijcit. dist. mai. Christus proponit hanc, vt regulam probabilem; & quæ plerumque accidit, conc. mai. vt regulam certam, nego mai. Quia Spirituum Ponderator est solus Deus, & Angelus Sarana transfiguratur se aliquando in Angelum lucis; sed quia plerumque bonus Spiritus in bonum inclinatur, malus in malum, etsi quando in bonum inclinatur, diu durare non solet. Et bonus Spiritus, etsi aliquando causet aliquas cogitationes *mali*, illas non causet neque animo persuadendi, neque rigorose persuadendo in malum; imò frequenter dissuadendo in malum. Ideo præscripta est dicta regula ad prudenter, & probabiliter iudicandum. Quod attinet ad miracula similiter respondet Maldon. miracula esse argumentum probabile fidei: quia per fidem sæpè; sine fide verò rarò fieri solent. In circumstantijs tamen in quibus per se confirmetur doctrina falsa adhuc

ex abuso Ministri, dixim. disp. 4. de fide non posse fieri vera miracula: quia credimus, vera miracula esse loquutione Dei.

86 *Obije. 2.* Dæmoni provocanti homines tentationibus ad peccatum sunt voluntaria nostra peccata: ergo si Deus potest producere cogitationes *mali* allicientes ad peccatum, erunt voluntaria nostra peccata Deo. 2. Præcipienti, consulenti, petenti, & iuadenti, quamvis fictè præcipiat, & consulat, sunt voluntariæ operationes præceptæ, &c. Sed non minus inclinatur cogitationes *mali* ad peccatum, quam præcepta, &c. Imò ipsæ cogitationes *mali* sunt suasiones, & persuasiones ad malum: ergo si Deus potest causare cogitationes *mali*, Deo erunt voluntaria nostra peccata. Et Deus suadebit ad malum: quia idè homo, & Dæmon suadet, quia causat cogitationes suadentes: sed cogitationes *mali* suadent, & sunt suasiones: ergo.

87 Resp. concess. ant. nego consequ. Disparitas est. 1. Quia Dæmon causat eiusmodi tentationes, vt deijciat, & cum animo deijciendi. 2. Quia causat eiusmodi tentationes cum obligatione eas vitandi. 3. Quia eas causas practicè exhortan-

tando, & suadendo rigoroſe peccatum. Deus verò cauſat cogitationes *mali*, vt prober, & cum deſiderio boni, & ſine obligatione vitandi, & ſine ſuaſione ſtri-
ctè tali, & conſequenter paritas eſt nulla.
Ad 2. concedi mai quia præcepta, & conſilia, petitiones, & ſuaſiones ſtri-
ctè ſunt practica ſigna, quæ ex tuo modo mouendi reddunt præcipientem, conſulentem, &c. authorem peccati: quia ſic dicunt formaliter, vel virtualiter, ſic operare, quamvis pecces: hoc elige; quamvis ſit malum: quæ actiones apud omnes dicuntur procurationes peccati. Et diſt. min. Non minus inclinatur cogitatio *mali*, & diuerſo modo concedi. min. non minus, & eodem modo, nego min. & conſeq. quia non ſufficit cauſare *per ſe* aliquid inclinans, & magis inclinans ad peccatum quam præcepta, & conſilia, vt ſit voluntarium peccatum, & effectus ſecutus, vt patet ex rationibus conſuſionis. In ſtudij, in Chirurgo, &c. Præcepta verò, & conſilia idè reddunt voluntaria peccata, quia procedunt ab habente obligationem ea vitandi: & quia ſpeciali modo inclinant, vt diximus, & modo explicauimus.

88 Ad ſubſumpt. diſt. ant. Ipx cogitatio-

tationes *male* ſunt ſuaſiones ad peccatum, conc. ant. ipſæ cogitationes *mali* ſunt ſuaſiones, ſubdiſt. ſunt *late* ſuaſiones ad peccatum, conc. ant. ſunt *ſtri-ctè* ſuaſiones ad peccatum, nego ant. loquendo de omnibus; & nego conſeq. Itaque Deus cauſare poteſt cogitationes *mali* proponentes vivaciter vtilitatem, & delectabilitatem obiecti, quæ cogitationes non ſunt *ſtri-ctè* ſuaſiones ad peccatum: quia hæ identificari poſſunt cū diſuaſione peccati; ſunt tamè *late* ſuaſiones ad peccatum: quia natura in malum propenſa facilè ducitur ſimilibus cogitationibus ad peccatum, & communiter omnis cogitatio *mali* dici ſolet perſuaſio ad peccatum: quia frequenter eiufmodi cogitationes ſuaſiones ad peccatum: rigoroſe tamen loquendo, non omnis cogitatio *mali* eſt perſuaſio ad peccatum: quia ſtudentis, & ratione ſtudij cogitans de obſcenis, nequè dicitur, nequè verè ſuaſiones ſe ipſum ad peccatum. An verò Deus cauſare poſſit *per ſe* cogitationes *mali*, quæ eſſent *ſtri-ctè* ſuaſiones ad peccatum? veriùs, & decentius indico negandum, propter rationem argumenti: præſertim cum hoc neceſſarium non ſit ad defendendam noſtram conſuſionem. Nequè ad defendendam poſſibilitatem

creaturæ naturaliter impeccabilis, neque ad defendendam possibilitatem coniunctionis gratiæ cum peccato, casu, quo solum opponantur naturaliter.

89. An verò Deus possit causare per se ens connexum cum stricta persuasione, & exhortatione ad peccatum, quin sit causa per se strictæ persuasionis, quin voluntaria sit Deo talis persuasio? Resolvendum est affirmativè ex dictis, tam hic in probatione conclusionis, quam ex dictis sect. 2. & 1. notabili 2. quod non videbitur durum, si præ oculis habeantur dicta ante propositionem præcipuæ conclusionis.

*.

DIS-

DISPUTATIO III.

DE INVOLUNTARIO COACTO,
violento, & ignorato.

CUM voluntarium sit, quod procedit à principio intrinseco cum cognitione, clarum est coactum violentum, & ignoratum esse involuntarium. Violentum ex Aristotele 3. Ethic. cap. 1. est *Cuius principium est foris, nihil prorsus eo conferente, cui vis est illata.* Id est, eo resistente, cui vis est illata, ut constat ex Arist. 2. Ethic. ad Eudemum. Ideò aeri non est violenta illuminatio, nec Cælis quies, & motus, nec humanitati Personalitas divina; est fortè accidentibus Eucharisticis modus perfectitatis: quia illi resistunt. Coactum solum differt à violento: quia violentum extenditur etiam ad inanimata; coactum verò solum ad animata; imò propriè loquendo solum ad rationalia: ad violentum requiritur, quòd sit contra inclinationem innatam; ad coactum, quòd sit contra inclinationem elicitam: quia coactum dicitur, quia est contra actum.

SEC.

creaturæ naturaliter impeccabilis, neque ad defendendam possibilitatem coniunctionis gratiæ cum peccato, casu, quo solum opponantur naturaliter.

89. An verò Deus possit causare per se ens connexum cum stricta persuasione, & exhortatione ad peccatum, quin sit causa per se strictæ persuasionis, quin voluntaria sit Deo talis persuasio? Resolvendum est affirmativè ex dictis, tam hic in probatione conclusionis, quam ex dictis sect. 2. & 1. notabili 2. quod non videbitur durum, si præ oculis habeantur dicta ante propositionem præcipuæ conclusionis.

*.

DIS-

DISPUTATIO III.

DE INVOLUNTARIO COACTO,
violento, & ignorato.

CUM voluntarium sit, quod procedit à principio intrinseco cum cognitione, clarum est coactum violentum, & ignoratum esse involuntarium. Violentum ex Aristotele 3. Ethic. cap. 1. est *Cuius principium est foris, nihil prorsus eo conferente, cui vis est illata.* Id est, eo resistente, cui vis est illata, ut constat ex Arist. 2. Ethic. ad Eudemum. Ideò aeri non est violenta illuminatio, nec Cælis quies, & motus, nec humanitati Personalitas divina; est fortè accidentibus Eucharisticis modus perfectitatis: quia illi resistunt. Coactum solum differt à violento: quia violentum extenditur etiam ad inanimata; coactum verò solum ad animata; imò propriè loquendo solum ad rationalia: ad violentum requiritur, quòd sit contra inclinationem innatam; ad coactum, quòd sit contra inclinationem elicitam: quia coactum dicitur, quia est contra actum.

SEC.

SECTIO I.

*Supponuntur aliqua ad intelligentiam
questionis.*

Sup. 1. Involuntarium aliud dicitur *negativè*, id est, quod non est voluntarium: hac ratione *improprie*, & late lapidi est involuntarius motus: quia non solum non est voluntarius, sed repugnat esse voluntarium. Involuntarium *privativè* est actus ex se capax voluntarietatis; carens tamen aliquo per cuius defectum non est voluntarius. Hac ratione, quod ignoranter fit, dicitur involuntarium *privativè*, & *contradictorie*, seu non voluntarium. Involuntarium *contrariè*, & *positivè* dicitur, quod est contra actum voluntatis. Hæc involuntarietas posita, & potest esse contra actum præsentem, & formalem: hac ratione sunt involuntaria verbera conanti totis viribus evitare, & potest esse contra actum interpretativum, præsumptum, vel conditionatum: hac ratione iuxta D. Thom. hic quest. 16. art. 3. est positivè involuntaria occisio ignorata amici: quia prudenter præsumitur, amicum totis viribus

ribus conaturum eam vitare, si posset.
2. Sup. 2. Ad coactum non sufficit, esse contra actum inefficacem: quia multa peccata committimus cum displicentia, & voluntate inefficaci ea vitandi: & tamen non sunt coacta; sed voluntaria: & mercator sæpè proijcit merces in mare cum voluntate inefficaci eas retinendi; & proiectio est voluntaria. Requiritur ergo ad rationem coacti, quod sit contra voluntatem affectivè efficacem, & taliter affectivè efficacem, ut non solum pugnet cum eò, quod istud agens velit efficaciter terminum, & illum ponat ex sua determinatione; sed etiam pugnet cum eo, quod illum permittat, si potest illum sine magna difficultate vitare. Ratio est: quia ut constat ex lege *vis autem digestis de eo, quod metus causa*, violentia est impetus maioris rei, qui repelli non potest. Sed quod potest vitari sine magna difficultate, non dicitur poni ab impetu maioris rei, qui vitari non possit: ergo non est coactum. Hac ratione Deus nec patitur violentiam, quidquid dicat Ribaden. disp. 6. num. 8. nec dicitur cogi in exercitia nostrorum peccatorum: quia facile posset ea vitare, si vellet. Prælati vero, qui non potest vitare peccata sine

mag.

magno discrimine, & difficultate, dicitur cogi ad permittenda peccata. Sunt tamen Deo involuntaria nostra peccata: quia sunt contra voluntatem seriam, & semiefficacē ponentē media ad illa vitāda; quamvis non omnia, quæ ponere posset.

3. Sup. 3. Quod est ab extrinseco contra inclinationem innatam, similiter quasi affectivē efficacem, hoc est, ex se non permitturam illud poni, esse violentum. Hac ratione violentus est motus lapidis sursum. Hac etiam ratione communiter censetur violenta culvis rei eius destructio; et si oppositum iudicet Suarez hic disp. 2. sect. 2. num. 9. Quod verò existit ab extrinseco contra inclinationem innatam; sed iuxta inclinationem elicitam, non est simpliciter violentum; sed solum secundum quid, ex D. Tho. hic quest. 6. art. 5. ad 2. *Cam actio infertur ab aliquo exteriori, manente in eo, qui patitur, voluntate patiendi, non est violentum simpliciter; sed secundum quid: quia licet ille, qui patitur non conferat agendo, confert tamen volendo pati: Et ideo non potest dici in voluntarium.* Hac ratione Christo, & Martyribus fuit mors secundum quid violenta. Hac ratione contrahere manus est violentum secundum quid, & flectere mem-

membra contra naturalem dispositionē: quia ut se explicat D. Tho. ibi ad 3. *Est violentum quantum ad membrum particulare, non tamen simpliciter quantum ad ipsum totum.* Similiter non est simpliciter violentum, quod fit contra inclinationē elicitam, si fiat iuxta innatam, v. gr. dum cadens in fluvium submergitur; est tamen involuntarium: quia non procedit lubmersio à principio intrinseco appetitivo.

4. His positis. Vazquez disp. 25 cap. 3. Granada, & Hurtado dicunt, non posse dari violentiam contra principium passivum, seu contra materiam primam. Oviedo contro. 6. physic. punct. 3. & hic contro. 2. à n. 5. dicit, non posse dari violentiam contra principium passivum, seu materiam primam in receptione formæ: quia violentia fit, dum nihil confert patiens violentiam; & in receptione formarum materia confert per influxum passivum. Posita tamen ultima dispositione ad formam, dicit, posse fieri miraculosē violentiam materiæ primæ: quia tunc est contra eius inclinationem efficacem, quò negetur forma. Suarez verò supra, Gonet disp. 1. artic. 4. absolute dicunt, posse, dari violentiā contra prin-

cipium passivum Quod aperte docet D.
 Tho. hic art. 4. ad 2. *Non semper est vio-*
lentum quando passivum immutatur è suo
activo; sed quando hoc fit contra interiorem
inclinacionem passivi. Et ratio est : quia
 violentum est, quod fit contra intrinsecā
 inclinacionem naturæ: sed materia est na-
 tura ex D. Tho. 2. physic cap. 1. lect. 1. &
 potest fieri, contra inclinacionem mate-
 riæ primæ: ergo. Prob. min. Materia pri-
 ma ultimò disposita ad formam ignis
 exigit, & inclinatur in formam ignis: sicut
 non solum conditiones requisitæ ex par-
 te agentis exigunt effectum; sed etiam ip-
 sum agens, positis conditionibus : ergo
 disposita ultima dispositione ad formam ig-
 nis, fiet contra inclinacionem materiæ
 primæ in negatione formæ ignis. Et simi-
 liter materiæ secundū se sumptæ, & præ-
 cisivè à dispositionibus fiet violentia in
 negatione omnis formæ: quia materia se-
 cundum se habet connexionem natura-
 lem cum aliqua forma.

5. *Confirm. contra Oviedo* Quamvis
 materia non exigit habere formam sine
 dispositionibus, nec habere formam ante
 dispositiones; materia secundum se plus
 exigit aliquam formam, quàm disposi-
 tiones: sed materiæ fieret violentia in ne-
 ga-

gatione omnis dispositionis ad formam:
 ergo materiæ secundum se, seu materiæ
 præcisivè à dispositionibus fiet violentia
 in negatione omnis formæ. Prob. mai.
 Materia plus indiget forma, quàm dispo-
 sitionibus: materia plus perficitur forma,
 quàm dispositionibus: materia ideò exi-
 git dispositiones, quia exigit formam, quia
 hanc exigit ut finem, illas ut medium: sed
 propter quod unumquodque tale, & illud
 magis: ergo materia secundum se, & præ-
 cisivè à dispositionibus exigit aliquam
 formam.

6. Similiter. Principio passivo ulti-
 mò disposito ad unam formam, fit vio-
 lentia in collatione formæ oppositæ. Prob.
 Materia ultimò disposita ad formam ig-
 nis, æquè repugnat formæ oppositæ, ac
 carentiæ formæ ignis: quia utrique re-
 pugnat naturaliter: Sed materiæ sic dis-
 positæ fieret violentia in negatione for-
 mæ ignis: ergo fieret violentia in colla-
 tione formæ oppositæ. Prob. conf. Ideò
 non fieret violentia in collatione formæ
 oppositæ, quia ad receptionem aliquid
 confert materia, scilicet, influxum passi-
 vum: Sed non opponitur violentiæ, quòd
 conferat per influxum passivum, modò
 sit contra inclinacionem innatam princ-

pij passivi: ergo. Prob. min. Id est violentum in insensibilibus, quod esset *coactum* in rationalibus; Sed ad *coactum* non opponitur, quod subiectum coactū conferat per influxum passivum, modo sit contra inclinationem efficacem elicitam: imò ideò est coactum: quia recipit contra eius inclinationem: ergo non opponitur violento, quod conferat per influxum passivum, modò sit contra eius inclinationem efficacem innatam.

7 *Confirm.* Non opponitur violento, quod aliquid conferat subiectum violentatum per influxum activum, modò sit contra eius inclinationem: ergo non opponitur violento, quod aliquid conferat per influxum passivum. Prob. ant. Ex Aristot. lib. 10. magnorum moralium cap. 15. *Quibuscumque est causa aliquid contra naturam faciendi; cogi dicimus facere, que faciunt: violenti igitur hæc erit definitio: quorum agendi causa, à qua coguntur fuerit externa vis.* Et ratio est: motus sursum est violentus lapidi, quando non cōduxerit ad bonū universi: Sed lapis confert ad motum sursum per influxum activum productivum presentiz in eo loco: & ideò violentatur; quia per aliorum impulsum determinatur non solum habere; sed

sed causare in se quod respicit: ergo. Hac ratione violentaretur, qui non solum cogeretur pati occisionem filij; sed etiam cogeretur occidere filium. Et aqua violentaretur, si non solum cogeretur ad habendum calorem intensum; sed etiam ad illum in se producendum per elevationem extrinsecam. Hæc sufficient: Alia constabunt ex sectione sequenti.

SECTIO II.

An possit inferri à Deo voluntati creata violentia, seu, coactio?

8 **S**up. 1. ex phyl. & tract. de visione cum Suarez hic disp. 2. Vazq. disput. 25. cap. 4. Aranda disp. 6. num. 279. & ferè omnibus nostris, Deum posse, saltè ut Authorem speciale inferre violentiam creaturis. Oppositum docent communiter Thomistæ cum Gonet disp. 1. art. 4. in corollarijs. De Salmanticensibus postea videbimus. Et quidem D. Tho. pro Thomistis videtur stare 1. parte quæst. 103. art. 6. & 3. part. quæst. 44. art. 2. ad 1. & quæst. 1. de potent. art. 2. ad 1. ubi sic ait *Omnes creatura quasi pro naturali habent,*
 O 2 quod

quod à Deo in eis fit, & propter hoc distinguitur in eis potentia duplex, una naturalis ad proprias operationes, & motus; alia, quæ obedientiæ dicitur, ad ea, quæ à Deo accipiunt. Et quæst. 6. de potentia art. 1. ad 17. Illa, quæ sunt in corporibus inferioribus ex impressione Cælestium corporum, non sunt violentæ; & videntur esse contraria naturalibus motibus inferiorum corporum, ut patet in fluxu, & refluxu maris, qui sequitur motum lunæ, & multo minus est violentum, quod à Deo fit in inferioribus istis. Idem habet 3. contra Gent. cap. 100. Quidquid à Deo fit in qualibet creatura, non potest dici violentum, neque contra naturam. August. lib. 26. contra Faust. Deus creator, & conditor omnium creaturarum nihil contra naturam facit. Et in glos. ad Rom. 1. addens: ergo hoc est unicuique natura, quod Deus facit. Et contra legem naturæ tamen Deus facere non potest, quàm contra se ipsum. Hæc clarè videntur favere Thomisticis.

¶ 9 Ne tamen D. Tho. sibi contrarius sit, explicandus est ita: Deus ut Author naturæ non potest violentiam facere universitati creaturarum. Quia D. Thom. quæst. 6. de potentia art. 1. ad 2. In glos. loquitur Augustinus de summa lege naturæ;

quæ

quæ attenditur secundum ordines Dei ad omnes creaturas. Vel veriùs dicit D. Tho. explicans D. August. Deum non posse facere violentiam naturæ sumptæ pro collectione creaturarum, & Dei, qui est nobilior pars, & caput naturæ; at verò dicit, Deum posse facere violentiam naturæ sumptæ pro universitate creaturarum, quod revera est posse facere violentiam creaturis. Audi D. Thom. immediatè ante: Virtute Dei potest aliquid fieri contra naturam universalem, quæ est ex virtute Cæli; non tamen erit contra naturam simpliciter: quia erit secundum naturam universalissimam, quæ consideratur ex ordine Dei ad omnes creaturas. Et ibi ad 3. Cursus naturæ est secundum ordinem unius creaturæ ad aliam: & idè contra cursum naturæ Deus facere potest, & ibi ad 2. Quando Deus facit aliquid contra cursum naturæ non tollitur totus ordo universi; sed cursus qui est ex ordine unius rei ad aliam. Et ibi art. 2. Quæ sola virtute divina fiunt in rebus illis, in quibus est naturalis ordo ad contrarium effectum, vel ad contrarium modum faciendi, dicuntur propriè miracula. Alia dicuntur mira. Et ibi ad 3. Contra naturam esse dicitur, quando in natura remanet contraria dispositio ad effectum, quem Deus facit: sicut

○ 3

quæ-

quando conservavit pueros illafos in camino ignis remanente virtute comburendi in igne: & quando aqua Iordanis stetit remanente gravitate in ea.

10 Et quidem ratio videtur esse pro nobis ex D. Tho. & Thomistis. Iuxta D. Tho. Gonet, & Thomistas potest fieri violentia contra principium passivum: quia posita ultima dispositione ad formam ignis in materia potest Deus agere contra illam inclinationem, & negare formam ignis: ergo Deus potest facere violentiam materia primæ. Si ergo semel conceditur, Deum posse facere violentiam contra unam creaturam, poterit contra omnes ex D. Thom. num. antecedenti, & ex ratione: & si potest facere violentiam creaturæ contra principium passivum, poterit etiam facere violentiam contra principium activum. Quia ideo Deus potest facere violentiam contra principium passivum: quia posita dispositione ad formam ignis, potest Deus negare eam formam. Sed remanente in principio activo dispositione ad effectum, potest Deus facere oppositum: ergo. Minor est Div. Tho. num. ant. Hac ratione dicitur Deum operasse contra naturam in conservandis illis tribus pueris, & detentione Iordanis. Alia dabimus conclusione sequenti. 11.

11 Sup. 2. Actus voluntatis alios esse elicitos; id est, immediate causatos à voluntate sine imperio; alios imperatos, id est, causatos medio imperio. Imperati, alij sunt actus etiam immediate elicti à voluntate, v. gr. Cum quis ex motivo charitatis imperat actum internum alterius virtutis; alij sunt actus aliarum potentiarum, v. gr. loqui. D. Tho. hic quæst. 6. art. 4. clarè dicit, voluntatem non posse pati violentiam in actibus elictis; bene tamen in actibus imperatis aliarum potentiarum: quia in actibus imperatis eiusdem voluntatis apertè dicit, non posse fieri violentiam à Deo: præsertim quæst. 22. de verit. art. 5. & præcipuè art. 8.

12 His positis: Prima sententia dicit Deum non posse facere violentiam voluntati impediendo eius operationem. Ita Ioannes a Sancto Thoma hic disp. 4. art. 1. Alphòsus Baptista disp. 83. Gonet supr. & communiter Thomistæ. Secunda sententia dicit, Deum non posse facere violentiam voluntati quoad impeditiorem actus merè elicti; secus quoad elicientiã actus imperati voluntatis: Ita Cornejo 1. 2. tract. 4. disp. 2. Almaynus, & Curiel. Tertia sententia dicit absolutè, posse Deum facere violentiam voluntati quoad

impeditionem operationis. Ita contra-
niter nostri cum Suarez disput. 2. sect. 2.
Arriaga disp. 10. lect. 5. Oviedo contro.
2 punt. 3 Ribaden. disp. 5. Aranda disp.
6 a num. 288. & Carmelitæ 1. 2. tract.
10. disp. 5. dub. 3. Postea loquemur de
positione actuum.

13 Dico r. Voluntati in actu 1. de-
terminata ad amorem, qualis est volun-
tas videntis Deum, fieret violentia in ne-
gatione amoris. Prob. Illi fit violentia,
cui negatur terminus naturaliter debitus.
Voluntati videntis Deum est naturaliter
debitus amor : ergo fieret violentia in
negatione amoris. Min. videtur vera;
quia solum per miraculum fieri potest,
quod videri Deum non amet. & ideo vi-
sio Dei est necessitas antecedens aman-
di, & reddit Beatos impeccabiles ; quia
saltem connaturaliter connectitur cum
amore Dei Prob. mai. & simul confirm.
minor. Non est magis debita materia
primæ ultimò disposita ad formam ig-
nis, forma ignis, quam voluntati videntis
Deum, amor Dei. Sed materia primæ sic
disposita fieret violentia, iuxta Thomi-
stas, in negatione formæ ignis, ergo. Ma-
ior videtur vera : quia magis perficitur
voluntas per amorem, quam materia per
for-

formam ignis: & magis indiget voluntas
amore, quam materia forma ignis, & sal-
tem æquè inclinatur voluntas videntis in
amorem, quam materia sic disposita in
formam ignis. Prob. iam conseq. Sicut
voluntas est agens secundum, subordina-
tum Deo, non potens agere sine Dei de-
terminatione: ita materia est passivè sub-
ordinatum Deo, non potens agere sine
Dei determinatione. Sed materia sic dis-
posita fieret violentia in eo, quod Deus
ei negaret formam : ergo voluntati sic
disposita fieret violentia in eo, quod
Deus ei negaret amorem.

14 Prob. 2. Non magis debetur ig-
ni Babylónico combustio, & aquis Iorda-
nis cursus, quam voluntati videntis Deum
amor. Sed igni Babylónico facta fuit vio-
lentia in negatione combustionis, & aquis
Iordanis in negatione cursus : ergo vo-
luntati sic disposita fieret violentia in
negatione amoris. Minor est D. Thom.
quæst. 6. de potentia art. 2. ad 3. & maior
videtur, vera propter dicta. Conseq. Vi-
detur bona: quia sicut voluntas est subor-
dinata Deo ad amandum, ita ignis subor-
dinatus Deo ad non comburendum, nisi
volente Deo : & aquæ similiter ad non
descendendum. Prob. tamen conseq. & si-
mul.

mi confirmari & min. Si voluntati nõ fieret violentia propter subordinationem quam dicit ad Deum in ordine ad amandum: & similiter igni, & aquis: voluntati sic dispositæ, dum Deus non vult dari amorem, & igni Babylónico combustionem, & aquis Iordanis cursum, non magis deberetur eis terminus in his circumstantijs, quam aquæ descentus deorsum, dum est necessarius ascensus sursum ad vitandum vacuum Sed aqua non ita debetur descensus deorsum in his circumstantijs, ut ascensus sursum sit miraculosus: imò ut asserit Gonet, ascensus sursum est tunc iuxta inclinationem aquæ: ergo non erit miraculum voluntati sic dispositæ negari amorem, igni applicato negari combustionem, & aquis Iordanis negari descensum deorsum: cum tamen vere miracula sint iuxta omnes, & D. Thom. supra: *Quia ibi remanet contradispositio ad effectum.*

15 Dices ex Ioan. à Sancto Thoma. Aquis Iordanis, & igni Babylónico fieri violentiam: quia conantur in actu secundo contrarios effectus: quia aqua in actu secundo gravitat, & producit impulsum, ut descendat, ut patet in aqua supra detenta; & ignis Babylonicus producebat

ca.

calorem, & dispositionem ad comburendum; at verò voluntas, posita visione, nullum conatum ponit in actu secundo ad amorem; sed solum habet inclinationem in actu primo; & non sufficit inclinatio in actu primo, ut fiat violentia: quia inclinatio in actu primo est indifferens, ut faciat, si Deus præstet concursum, & ut non faciat, si non præstet. Imò creatura exigit, non facere, non præstato concursu à Deo: quia est incapax facere sine concursu Dei.

16 Contra 1. Ad violentiam sufficit, facere contra inclinationem in actu primo: Sed per te voluntas, posita visione est inclinata in actu primo, & connexa cum amore: ergo data visione fiet violentia in negatione amoris. Prob. maior. 1. Per vos materia vltimò dispositæ ad formam ignis fit violentia in negatione formæ: & materiæ secundum te fieret violentia in negatione omnium formarum, si negari possent. Sed materia vltimò disposita, post vltimam dispositionem, nullum conatum passivum ponit in actu secundo ad formam ignis: & materia secundum se expoliata omni forma positiva, & substantiali nullum conatum passivum ponit in actu secundo ad formam;

sed

sed solum habet inclinationem in actu primo, & connexionem cum forma: ergo ad violentiam sufficit, facere contra inclinationem in actu primo. Quæ inclinatio, est in actu primo *elicitivo*, & in actu secundo *inclinativo*: quia actu inclinatur. Deinde quia saltem fieret voluntia, si voluntati efficaciter ex se imperanti actum internum, ad quem habet principium, Deus negaret concursus: quia tunc poneret in actu secundo conatum ad actum.

Prob. mai. Impulsus, quem ponit in actu secundo aqua, ut descendat deorsum, fit violentia in non acquisitione presentiam in inferiori loco. Sed talis impulsus nihil facit in actu secundo ad acquirendam talem presentiam; sed solum habet esse, inclinationem ad eam acquirendam: ergo Mai. videtur nota; alias si impulsus non fit violentia, neque aqua fiet violentia; quia sicut causa remota non ponit effectum ex vi ponendi causam proximam, si illum non ponat causa proxima: ita causa remota non patitur violentiam in frustratione effectus ex vi ponendi causam proximam, si causa proxima, non patiatur violentiam in frustratione effectus. Min. videtur vera, vel assigna, quid facit activè in actu secundo impulsus, ut acquirat præ-

presentiam in inferiori loco. Et si aliquid facit, de hoc reddit argumentum: quia huic fit violentia: Sed hoc nihil facit in actu secundo; sed solum habet esse inclinationem, & sic de reliquis: ergo ad violentiam sufficit, quod fiat contra inclinationem in actu primo, quæ detur de facto, seu in actu secundo.

17 Insuper falsum est, ignem Babylonicum produxisse calorem, & ultimam dispositionem ad comburendum: alias torquerentur tres pueri nimio calore: ergo, ad summum, solum produxit aliquem calorem non sufficientem ad ultimam dispositionem, qui esset conatus inefficax: & ad violentiam non sufficit fieri contra conatum inefficacem. Deinde durius est, quod addit, voluntatem positivè exigere non amare pro casu carentiæ concursus eo, quod incapax sit amare sine concursu Dei. 1. Quia sicut voluntas, & agens activum est incapax operationis, nisi Deo concurrente, ita materia prima est incapax receptionis, nisi Deo dante. Sed materia, posita ultima dispositione ad formam ignis, & non dante Deo formam ignis, non exigit carentiam ignis; sed potius exigit formam ignis per te: ergo voluntas cum visione Dei, non dato

concurso Dei ad amorē, non exigit carentiam amoris; sed amorem. *Secundō.* Si voluntas cum visione non exigeret amorem in illis circumstantijs: & idem de igne applicato, & de quovis principio activo; sed potius exigeret carentiam effectus: non daretur miraculum in negatione visionis, nec in negatione combustionis in illis circumstantijs. Sed hoc est falsum, & contra D. August. & Script. ergo. Prob. mai. Ideo non datur miraculum in ascensu aquæ sursum ad vitandum vacuum: quia pro illo casu aqua petit per vos efficaciter ascendere sursum, & petit ineffaciter descendere: ergo si voluntas, & ignis, & quodvis principium activum applicatum pro casu, quo Deus non concurreret positivè, petat efficaciter carentiam amoris, & effectus; & ineffaciter petat effectum, non fiet miraculum in negatione amoris, & effectus. *Tertiō.* Iuxta vos sicut voluntas videtio Deum non potest amare, nisi Deo concurrente, ita voluntas libera non potest amare, nisi Deo prædeterminante: Sed non data prædeterminatione, datur vera potestas ad amorem iuxta vos: ergo non dato concursu Dei, potest dari vera inclinatio, & exigentia amoris.

Et

18 Et ratio à priori est: quia aliud est, non dato concursu Dei ad amorem, exigere amorem: aliud est exigere habere amorem, non dato concursu Dei, seu sine concursu Dei: hæc faciunt poni ex parte subiecti, aut ex parte termini hos terminos: sicut aliud est, non data prædeterminatione ad amorem, dari potestatem proximam ad amorem; & aliud est dari potestatem proximam ad ponendum amorem sine prædeterminatione ad amorem, & separatim à prædeterminatione ad amorem: quod secundum iuxta vos est impossibile: quia hoc coniunctum ex amore, & carentia prædeterminationis ad amorem est antecedenter impossibile, & nulla potentia fieri potest, primum autem iuxta vos accidit de facto. *Similiter* igitur accidit in nostro casu, voluntas cum visione, ignis applicatus, & quodvis principium activum necessarium applicatum, & dum non datur concursus Dei, exigunt effectum, & exigunt concursum Dei: & ideò datur miraculum in negatione effectus, & in negatione concursus: quia Deus operatur contra exigentiam illorum; non tamen petit voluntas habere amorem, neque ignis combustionem sine concursu Dei: quia hoc coniunctum

est

est impossibile, & ad terminum impossi-
bilem non datur exigentia. Mitto alia,
quæ quisque formare poterit.

19 Dices cum Gonet: Aquæ detenta
supra terram fieri violentiam: quia
aquæ resistunt contraria creata, volunta-
ti verò cum visione non fit violentia in
negatione amoris: quia nihil resistit Deo.
Contra 1. Quia si voluntati non fit vio-
lencia hac ratione, neque igni Babylo-
nico fiet violètia in negatione combustio-
nis: quia ibi non dabantur contraria crea-
ta resistentia: neque aquis Iordanis fieret
violentia in detentione propter eandem
rationem. Sed igni Babylonico, & aquis
Iordanis facta est violentia: ergo solutio
est nulla. Min. præterquam est D. Thomæ
supra, prob. Si non facta fuisset violentia
igni Babylonico, nec aquis Iordanis, non
fuisset miraculum in igne, neque in aquis
propter dicta. Sed fuit miraculum: ergo
facta est illis violentia. Nunc sic: sed esset
miraculum, voluntatem cum visione, non
amare Deum: ergo fit ei violentia in ne-
gatione amoris.

20 Ex dictis inferitur: Voluntati ha-
benti reliqua comprincipia creata, consti-
tuentia libertatem, præter ea, quæ unicè
ponit Deus, ad liberè amandum, faceret
Deus

Deus violentiam, si negaret libertatem.
Probatur: illi fit violentia, cui negatur
terminus debitus, & cum quo naturaliter
connectitur: Sed hæc comprincipia con-
nectuntur cum libertate: ergo Deus face-
ret violentiam in negatione libertatis. Et
hanc violentiam faceret, si vè libertas cõ-
iungenda esset cum recta operatione, si-
vè cum peccato: quidquid dicat Vazquez,
& Valdelus: quia etsi melius esset vo-
luntati non habere libertatem, quàm pec-
care, sicut etiam esset melius non esse: ha-
bere libertatem est naturaliter debitum,
& peccatum sequitur per accidens ex
existentia libertatis: similiter fieri potest
violentia intellectui in negatione actus,
cum quo naturaliter connectitur: & vo-
luntati in negatione actus imperati tam
eliciendi ab ipsa voluntate, quàm eli-
ciendi ab alijs potentijs propter eandem
rationem.

SECTIO III. ®

Solvuntur argumenta.

21

○ *Bijc. 1. Causæ inferiores
non petunt operari, nisi
stante influxu causæ su-*

P

pe-

est impossibile, & ad terminum impossi-
bilem non datur exigentia. Mitto alia,
quæ quisque formare poterit.

19 Dices cum Gonet: Aquæ detenta
supra terram fieri violentiam: quia
aquæ resistunt contraria creata, volunta-
ti verò cum visione non fit violentia in
negatione amoris: quia nihil resistit Deo.
Contra 1. Quia si voluntati non fit vio-
lencia hac ratione, neque igni Babylo-
nico fiet violètia in negatione combustio-
nis: quia ibi non dabantur contraria crea-
ta resistentia: neque aquis Iordanis fieret
violentia in detentione propter eandem
rationem. Sed igni Babylonico, & aquis
Iordanis facta est violentia: ergo solutio
est nulla. Min. præterquam est D. Thomæ
supra, prob. Si non facta fuisset violentia
igni Babylonico, nec aquis Iordanis, non
fuisset miraculum in igne, neque in aquis
propter dicta. Sed fuit miraculum: ergo
facta est illis violentia. Nunc sic: sed esset
miraculum, voluntatem cum visione, non
amare Deum: ergo fit ei violentia in ne-
gatione amoris.

20 Ex dictis inferitur: Voluntati ha-
benti reliqua comprincipia creata, consti-
tuentia libertatem, præter ea, quæ unicè
ponit Deus, ad liberè amandum, faceret
Deus

Deus violentiam, si negaret libertatem.
Probatur: illi fit violentia, cui negatur
terminus debitus, & cum quo naturaliter
connectitur: Sed hæc comprincipia con-
nectuntur cum libertate: ergo Deus face-
ret violentiam in negatione libertatis. Et
hanc violentiam faceret, si vè libertas cõ-
iungenda esset cum recta operatione, si-
vè cum peccato: quidquid dicat Vazquez,
& Valdelus: quia etsi melius esset vo-
luntati non habere libertatem, quàm pec-
care, sicut etiam esset melius non esse: ha-
bere libertatem est naturaliter debitum,
& peccatum sequitur per accidens ex
existentia libertatis: similiter fieri potest
violentia intellectui in negatione actus,
cum quo naturaliter connectitur: & vo-
luntati in negatione actus imperati tam
eliciendi ab ipsa voluntate, quàm eli-
ciendi ab alijs potentijs propter eandem
rationem.

SECTIO III. ®

Solvuntur argumenta.

21

○ *Bijc. 1. Causæ inferiores
non petunt operari, nisi
stante influxu causæ su-*

P

pe-

perioris, cui subordinantur in agendo: ergo sicut naturaliter inclinatur ad agendum, stante motione, & influxu causæ superioris; naturaliter, & sine violentia quiescent, non stante tali motione, & influxu: ergo sicut connaturale est cessante luminoso, cessare lucem in aere: & substracto concursu Dei ignem cessare à combustione, ut accidit in igne Babylonico: ita connaturale est voluntatem, cessante concursu Dei, cessare ab operatione, & ab incepta desistere. *Confirm.* Iuxta D. Thom. 1. contr. gent. cap. 100. ad 2. cap. 21. ad 4. Omnis creatura se habet, ut instrumentum Dei ad operandum. Sed cessante motione causæ principalis, connaturale est, & non violentum instrumentis, non operari: ergo cessante motione Dei, naturale est, voluntatem, & quamlibet causam secundam non operari. 2. Quævis creatura magis inclinatur in bonum universale, quam in particulare: hac ratione, si causa particularis faciat, quod aqua ascendat, est violenta; secus si ascendit propter bonum universi, ne detur vacuum: ergo, & voluntati fieret violentia, si ab aliqua causa particulari impediretur ab amore; secus si impediatur à causa universali: quia voluntas creata magis inclinatur, & determinatur ad obe-

obe-

obediendum Deo; quam ad amorem. Ita constat ex communi Thomist.

22 *Confirm.* ex eodem: quod est secundum præcipuam inclinationem creaturæ, non est violentum. Sed quidquid Deus operatur in creatura, est secundum præcipuam inclinationem creaturæ: ergo negatio actus, & concursus ad operandum non est violenta. Prob. min. sicut quævis potentia habet duplicem inclinationem, unam particularem ad suum actum, & proprium bonum; aliam universalem, qua subijcitur voluntati, quæ est inclinatio universalis, tendens in proprium bonum suppositi: & sicut in quavis re datur duplex inclinatio, alia, qua propendit in proprium bonum particulare, v. gr. aqua gravis, & corpus in descensum, & proprium centrum; alia in bonum universi (cuius partes sunt) per quam magis propendit in bonum universi, quam in proprium: sicque aqua naturaliter ascendit, ne detur vacuum: ita in quavis re, præter inclinationem in bonum particulare, datur alia fortior, qua propendit in id, quod in ea, aut de ea Deus vult facere. Ex Sap. 16. Ignis, ut nutriverit iusti, etiam sine virtutis oblitus est: creatura enim tibi factovi deserviens, &c. ergo quidquid Deus

P 2

ope.

operatur in creatura, est iuxta præcipuam inclinationem creaturæ. 4. Ex August. & D. Thom. allatis initio sect. ant. revidendis.

23 Confirm. 5. Ex D. Thom. 1. part. quæst. 6. art. 5. Quod est alterius, principalius, & magis inclinatur in id, cuius est, quam in se ipsum. Videmus enim, quod naturaliter pars se exponit ad conservationem totius; sicut manus exponitur icui absque deliberatione ad conservationem totius. Et virtuosus civis se exponit periculo mortis pro Reipublicæ conservatione. Quæ verba probant Angelum, & hominem plus, & principalius inclinare ad diligendum Deum naturaliter, quam se ipsum. Sed omnis creatura est pars universi, & quid Dei ergo magis inclinatur in bonum universi, & ad obediendum Deo, quam in bonum proprium. 6. Omnis creatura magis inclinatur in finem, quam in media. Sed bonum universi, & Dei sunt finis, & bonum proprium est medium ordinatum ad bonum Dei, & universi: ergo. 7. Non repugnat, quod eadem entitas habeat inclinationes oppositas, seu ad opposita, inter se componibiles, modo illas habeat sub diversis rationibus: sic avis quatenus corpus, naturaliter descendit; at quatenus habet alas,

alas, naturaliter ascendit: animal quatenus corpus naturaliter quiescit, & descendit; & quatenus sensitivum naturaliter movetur, & movet caput, & manus sursum: quid ergo mirum, si in aqua dentur inclinationes assignatæ ascendendi ad vitandum vacuum, & descendendi ad proprium bonum, & in voluntate inclinatio ad amorem, & præcipua inclinatio obediendi Deo? Hæc sparsa habet Gonet, quæ placuit simul proponere, ut simul solvantur.

24 Resp. Dist. ant. Cause secundæ non exigunt operari, nisi stante motione causæ superioris, *ly nisi* se tenente ex parte termini, conc. antec. quia dum exigunt operari exigunt motionem causæ superioris; *ly nisi* se tenente ex parte subiecti, nego ant. quia ante quam intelligatur motio Dei, exigunt motionem, & operationem: ut patet in materia 1. disposita ad formam ignis: aliàs non esset miraculum in non combustione ignis Babylonicæ, nec in detentione Iordanis; & si datur, idè est: quia tunc revera non datur Dei motio, sed pro priori exigunt operationem, & motionem Dei, ut constat ex ratione, & ex D. Thom. qui solum nominat vera miracula, quæ sunt contra,

exigentiam creaturarum: quæ verò fiunt supra vires naturæ, aut per media naturalia incognita dicit esse *mira*; nom miracula quæst. 6. de potentia art. 2. Et dist. conseq. naturaliter quiescunt non stante Dei motione, si illam non exigant, conc. conseq. si exigant, neg. conseq. Sunt enim aliqua causa, quæ sunt capaces motionis Dei ad operandum; sed neque exigunt motionem, nec operationem: talis est aer respectu receptionis lucis, & aqua respectu productionis gratiæ, ad quam potest elevari. Aliæ sunt causa, quæ exigunt operationem, & motionem Dei; at hæc sunt violentæ, dum negatur operatio, & motio: talis est iuxta adversarios materia disposita ad ignem, quæ est violenta, si Deus non concedat formam ignis: & talis fuit ignis Babylonicus, & aqua Iordanis, & voluntas cum visione: quia exigentia identificatur cum connexionione naturali cum termino. Sed tunc habent connexionem naturalem: ergo, & exigentiam.

25 Ad confirm. Dist. mai. Omnis creatura se habet, ut instrumentum Dei ad operandum ita, ut aliæ ex natura sua, aut positis aliquibus circumstantijs habeant inclinationem ad effectum, & ad motionem Dei: aliæ verò solum capaci-

ratem, conced. mai. ita ut nulla creatura habeat, aut ex natura sua, aut ex adiunctis circumstantijs, aut dispositionibus, inclinationem ad effectum, & motionem Dei, nego mai. Et dist. min. cessante motione causæ principalis, naturale est, & non violentum, cessare instrumentum, non habens ex natura sua, neque ex circumstantijs inclinationem ad effectum, & motionem Dei, conc. min. instrumentum habens inclinationem ad effectum, & motionem Dei, neg. min. & conseq. Ut patet in materia prima disposita ad formam, in igne Babylónico, & aqua Iordanis, aliàs non esset miraculum cessatio ab his operationibus: sicut non est miraculum cessare ferram, cessante motione artificis. Ad 2. dist. ant. Creatura magis inclinatur in bonum universale naturale, quàm in bonum particulare, permitt. ant. in bonum universale supernaturale, & miraculosum: quàm in bonum particulare, nego ant. aliàs humanitas inclinaret, & exigeret unionem hypostaticam, sanctificationem, & dona supernaturalia: quia dum Deus vult se communicare ad extra, hoc est bonum universale: & similiter natura exigeret suscitationem mortuorum, & alia miracula, quibus fiebat contra natura-

ram creaturarum : quia hoc erat bonum universale, supposita Dei voluntate : Et hinc patet ad paritatem aquæ ascendentis sursum, ne detur vacuum : quia hoc est bonum universale naturale. Et nego conseq. quia iuxta vos materiæ primæ dispositæ ad formam ignis, fit violentia, si Deus neget formam ignis. Et materiæ primæ secundum se fieret violentia, in negatione omnium formarum : & igni Babylónico, aquæ Iordanis, & omni creaturæ fit violentia, dum Deus facit miraculum in illis in quibus est naturalis ordo ad contrarium effectum, & ad contrarium modum faciendi. Ex D. Tho. supra.

26 Ad 3. Conc. mai. nego min. Ad prob. dist. prim. part. ant. quævis creatura habet præcipuam inclinationem in bonum universale naturale, conc. supernaturale, aut miraculosum, nego : quia bonum universale est, Christum existere sub accidentibus panis, & accidentia panis non inclinant, neque exigunt, ut ita sit. Bonum universale est, Verbum descendisse de Cælis, conceptum, & natum esse ex Virgine, & natura creata non habebat inclinationem, neque exigentiam, ut hæc fierent. Bonum universale est, dari gratiam ad salutariter operandum ; & natura

id

id non exigit. Et dist. secundam partem : Ita quævis creatura inclinatur in id, quod in ea, aut de ea Deus vult facere, ut Author naturæ, & ad exigentiam creaturarum permitto ; ut Author miraculosus, nego. Quia aliàs non fieret violentia materiæ primæ in negatione formarum, neque in negatione formæ ignis, dum est disposita ad illam : quia Deus id faceret. Permissi ant. quia etiam dum aqua elevatur sursum ab homine, hoc non fit, nisi Deo volente, & volente ad exigentiam creaturæ ; & ut Authore naturali ; & tamen fit violentia aquæ : ergo illa regula non est ita universaliter vera. Ad confirm. ex autoritatibus, iam diximus, quomodo sint intelligendæ, ne D. Thom. sibi sit contrarius. Confirm. 5. & 6. vim habent loquendo de bono universali naturali, & de fine naturali ; secus de bono universali miraculoso, aut supernaturali, aut fine supernaturali, seu ad cuius conservationem, & existentiam requiritur miraculum, ut constat ex materia prima, & ex alijs repetendis. Et idem dicendum ad 7. Permitto, creaturam habere inclinationem ad obediendum Deo, dum operatur ut Author naturæ, & in bonum universi, in bonum, inquam, naturale, secus dum opera-

tur,

tur, ut Author supernaturalis, aut miracu-
losus propter dicta: quia ad hæc solum
habent creaturæ promptitudinem obe-
dientialem; non verò inclinationem; & in
hoc ostendunt obedientiam, quod ru-
gientes, & mugientes secundum suam in-
clinationem gradiebatur; nec revertebatur.

27. *Obj.* 2. Aliqua ex dictis melius
proposita à nostris, ni fallor. Causæ secun-
dæ solum fit violentia in negatione illius,
quod petit. Se creatura non exigit opera-
ri, negato concursu Dei: quia sic operari
est impossibile: ergo non exigit operari,
negato cōcursu Dei. Sed quoties nō ope-
ratur, est negato concursu Dei: ergo quo-
ties non operatur, nō fit violentia. 2. Non
est violentum, quod est omnino necessa-
rium creaturæ. Sed est omnino necessariū
creaturæ non operari, cessante concursu
Dei: quia oppositum est omnino impossi-
bile: ergo. 3. Non exigit voluntas oppo-
situm illius, quod prestat: Sed voluntas
ex intrinsicis habet non amare, concursu
Dei negato: quia est impotens amare, ne-
gato concursu Dei: ergo. 4. Nulla crea-
tura exigit naturaliter resistere voluntati
efficaci Dei. Sed operari, Deo nolente
concurrere, esset resistere voluntati effi-
caci Dei: ergo. 5. Strictior, perfectior, &

maior est subordinatio voluntatis ad
Deum; quam subordinatio aliarum po-
tentiarum respectu voluntatis. Sed prop-
ter subordinationem potentiarum volun-
tati; potentiæ non petunt operari, nisi im-
perio voluntatis, & non fit ipsis violentia
à voluntate: ergo. 6. Non est minus ne-
cessarius concursus Dei ad operandum;
quàm cognitio obiecti ad amandum. Sed
non data cognitione, non fit violentia
voluntati, si non amet: ergo. Hæc omnia
facile instari possunt in prædeterminatio-
ne. Thomistæ namque frequenter dicunt,
prædeterminatum ad consensum posse
dissentire in sensu diviso; non in sensu
composito: quæ doctrina hic applicari
posset singulis formis: cum hac differen-
tia, quod ipsi non bene salvent potesta-
tem proximam ad dissentium, dum habent
impedimentum dissentus, quod non pos-
sunt auferre: nos tamen bene salvabimus
exigentiam ad aliquem terminum in sen-
su diviso, dum adest impedimentum ad
terminum. Hęc est tota solutio, quam da-
bo infra.

28. *Resp.* conc. mai. dist. min. creatu-
ra non exigit operari, negato concursu
Dei, ly *negato* se tenente ex parte *termini*,
concedo; se tenente ex parte *obiecti*, nego
min.

min. & conseq. quia dum non datur concursus Dei, exigit operationem, & concursum Dei; non tamen exigit operationem, & concursum coniungendum cum carentia concursus; sed potius exigit concursum, ut patet in prædeterminato ad amorem: & in materia prima disposita ad formam ignis, cui negetur forma, & in alijs. Et conc. subsumpra min. nego conseq. Quia potius fit violentia in eo, quod negetur concursus, quem exigit: sicut ideo fuit miraculosa non combustio ignis Babylonici, & detentio Iordanis. Ad 2. conc. mai. de eo quod est omnino necessarium absolute, dist. min. est omnino necessarium conditionate, creaturam non operari, cessante concursu Dei, conc. min. quia conditionalis est omnino necessaria: est omnino necessarium absolute ex omni parte, creaturam non operari cessante concursu Dei, nego min. quia contingens est cessare absolute concursum Dei, & nego conseq. quia ideo fit violentia. quia creatura exigit ne detur absolute illud complexum non operationis, & cessationis concursus, cum petat operationem, & concursum dari absolute: Et consequenter potest fieri violentia voluntari in eo, quod existat absolute id, quod est,

conditionate antecedenter necessarium: ut patet exemplis materiae primæ, Iordanis, & ignis Babylonici. Ubi est conditionate necessarium materiam non habere formam, si Deus non det, seu Deo non dante: & fit violentia materiae in eo, quod non detur absolute forma, cum fiat violentia in negatione concursus Dei, quæ exigit propter formam, seu ad obtinendam formam. Idem de igne, & Iordane. Hinc patet ad 3. & 4. conc. mai. & min. dist. conseq. Nulla creatura exigit operari, Deo nolente, exigendo coniungere operationem cum nolitione, conc. conseq. exigendo coniungere operationem cum carentia nolitionis, seu dividere operationem à nolitione, nego conseq. ut patet in prædeterminato, materia prima, & alijs.

29 Ad 3. dist. mai. Strictior est subordinatio voluntatis ad Deum absolute loquendo, concedo: quia dependent in esse, & conservari, & in operari à Deo; & non sic pendent potentia à voluntate: strictior in ordine ad aliqua, nego mai. & dist. min. Potentia non exigunt operari, nisi imperio voluntatis, ly nisi se tenente ex parte termini exacti, concedo; ex parte subiecti, nego min. absolute loquendo: quia aliquan-

quando potentia, donec habeant imperium voluntatis, non exigunt operari, neque exigunt imperium voluntatis, & in hoc sensu est maior subordinatio potentiarum voluntati, quam voluntatis Deo. Aliquando tamen potentia exigunt imperium voluntatis: sic fatigatus lectione, exigit imperium surgendi; fatigatus de ambulatione, exigit imperium lectionis: motus curiositate, exigit imperium videndi, loquendi, &c. Et tunc fit violentia secundum quid potentijs, si negetur imperium ut terminus, non violentia simpliciter: quia tunc negatio est iuxta alliam intrinsecam inclinationem: cum vero negatio concursus ad amorem non fit iuxta inclinationem intrinsecam fortiozem, ideo fit violentia simpliciter in negatione amoris, & concursus ad amorem.

30 *Obj. 3.* Si posset Deus facere violentiam voluntati in carentia actus, posset etiam facere violentiam in carentia habituum supernaturalium. Prob. in primis potest facere violentiam in carentia habituum supernaturalium acquisitorum: quia voluntas simul cum actibus supernaturalibus exigit habitus supernaturales, quibus maximè perficitur, & effertur

tur

tur ad altiores operationes. 2. Posset fieri violentia in negatione habitus infusi: quia voluntati sanctificatæ debetur ex natura rei habitus charitatis: ergo fieret violentia in negatione habitus, sicut voluntati simul cum visione fit violentia in negatione amoris. *Resp.* Concedo sequelam cum Suárez, Ribadeneyra, & Aranda supra, propter rationes argument.

SECTIO IV.

An voluntas possit pati violentiam à Deo in positione actuum eiusdem voluntatis?

81 **S**up. 1. mentem D. Thom. positam sect. 2. hic repetendam. Sup. 2. Questionè procedere: an actus, quibus voluntas constituitur volens, aut nolens, possint esse violenti, & causaliter involuntarij: quia certum est, esse formaliter, exercitè voluntarios: cum per illos reddatur voluntas formaliter volens, aut nolens: & similiter certum est, eos posse esse obiectivè involuntarios: quia aliquando conabitur voluntas totis viribus, eos vitare: sic totis viribus

ribus intendimus, vitare magnam tristitiam, & damnati totis viribus vellent, vitare tristitiam, qua cruciantur.

32 His sup. prima sententia dicit, voluntatem non posse pati violentiam simpliciter in positione suorum actuum tam elicitorum, quam imperatorum. Ita S. Thom. & cum eo communiter Thomista, Carmelitz tract. 10. disp. 2. dub. 3. Gonet art. 4. & nostri communiter cum Suarez disp. 2. sect. 5. Vazquez disp. 26. Tannerus, Granado disp. 6. Ribad. disp. 5. Aranda disp. 6. num. 204. *Secunda* sent. dicit, eiusmodi actus posse esse violentos *secundum quid*, ita Ribaden n. 34. Martin. 1. 2. disp. 9. Granados supra, Aranda, num. 206. Quibus favent Suarez, & Vazquez, dicentes, non posse fieri violentiam simpliciter. *Tertia* Sēt. dicit, eiusmodi actus, à voluntate elicitos, posse esse simpliciter involuntarios. Ita Ribaden. disp. 6. cap. 3. Carleton tom. 1. disp. 87. sect. 4. Oviedo controv. 2. num. 36. dicit, posse esse violentos contra proprium imperium, fore tamen intrinsecè voluntarios: quia à voluntate eliciuntur, & extrinsecè involuntarios: quia contra appetitum elicitedum esse efficacem. Addit num. 37. carentiam actus imperati fore tunc violentam, &

involuntariam. Hæc sententia admittit, posse voluntatem velle amare, & determinari à Deo ad odium, cuius oppositum docet Suarez hic d. 2. sect. 5. Quarta Sententia ex suppositione sententia Nominalium dicentium, amorem consistere in qualitate, & voluntatem posse amare per volitionem infusam à Deo, & non elicitedam à voluntate, dicit voluntatem posse pati violentiam in actu, quo amat. Ita Nominales, Angestus, Arriaga disp. 12. sect. 6. Carleton supra dis. 87. sect. 4. Esparza lib. 3. quest. 7. art. 9 & videntur favere Suarez, & Vazquez: quia ex eo probant oppositum: quia tales actus non possunt infundi à Deo sine concursu effectivo ipsius voluntatis.

33 Dico 1. Si possibile sit, voluntatem imperare amorem, & à Deo extrinsecè prædeterminari ad odium elicitedum ab ipsa, illud odium foret simpliciter violentum, & involuntarium. Probat. 1. Si voluntas imperaret amorem, & Deus negaret concusum, voluntas pateretur violentiam simpliciter in carentia amoris, & carentia amoris esset simpliciter involuntaria ex dictis; sed volūtas imperans amorem, imperat carentiam odij: quia amor est carentia illativa odij, & Deus ne-

garet cōkursū ad carentiā odij: ergo esset simpliciter violentum, & involuntarium odium. Ideo existimo, pro hac sententiā stare debere, præter citatos, quotquot existiment voluntati efficaciter imperanti amorem fieri violentiam in negatione amoris. Prob. conseq. Ideo odium non esset simpliciter violentum, & involuntarium: quia procedit effectivè à voluntate cum cognitione; sed potest procedere à voluntate effectivè, cum cognitione; & esse involuntarium: ergo. Prob. min. Præsentia lapidis sursum, dum ab alio impellitur, est effectivè à lapide, & tamen est violentæ iuxta omnes: quia est determinativè ab extrinseco contra propriam inclinationem: ergo licet odium effectivè sit ab intrinseco voluntatis cum cognitione, si est ab extrinseco determinante contra propriam inclinationem efficacem, erit violentum, & coactum, & consequenter involuntarium, ne cogamur concedere voluntarium, quod sit violentum, & coactum: si enim explicatur definitio violenti; quid mirum quod explicetur definitio voluntarij, dicēdo, voluntarium esse; quod procedit ab intrinseco cum cognitione, modò non sit contra efficacem inclinationem elicitam ex extrinseca determinatione. Con-

34 *Confirm.* Si voluntas imperaret amorem, & Deus negaret concursum, etiā carentia amoris oriretur ab intrinseco voluntatis: Sed faceret violentiam in negatione amoris: ergo etsi odium oriatur ab intrinseco, &c. Fortè ideò non est possibile, voluntatem imperare amorem, & ponere odium. Quod insinuat Anselmus de liber. arbit. cap. 6. *Invitus nemo potest velle aliquid; quia non potest nollens velle.* *Confirm.* Supposita in voluntate necessitate physica, aut morali ad odium, si Deus necessitaret extrinsecè voluntatem ad efficiendum amorem, faceret violentiam in negatione odij, & strictam violentiam proit contrapositam coactioni. Sed Deus potest sic necessitare voluntatem: ergo. Prob. mai. Facere, quod est contra inclinationem efficacem *non elicitam*, est facere violentiam strictam; sed ille amor esset contra inclinationem efficacem *non elicitam*: ergo. Maior est certa: quia hac ratione motus lapidi sursum, & negare ignem materiæ dispositæ est violentum.

35 Ex his inferes, magnam tristitiam, metum, & alios affectus, quos affectivè efficaciter volumus vitare, & sunt obiectivè involuntarij, per se loquendo

esse *causaliter* voluntarios: quia procedunt ab intrinseco voluntatis, & ex intrinseca inclinatione voluntatis: quia voluntas cum cognitione gravis mali procedentis, intrinsecè inclinat in tristitiam, & taliter, ut inclinatio eam necessitet: & similiter ita inclinat in metum mali futuri, ut necessitet ad metum: & consequenter tristitia, & metus oriuntur à maiori inclinatione in tristem, & sunt simpliciter voluntarij, & solum involuntarij *secundum quid*: sicut affectus efficax contra affectum inefficacem est *secundum quid* involuntarius. Huc alludit August. lib. 9. de Trinit. cap. 10. *Cum & illa, quæ odimus rectè displicent, rectèque improbantur, approbatur eorum improbatio, quæ fortè locum habent in his, quæ iucundè displicent, & rectè, seu iucundè improbantur, in quibus displicentia exercitè placet: Et peccatum est secundum quid involuntarium: quia ut dicit D. Thom. 1. 2. q. 71. artic. 2. Quod est contra inclinationem rectæ rationis, & contra naturalem inclinationem ad æquam naturam rationalem, quæ ex se in æquitate inclinatur in bonum honestum; sed ad æquitate inclinatur in bonum.*

36 *Obijc. 2.* Actus elicited à voluntate est voluntarius: ergo non est violentus.

tus. Prob. ant. voluntarium est, quod procedit ab intrinseco cum cognitione: Sed omnis actus elicited à voluntate, procedit ab intrinseco cum cognitione: ergo.

2. Illud est violentum, quod est contra inclinationem illius, quod dicitur violentiam pati: sed omnis actus elicited à voluntate est iuxta inclinationem voluntatis: imò est inclinatio voluntatis: quia etiam actus odij, & fugæ non inclinantes in obiecta est quoddam pondus voluntatis ad fugiendum ab obiectis: ergo nullus actus elicited à voluntate est violentus. Ita Gonet ex D. Thom. hic quæst. 6. art. 4. *Resp. dist. mai.* Voluntarium est, quod procedit ab intrinseco cum cognitione, si non procedit ab extrinseco determinativè, & contra inclinationem efficacem elicited, conc. mai. si sic procedat, nego mai. & dist. min. nego consequ. Sicut presentia lapidis sursum procedit effectivè à lapide, dum ab alio impellitur; & est simpliciter violenta: quia procedit determinativè ab extrinseco contra propriam inclinationem. Et carentia actus imperati, ad quem determinatur ab extrinseco, est simpliciter violenta, quamvis effectivè procedat suo modo ab intrinseco.

37 *Ad 2. conc. mai. dist. min. actus*

elicitus est iuxta inclinationem, si sit determinativè ab intrinseco, & non sit contra inclinationem efficacem, conc. min. si sit determinativè ab extrinseco, & contra efficacem inclinationem, nego minor. & consequè quia illa inclinatio, & pondus, quæ exercitè inclinat ad fugiendum, est violenta: quia est ab extrinseco, & contra efficacem inclinationem: cum hoc sic esse coactum, seu contra actum: sicut carentia actus Imperati, utpotè exercitium voluntatis, est suo modo inclinatio voluntatis; & est violenta propter eandem rationem; & præsentia lapidis sursum est inclinatio, & quies lapidis sursum; & est violenta: quia est ab extrinseco determinativè contra propriam inclinationem. Et sicut, quod oritur à voluntate contra inclinationem minus fortem, dicitur *secundum quid* involuntarium, vt communiter accidit in actibus liberis: ita quod oritur à voluntate contra fortiozem inclinationem voluntatis, erit *secundū quid* voluntariū.

38 Obj. Div. Thom. q. 22. de Veritate, art. 8. *Quantumcumque voluntas immutetur in aliquid, non dicitur cogi in illud: quia ipsū velle aliquid est inclinari in illud; coactio autem, & violentia est contra inclinationem illius rei, quæ cogitur: Cum igitur*

Deus

Deus voluntatem immutat, facit ut præcedenti inclinationi succedat alia inclinatio, ita quod 1. auferatur; 2. maneat: undè illud, ad quod inducitur non est contrarium inclinationi iam existenti: sicut lapidi ratione sue gravitatis in est inclinatio ad locum deorsum, hac autem manente, si sursum projicitur, erit violentus: si autem Deus auferat à lapide inclinationem gravitatis, & det ei inclinationem levitatis, tunc ferri sursum non erit rei violentum: & ita immutatio motus potest esse sine violentia. Idem habet artic. 5. & in 2. dist. 25. quæst. 1. art. 2. ad 1. *Deus operatur in voluntate, & in libero arbitrio secundum eius exigentiam: Vnde etsi voluntatem hominis in aliud mutet; nihilominus tamen hoc sua omnipotentia facit, ut illud, in quod mutatur, voluntariè velit.*

39 Resp. Hæc 1. aspectu esse contra nostram conclusionem; & clarius, si potest, dicit art. 5. *Deum non posse cogere voluntatem creatam, quamvis eam necessitare potest.* Sed venia D. Thomæ ex doctrina ipsius nostram conclusionem defendimus: cum eius autoritate nixi dixerimus, Deū posse facere violentiam voluntati in negatione actus, ad quem erat determinata, & hæc 2. conclusio videtur consequentia primæ. Præsertim ad hæc moveor ex ipso

Q4

con-

contextu verborum: quia D. Thom. ideò dicit non fieri violentiam voluntari, quia non coniunguntur inclinationes contraria; sed aufertur prior, & venit altera: propter quod fortè est verum, non posse coniungi imperium amoris cum odio. Quæstio tamen nostra procedit, an fiat violentiam voluntati, dum coniunguntur duæ illæ inclinationes oppositæ, alia consistens in imperio amoris, alia consistens in odio: & videtur concedendum ex doctrina D. Thom. quia S. Doctor fatetur: quòd si stante inclinatione lapidis deorsum ratione gravitatis, projiciatur sursum, erit violentia, si Deus auferat inclinationem gravitatis: & det inclinationem levitatis: quo videtur mentem Div. Tho. esse dubiam, aut saltem, eius venia, illum ita explicamus, ut defendamus nostram conclusionem. 2. Verba non urgent quoad actus liberos: quia ad actum liberum non potest voluntas determinari ab extrinseco; & multo minus contra inclinationem efficacem elicitam.

40 *Obijc. 3.* Motus spontaneus non est violentus: Sed omnis amor elicitus à voluntate, est motus spontaneus: ergo non est coactus, nec violentus. Prob. min. ex D. Thom. 2. 2. q. 25. art. 2. *Amor*

ex

ex ratione propria speciei habet, quòd supra se reflectat: quia est spontaneus motus amantis in amatum: unde ex se hoc ipso quòd amet aliquis, amat se amare. Ex August. lib. 9. de Trinit. cap. 1. Scio me velle quidquid volo, & lib. 8. cap. 7. Qui proximum diligit, consequens est, ut ipsam dilectionem diligit. Hoc argumentum, & præcipuè authoritates, fortè probant, non posse coniungi imperium efficax odij cū amore: quia difficile videtur, posse coniungi amorem cum odio efficaci amoris. Sed in casu nostræ quæstionis, in quo imperium efficax odij coniungitur cum amore, ad quem determinetur ab extrinseco; resp. conc. mai. dist. min. Omnis amor elicitus à voluntate effectivè, & determinativè, seu non contra inclinationem efficacem, est voluntarius, concedo min. Omnis amor elicitus à voluntate elicitivè; sed ab extrinseco determinativè; & contra inclinationem efficacem, neg. min. & conseq. Ad prob. antecedens ad summum est verum, quando amor non coniungitur cum imperio efficaci odij, ut constat ex ipsis terminis authoritatum. Ex quo constat, omnem amorem esse virtualiter volitionem sui quoad aliqua munera, v. gr. ita reddit voluntatem amantem:

amantem, & exercitè inclinam ad obiectum, ac si vellet amare; non quoad omnia munera; & ideo potest esse violentus.

41 *Obij. 4.* Implicatorium est, quod velis *non volens*: Sed si amor posset esse coactus, & involuntarius, velles *non volens*, imò *nolens*: ergo. *Resp. dist. mai.* Implicatorium est, quod velis *non volens* idem obiectum, conced. *mai. non volens*, imò *nolens* volitionem obiecti, *neg. mai.* ex suppositione, in qua procedit quæstio de coniunctione volitionis cum imperio nolitionis. Et *dist. similiter min. neg. conseq.* Solutio constat ex dictis: quia implicat *velle*, & *non velle* idem obiectum, sed nõ implicat *velle*, & *nõ velle* diversa obiecta.

42 *Obijc. 5.* Ex D. Tho. 1. part. q. 105. art. 4. ad 1. *Non cogitur, quod movetur ab alio, si ei dat propriam inclinationem*: Sed Deus movendo voluntatem, ei dat propriam inclinationem: ergo non eam cogit. Totus syllogismus est D. Thom. Prob. *min.* Non solum quia amor est inclinatio: sed quia voluntas est innatè inclinata ad amandum bonum propositum, & similiter inclinata ad odio habendum malum propositum. Ante solutionem sciendum est D. Tho. ibi loqui de motione Dei, quæ non tollat meritum voluntatis,

tis, ut constat ex ipso ad 2. & 3. & consequenter non est casus quæstionis: potius indè sumemus solutionem. *Resp. dist. mai.* non cogitur, quod movetur ab alio, relinquendo propriam determinationem, si ei det propriam inclinationem exercitè, & formalem, & non contra inclinationem efficacem, conced. *mai.* si id fiat contra inclinationem efficacem, *neg. mai.* & *dist.* similiter *min. nego conseq.* Ad prob. voluntas ex se est innatè inclinata inefficaciter ad amandum bonum propositum, concedo; est inclinata efficaciter, *nego mai.* Sicut ergo, quod oritur à voluntate contra minus fortem inclinationem dicitur *secundum quid* involuntarium, ut communiter accidit in actibus liberis ratione cognitionis allicientis, & retrahentis: ita, quod oritur à voluntate ex aliqua inclinatione contra fortiorem inclinationem voluntatis, dicitur *simpliciter involuntarium*, & *secundum quid voluntarium*.

43 Ex his patet: casu, quo Deus sine concursu voluntatis possit ponere amorem in voluntate, quò reddatur amans, posse facere violentiam voluntati: quod probandum est ex confirmatione secunda probationis antecedentis, hic repetenda. *Obiectiones, quæ contra hanc conclusionem*

nem poni possent, manent soluta immediate antecedenter.

SECTIO V.

Verum & qualis ignorantia causet involuntarium?

44 **I**gnorantia dividitur à D. Tho. hic quæst. 6 art. 2. in antecedentem, comitantem, & subsequentem. Ignorantia antecedens est illa, *que non est voluntaria, & est causa volendi, quod non amaretur, seclasa tali ignorantia.* Sic qui inculpabiliter iudicat aliquid esse feram, & mittens sagittam occidit amicum, habet ignorantiam antecedentem, quia ignorantia est inculpabilis, & est causa mittendi sagittam, quam non mitteret, si sciret, illum esse amicum. Ignorantia comitans est: *Quando est de eo, quod agitur, tamen etiam si sciretur, nihilominus ageretur, ut dum quis occidit hostem, iudicans esse feram, quem ex præseni dispositione actuali, vel habituali etiam occideret, si sciret esse hostem: Et tunc non operatur ex ignorantia; sed cum ignorantia, ut se explicat quæst. 76. art. 1. Ignorantia consequens est ignorantia voluntaria, vel directè, ut cum actus voluntatis fertur in illam, ex Psalmo 35. Nolo intelligi-*

telligere, ut bene ageret. Iob 21. *Scientiam viarum tuarum nolamus*, & hæc dicitur ignorantia affectata, vel indirectè, ut quando voluntas non vult signatè ignorare; non tamen curat scire quod potest, & tenetur scire, v. gr. dubitas, an hic sit dies festus: an sit dies ieiunij, & omittens investigare, non ieiunas Et hæc dicitur iam ignorantia vincibilis, iam crassa, iam supina, secundum maiorem, vel minorem negligentiam. Ad ignorantiam vincibilem dicit Thomas Sanchez lib. 1 sum. cap. 26. num. 7. Salas tract. 13. disp. 18. sect. 10. num. 76. Bonacina disp. 1. de censuris quæst. 2. sufficere, si diligentiam mediocre non apposueris; ad crassam, & supinam, summam negligentiam requirunt. Suarez verò tom. 1. in 3. part. disp. 4. sect. 10. à num. 7. Coninck disp. 13. de de censuris disp. 11. num. 95. Palao summa tract. 2. disp. 1. punct. 15. non percipiunt hanc distinctionem: quia non apponere mediocre diligentiam sufficit ad crassam, & fortè virtualiter supinam; vel interpretativè, seu præsumptè, quæ alijs vocari conditionatam: quia scilicet haberet inclinationem contrariam; si daretur notitia Ut circumstantia ignorata non sit voluntaria, seu sit non voluntaria sufficit, quod

nem poni possent, manent soluta immediate antecedenter.

SECTIO V.

Verum & qualis ignorantia causet involuntarium?

44 **I**gnorantia dividitur à D. Tho. hic quæst. 6 art. 2. in antecedentem, comitantem, & subsequentem. Ignorantia antecedens est illa, *que non est voluntaria, & est causa volendi, quod non amaretur, seclasa tali ignorantia.* Sic qui inculpabiliter iudicat aliquid esse feram, & mittens sagittam occidit amicum, habet ignorantiam antecedentem, quia ignorantia est inculpabilis, & est causa mittendi sagittam, quam non mitteret, si sciret, illum esse amicum. Ignorantia comitans est: *Quando est de eo, quod agitur, tamen etiam si sciretur, nihilominus ageretur, ut dum quis occidit hostem, iudicans esse feram, quem ex præseni dispositione actuali, vel habituali etiam occideret, si sciret esse hostem: Et tunc non operatur ex ignorantia; sed cum ignorantia, ut se explicat quæst. 76. art. 1. Ignorantia consequens est ignorantia voluntaria, vel directè, ut cum actus voluntatis fertur in illam, ex Psalmo 35. Nolo intelligi-*

telligere, ut bene ageret. Iob 21. *Scientiam viarum tuarum nolumus*, & hæc dicitur ignorantia affectata, vel indirectè, ut quando voluntas non vult signatè ignorare; non tamen curat scire quod potest, & tenetur scire, v. gr. dubitas, an hic sit dies festus: an sit dies ieiunij, & omittens investigare, non ieiunas. Et hæc dicitur iam ignorantia vincibilis, iam crassa, iam supina, secundum maiorem, vel minorem negligentiam. Ad ignorantiam vincibilem dicit Thomas Sanchez lib. 1 sum. cap. 26. num. 7. Salas tract. 13. disp. 18. sect. 10. num. 76. Bonacina disp. 1. de censuris quæst. 2. sufficere, si diligentiam mediocre non apposueris; ad crassam, & supinam, summam negligentiam requirunt. Suarez verò tom. 1. in 3. part. disp. 4. sect. 10. à num. 7. Coninck disp. 13. de de censuris disp. 11. num. 95. Palao summa tract. 2. disp. 1. punct. 15. non percipiunt hanc distinctionem: quia non apponere mediocre diligentiam sufficit ad crassam, & fortè virtualiter supinam; vel interpretativè, seu præsumptè, quæ alij vocant conditionatam: quia scilicet haberet inclinationem contrariam; si daretur notitia. Ut circumstantia ignorata non sit voluntaria, seu sit non voluntaria sufficit, quod

quòd ignorantia non sit consequens, & imputabilis, & quòd non adsit dubitatio, quæ prudenter non deponatur: At verò ut sit positivè involuntaria ultra requiritur ex parte voluntatis actus oppositus formalis, vel virtualis, vel habitualis, vel interpretativus, seu præsumptus.

45 Dico 1. cum D. Tho. hic: Ignorantia purè antecedens reddit circumstantiam ignoratam simpliciter involuntariã. Patet ex Arist. 3. Ethic. 1. *Eorum, qui per inscitiam agunt: is, quem facti pœnitet, in vitus egisse dicitur.* Quæ verba solum habent locum in ignorantia purè antecedenti: Prob. quod reddit effectum omninò nolitum, & repugnantem inclinationi, reddit effectum simpliciter involuntariũ. Sed ignorantia antecedens assignata reddit occisionem amici omninò nolitam, & repugnantem inclinationi voluntatis: ergo reddit illam involuntariam: & consequenter non peccaminosam. Hac ratione, qui invincibiliter ignorans esse diem festum, non audit Sacrum, non peccat, & sic de alijs. Ex his patet, quinam contractus, & vota sint valida, si fiant ex ignorantia antecedenti. Si enim ignorantia sit circa substantiam, contractus est invalidus; secus si ignorantia sit circa acci-

den.

dentia, v. gr. si quis contraheret matrimonium cum paupere, existimans esse divitem, contractus esset validus: quia ignorantia erat circa accidentia: Si tamen contraheret cum Maria, existimans esse Ioannam, contractus esset invalidus: quia ignorantia erat circa substantiam.

46 Patet etiam, quòd ignorantia mixta, ex antecedenti, & consequenti, hoc est, habens ex antecedenti, quòd sit causa volendi occisionem, & ex consequenti, quòd sit ignorantia voluntaria aliquo ex modis assignatis, reddit effectum voluntarium. Hæc conclusio est D. Thom. hic: *Cum autem ipsa ignorantia sit voluntaria aliquo istorum modorum, non potest causare simpliciter involuntarium; causat tamen secundum quid involuntarium, in quòtum præcedit actum voluntatis, qui non esset scientia præsentis.* Et Aristotelis 3. Ethicorum 1. *Non enim ea ignorantia, quæ facta est ex electione, causa est, ut aliquid in vitus quispiam faciat.* Et ratio est clara: quia hæc ignorantia, utpotè vincibilis, non excusat à culpa occisionis: Sed omnis culpa est voluntaria: ergo hæc ignorantia mixta reddit occisionem voluntariam. Hanc tenent omnes nostri cum Ribaden. disp. 9. cap. 3. Aranda disp. 9. nam. 505. Consentit

Go-

Gonet disput. 8. artic. 7. Labata disput. 9. conclus. 1. qui solum differunt in eo, quòd hanc vocant ignorantiam consequentem.

47 Hic agi posset: quid requiratur, ut aliqua ignorantia sit invincibilis? Omissis alijs sententijs, breviter dico cum Suarez tom. 5. in 3. part. disp. 4. sect. 2. num. 12. Thom. Sanch. libr. 1. summae cap. 16. num. 21. Vazq. 1. 2. disp. 107. cap. 3. num. 6. Salas tract. 3. disp. 4. sect. 5. num. 8. & disp. 8. sect. vlt. Castropalao summa tract. 2. disp. 1. punct. 15. illam ignorantiam esse invincibilem, de qua non occurrit dubitatio, aut circa quam, dubitatione habitata, sufficientem diligentiam fecisti investigandi veritatem. Dixi: de qua non occurrit dubitatio: quia licet AA. relati addant, *neque scrupulus*; credo, hoc addi ad dicendum tunc esse invincibilem; sed etiam cum scrupulo potest esse *invincibilis*: quia scrupulus, merè scrupulus, qui non devenit ad dubitationem, despicitur plerumque. Et quia Castropalao in scrupulo insistentis, haec habet: *Vsq̄e quo talis dubitatio sit voluntaria, esse non potest illius advertentia omissio*. Et licet difficillius praesumatur ignorantia *iuris*, quàm facti, ut constat ex cap. 1. de *Postulatione Praelati*: quia
si

si *ius* est naturale natura ipsa est institutum; si positivum passim, & solemnè ritu promulgatur: ideòque in foro externo alleganti ignorantiam *iuris*, incurabit probare, ut constat ex cap. *fin. §. alioquin*; tamen datur ignorantia *invincibilis iuris*. Ex iure Ecclesiastico potest ignorare, percussorem Clerici, esse specialiter prohibitam, effusionem seminis, vel sanguinis violare Ecclesiam, copulam cum affinò esse incestum, & similia. Ex iure divino ignorare potest plurima mysteria fidei, integritatem confessionis, receptionem Eucharisticae; Ex iure naturali ignorare potest plurima etiam toto vitæ tempore. Ita Vazquez disp. 122. Thom. Sanch. sup. num. 33. Castropalao supra: Sic ignorare potest, *vsuras* esse illicitas, periurium non posse honestari ad defendendam propriam, vel alienam vitam, pollutionem esse intrinsecè malam, & alia, quæ passim invenimus *invincibiliter* ignorata. Signum autem efficax ad cognoscendum, te laborare ignorantia *invincibili* est, si habeas propositum firmum formale, vel virtuale satisfaciendi tuae obligationi. Ita Salas supra cum pluribus, & Castropalao supra.

48 Ex his inferitur, ignorantiam con-

R,

se-

sequentem non causare involuntarium simpliciter. Quia ignorantia, quæ non excusat à culpa non causat involuntarium simpliciter: Sed ignorantia consequens non excusat à culpa, iuxta omnes: ergo. Sæpè tamen coniungitur, & causat involuntarium secundum quid: quia sæpè accidit, non adhibita sufficienti diligentia, fecisse aliquid in damnum amici, quod nullatenus faceres, si scisses, esse in damnum amici, de ignorantia comitanti, cum neque causet, neque excuset actum, nihil est, quod dicamus: hæc enim cum solum consistat in habituali affectu voluntatis, quo quis paratus est, actionem eodem modo facere, ac si careret ignorantia, non reddit actum externum voluntarium, sed potius negativè, & privativè involuntarium: quia ille affectus, etsi peccaminosus, non est causa actionis, & consequenter non incurrit pœnas alligatas actioni, v. gr. occisioni Clerici. Vazq. Avil. Gaspar Hurtad. disp. vnic. dist. 21.

49 Disputari potest: an ignorantia culpabilis graviter; sed quæ non sit affectata, neque crassa, neque supina excuset à culpa gravi in violatione præcepti? Suarez tom. 3. in 3. p. disp. 82. sect. 3. dicit, aliquatenus minuere culpam: quia est mi-

nus voluntaria. In quo conveniunt omnes; non tamen ita minuere, ut violationem, etiam legis humanæ, quæ scienter facta, esset mortalis, reddat venialem. Idem tenet Castropalao supra punct. 16. Thom. Sanch. lib. 1. summæ cap. 17. cum alijs dicit, violationem legis humanæ (secus naturalis, & divinæ) ignorantia dicta factam, ita minui, ut quæ aliàs esset mortalis sit venialis: Non tamen bene percipitur: quia si ignorantia est culpabiliter mortalis propter periculum transgressionis, quomodo transgressio erit venialis?

50 Disputari etiam potest: an ignorantia legis, vel pœnæ impositæ à lege excuset à pœna? Difficultas est, quando actus est prohibitus alia lege: quia si solum est prohibitus lege imponente pœnam, certum est, ignorantiam legis excusare à pœna ex regula *sine culpa* 23. Suarez tom. 5. in 3. part. disp. 4. sect. 8. num. 20. Vazq. de excommunic. dub. 16. num. 6. Sanch. lib. 9. de Matrim. disp. 32. nu. 9. Coninck. disp. 13. de censuris dub. 10. num. 91. Castropalao tract. 2. disp. 1. punct. 17. dicunt ignorantem legem non incurtere pœnam. Quia pœna non extenditur ultra delictum. Sed ignorans legem, non peccat contra legem: ergo non incurrit pœnam imposi-

tam à lege. Mai. constat ex cap. 2. de his, que sunt à maiori parte. Et hoc verius debet esse in censuris: quia censura non potest incurri absque monitione; sed non censetur monitus, qui ignorat legem comminantem censuram: ergo. Mai. constat ex capite *Constitutum* de sententia excommunicationis in 6. 2. Quia censura est pœna medicinalis, id est, non solum punitiva; sed etiam pœservativa. Sed non potest pœservare, nisi quatenus timor illius retrahat à culpa: ergo. 3. Quia censura instituta est contra rebelles, & inobedientes: & non est rebellis, nec inobediens, ignorans legem.

51 Hęc sententia etiam est vera, loquendo de lege Pontificia: quia licet in capite *Vt animarum* 2. dicat Pontifex: *Nolumus, vt ignorantes ligentur statutis ordinariis, vt animarum periculis obvietur, cum maius periculum sit ignorandi leges Pontificias, quam leges municipales, ratio vtrumque probat: & ideò illa non fuit exceptio; sed solum fuit explicatio dubij difficilioris, vt inde colligeretur resolutio dubij facilioris, non autem usus est verbo *declaramus*; sed *nolumus*, quod est indifferens ad novum, vel antiquum ius declarandum, vel statuendum. Imò*

Hur-

Hurtado de censuris disp. unica diff. 21. dicit, ignorantiam ordinariam, *crassam*, vel *supinam facti* excusare ab incurfu censuræ, dum ponitur contra *scienter* facientes: quia odia sunt restringenda: & dum pœna imponitur alicui delicto, imponitur illi delicto propriè tali; sed censura imponitur rebeli, inobedienti, & monito, & ignorans non est propriè monitus, rebellis, aut inobediens: ergo ignorans, non incurrit censuram. Et cum lex requirit scientiam, seu cum censura imponitur contra *scienter facientes*, excusare à censura quamlibet ignorantiam, nisi affectatam docet Castropalao supr. punct. 18. Suarez, & Thom. Sanchez supr. Imò Bonacina de censuris disp. 1. quest. 2. p. 1. Vazq. dub. 15. Hurtad. de censuris diff. 21. dicunt, ignorantiam etiam affectatam excusare.

52 Dum verò lex ponitur sine ullo addito, Thom. Sanch. lib. 9. de Matri. disp. 32. num. 40. Bonacin. & Castropalao, immediate citati dicunt ad contrahendam censuram, & irregularitatem non sufficere quamvis ignorantiam mortaliter peccaminosam; sed requiri ignorantiam *crassam*, aut *affectatam*: quia hæc pœnæ requisunt conceptum legis, qui non datur sine

R 3

his

his ignorantibus, ut constat ex cap. *Accepta* de restitutione. De alijs pœnis dicunt sufficere ignorantiam mortaliter peccaminosam. In pœna tamen imposita coniugibus non petendi debitum ob copulam cum consanguinea coniugis, vel si absque necessitate baptizavit, vel levavit filium è fonte, necessariò requiritur ignorantia affectata, ut constat, ex cap. 5. de eo, qui cognovit consanguineâ, & ex cap. si vim de cognitione spiritali. Ita Sanchez. lib. 9. de Matrim. disp. 32. num. 47. Palao punct. 18. Idem quod dictum est de ignorantia invincibili iuris, dicendum de ignorantia facti iuxta AA. citatos. Hac ratione, si intendis occidere aliquem, & ignotas esse Clericum, non incurris pœnas impositas occidenti Clericum. Imò si intendas occidere Petrum Clericum, & casu occidas Ioannem Clericum, non incurris pœnas, iuxta Sanchez, Bonacina, & Castropalao supra.

53 Maior difficultas est: an ignorantia solius pœnæ sufficiat ad excusandum ab ea. Plures dicunt, non sufficere: alias ignorans peccato esse impositam pœnam æternam ab ea excusaretur: & ex leg. 15. tit. 13 part. 2. *el que face el yerro, el mismo se mete en servi d'umbre de la pena.*
Ni-

Nihilominus probabilius iudico cum Suarez tom. 5. in 3. part. disp. 4. sect. 9. Tho Sanchez de matrim. supra, Bonacina, ConinK, Palao supra, loquendo de censuris, seu pœnis medicinalibus, quales sunt excommunicatio, suspensio, & interdictum, & extendunt ad irregularitatem, ignorantiam invincibilem illarum excusare, sicut ignorantia legis, propter rationes datas in ignorantia legis, & ultra constat ex capite: Nemo Episcoporum 11. part. 3. & ex cap. 2. de const. in 6. & quoad irregularitatem ex capite *Proposisti* 82. Idemque sentiunt de alijs pœnis, nisi forte sint adeò leves, & delicto proportionata, ut nulla ratione videantur excedere. Hac quoad forum internû, addunt tamen omnes, has pœnas posse imponi à Iudice, & delicta arbitrio puniri.

54 Hac ratione verius existimo, ignorantem reservationem, nò eam incurtere, ut docent plures apud Moya tom. 1. disp. 8. q. 2. Et si Thom. Sanchez de matrimonio supra, Palao punct. 17. dicant, eam non incurtere, quando reservatio fit in odium alicuius peccati; secus quando fit in bonum commune Ecclesiz. Tunc autem dicunt reservari in bonum com-

mune, quando per se, & ratione sui reser-
vatur, nulla speciali constitutione pecca-
tum illud prohibente; at quando reserva-
tur constitutione specialiter prohibitiva,
ut Sixtus V. contra male promotos ad
ordines, Gregorius XIII. contra accipiē-
tes pecunias pro gratia à Pontifice obti-
nenda: tunc dicunt, excusare ignorantia.
Similiter dicit Palao supra, ignorantem
prohibitam petitionem debiti ob acce-
sum cum contanguinea in secundo gradu;
et si sciret, talem accessum esse specialiter
prohibitum ab Ecclesia, non impediri à
petitione debiti, & multo minus, si igno-
rat specialem prohibitionem Ecclesie.
Quod autem peccans cum ignorantia
pœna æterna illam incurrat, ideo est: quia
hæc non est extraordinaria peccato; sed
levior, quam peccatum. Et peccans scit,
mereri iram Dei, in qua iuste constituitur
illa pœna, de qua bene intelligitur lex
primò allegata. Et similiter dicendum
de pœnis levibus, & non exorbitantibus,
respectu delicti in se considerati; secus de
exorbitantibus respectu delicti in se con-
siderati; quamvis non sint exorbitantes
respectu delicti, attentis etiam circum-
stantijs, ex quibus Iudex motus
est ad imponendas pœnas.

DIS,

DISPUTATIO IV.

DE VOLUNTARIO, ET INVO-
luntario mixto, & quomodo metus,
& concupiscentia causent
involuntarium?

MIxta dicuntur, quæ participant
de voluntario; & involuntario,
& quia hæc mixtio procedit
ex metu, concupiscentia, & ignorantia, cū
iam egerimus de ignorantia, agemus de
metu, & concupiscentia.

SECTIO I.

Quomodo sint voluntaria, quæ procedunt
ex metu?

Metus ex Arist. lib. 2. Reth.
cap. 5. Est molestia qua-
dam, & perturbatio ex
phantasia futuri mali. Ex D. Thom. 1. 2.
quæst. 41. art. 2. est passio animi circa me-
tum difficilis, cui resisti non potest. Ulpiano
lege 1. ff. de eo, quod metus causa: est in-
stantis periculi, vel futuri causa mentis tre-

mune, quando per se, & ratione sui reser-
vatur, nulla speciali constitutione pecca-
tum illud prohibente; at quando reserva-
tur constitutione specialiter prohibitiva,
ut Sixtus V. contra male promotos ad
ordines, Gregorius XIII. contra accipiē-
tes pecunias pro gratia à Pontifice obti-
nenda: tunc dicunt, excusare ignorantia.
Similiter dicit Palao supra, ignorantem
prohibitam petitionem debiti ob acce-
sum cum contanguinea in secundo gradu;
et si sciret, talem accessum esse specialiter
prohibitum ab Ecclesia, non impediri à
petitione debiti, & multo minus, si igno-
rat specialem prohibitionem Ecclesiæ.
Quod autem peccans cum ignorantia
pœnæ æternæ illam incurrat, ideo est: quia
hæc non est extraordinaria peccato; sed
levior, quam peccatum. Et peccans scit,
mereri iram Dei, in qua iuste constituitur
illa pœna, de qua bene intelligitur lex
primò allegata. Et similiter dicendum
de pœnis levibus, & non exorbitantibus,
respectu delicti in se considerati; secus de
exorbitantibus respectu delicti in se con-
siderati; quamvis non sint exorbitantes
respectu delicti, attentis etiam circum-
stantijs, ex quibus Iudex motus
est ad imponendas pœnas.

DIS,

DISPUTATIO IV.

DE VOLUNTARIO, ET INVO-
luntario mixto, & quomodo metus,
& concupiscentia causent
involuntarium?

MIxta dicuntur, quæ participant
de voluntario; & involuntario,
& quia hæc mixtio procedit
ex metu, concupiscentia, & ignorantia, cū
iam egerimus de ignorantia, agemus de
metu, & concupiscentia.

SECTIO I.

Quomodo sint voluntaria, quæ procedunt
ex metu?

Metus ex Arist. lib. 2. Reth.
cap. 5. Est molestia qua-
dam, & perturbatio ex
phantasia futuri mali. Ex D. Thom. 1. 2.
quæst. 41. art. 2. est passio animi circa me-
tum difficilis, cui resisti non potest. Ulpiano
lege 1. ff. de eo, quod metus causa: est in-
stantis periculi, vel futuri causa mentis tre-

pidatio. Aliud tamen est, operari *cum metu*; ac operari *ex metu*: actionem fieri *ex metu est*, metum esse causam actionis; actionem fieri *cum metu est*, metum comitari actionem; non verò esse causam actionis.

2. Actiones procedentes ex metu esse simplices voluntarias, tenent omnes Theologi cum Arist. 3. Ethic. cap. 1. *Iuxta* igitur huiusmodi actiones cum sint, spontaneis tamen magis sunt similes. Div. Tho. hic quest. 6. art. 6. *Magis sunt huiusmodi voluntaria, quam involuntaria; sunt enim voluntaria simpliciter, & involuntaria secundum quid.* Cum Gregor. Nisen. lib. 5. Philosophiæ cap. 1. Damasc. lib. 2. de fide cap. 24. Hac ratione proiectione mercium in mare *ex metu* mortis est *simpliciter* voluntaria: quia liberè, & efficaciter eligitur. Et iuxta omnes est peccatum lethale facere *ex metu*, quod est intrinsicè malum, v. gr. iurare falsum, negare fidem, & similia. Alique tamen non adimpleriones præceptorum sunt licitæ *ex metu*; non quia licitum sit transgredi leges: Sed quia leges non obligant pro tali casu: vel quia legislator non habuit iurisdictionem ad obligandum cum tanto onere: vel quia noluit obligare. Sic ex me-

metu gravi licitum est, non audire Sacrum die festo, communicare cum excommunicato, non succurrere extremè indigenti, non reddere statim nummos debitos, & similia. An verò ex metu mortis liceat directè occidere innocentem? Afirmant quinque Canonistæ apud Palao tract. 2. disp. 1. punct. 13. num. 4. negant Theologi, & eam vocat Catholicam sententiam.

3. Hoc tamen cathogorema simpliciter multipliciter accipi solet. *Simpliciter tale* aliquando dicitur, quod potiore ratione est tale, quàm oppositum. Hac ratione Etiops dicitur *simpliciter* niger, & albus *secundum quid*; quia nigredo illi cõvenit secundum totum corpus, & albedo secundum dentes. Et in hoc sensu, quæ fiunt ex metu sunt *simpliciter* voluntarias; quia liberè eliguntur, & efficaciter amantur, & electio libera, & amor efficax maior, & præstantior est ad denominandam actionem voluntariam: quàm displicentia, nolitio inefficax, tristitia, molestia, aut dolor ad reddendâ illam involuntariam.

2. Dicitur *simpliciter tale*, quod est purè tale, ita ut nihil habeat mixtum oppositi; sic Deus est simpliciter perfectus. Et in hoc sensu, quæ fiunt ex metu non sunt

simpliciter voluntaria : quia plerumque sunt involuntaria *secundum quid*. Sic intelligitur D. Thom. 2. 2. quæst. 142. art. 3. *Quæ sunt ex metu, non sunt simpliciter voluntaria, sed mixta.* 3. Dicitur *simpliciter tale*, cui ratio illa convenit secundum se considerato præciscendo à circumstantijs. Sic homo est *simpliciter* animal rationale: non verò est *simpliciter* albus, neque niger; quia hæ rationes non conveniunt ex eo, quòd sit homo Et in hoc sensu, quæ sunt ex metu non sunt *simpliciter* voluntaria: sed potius involuntaria; quia ex se frequenter non sunt amabilia, v. gr. prolectio mercium; abiectio voluptatum, sed potius ex se displicent, & molestant, placent tamen, & eliguntur ex fine solutionis temporalis, & æternæ, & similibus. Et in hoc sensu intelligendus Arist. 3. Ethic. cap. 1. loquens de his, quæ sunt ex metu: *Spontanea igitur huiusmodi sunt, simpliciter verò invita: quippe cum tale quiddam per se eligat nemo*, Ubi asserens esse spontanea, dicit, quo sensu simul sint *simpliciter* invita, quatenus non eliguntur *per se*; sed ex circumstantijs redduntur eligibilia ex alijs finibus.

4. *Objc.* 1. contra conclusionem certam, claritatis, & doctrinæ causa *Voluntarium*

tum elicited ex metu iuste incusso, ad extorquendum votum, est nullum iure nature; Sed non esset nullum iure nature, si esset *simpliciter* voluntariu, & liberu: ergo. Min. est certa: & maior est Manu. Rodrigue 2. tomo summa cap. 93. nu. 3. & 5. Ludov Lopez 1. p. instructorij cap. 46. Vega 2. tom. sum. cap. 129. casu 17. & probabile reputat Tho. Sanchez lib. 4. sum. cap. 3. num 20. & lib. 4. de matr. disp. 13. nu. 1 & 2. idem docet Covarrubias de matr. & professione apud Sanchez. Eo quod hi status ob eorum difficultatem, & perpetuitatem requirant omnimodam libertatem. Idem tenent circa Matrimonium Glossa cap. 2. verbo *coactus*, sive metus sit sine culpa, vel culpa patientis, & sequuntur Hostiensis. Immola, Casam, & plures alij apud Thom. Sanchez lib. 4. de Matr. disp. 13. num. 1. *Confirm.* ex capite; *Cum locum de sponsalibus* ubi dicitur, Matrimonium metu contractum esse nullu: quia non habet locum consensus, ubi metus, vel coactio intercedit *Confirm.* 2. quia iuxta Sotum lib. 7. de iustitia quæst. 2. art. 1. ad 2. Votum ex metu gravi iniuste incusso est irritum iure divino naturali, quod suadet: quia cap. 1. de his que vè non irritatur, sed irrita declaratur profes-

io sic facta: & quia nihil violentum est perpetuum: & quia Deus non acceptat sacrificia coacta, sed spontanea; nec admittit servum coactum, sed spontaneum. Quam conclusionem probatam iudicat Thom. Sanchez lib. 4. sum. cap. 3. num. 8. sed si esset simpliciter liberum, non esset irritum iure naturali, ut patet: ergo.

5 Resp. nego mai. venia Authorum dicentium oppositum: quia non requiritur maior libertas ad votum iure naturæ, quam ad peccandum, ad merendum, & iurandum: Sed metus iniuste incusus non tollit libertatem ad peccatum: quia fornicatio, mendacium, blasphemia sub tali metu facta, essent peccatum: & iuramentum sub tali metu esset validum; ut constat ex cap. *si verò diceretur*: ergo idem est, quia tale votum non est invalidum iure naturæ. Nostram conclusionem tenent Suarez lib. 1. de voto cap. 7. nu. 12. Tho. Sanchez lib. 4. sum. cap. 3. num. 9. Lesius lib. 2. cap. 4. n. 14. Castro Palao tract. 15. disp. 1. punct. 5. n. 6. & alij: & tract. 2. disp. 1. à punct. 6. Suadetur etiam: quia aliàs metus levis etiam irritaret votum, cum sæpè quæ minuat libertatem, ac metus gravis: Et dum metus iuste incutitur ad votum; imò matrimonium, & professionem, etiam hæc

hæc sunt valida: quia in positione illius mediæ nulla est coactio, sed potius fit beneficium, & offertur medium, ut se liberet ab imminente malo. Ita Suarez tom. 2. de Relig. lib. 1. de voto cap. 7. num. 18. Thom. Sanchez lib. 4. sum. cap. 3. nu. 21. Lesius de iustitia lib. 2. cap. 40. num. 15. Castro Palao tract. 2. disp. 1. punct. 10. & tract. 15. disp. 1. punct. 5. & alij: quod patet ex praxi, qua sponsi solent cogi ad matrimonium. Imò Castro Palao ibi punct. 11 cum Tho. Sanchez, & alij iudicant, valere matrimonium; si Medicus non sit mederi, nisi ducas filiam; saltem dum Medicus non tenetur ex iustitia, aut ex charitate mederi pretio communiter taxato.

6 Dum metus iniuste incutitur ad matrimonium, professionem, vel votum; matrimonium, & professio sunt irrita iure Ecclesiastico, ut constat ex cap. *Perlatum*, quod loquitur de profes. & ex cap. *Cum locum de sponsalibus* cap. 1. sicut Ecclesiæ potuit ponere Matrimonio hanc conditionem, *ne sit clandestinum*; potuit eidem & professioni ponere conditionem, *ne sit ex mōi*. Aliqua verò vota, non esse irrita, sed irritanda. Ita Suarez supra cap. 8. à num. 5. Basil. de Leon. lib. 2. de impedimen-

mento ordinis cap. 19. num. 9. Castropala
supra, quibus addit Esforcia 1. 2. disp. 4.
quæst. 1. art. 3. Ribadeney supra num. 2 r
constat etiam ex cap. præsens 20. quæst.
3. & supponit Tridentinum sess. 25. de re-
gulari cap. 10. ubi concedit quinquenium
ad reclamandum ex professione vi, metu,
vel sine ætate facta. Idem intelligendum
de biennio Societatis. quia verum statum
Religiosum constituit, & ex parte subditi
perpetuum. Præterquam tempore Euge-
nij II. qui in Synodo Generali cap. *Sicut*
qui Monasteria 20. quæst. 1. irritavit pro-
fessionem eiusmodi, vota simplicia non
solemnia constituebant statum Religio-
sum, ut dicit Basilius Legion. libr. 7. cap.
29. num. 10. Alij docent, omnia vota ex
metu gravi iniusto esse irrita: inter quos
Thom. Sanchez lib. 4. sum. cap. 3. nu. 12.
Lesius libr. 2. cap. 40. dub. 3. num. 1. &
quod satis probabile est. Irritatur etiam
electio Prælati metu facta: iurisdictio data,
vel prorrogata ex metu; absolutio ab ex-
communicatione metu. Vide Authores
citos. De metu levi, Navarrus apud
Castropalao supra num. 15. dicit, profes-
sionem ex illo factam esse iure naturæ nul-
lam. Reliqui omnes dicunt, omni iure es-
se validam.

Ad

7 Ad confirm. caput *Cum locum de*
sponsalibus dicit, Matrimonium ex metu
iniusto factum esse nullum: quia non ha-
bet locum consensus, ubi metus interce-
dit. *Disting.* quia non habet locum exa-
ctum à iure Ecclesiastico, concedo: quia
non habet locum exactum ex natura rei,
& iure naturæ, nego. *Ad secundam confirm.*
Pontifex id dicit verbis, quibus irrite-
tur; si iam non erant irrita: & quæ possit
esse declaratio, si iam erant irrita. *Simili-*
ter Deus non acceptat sacrificia simplici-
ter coacta, bene tamen sacrificia simpli-
ter voluntaria, & libera, & secundum quid
coacta, qualia sunt facta ex metu. Quod
autem nihil violentum sit perpetuum,
probat, illud votum esse irritandum. Nec
Deus est approbator iniuriæ factæ per me-
tum ad extorquendum votum, si votum
admittit: quia ut Supremus Dominus
permittit iniuriam, & ex alijs finibus ac-
ceptat votum.

8 An verò alij contractus tam lu-
crativi, quam onerosi metu gravi, vel le-
vi iniusto sint validi, vel possint rescindi à
pariente metum saltem in conscientia.
Vide Thom. Sanchez libr. 4. de Matrim.
disp. 9. num. 4. Lesio supra num. 46. Ca-
stropalao tract. 2. disp. 1. à punct. 10. ad

S

15.

13. Lugo disp. 22. sect. 7. Salas cap. 2; tract. 3. disp. 3. sect. 4. De hoc Tambur tom. 1. sect. 1. cap. 2. cum pluribus Theologis, & omnibus Canonistis dicit, omnes contractus ex metu iniusto esse iure nature nullos, Aranda disp. 7. num. 391. ubi etiam de contractibus, qui sunt metu reverentiali, aut precibus importunis incusso ad actiones morales. Præcepta negativa solum prohibere actiones, non verò meras passionis facti, quando adest gravis, & iusta causa patienti factum, dicit communis sententia apud Salas supra disp. 3. sect. 6. num. 31. sic excusant foeminam ab obligatione clamandi ob periculum mortis, aut infamiae, etiam dum timet consensum internum, & sic de alijs, quod fortè est verum etiam post propositionem 62. damnatam ab Innocentio XI. *Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit.*

9. Obj. 2. cap. Maiores de Baptismo dicitur, qui terroribus, & supplicijs suscepit baptismum, cogendus est ad observandum legem. *Cum conditionatè velit; licet absolutè non velit.* Sed si non vult absolutè, non est simpliciter voluntarium: ergo quæ fiunt ex metu, non sunt simpliciter voluntaria.

taria. Resp. Explicando ultimam partem maioris, & per ly: *cum conditionatè velit*, intelligitur volitio absoluta; concedo: intelligitur volitio conditionata: nego. Itaque ille baptizatus voluit *absolutè* baptizari; sed quia non voluit ante illas circumstantias; sed dependenter ab illis circumstantijs, volitio, quæ in se fuit *absoluta* dicitur quasi *conditionata*, & per illam *conditionatè* velle: quasi non vellet, si non essent illæ circumstantiæ, positis tamen illis circumstantijs *absolutè* voluit, & ideo valet baptismus.

SECTIO II.

Quid requiratur, ut quæ fiunt ex metu, sint secundum quid involuntaria?

10. **D**IV. Thom. cum Arist. supra dicunt, quæ fiunt ex metu esse *secundum quid involuntaria*. Non tamen videtur sufficere fieri ex metu, ut sint *secundum quid involuntaria*, ut constat ex Damasc. lib. 2. fidei Ort cap. 24. *Sciendum quedam spontanei, & in spontanei media esse quæ cum insuavia, & tristia sunt, ob maius evitandum malum suscipimus: Ubi ultra metum re-*

quirit ad involuntarium, quod sine insua-
via, & tristitia, quod fiat cum aliquo dolore
tristitia, aut displicentia, sive libera, sive
necessaria, quam frequenter excitant res
duræ, & difficiles: & fortè ira accidit
Christo D. cuius sanctissima humanitas
prævisa accervita te tormentorum, natu-
raliter refugiebat, quod spiritus promp-
tissime amplectebatur: præsertim si vera
sint, quæ dicit Ripalda de ente disp. 103.
sect. 6. num. 48. ex propositione indiffe-
renti bonitatis, & malitiæ necessariò ex-
citari complacentiam, & displicentiam
circa tale obiectum; & in humanitate
Christi excitaretur displicentia necessaria
circa tormenta: quod rectè explicuit
Christus *Spiritus quidem promptus est, caro
autè infirma*. Addunt Vazq. disp. 27. Hurt.
Baldel. Tannerus, quos sequitur Oviedo
controv. 3. punct. 1. Serra, Ioan. Baptista,
Salas, quos sequitur Ribad. num. 35. &
Gonet supra, displicentiam liberam in-
omissionem observationis secundum se;
non ut coniunctam cum prohibitione, nõ
esse peccatum: quia hæc displicentia so-
lùm explicat naturæ imbecillitatem.

11 Prob. ratione: ut actio sit invo-
luntaria requiritur, quod sit contra ali-
quem affectum simplicem, vel inefficacem,

cum

eum displicentia, tristitia. Sed potest actio
fieri ex metu, & non esse contra affectum
simplicem, neque inefficacem, & sine dis-
plicentia, & tristitia: ergo potest fieri ex
metu, quin sit *secundum quid* involuntaria.
Prob. min. Si cui immineret mors, nisi co-
medisset cibos gratissimos, aliàs vetitos,
posset ex metu mortis velle comestione:
Sed tunc non daretur affectus inefficax,
neque simplex, neque displicentia, neque
tristitia in comestione: ergo. *Confirm.*
necessitas moralis faciendi, quod est gra-
tum, non reddit actionem *secundum quid*
involuntariam. Sed metus potest incuti,
ut fiat actio ex se grata: ergo fieri ex me-
tu, non reddit actionem *secundum quid* in-
voluntariam. Min. constat ex immediatè
dictis. Ita Arriaga, Ribad. disp. 7. num. 23.
Aranda disp. 7. à n. 351. cum alijs infra.

12 Aliqui Thomistæ dicunt, actio-
nes ex metu esse *secundum quid* involun-
tarias, quando non exercentur ex alio
motivo, quàm vitandi metum. Ita Ioan. à
Sanct. Thomæ 1. 2. quæst. 6. disp. 4. Gre-
gorius Martinez ibi §. ad secundum, Cor-
nejo ibi disp. 3. sect. 1. Serra ibi versu ad
27. Gonet disp. 1. art. 5. Apponunt exem-
plum: incutiat Siccarius metum Matrone
honestæ, ut consentiat; tunc actio solam

S 3.

315

fit ex metu, & est *secundum quid* involuntaria; si metus incuteretur mulieri inhonestæ, tunc actio etiam fiet ex alio motivo, & non esset *secundum quid* involuntaria. Suarez disp. 3. sect. 2. Vazq. disp. 27. cap. 1. Salas disp. 3. sect. 2. Arriaga disp. 11. sect. 3. Ribad. disp. 7. num. 24. dicunt, actionem posse fieri unice *ex metu*, seu unice ex motivo vitandi metum, quin sit *secundum quid* involuntaria. Aranda supra ex Esparza, & alijs relatis à Suarez disp. 3. sect. 1. num. 5. Vazquez disp. 27. cap. 1. num. 5. loquitur cum distinctione. Datur metus *per se* afficiens, seu innatus, & conformis appetitui innato, & est ille, qui provenit ex causis, quarum existentia adhuc ut inferentium metum est conformis appetitui innato: talis est metus pœnarum imminens ex peccato. metus amittendi salutem imminens ex excessu cibi: metus amittendi amicitiam imminens ex ingratitude: quia Author naturæ condidit hos metus, ut natura rationalis procuraret tuam felicitatem æternam, & temporalem operandi iuxta rationis inclinationem. Metus *per accidens* est, qui provenit à causis, quarum existentia, saltem ut *inferentium* metum, est contra appetitum innatum, quatenus appetitui innato melius

lius esse non subesse; quam subesse illi metui: Ita est metus naufragij, aut vitæ amittendæ, nisi projiciantur merces, & sic de alijs. Dicit igitur, opus proveniens ex metu innato *per se loquendo*, non est involuntarium *secundum quid*; per accidens tamen potest esse involuntarium: quia potest dari displicentia, & renitentia appetitus in operationem, quæ fit ex metu. Opus procedens ex metu per accidens, *per se loquendo* est *secundum quid* involuntarium: aliquando tamen potest non esse *secundum quid* involuntarium, v. gr. quando actio, ad quam obtinendam impellitur metu, est grata, amabilis, & in quam sine ulla displicentia inclinatur natura. Nō displicet hæc distinctio P. Suarez: Displicet tamen Arriag. d. sp. 11. nu. 12. Oviedo contrav. 3. punct. 10.

13 Dico, potest actio unice fieri ex motivo vitandi metum, quin sit *secundum quid* involuntaria. Prob. Potest actio aliàs grata, & nulla ratione displicens unice fieri ex motivo vitandi metum: sed hæc non esse *secundum quid* involuntaria: ergo. Prob. mai. Potest quis comedere sufficienter ad sustentandam vitam unice ex motivo vitandi pœnas inferni: Potest quis comedere cibos aliàs gratos

unicè ex motivo vitandi mortē in infernē,
nisi comedat. Potest quis ponere locutio-
nē, aspectū, obsequia alias grata, unicè ex
motivo nō perdendi amicitia, seu vitandi
ingratitude, & inimicitia alterius: ergo
potest actio alias grata, & nullo modo
displicens unicè fieri ex motivo vitandi
metum: & consequenter non est necessa-
rium, quod actio partim fiat ex honestate
actionis, & partim ex metu inferni, ut de-
sinat esse *secundum quid* involuntaria; ut
volunt Thomista citati. *Confirmabit* ali-
quis: Observatio legis ex metu inferni
non est mala, neque vitiosa, ut constat ex
Tridentino sess. 6. can. 8. & sess. 14. can.
4. Sed si esset *secundum quid* involunta-
ria, esset mala, & vitiosa: quia involveret
displicentiam, quæ esset vitiosa: ergo ob-
servatio legis ex metu inferni non est *se-
cundum quid* involuntaria. Ex quibus
patet contra Gregor. Martin. Carrasa. &
Cornejo apud Ribaden. num. 25. falsum
esse, intervenire peccatum, dum unicè
observatur lex ex metu inferni. Quia nul-
lum datur peccatum in eo, quod eligatur
medium ex uno motivo honesto, & non
ex alio. Sed dum observatur lex unicè ex
metu inferni, eligitur observatio ex uno
motivo honesto, & non ex alio: ergo nul-
lum datur peccatum. Sed

14 Sed ut hæc magis pateant; ali-
qui Thomista dicant, ideò dari aliquod
peccatum: quia actionem fieri unicè ex
metu importat dispositionem, & promp-
titudinem animi, ut non fierent, nisi da-
retur metus, quæ promptitudo animi est
peccatum. Verum principium est falsum:
quia ut observat Suarez num. 4. rectè fiat,
motivum vnicum observandi legem esse
vitare infernum; & quod si non propo-
neretur hoc motivum, observaretur lex
ex alio motivo: ergo observari legem ex
metu inferni non importat illam verita-
tem conditionalem. Sed denique, esse ve-
ram illam conditionalem. Ex hoc præci-
sè non sequitur, quod hic, & nunc detur
peccatum; sed solum quod tunc daretur:
sicut ex eo, quod leviter tentatus resistat,
& simul sit verum, quod non resisteret, si
esset graviter tentatus non sequitur, quod
nunc peccet, quando resistit; sed quod
peccaret, dum non resisteret: alias quo-
ties resistimus peccarem: quia simul est
vera conditionalis, si daretur vrgentior,
vel vrgentior, vel vrgentior, non resilli-
remus.

15 Alij dicunt, ut actus procedens
ex metu sit *secundum quid* involuntarius,
requiritur actus subiectivè absolutus, &
obie-

obiectivè conditionatus absolutè inefficax, *Si non daretur occasio metus, nollem hanc actionem.* Ita Gonet supra Tho Sanchez lib. 4. de Matrim. requirit eiuſmodi actum non expreſſum; ſed præſumptum. In primis aſſertum Gonet eſt falſum: quia iuxta ipſum obſervatio legis unicè ex metu inferni eſt involuntaria *ſecundum quid*: & conſequenter tunc datur illa nolitio obſervationis ſubiektivè absoluta, & obiectivè conditionata, quæ eſt peccaminofa. Sed iuxta Tridentinum ſupra obſervatio ex metu inferni eſt bona, & aliena à peccato: ergo ut ſit *ſecundum quid* involuntaria, non requiritur affectus ille conditionatus. *Conſirm* Illa nolitio ſubiektivè absoluta, & obiectivè conditionata, quæ eſt absolutè inefficax, eſt conditionatè efficax; ut videntur ſupponere: quia in ea fundatur hæc veritas iuxta illos. *Si non daretur metus inferni, non obſervarem legem.* Sed hic affectus eſt peccatum læthale: quia eſt graviter contemptivus Maieſtatis Dei, eius bonitatis, & beneficentiæ: ergo non poteſt dari dolor peccatorum unicè ex metu inferni ſine peccato læthali: ergo dolor unicè ex metu inferni non poteſt eſſe ultima diſpoſitio ad gratiam in Sacramentum Pœnitent.

entiæ, quod eſt contra Tridentinum ſupra. 2. Actio poteſt eſſe voluntaria *ſecundum quid*, ratione moleſtiæ, vel diſplicentiæ neceſſariæ, aut triftitiæ, qualis fortè fuit in Chriſto: Sed tunc non datur iſte actus ſubiektivè absolute, & obiectivè conditionatus: ergo. 3. Ut actus ſit involuntarius, ſufficit quædam violentia. Sed metus eſt quædam violentia iuxta principia Adverſariorum: quia frequenter dicitur pati violentiam, cui Incutitur metus ad aliquem contractum: ergo non requiritur ille actus ſubiektivè absolute, & obiectivè conditionatus. Etiam eſt falſum dari actum illum conditionatum *præſumptum*, quoties actio ſit ex metu, ut patet num. 8. & 9. an verò detur, quoties quæ ſunt ex metu, ſint *ſecundum quid* involuntaria, ut vult Tho. Sanchez parum contendam.

SECTIO III.

An concupiſcentia augeat voluntarium, & cauſet involuntarium ſecundum quid?

16 **S**uppono 1. Concupiſcentiam plerumque augere voluntarium, ſecundum quod pro-

cedere ab intrinseco cum cognitione dicitur: *maiolem intensionem, & conatum*: quia plerumque fiunt maiori intensione, & conatu ea, quæ fiunt ex concupiscentia, quæ, quæ sine concupiscentia fiunt. Sumitur concupiscentia, ab Authoribus pro omni passione, vel metu appetitus sensitivi distincto à metu inclinante ad opus, ut delectabile, vel utile: sic inclinatur in vindictam; avaritia in luera, & quæ ut præcipuum analogatum assumpit nomen concupiscentia, luxuria in actiones turpes. *Sup.* Concupiscentiam sæpè causat involuntary negativè; seu non voluntarium; quatenus voluntarium dicitur procedere ab intrinseco cum cognitione: quia concupiscentia, præsertim magna, perturbare solet intellectum, ne cognoscat circumstantias, pericula, & effectus actionis. Difficultas est: an concupiscentia cause involuntary secundum quid positivum; seu an ea, quæ fiunt ex concupiscentia, sint positivè secundum quid involuntary? Ratio dubitandi sumitur ex D. Thom. hinc quæst. 6 art. 7. ad 1. *Timor est de malo; concupiscentia verò respicit bonum: malum autem secundum se contrariatur voluntati: sed bonum est voluntati consonum. unde magis se habet timor ad causandum involuntary,*

timor, quam concupiscentia; & præcipue ex eo quod ibi dicit D. Tho. ad 2. Quod per metum agitur, quodammodo est involuntary: sed quod per concupiscentiam agitur nullo modo.

17 Multi sunt Authores in assignanda hac diversitate. Cornejo disp. 4. dub. 1. dicit, idè metum præ concupiscentia causare involuntary: quia per concupiscentiam ita excitatur voluntas ad amandum obiectum, ut non permittat, quod in obiecto appareat aliqua ratio mali, & molesti, ratione cuius potest in voluntate esse aliquis actus nolitionis inefficacis. Vazquez disp. 28. cap. 4. Carmelitani 1. 2. quæst. 6. art. 7. quia obiectum, in quod tendit concupiscentia proponitur ita delectabile, ut ea delectabilitas non admittat secum displicentiam circa illud, ita, ut si detur aliqua displicentia non sit in instanti operationis; sed vel prius, vel posterius. Hoc insinuat D. Tho. ibi ad 2. Suar disp. 3. sect. 4. Lorca in art. 7. Oviedo contro. 3. Reddunt, rationem discriminis insinuatam à D. Tho. scilicet, quod voluntas non fertur involuntary in id, in quod fertur delectabiliter; at verò quæ fiunt ex affectu obiecti molesti, & insipidi, & consequenter ex affectu cru-

ciante, per se, afferunt, fieri molestia, tristitia, & displicentia. Addunt fieri ex metu, est eligi tanquam minus malum ad evitandum maius: & consequenter, quod fit ex metu, est electio obiecti mali ex se displicentis, & causantis involuntarium quod verò fit ex complacentia respiciente bonum, non fert secum, quod sit electio mali cruciantis; sed potius boni allicientis: & idè non causat involuntarium. Gregorius Martinez hic dubio 1. Curiel dub. 2. dicunt, alia fieri ex concupiscentia, vt medium ad finem concupitum, & in his sæpè datur involuntarium: alia sunt ex concupiscentia tanquam in obiectum primum, & finem concupitum, & istud bonum factum ex concupiscentia, multam admittit mixturam involuntarij. Lugo, & Esparza 1. 2. disp. 4. dicunt, diversitatem esse, quia quæ sunt ex metu, sunt ex affectu causante dolorem, qualis est projectio mercium: quæ sunt ex concupiscentia, non sunt ex affectu causante dolorem; sed delectabilitatem: idè operari ex meta est molestum; secus operari ex concupiscentia.

18 Ex quibus 1. sententia dicit, quæ sunt ex concupiscentia nullo modo esse in-

involuntaria *secundum quid*. Ita Vazquez disp. 28. cap. 4. Amicus disp. 3. sect. 5. n. 140. Cornejo disp. 4. dub. 1. Carmencanù hic. Secunda dicit, concupiscentiam causare involuntarium *secundum quid*. Ita Arriaga disp. 11. Aversa 1. 2. quæst. 6. sect. 4. Palqualig. & Rainaud. Tertia sententia dicit concupiscentiam causare electionem *secundum quid* involuntarium, non verò consequentem. Quarta sententia dicit, concupiscentiam non causare *per se* regulariter involuntarium; secus *per accidens*. Ita Suarez disp. 3. sect. 4. Præpositus hic. Tannerus disp. 2. de actibus humanis. Granadus contro. 2. de actibus tract. 2. disp. 9. Lorca hic Ribad. disp. 8. cap. 4. Gonet disp. 1. art. 6. Aranda disp. 8. num. 476. Prima pars huius sententiæ videtur clara: quia non causat *per se* involuntarium illa passio, vel affectus, quæ suaviter, & delectabiliter tendit in obiectum placens: Sed concupiscentia suaviter, & delectabiliter tendit in obiectum placens: ergo. Probatur min. concupiscentia suaviter, & delectabiliter tendit in bonum ut tale: sed bonum ut tale est obiectum placens voluntati: ergo. *Secunda* pars etiam suadetur. Quia sæpè concupiscentia coniungitur cum divina inspi-

ratione, & cognitione proponente ma-
lum culpæ, & cum desiderio inefficaci
virtutis; & cum remorsu conscientia; &
cum timore etiam mali temporalis fortè
eventuri. Sed tunc causat involuntarium
secundum quid: ergo *per accidens* causat
Involuntarium *secundum quid*. Idèdque
frequentius sunt involuntaria *secundum*
quid, quæ fiunt ex metu, quàm quæ fiunt
ex concupiscentia: & hoc solum voluit
D. Thom.

19 Ex his inferes: Peccatum ex con-
cupiscentia minuere peccatum. Nisi fortè
concupiscentia ipsa sit libera: quia tunc
peccatum, licèt, in se non sit tam liberū,
& imputabile, quàm si non esset concu-
piscencia: est tamen imputabile in se, & in
causa, & sic erit æquè malum, ac si non
oriretur ex concupiscentia. *Similiter* faci-
lius relaxantur iuramenta, vel vota facta
passione aliqua prædominante. 2. Hoc
esse discrimen inter concupiscentiam, &
metum: quòd plures contractus facti ex
metu sunt invalidi, & nullus contractus
factus ex concupiscentia, aut blanditijs,
est nullus, nisi fortè blanditiæ essent à
persona, quæ si contemnatur, convertit
blanditias in odium, & iniuriam gravem;
quia tunc blanditiæ gerunt vices metus.
Sic

Sic valet testamentū blanditijs factum in
favorem uxoris. Tho. Sanchez, & Castro
Pala o infra. Similiter meretrix non te-
netur restituere, si ultra stipèdium debitū
blanditijs plus extorqueat, etiam si frau-
de dicat, se perditè illum amare: quia ne-
minem latet, hanc esse communem frau-
dem muliercularum. Ita Thom. Sanchez
lib. 4. de Matrim. disp. 11. num. 2. Lugo
de Iustic. disp. 2. num. 149. Castro Pala o
tract. 2. disp. 1. punct. 5. Aranda disp. 9. n.
494. Addunt tamen, teneri restituere, si
plus extorqueat, dicendo, se à nemine esse
cognitam, vel non nisi temel à magnate;
verum exilimo, hanc etiam esse commu-
nem fraudem.

20 Similiter valent contractus spe
contracti: sic valet professio facta spe
Prælatuæ consequendæ. Ita Navarrus to-
mo 2. de Regularibus num. 67. & si insti-
tueris hæres, si Mariam duxeris, valet ma-
trimonium. Thom. Sanchez lib. 1. de Ma-
trim. disp. 33. num. 7. Castro Pala o su-
pra, quia non obligaris ad matrimonium
pœna amittendi lucrum: ad quod hæ-
res ius; sed spe præmij
non debiti.

☞(X)☞
T

SEC.

DISPUTATIO V.
DE CARENTIA PHYSICÆ
prædeterminationis, & carentia
imperij efficaci.

Supposito, quòd physica prædeterminationis iuxta nostros Authores auferat libertatem: queritur à nostris tantum, an eam auferat formaliter, an solum illativè? seu quod est idem, an carentia physica prædeterminationis constituat libertatem? Et idem agemus de imperio efficaci.

SECTIO I.

*An Carentia physica prædeterminationis
constituat libertatem?*

Sup. 1. dari necessitatem antecedentem proximam, & remotam. Necessitas simpliciter antecedens proxima est illa, quæ præcedit ad actum necessarium, ita ut inter ipsam, & actum nulla alia necessitas mediet: sicut potentia proxima est illa, quæ præcedit ad actum ita, ut inter ipsam,

sam, & actum nulla alia potentia mediet: Exemplum necessitatis antecedentis proximæ esse potest decretum applicativum connexum, vel aliud se tenens ex parte actus primi determinatè requisitum ad actum, & connexum cum actu Necessitas simpliciter antecedens remota, est illa, inter quam, & actum mediat alia necessitas antecedens: si carentia omnis decreti collativi auxilij est necessitas antecedens remota carentiæ consensus; quia inter carentiam decreti collativi auxilij mediat carentia auxilij, quæ est necessitas antecedens carentiæ consensus. Non procedit questio, an carentia omnis necessitatis antecedentis constituat libertatem? quia certum est, carentiam necessitatis antecedentis remotæ non constituere libertatem: siquidem decretum collativum auxilij est carentia necessitatis antecedentis, scilicet, carentia defectus omnis decreti collativi, & decretum collativum auxilij non constituit libertatem.

2 Sup. 2. prædeterminationem actus *A* non auferre, adhuc illativè, libertatem ad actum *B*: quia prædeterminatio solum auferit libertatem actus, ad quem necessitat; & solum necessitat actum, ad quem prædeterminat, & consequen-

quenter non procedit quæstio, an carentia prædeterminationis ad actum *A* constituat libertatem ad actum *B*? Ex quo sequitur, carentiam prædeterminationis essentialiter prædeterminantis ad actum essentialiter exigentem prædeterminationem (quam prædeterminationem vocant Izquierdo, & P. Doct. Ramirez prædeterminationem strictam) non constituere libertatem ad actum non exigentem essentialiter prædeterminationem: quia huiusmodi prædeterminatio non necessitat ad actum non exigentem prædeterminationem, & consequenter non est cur carentia huiusmodi prædeterminationis constituat libertatem ad hunc actum.

3 Sup. 3. Carentiam prædeterminationis prædeterminantis actum essentialiter exigentem prædeterminationem, seu mutuo connexum cum prædeterminatione, non constituere libertatem ad hunc actum. Ratio est clara in nostris principijs: quia impossibilis est libertas ad actum essentialiter necessarium. Sed in nostris principijs actus essentialiter exigens prædeterminationem, est essentialiter necessarius: ergo. Prob. min. in nostris principijs actus accidentaliter prædeter-

minatus est accidentaliter necessarius: ergo actus essentialiter exigens prædeterminationem est essentialiter necessarius. Quæstio procedit an carentia prædeterminationis prædeterminantis ad actum accidentaliter prædeterminatum, quam dicti Authores vocant prædeterminationem *latam*, constituat libertatem ad actum, & carentiam?

4 Si dicas, ex hoc sequi, non procedere quæstionem: An carentia prædeterminationis Thomisticæ constituat libertatem? quia prædeterminatio Thomistica, ut ponitur à suis Authoribus, est prædeterminatio ad actum essentialiter exigentem prædeterminationem, & carentia huius nec constituit libertatem ad actum essentialiter exigentem prædeterminationem: quia hæc libertas est impossibilis; nec constituit libertatem ad actum non exigentem prædeterminationem: quia impertinenter se habet ad illum eiusmodi prædeterminatio, & eius carentia, ut vidimus suppositione. 2. Si hæc dicas, eadem ratione dicere poteris, prædeterminationem Thomisticam non auferre libertatem adhuc illative: quia prædeterminatio Thomistica, ut ponitur à suis Authoribus est componibilis cum liber-

tate, est determinatio, ut actus existat liberè: est applicatio creaturæ ad operandum liberè: est necessaria, ut actus existat liberè; est subiectio creaturæ ad Deum necessariâ, ut causa secunda operetur liberè: est necessitas consequens se tenens ex parte actus secundi essentialiter supponens libertatem ad actum. Sed quod habet hæc prædicata, non aufert libertatem ut ex terminis patet: ergo si responsio tenet apud Nostros, probat similiter prædeterminationem Thomisticam, nec illativè auferre libertatem.

5 *Resp.* Verum esse, non procedere quæstionem, an carentia prædeterminationis Thomisticæ constituat libertatem, relinquendo, ei omnia prædicata, quæ dantur à Thomistis: sicut non intendunt nostri, prædeterminationem Thomisticâ auferre libertatē, relinquēdo ei omnia prædicata quæ dantur à Thomistis; sed relinquendo ei aliqua prædicata, quæ dantur à Thomistis, v. gr. *esse immediatam determinationem inevitabilem ad actum*: & addendo alia vi argumentorum, v. gr. *esse necessitatem simpliciter antecedentem; se habere ex parte actus primi*, & auferendo vi argumentorum alia v. gr. *esse necessitatem consequentem: esse componibilem cum*
li.

libertate: esse determinationem; ut actus existat liberè: esse applicationem creaturæ ad operandum liberè: esse necessariam ad operandum liberè: supponere essentialiter libertatē: quia implicat esse necessitatē simpliciter antecedentem, qualem esse intendunt Nostri, & quod habeat hæc prædicata.

6 *Similiter* igitur intendimus, carentiam prædeterminationis Thomisticæ constituere libertatem, relinquendo ei aliqua prædicata, quæ ipsi dantur à Thomistis, & à Nostri v. gr. *esse immediatam determinationem inevitabilem ad actum*; & addendo alia, quæ vi argumentorum ponuntur à Nostri v. gr. *esse necessitatem simpliciter antecedentem: se tenere ex parte actus primi*; & auferendo vi argumentorum alia prædicata supra nominata: & ratio est clara: quia de illa prædeterminatione quæruit Nostri, an eius carentia constituat libertatem, de qua supponunt auferre libertatem actus capacis libertatis. Sed Nostri supponunt prædeterminationem Thomisticam auferre libertatem actus capacis libertatis, non relinquendo ei omnia prædicata, quæ dantur à Thomistis; sed addendo ei aliqua prædicata, & similiter auferendo alia, ut constat ex dictis: ergo Nostri quærit: An carentia

prædeterminationis Thomisticæ consti-
tuit libertatem, non relinquendo ei om-
nia prædicata, quæ Thomistæ dant suæ
prædeterminationi; sed relinquendo ei
aliqua prædicata, quæ ei dantur à Tho-
mistis, & Nostris, & addendo vi argu-
mentorum alia, & similiter auferendo
alia.

7 Sup. 4. Libertatem saltem debere
constitui per aliquid inferens carentiam
prædeterminationis: quia libertas non est
indifferens, ut sit potestas antecedenter
necessitata; sed potius est potestas oppo-
sita necessitati antecedenti, qualis est præ-
determinatio. Ex quo sequitur, liberta-
tem non præscindere, præcisione univer-
sali, à prædeterminatione, ea ratione
qua homo præscindit à Petro; & qua li-
bertas præscindit ab actu, & carentia, ha-
bendo capacitatem, ut conjungatur cum
actu, & carentia. Præscindit tamen liber-
tas à prædeterminatione præcisione non
inclusionis, seu non identitatis: quia liber-
tas non constituitur, nec identificatur in-
adequatè cum prædeterminatione. Tri-
plex tamen est præcisio non inclusionis,
seu non identitatis unius cum alio. 1.
Quod ita non includit aliud, ut possit il-
lud includere, v. gr. data cognitione *A*,
cum

cum reliquis constitutivis datur libertas
ad actum *A*, tunc libertas præscindit præ-
cisione non inclusionis à cognitione *B*,
indifferenti: quia sine cognitione *B* da-
tur libertas ad actum *A*, permittit tamen
libertas constituta per cognitionem *A*,
constituere libertatem ad actum *A*, simul
cum cognitione *B*, non præscindit hoc
modo libertas à prædeterminatione, quia
non potest constituere libertatem ad
actum *A*, cum prædeterminatione ad
actum *A*. 2. Præcisio non inclusionis est,
quæ permittit coniungi cum alio; sed non
constituit unum simile cum illo: sic liber-
tas potest coniungi cum actu *A*, sed non
constituit libertatem ad actum *A*, & ne-
que hoc modo præscindit libertas à præ-
determinatione: quia libertas non potest
coniungi cum prædeterminatione. 3. Præ-
cisio non inclusionis ab alio est, quæ non
solum non constituitur, nec identificatur
cum alio; sed potius identificatur, & con-
stituitur per carentiam formalem, vel il-
lativam illius. Sic præscindit præcisione
non inclusionis libertas à prædetermina-
tione: quia libertas non solum, non con-
stituitur per prædeterminationem; sed
constituitur per carentiam formalem, vel
illativam prædeterminationis. Et hæc in

re non est præcisio: quia non dicitur præscindere ab alio, quod constituitur per carentiam formalem, vel illativam illius.

8 His positis prima sententia dicit, carentiam prædeterminationis *strictæ*, seu mutuo connexæ cum actu prædeterminato non constituere libertatem. Ita Izquier disp. 30. n. 422 Secunda sententia dicit, nec carentiam formalem prædeterminationis *strictæ*, nec carentiam formalem prædeterminationis *latæ*, seu non mutuo connexæ cum actu, constituere libertatem ad actum prædeterminatum; sed solum carentiam illativam, qualis est decretum indifferentem applicativum decernens efficaciter substantiam applicationis: & modum, ut omnipotentia concurrat ex sola determinatione creaturæ. Ita P. Doct. Vinc. Ram. disp. 7. de prædestinatione cap. 2. Tertia sententia est Recentiorum apud Ribad. disp. 14. de actib. human. cap. 5. dicentium, libertatem præscindere à determinatione, & ut constat ex eorum solutionibus apud Ribaden. videntur loqui de tertia præcisione non inclusionis nuper explicata. Quarta sententia nulla facta mentione prædeterminationis *strictæ*, & *latæ* absolute dicit, carentiam formalem prædeterminationis Thomisti-

cæ constituere libertatem. Ita Ribad. supra, & SS. MM. eaque potius supponitur, quam probatur à Nostriis Authoribus.

SECTIO II.

Carentia formalis prædeterminationis latæ, & carentia formalis prædeterminationis Thomistica, de qua prædeterminatione Nostri dicunt, auferre libertatem ad actum prædeterminatum capacem libertatis, constituit libertatem ad actum prædeterminatum.

9 **P**Rob. 1. Libertas est potestas formaliter expedita ab immediata antecedenti, & inevitabili determinatione ad operandum. Sed carentia formalis physice prædeterminationis *latæ*, & Thomisticæ est expeditio formalis ab immediata antecedenti, & inevitabili determinatione ad operandum: ergo. Mai. est D. Thom. 1. p. q. 83. art. 2. ad 3. *Facultas continet quandoque potestatem expeditam ad operandum; & sic facultas ponitur indefinitione liberi arbitrij.* Min. videtur vera: quia physica prædeterminatio est immediata, antecedens, & inevitabilis determinatio ad operandum. 2. Non deesse libertatem, est adesse libertatem,

tem. Sed non deesse libertatem involvit
 earentiam formalem prædeterminationis:
 ergo. Prob. min. quod intertur ex præde-
 terminatione, ideo erit defectus formalis
 libertatis, quia erit immediata antece-
 dens, & inevitabilis determinatio ad ope-
 randum. Sed physica prædeterminatio est
 immediata antecedens, & inevitabilis de-
 terminatio ad operandum: ergo non de-
 esse libertatem æquo iure involvit ca-
 rentiam formalem prædeterminationis,
 ac earentiam illius, quod intertur ex præ-
 determinatione. 3. Præcipue Libertas
 ad consensum constituitur per non esse
 formaliter alligatam voluntatem imme-
 diatè antecedenter, & inevitabiliter ad
 consensum. Sed physica prædeterminatio est
 alligatio formalis immediata antecedens,
 & inevitabilis ad consensum: ergo liber-
 tas ad consensum constituitur per non esse,
 seu per earentiam formalem prædeter-
 minationis. Mai. est vera, & conceditur.
 Prob. min. Alligatio formalis immediata
 antecedens, & inevitabilis ad consensum,
 est eiusmodi connexio metaphysica cum
 consensu. Sed physica prædeterminatio
 est connexio metaphysica immediata an-
 tecedens, & inevitabilis cum consensu:
 ergo est alligatio formalis, &c. Mai. vide-

tur vera: quia alligatio moralis est con-
 nexio moralis: alligatio physica est con-
 nexio physica, & nullis terminis magis
 formalibus explicabitur alligatio, quam
 per connexionem. Ita Ribad. parum im-
 mutatus.

10 Prob. 2. Carentia formalis illius,
 quod formaliter necessitat voluntatem
 immediatè antecedenter, & inevitabili-
 ter constituit libertatem. Sed physica
 prædeterminatio se habens ex parte
 actus primi (qualiter se habere dicunt
 Nostri AA. & P. Doct. Ram. disp. 5. nu.
 15. & 152.) formaliter immediatè an-
 tecedenter, & inevitabiliter necessitat vo-
 luntatem: ergo earentia formalis physice
 prædeterminationis constituit liberta-
 tem. Prob. min. formalis connexio imme-
 diata, antecedens, & inevitabilis cum cõ-
 sensu est formalis necessitas: Sed physica
 prædeterminatio se habens ex parte
 actus primi, est formalis connexio imme-
 diata, antecedens, & inevitabilis cum
 consensu: ergo est formalis necessitas.
 Minor videtur vera: quia physica præde-
 terminatio est determinatio inseparabilis
 à consensu, & determinatio inseparabilis
 à consensu formaliter est connexio cum
 consensu: Mai. quæ videtur vera Prob.

Omnis connexio formalis est necessitas: ergo connexio formalis immediata antecedens inevitabilis cum consensu est necessitas formalis consensus. Prob. ant. connexio moralis cum consensu est necessitas moralis consensus; connexio physica cum consensu est necessitas physica consensus: ergo omnis connexio est necessitas. *Confirm.* connexio moralis inevitabilis cum consensu tenens ex parte actus primi, formaliter necessitat moraliter ad consensum, adeo ut eius carentia constituat libertatem moralem ad consensum. Connexio physica se habens ex parte actus primi inevitabilis formaliter necessitat physicè ad consensum, & eius carentia constituit libertatem physicam. Maior inclinatio ad unum extremum inevitabilis se tenens ex parte actus primi tollit formaliter libertatem esse in æquilibrio, & eius carentia constituit libertatem in æquilibrio: ergo formalis connexio immediata antecedens, & inevitabilis se habens ex parte actus primi est formaliter necessitas, & eius carentia constituit libertatem.

II *Confirm.* 2. Unio hypostatica, & visio beata inevitabiles, & se habentes ex parte actus i. formaliter necessitant ad
non

non peccandum, & eius carentia formalis constituit libertatem ad peccandum. Vinctio catenarum formaliter necessitat ad non ambulandum, & eius carentia constituit potestatem proximam ad ambulandum. Sed non alia ratione, nisi quia sint immediatè antecedentes, & inevitabiliter connexæ cum carentia peccati: ergo physica prædeterminatio se habens ex parte actus i. immediatè antecedenter & inevitabiliter connexa cum consensu formaliter necessitat ad consensum, & eius carentia constituit libertatem. Prob. mai. quia dicere unionem hypostaticam se habentem ex parte actus i. & inevitabilem, & visionem beatam similiter se habentem, solum reddere voluntatem illative impeccabilem, quatenus prima inferat carentiam alicuius constitutivi libertatis, v. gr. decreti applicativi indifferentis, i. quatenus inferat carentiam iudicij indifferentis; præterquam videtur durum, est falsum: quia quod attinet ad visionem beatam, quæ detur stante iudicio æquè allicienti, ac retrahente, præcisè deficiente visione, dabitur iudicium indifferens: ergo visio non illative, sed formaliter aufert libertatem, auferendo suam carentiam. Similiter etiam videtur durum
di-

dicere, vincionem catenarum solum illative auferre potestatem proximam ambulandi, quatenus infert carentiam decreti applicativi: quia si carentia decreti applicativi auferat formaliter potestatem proximam ambulandi: quia est connexa cum carentia deambulationis; cur vincio catenarum se habens ex parte actus primi connexa cum carentia deambulationis non auferat formaliter potestatem proximam deambulandi?

12 *Confirm. 3.* decretum applicativum connexum cum consensu formaliter necessitat ad consensum, & eius carentia formalis constituit libertatem. Sed eadem est ratio de physica prædeterminatione: ergo Prob. mai. decretum applicativum connexum non est maioris efficacia, dum applicat causam necessariam, ac dum applicat causam ex se liberam. Sed decretum applicativum connexum dum applicat causam necessariam, formaliter illam necessitat: ergo dum applicat causam ex se liberam, formaliter illam necessitat. Prob. conf. ideo decretum applicativum connexum formaliter necessitat causam necessariam: quia reddit eam ex parte actus 1. connexam cum operatione. Sed etiam dum applicat causam ex

se

se liberam, reddit eam formaliter connexam cum consensu: ergo formaliter eam necessitat: mai. videtur vera; vel dic, cur formaliter necessitat causam necessariam? min. patet: quia eo ipso, quod unum constitutum potestatis proximæ sit connexum cum consensu, reddit potestatem proximam connexam cum consensu.

13 *Confirm. 4.* sicut posita voluntate, iudicio indifferenti, applicatione indifferenti omnipotentia, intelligitur virtus proxima expedita, vertibilis ad consensum, & carentiam, ut dicitur: ita intellecta voluntate, iudicio, & omnipotentia applicata per decretum connexum, intelligitur virtus proxima determinata ad unum; & sicut decretum indifferenter applicativum infert carentiam prædeterminationis, & decreti connexi: similiter decretum connexum infert carentiam decreti applicativi indifferentis: ergo decretum applicativum connexum formaliter necessitat. Vel si non necessitat formaliter, licet interat carentiam decreti indifferentis, sed necessitas formalis constituitur per carentiam decreti indifferentis: cur voluntate, & iudicio supernaturali positis, applicatio indifferens omnipotentia ultimo formaliter constituet li-

V

ber-

bertatem: quia infert carentiam decreti connexi, & prædeterminationis, & non constituet formaliter libertatem carentia decreti connexi, & prædeterminationis? Si enim potestas proxima necessaria constituitur per aliquam carentiam formalem præter illativam, cur potestas proxima immediatè libera non constituetur per aliquam carentiam formalem præter illativam?

14 Si dicas idè esse: quia certum est, decretum indifferens constituere libertatem: & idè eius carentia formalis necessariò constituit necessitatem formalem. *Contra 1.* Quia decretum applicativum constituit potestatem proximam necessariam, & se habet ex parte actus 1. Idèdque saltem inadæquatè constituit necessitatem proximam formalem; & tamen dicis, quòd ut detur libertas, non requiritur, quòd detur carentia huius decreti pro signo libertatis; sed sufficit, quòd detur pro alio signo: ergo licèt decretum indifferens constituat libertatem, ut detur necessitas formalis, non requiritur, quòd detur carentia decreti indifferentis pro signo potestatis proximæ, sed sufficit, quòd detur pro alio signo: & quòd pro signo necessitatis proximæ for-

ma-

malis detur decretum applicativum connexum. Ad modum quo, dum deficit gratia, non datur defectus formalis gratiæ in signo, in quo daretur gratia, si non deficeret. Idem de expulsiõne cuiusvis formæ, ut patet ex philosophia. Si ergo carentia decreti indifferentis constituit necessitatem formalem, idèd est, quia est carentia constitutivi determinatè requisiti ad libertatem, & positivè reddentis voluntatem indifferentem. Sed decretum connexum est constitutivum determinatè requisitum ad potestatem proximam necessariam, positivè reddentem voluntatem determinatam: ergo eius carentiæ formalis constituit libertatem.

15 Prob. 3. sicut se habet carentia prædeterminationis prædeterminantis actum essentialiter exigentem prædeterminationem respectu carètiæ talis actus; se habet carètia prædeterminationis prædeterminantis actum accidentaliter prædeterminatum. Sed carentia prædeterminationis prædeterminantis actum essentialiter exigentem prædeterminationem constituit potestatem proximam ad carentiam talis actus: ergo carentia prædeterminationis prædeterminantis actum accidentaliter prædeterminatum consti-

V 2

tuit

tuit potestatem proximam ad carentiam talis actus, & consequenter constituit libertatem; maior videtur vera: quia sicut prima determinatio constituit potestatem proximam ad primum actum; ita prædeterminatio ad actum accidentaliter prædeterminatum constituit potestatem proximam ad illum iuxta Nostros. Prob. min. Præcisè deficiente prædeterminatione ad actum essentialiter exigentem prædeterminationem, est voluntas formaliter necessitata ad carentiam talis actus. Sed solum necessitatur formaliter ad carentiam actus per aliquid constituens potestatem proximam ad illam: ergo carentia formalis prædeterminationis ad actum essentialiter exigentem prædeterminationem constituit potestatem proximam ad carentiam actus. Min. est certa. Prob. mai. præcisè deficiente prærequisito essentiali se habente ex parte actus primi ad actum, est voluntas formaliter necessitata ad carentiam actus. Sed prædeterminatio est prærequisitum essenziale ex parte actus primi ad actum essentialiter exigentem prædeterminationem: ergo præcisè deficiente prædeterminatione ad actum essentialiter exigentem prædeterminationem, est voluntas formaliter ne-

ces-

cessitata ad carentiam actus. *Confirm.* prædeterminatio ad actum essentialiter exigentem prædeterminationem, formaliter necessitat voluntatem ad actum essentialiter necessarium: ergo prædeterminatio ad actum non exigentem prædeterminationem, formaliter necessitat voluntatem ad actum accidentaliter necessarium. Prob. ant. Potestas proxima inevitabiliter connexa, & essentialiter exacta ad actum, formaliter necessitat voluntatem ad actum. Sed prædeterminatio ad actum essentialiter exigentem prædeterminationem, constituit potestatem proximam connexam, & necessariò exactam à tali actu: ergo formaliter necessitat voluntatem ad talem actum.

16 Prob. 4. Carentia illius, quod formaliter aufert libertatem, constituit libertatem. Sed physica prædeterminatio formaliter aufert libertatem: ergo carentia formalis prædeterminationis constituit libertatem. Maior est certa: quia libertas constituitur per carentiam sui defectus formalis. Prob. min. libertas est potestas proxima *compatibilis* cum consensu, & carentia, aut saltem *non incompatibilis* inevitabiliter. Sed physica prædeterminatio ad consensum reddit potestatem pro-

V 3

ximam

ximam formaliter *incompatibilem* inevitabiliter cum carentia: ergo formaliter aufert libertatem. Prob. min. Quod se habet ex parte actus primi, & est formaliter *incompatibile* cum carentia reddit potestatem proximam formaliter *incompatibilem* cum carentia. Sed physica prædeterminatio ad consensum se habet ex parte actus primi, & est formaliter *incompatibilis* cum carentia: quia est formalis determinatio inseparabilis à consensu: ergo. *Confirm.* Quod formaliter impellit, trahit, & determinat ex parte actus primi inevitabiliter ad consensum, formaliter aufert indifferentiam actus primi, & consequenter libertatem. Sed physica prædeterminatio se habens ex parte actus primi formaliter impellit, trahit, & determinat ex parte actus primi inevitabiliter ad consensum: ergo formaliter aufert indifferentiam actus primi, & consequenter libertatem. Min. videtur vera; quia est formalis determinatio inseparabilis à consensu Prob. mai. Indifferentia actus primi formaliter consistit in non esse *inevitabiliter determinatum* ex parte actus primi: quod enim est formaliter determinatum, ea ratione, qua est sic determinatum ad unum, quomodo est indifferentis? Si di-

cas,

cas, prædeterminationem non determinare formaliter ex parte actus 1. quia nõ determinat formaliter ex parte actus 1. ad consensum, quod non aufert aliquod constitutivum libertatis: videtur petitio principij: quia ideò intendimus prædeterminationem auferre constitutivum libertatis: quia determinat formaliter actum primum: quia est formalis determinatio se habens ex parte actus primi.

17 Prob. 5 Carentia prædeterminationis in aliquo casu constituit libertatem: ergo in omni casu Prob. ant. Supposito iudicio indifferenti, & reliquis constitutivis, si Deus, ut potest, applicaret omnipotentiam per decretum indifferens inefficaciter volens consensum, nihil decernens de modo applicationis, tunc posset esse libera voluntas. Sed tunc carentia prædeterminationis constitueret libertatem: ergo Maior videtur certa: quia tunc daretur tota virtus proxima completa ad consensum, & carentiam, & ratione applicationis indifferentis, & nulla data necessitate antecedenti, voluntas esset vertibilis ad consensum, & carentiam. Et hunc casum esse possibilem constat: quia de facto iudicamus, ita applicari omnipo-

V 4

ten.

centiam ad actus liberos, imò, & aliquando ita applicari de facto, aut saltem posse applicari ad actus necessarios. Prob. min. Tunc constitueret libertatem carentia formalis, vel illativa prædeterminationis. Sed tunc non daretur carentia illativa: ergo eam constitueret carentia formalis. Prob. min. si aliquid esset carentia illativa, esset decretum applicativum. Sed decretum applicativum indifferens nihil decernens de modo applicationis, non infert carentiam prædeterminationis, neque carentiam decreti efficacis; quia componibiles sunt volitio efficax, & volitio inefficax eiusdem rei: siquidem decretum inefficax de salute Petri, quale est volitio seria de salute omnium, componitur cum decreto efficaci de salute Petri: ergo.

18. Prob. 6. Carentia prædeterminationis potest constituere libertatem: ergo eam constituit. Ant. videtur verum, quia est in signo apto ad constituendam libertatem: siquidem se habet comitanter ad libertatem, cum non sit causa, neque effectus libertatis; imò quod est effectus altius constitutivi libertatis, ut simplex complacencia necessaria orta ex cognitione allicienti ad actum est in signo apto ad constituendam libertatem ad actum.
Prob.

Prob. conseq. Si posita cognitione allicienti, & retrahenti sufficienti ad constituendum libertatem, superveniant alia cognitiones indifferentes, illa cognitiones constituent libertatem, & immutabunt hypothesim scientiæ mediæ. Sed non alia ratione nisi quia sunt in signo apto ad constituendam libertatem: ergo si carentia prædeterminationis potest, & est in signo apto ad constituendum libertatem; & tuo modo iuvare potest ad operationem, constituet libertatem: aut saltem non erit maior ratio, cur illa cognitiones supervenientes constituent libertatem, & eam non constituent carentia prædeterminationis, cuius influxus, utpotè negativus sufficienter salvabitur in eo, quod sit in signo apto ad iuvandum ad ponendam operationem, aut carentiam ex determinatione creaturæ.

SECTIO III. ®

Solvuntur argumenta.

19

O Bije. 1. ex P. Vinc. Ramir. Precise intellectis voluntate iudicio indifferenti, præ.

centiam ad actus liberos, imò, & aliquando ita applicari de facto, aut saltem posse applicari ad actus necessarios. Prob. min. Tunc constitueret libertatem carentia formalis, vel illativa prædeterminationis. Sed tunc non daretur carentia illativa: ergo eam constitueret carentia formalis. Prob. min. si aliquid esset carentia illativa, esset decretum applicativum. Sed decretum applicativum indifferens nihil decernens de modo applicationis, non infert carentiam prædeterminationis, neque carentiam decreti efficacis; quia componibiles sunt volitio efficax, & volitio inefficax eiusdem rei: siquidem decretum inefficax de salute Petri, quale est volitio seria de salute omnium, componitur cum decreto efficaci de salute Petri: ergo.

18. Prob. 6. Carentia prædeterminationis potest constituere libertatem: ergo eam constituit. Ant. videtur verum, quia est in signo apto ad constituendam libertatem: siquidem se habet comitanter ad libertatem, cum non sit causa, neque effectus libertatis; imò quod est effectus altius constitutivi libertatis, ut simplex complacencia necessaria orta ex cognitione allicienti ad actum est in signo apto ad constituendam libertatem ad actum.
Prob.

Prob. conseq. Si posita cognitione allicienti, & retrahenti sufficienti ad constituendum libertatem, superveniant alia cognitiones indifferentes, illa cognitiones constituent libertatem, & immutabunt hypothesim scientiæ mediæ. Sed non alia ratione nisi quia sunt in signo apto ad constituendam libertatem: ergo si carentia prædeterminationis potest, & est in signo apto ad constituendum libertatem; & tuo modo iuvare potest ad operationem, constituet libertatem: aut saltem non erit maior ratio, cur illa cognitiones supervenientes constituent libertatem, & eam non constituent carentia prædeterminationis, cuius influxus, utpotè negativus sufficienter salvabitur in eo, quod sit in signo apto ad iuvandum ad ponendam operationem, aut carentiam ex determinatione creaturæ.

SECTIO III. ®

Solvuntur argumenta.

19

O Bije. 1. ex P. Vinc. Ramir. Precise intellectis voluntate iudicio indifferenti, præ.

preparatione indifferenti omnipotentia;
 supra preparatione indifferenti pro de-
 creto indifferenti efficaciter decernente,
 non tam substantiam, quam modum
 applicationis, ut concurrat ex sola ele-
 ctione creaturae, & consequenter decreto
 incomponibili cum necessitate antece-
 denti, intelligitur libertas: ergo carentia
 formalis praedeterminationis non consti-
 tuit libertatem. Prob. ant. libertas est po-
 testas proxima completa ad actum, &
 omissionem vertibilis pro suo nutu ad
 unum pra alio. Sed his praecise intelle-
 ctis datur haec potestas proxima: ergo.
Consuem. Si semper ac intelligitur praede-
 terminatio, intelligatur deficere aliquod
 constitutum notum libertatis, non di-
 cendum est, praedeterminationem auferre
 libertatem plusquam arguitive, nisi posi-
 tive probetur eam auferre formaliter.
 Sed quoties existit praedeterminatio, defi-
 cit aliquod constitutum notum liber-
 tatis: quia deficit decretum indifferenti
 applicativum decernens efficaciter, non
 tam substantiam, quam modum applica-
 tionis supra dictae, quod decretum ap-
 plicat omnipotentiam ad actus libe-
 ros: & aliunde non probatur positive,
 praedeterminationem auferre formaliter
 liber-

libertatem: ergo solum illam auferit ar-
 guitivè.

20 Argumentum supponit, decre-
 tum applicativum omnipotentiae ad actus
 liberos esse decretum efficaciter decer-
 nens modum applicationis, quod factum
 esse, diximus suo loco: quia ut actus sit
 liber, sufficit, quod omnipotentia appli-
 cetur per decretum indifferens sic vel ali-
 ter tendens: *Volo quatenus est ex me con-*
sensum, quo velit ineffaciter consensum:
 quia posita hac applicatione cum reliquis
 constitutivis positivis, & carentia neces-
 sitatis immediatae simpliciter antecedentis,
 voluntas est indifferens, completa, & ex-
 pedita ad consensum, & carentiam. Imò
 per simile decretum indifferens diximus,
 posse applicari omnipotentiam ad actus
 necessarios, sed ne alligetur solutio ad
 haec principia inter Nostros valde com-
 munia. *Resp. dist. mai.* Praecise intellectis
 voluntate, iudicio indifferenti, & applica-
 tione dicta indifferenti omnipotentiae, in-
 telligitur libertas illative conc. ant: quia
 intelligitur ant. inferens carentiam neces-
 sitatis immediatae, & formalis simpliciter
 antecedentis: intelligitur libertas forma-
 liter, nego ant. quia nondum intelligitur
 carentia illius, quod formaliter necessitat,

& formaliter aufert libertatem, quale est
 connexio, & determinatio immediata, an-
 tecedens, & inevitabilis se habens ex par-
 te actus primi, quæ connexio aufert liber-
 tatem formaliter; sicut connexio moralis
 se habes ex parte actus primi aufert liber-
 tatem moralem; & maior inclinatio ex
 parte actus primi aufert formaliter liber-
 tatem esse in æquilibrio. *Ad prob. distin.*
mai. Libertas est potestas proxima com-
 pleta secundum positivum, & negativum,
conc. mai. secundum positivum præcisè,
neg. mai. & dist. min. Alijs intellectis da-
 tur potestas proxima secundum positi-
 vum, *conc. min.* quia nullum aliud consti-
 tutivum positivum datur in libertate, &
 hæc inferant constitutivum negativum,
 scilicet carentiam necessitatis immédia-
 tæ antecedentis inevitabilis; datur for-
 maliter completa secundum negativum,
neg. min. & conseq. quia donec intelliga-
 tur hæc carentia, non est formaliter com-
 pleta hæc potestas: quia ex dictis non est
 completa, donec intelligatur carentia
 formalis illius, quod formaliter necessi-
 tar; determinat, & alligat inevitabiliter
 voluntatem ad unum extremum & conse-
 quenter, quod formaliter aufert libertatem

21 *Ad confirm. conc. mai. & permis.*
 pri:

prima parte min. nego secundam. Quia
 positivè probatur, libertatem constitui
 per non esse immediate antecedenter, &
 inevitabiliter alligatam connexam, &
 determinatam ad unum extremum: sicut
 libertas moralis constituitur per non esse
 inevitabiliter antecedenter immediate
 connexam moraliter cum eo extremo: &
 libertas constituitur in equilibrio per non
 esse magis inclinata ad unum extremum:
 cum in his non detur antecedens infe-
 rens carentiam connexionis moralis, &
 maioris inclinationis: quod est signum,
 quod ubi detur antecedens inferens tales
 carentias, non impedit carentia ex se
 constitutiva libertatis constituere liber-
 tatem: aliàs possemus dicere, quod si de-
 cretum applicativum simul cum volun-
 tate inferat reliqua, quæ censentur consti-
 tutiva; decretum applicativum solum
 cum voluntate constituet libertatem: &
 similiter possemus dicere, carentiam unio-
 nis hypostaticæ, & visionis beatæ non
 constituere libertatem ad peccandum;
 sed eas inferri à libertate: & carentiam
 vincionis catenarum non constituere
 potestatem proximam ambulandi, sed
 eam inferri à potestate proxima ambu-
 landi; sed adhuc admissio, quod si-

ne

ne carentia formali prædeterminationis; considerentur constitutiva sufficientia libertatis, positivè probatur carentiam prædeterminationis constituere libertatem: quia est in signo apto ad constituendam libertatem: sicut hac ratione probatur cognitiones indifferentes supervenientes cognitioni sufficienti ad constituendam libertatem, constituere libertatem, ut vidimus prob. 6.

22 *Obije. 2.* Quod non excludit formaliter aliquod constitutum libertatis; non aufert formaliter libertatem. Sed prædeterminatio nullum constitutum libertatis excludit formaliter: ergo. Prob. min. libertas constituitur per voluntatè, iudicium indifferens, & applicationem indifferentem. Sed prædeterminatio nullum ex his constitutivis excludit formaliter: ergo. *Confirm.* omnia constitutiva libertatis sunt quid positivum, ut patet ex dictis. Sed nihil positivum excluditur formaliter per aliud positivum: ergo prædeterminatio nullum constitutum libertatis excludit formaliter. *Resp. conc. mai. nego min.* Ad prob. dist. mai. Libertas constituitur ex voluntate, & reliquis inadæquate, conc. mai. adæquate neg. mai. & permis. min. quia agentes de carentijs, di-

ximus, unum positivum posse excludi formaliter quoad sufficientiam per aliud positivum, seu posse esse exclusivum formale, quamvis simul detur aliud exclusivum formale negativum, nego consequ. *Ad confirm. neg. mai.* quia libertas præter constitutiva positiva, quibus constituitur inadæquate, constituitur etiam per constitutiva negativa: quia constituitur per non esse formaliter alligatam immediate antecedenter inevitabiliter uni extremo: per non esse similiter immediate connexionam cum uno extremo: per non esse necessitatam ad unum extremum. Sed per vos nihil positivum excluditur formaliter per aliquid positivum: ergo libertas constituitur per non esse talis alligationis, talis connexionis, & necessitatis, quod est quid negativum.

23 *Obije. 3.* Carentia formalis prædeterminationis non est constitutiva libertatis ex eo, quod sit carentia rei connexionæ cum consensu; non quia est carentia rei connexionæ immediate influxivæ in consensum, quia iuxta plures Nostros, principium proximum influxivum connexionum modo sit redundans, non opponitur cum libertate: & principium tale redundans, si opponatur cum libertate, op-

ponitur illativè non formaliter : & sic prædeterminatio opponitur cum libertate solum illativè, & carentia prædeterminationis erit terminus exactus à libertate: non verò constitutivam libertatis. Et quamvis prædeterminatio, & principium connexum redundans, dū existunt influant in consensum, & se habeant pro priori ad consensum; non est necessarium, quod carentia prædeterminationis, & principij redundantis, dum existit, existat pro priori ad carentiam consensus, & minus pro priori ad consensum; sicut quamvis forma intellecta pro signo prioritatis materiæ ad formam noceat, ut materia sit causa formæ; non requiritur quod carentia formæ sit pro illo priori: sed sufficit, non esse formam pro illo priori. Deinde carentia formalis prædeterminationis nõ constituit libertatem, eo quod sit carentia rei connexe influxivæ, determinatè requisitæ ad consensum: quia aliqui ex nostris iudicant, talia prædicata posse componi cum libertate ad consensum, ut defendunt in habitu charitatis respectu amoris in instanti urgentiæ præcepti. Nõ quia est carentia necessitatis inevitabilis à voluntate: quia possibilitas consensus est carentia impossibilitatis consensus,

quæ

diatè liberè, esse fieri sine prævia immediata determinatione inauteribili; secus auferibili: Actum fieri immediatè liberè, est fieri cum prævia immediata indifferentia ad illum. Sed fieri cum prævia immediata determinatione ad illum (et si eã fingamus auferibilem) non est fieri cum prævia immediata indifferentia ad illum: ergo, Prob. mai. Actum fieri immediatè liberè, est primo resolvere immediatam indifferentiam: est primò determinare immediatam sufficientiam proximam indifferentem: ergo, Prob. mai. Actum fieri immediatè liberè est non resolvere primò, non determinare primò; sed supponere resolutionem indifferentiæ immediatæ resolutione auferibili, supponere determinatam potentiam proximam indifferentem determinatione auferibili: ergo actum fieri immediatè liberè est primò resolvere, est primò determinare: & non supponere resolutam, & determinatam indifferentiam immediatam, etiam resolutione, & determinatione auferibili.

39 *Confirm.* Actus immediatè liber procedit à potestate proxima indifferenti ad illum: Sed si non resolvit primò immediatam indifferentiam, non procedit à potestate proxima indifferenti ad illud,

Y sed

sed à potestate determinata: ergo, si non
&c. Prob. mai. cavendo solutionem P. D.
Ram. dicentis num: 48. libertatem im-
mediatam, & proximam non esse potesta-
tem proximam indifferentem: Sed potes-
tatem proximam non connexam inevi-
tabiliter, & connexio imperij vitari po-
test per libertatem ad imperatum: quia
omisso imperato liberè non existet im-
perium. Misso, an hæc solutio petat prin-
cipium. Prob. mai. libertas proxima est
sufficiencia proxima proximè indifferens
ad actum. Sed sufficiencia proxima pro-
ximè indifferens, est potentia proxima
proximè indifferens: ergo libertas proxi-
ma est potestas proxima proximè indif-
ferens: & actus immediatè liber ab ea
procedit. Prob. mai. libertas proxima non
minus constituitur per indifferentiam,
quàm per sufficienciam. Sed iuxta ipsum
libertas proxima constituitur per sufficien-
tiam proximam indifferentem: ergo con-
stituitur per sufficienciam proximam pro-
ximè indifferentem. Mai. videtur vera:
quia non datur maior ratio, quare ad
proximam libertatem sufficit, indifferen-
tiam non esse proximam, modo possit
acquiri, & non sufficiat sufficienciam non
esse proximam, modò possit acquiri: ex
quo

quo sic argumentor: Libertas proxima ad
actum est indifferentia proxima ad actum:
Sed indifferentia proxima ad actum con-
stituitur per carentiam formalem, vel il-
lativam imperij: ergo libertas proxima
ad actum constituitur per carentiam for-
malem, vel illativam imperij. Mai. manet
probata: Prob. min. Indifferentia proxi-
ma ad actum constituitur per carentiam
formalem, vel illativam determinationis
proxime ad actum Sed imperium est de-
terminatio proxima formalis ad actum:
ergo.

40 Prob. 4. Actum esse mediatè, &
immediatè liberum involvit differentias
essentialiter oppositas. Sed per vos actus
imperatus est mediatè liber: ergo non est
immediatè liber. Prob. mai. distare, & in-
distare secundum positivum, & negativum
à signo immediatè libertatis sunt diffe-
rentia essentialiter opposita: Sed actum
esse mediatè, & immediatè liberum, est
distare, & indistare secundum positivum,
& negativum, à signo immediatè liber-
tatis: ergo. Prob. min. in primis actum es-
se immediatè liberum est indistare se-
cundum positivum à signo immediatè
libertatis. Sed etiam est indistare secun-
dum negativum: ergo. Prob. minor.
X₂ Actum

Actum esse immediate liberum, est nihil interponi inter actum, & immediatam libertatem prius resolvens indifferentiam libertatis, quam ipse actus. Sed hoc est indistare secundum negativum à signo immediatæ libertatis: ergo. Mai. prob. tota probatione ant.

41 Prob. 5. Imperium immutaret hypothese[m] scientiæ mediæ, sub qua prævisus est imperatus in statu conditionato. Sed imperium non aliter immutaret hypothese[m] scientiæ mediæ, quam antecedenter necessitando, & auferendo libertatem immediatam ad imperatum: ergo imperium, &c. Minor est vera: quia necessitas consequens non immutat hypothese[m] scientiæ mediæ. Prob. maior. Principium proximum superadditum potestati proxime indifferenti ex se sufficienti ad actum immutat hypothese[m] scientiæ mediæ. Sed imperium est principium proximum superadditum per vos potestati proxime indifferenti ex se sufficienti ad imperatum: ergo. Prob. mai. si principium superadditum potestati proxime dictæ non immutaret hypothese[m] scientiæ mediæ, Deus prævidens consensum futurum sub auxilio *A*, potest superaddere aliud auxilium proxime influens

line

sine præiudicio securitatis, quam præstat Scientia Media in collatione mediorem: Sed Deus id non potest: ergo. Prob. min. quia iuxta adversarios ex consensu sub auxilio *A* non infertur consensus sub simili auxilio, nec sub auxilio dissimili, licet perfectiori: ergo si Deus superadderet aliud auxilium non maneret securitas, quam præstat Scientia Media. *Clarius:* Ideo in casu collationis alterius auxiliij immutaretur hypothese[m] scientiæ mediæ: quia potestati proxime indifferenti, & ex se sufficienti, sub qua prævisus est conditionatè consensus, superadditur principium proximum redundans. Sed dato imperio, potestati proxime indifferenti, & ex se sufficienti per vos superadditur principium redundans: ergo immutaretur hypothese[m] Scientiæ Mediæ.

42 Prob. 6. Necessitas, quæ non est consequens eâ ratione, quæ non est consequens, auferit libertatem. Sed imperium est necessitas imperati, & consequens libertatem immediatam ad imperium, & consequenter libertatem mediatam ad imperatum; non verò est consequens libertatem immediatam ad imperatum: ergo aufer libertatem immediatam imperari. Prob. min. ex Anselmo lib. 2. *Cur Deus*

Y 3

ho-

homo cap. 18. necessitas consequens nihil efficit immediatè in actum; sed tota desumitur determinativè vel permissivè ex actu. Sed imperium influit in imperatum: ergo. Prob. maior ex Anselmo Sequens necessitas, & quæ nihil efficit est, te necessitate loqui, quia loqueris. Si dicas esse necessitatem consequentem: quia imperium vitari potest per omissionem imperati: impugnandus es tanquam petens principium: quia si libertas immediata ad imperatum, constituitur per carentiam imperij, ut probavimus, quia constituitur per non esse præviè immediatè determinatam: per non esse præviè immediatè resolutam indifferentiam: per esse potestatem proximam indifferentem: per esse hypothèsim Scientiæ Mediæ, quæ omnia saltem illativè dicunt carentiam imperij; quod præviè determinat, resolvit indifferentiam, & auferit proximam indifferentiam, & hypothèsim Scientiæ Mediæ: iam supponitur impeditum imperium ante omissionem imperati; quomodo ergo impeditur per omissionem imperati?

9.

43 Prob. 7. contra alios. Si actus
im-

Imperatus esset immediatè liber, actus ut Imperatus esset immediatè liber. Sed hoc communiter negatur ab Authoribus sententiæ contrariæ: ergo & primum. Prob. mai. Si actus imperatus est immediatè liber, quidquid est in actu, ut imperato est immediatè liberum: ergo. Prob. ant. ia actu, ut imperato, solum est actus, & imperium: Sed per vos utrumque est immediatè liberum: ergo quidquid est in actu ut imperato, est immediate liberum. *Confirm.* Actus ut procedens à voluntate per imperium est actus, ut imperatus Sed si actus imperatus esset immediatè liber, talis esset ut procedens à voluntate per Imperium: ergo si actus Imperatus esset immediatè liber, actus ut imperatus esset immediatè liber. Prob. min. Actus eo modo est immediatè liber, quo immediatè procedit à voluntate. Sed immediatè procedit à voluntate per imperium: ergo. *Confirm. 2.* Ratione, quæ universaliter probat contra omnes adversarios: quia probat, imperatum non ferè mediatè liberum, si sit immediatè liberum Non potest dari mediata libertas actus imperati adhuc, ut talis, si non potest assignari signum immediatè necessitatis oppositæ immediatæ libertati. Sed si imperatus sit

Y 4

sit

fit immediatè liber, non est assignabile signum immediatæ necessitatis oppositæ immediatæ libertati: ergo si imperatus est immediatè, non est mediatè liber. Prob. min. Si aliquid esset assignabile signum immediatæ necessitatis oppositæ immediatæ libertati esset signum imperij. Sed si imperatus esset immediatè liber, signum imperij non est signum immediatæ necessitatis oppositæ libertati: ergo. Prob. minor. signum consequens immediatam libertatem ad imperatum non est signum immediatæ necessitatis oppositæ immediatæ libertati. Sed si imperatus est immediatè liber, signum imperij est consequens immediatam libertatem ad imperatum: ergo.

44 Dices: Actum imperatum non solum procedere à voluntate *reduplicativè*, ut imperatum; sed etiam *specificativè* acceptum: quia cum actus non exigat imperium, potest procedere à voluntate sine imperio: unde actus ut *imperatus* existit mediatè liberè: quia procedit à voluntate mediatè liberè; at verò actus *specificativè* acceptus esset immediatè, liber quia immediatè liberè procedit à voluntate. *Contrariè specificativè* & *reduplicativè* potest summi ex parte termini, & ex

par-

parte modi procedendi. Verum est terminum ex se præscindere ab imperio, sed modo, quo de facto procedit à voluntate scilicet, medio imperio, per actionem procedentem à voluntate, & imperio, non præscindit ab imperio, ut patet; sed involvit imperium, & sic reddit argumentum. Actus eo modo est immediatè liber, quo immediatè procedit à voluntate. Sed actus imperatus de facto solum procedit à voluntate modo involvente imperium: ergo de facto solum est immediatè liber modo involvente imperium. Sed actus liber modo involvente imperium est actus ut *imperatus*: ergo actus ut *imperatus* est immediatè liber.

45 *Confirm.* ab opposito. Non sufficit, ut actus sit liber, quod actus liber *specificativè* ly *specificativè* liber se tenente ex parte termini, procedat à voluntate, si hic, & nunc non procedat modo libero; seu si non sit *specificativè* liber ex parte modi: ergo nulla est solutio. Prob. ant. voluntas prædeterminata ad actum accidentaliter prædeterminatum poneret actum *specificativè liberum* ex parte termini: quia poneret actum ex se liberum, seu capacem libertatis, & non poneret illum libere: quia hic, & nunc non pone-

ret

ret illum modo libero, seu non esset actus specificativè liber ex parte modi: ergo licet imperatus sit specificativè liber ex parte termini cum modus illum ponendi hic, & nunc non præscindat ab imperio, nec à propria determinatione; sed involvat præviam determinationem, & imperium: hic, & nunc non erit liber: quia non est liber: quia non ponitur modo libero, seu quia non est liber ex parte modi.

46 Prob. 8. contra plures ex adversarijs. Si imperium physicè influat in imperatum: vel saltem actio, qua ponitur imperatus essentialiter pendeat ab imperio, imperatus non est immediatè liber. Sed plures ex adversarijs dicunt, imperium influere physicè in imperatum, ita ut actio pendeat essentialiter ab imperio: ergo Prob. mai. Imperatus aut non habet aliam libertatem, quam libertatem actionis; aut saltem libertas imperati essentialiter pendet à libertate actionis: Sed actio, qua ponitur imperatus, non est immediatè libera: ergo. Prob. minor. actus imperatus est immediatè liber: quia imperium etsi connexum, est principium redundans respectu imperati iuxta hos AA. Sed imperium non est principium det

redundans respectu actionis, in quam physicè influat, aut quæ essentialiter pendet ab imperio: ergo actio qua ponitur imperatus non est immediatè libera.

47 Confirm. Vel per scientiam mediam regulantem decretum collativum auxilij ad actum, qui modò est imperatus, videt Deus actum, & actionem correspondentem soli auxilio: & sic corrumpit securitas scientiæ mediæ: quia securitas scientiæ mediæ ad conferenda media in ordine ad effectus, stat in eo: quod in statu absoluto detur idem conditionatum, & sub eadem conditione, qua prævisus est conditionatè: si autem mutetur conditio, aut conditionatum, non potest Deus securè procedere ex vi illius scientiæ. Sed per scientiam mediam prævidet conditionatum, scilicet actum, & actionem correspondentem soli auxilio: ergo si in statu absoluto existit actus, & actio correspondens auxilio, & imperio non datur idem conditionatum, & corrumpit securitas scientiæ mediæ. Si prævidet actionem correspondentem auxilio, & imperio? Ergo decretum collativum auxilij non est regulatum scientia media de actione actus imperati, & consequenter imperium non est necessitas consequens libertatem immediatè.

diatam imperati. Prob. conseq. hypothēsis, sub qua prævidetur actio correspondens auxilio, & imperio non est hypothēsis scientiæ mediæ: ergo decretum collativum auxilij non est regulatum scientiæ mediæ. Prob. ant. hypothēsis, sub qua prævidet actionem correspondentem auxilio, & imperio, est potestas proxima determinatè requisita ad actionem. Sed potestas proxima determinatè prærequisita ad hanc actionem, non est hypothēsis scientiæ mediæ: quia hæc potestas includit imperium connexum cum actione: ergo. Prob. mai. aliàs vera: hypothēsis, sub qua videt imperatum, est potestas proxima determinatè requisita ad imperatum: ergo hypothēsis, sub qua videt actionem, est potestas proxima determinatè prærequisita ad actionem. Vide plura sect. 3. de charitate. & 6. de iustif. impugnando principium redundans.

SECTIO VI.

Solvuntur argumenta.

48

O *Bijc. 1.* Non minus constituitur amor cum carentia odij: quam imperium cum actu
im.

imperato. Sed libertas ad odium non constituitur per carentiam amoris: ergo libertas ad imperatum non constituitur per carentiam imperij. Prob. min. quia potest dari libertas immediata contrarietatis scilicet ad odium, & amorem. Resp. dist. mai. non minus, & diverso modo, conc. mai. non minus, & eodem modo, nego mai. & conc. min. nego conseq. Disparitas est; quia imperium connectitur cum actu imperato per modum principij præviè immediatè determinantis indifferentiam ad imperatum, est resolvens indifferentiam ad imperatum: auferens indifferentiam proximam ad imperatum; & immutans hypothēsim scientiæ mediæ, eam reddendo hypothēsim necessariam: & cum libertas immediata ad imperatum constituitur per non esse præviè determinatam: per non esse præviè resolutam indifferentiam: per esse indifferentiam proximam, & hypothēsim scientiæ mediæ: idè libertas immediata ad imperatum constituitur per carentiam imperij; at verò amor non causat à priori carentiam odij: sed solum comitanter; quia libertas illa contrarietatis est vnum dominium, & vna libertas, quod immediatè respicit amorem, & carentiam odij, aut odium, &

carentiam amoris. Vel, si velis, esse duas libertates, non est mirum duo dominia eiusdem agentis liberi esse talis conditionis, vt exercitium vnus comitanter, seu illativè solùm determinet exercitium alterius: quando aliàs constat, vnum exercitium esse connexum cum altero; quia libertati debet dari omnis independentia, quæ dari possit ab exercitijs alterius libertatis; non verò independentia, quæ dari non possit, vt diximus de creatura rebellis.

49 *Obj. 1.* Voluntas potest impedire imperium per libertatem, & potestatem, quam habet ad actum imperatum, & eius omissionem: ergo est immediatè libera ad actum imperatum. Prob. antec. Voluntas pro priori ad imperium habet omnia constitutiva libertatis proximæ, & potestatis proximæ sufficientis ad actum imperatum: ergo. Prob. antec. quia pro priori ad imperium datur voluntas, iudicium indifferens ad actum imperatum, vel saltem dari potest; datur præparatio indifferens omnipotentis. Sed hæc sunt omnia constitutiva libertatis proximæ ad actum imperatum: ergo. *Confirm.* Pro priori ad imperium voluntas non est antecedenter necessitata ad actum imperatum,

etiam, & antecedenter potest ponere omissionem imperati incomponibilem cum imperio: Sed qui potest impedire terminum connexionis, potest impedire fundamentum: ergo impediendo actum imperatum per omissionem, potest impedire imperium. *Confirm. 2.* His positis, voluntas potest ponere imperium, & actum imperatum: & potest omittere vtrumque: & potest solùm ponere actum imperatum: Sed hoc est, esse immediatè liberam ad imperatum; quia hac ratione est immediatè libera ad imperium: ergo. Ex quo sequitur, imperium esse necessitatem consequentem respectu imperati: & non posse auferre libertatem immediatam ad imperatum: quia non potest auferre id, quod supponit.

50 *Resp. dist. mai.* Voluntas potest impedire imperium per libertatem remotam, & potestatem inadæquatam, quam habet ad imperatum, concedo ant. per libertatem proximam, & potestatem proximam sufficientem ad imperatum, nego ant. & suppositum. Ad prob. nego ant. Ad prob. concessis duabus partibus maioris; dist. tertiam. Datur præparatio indifferens omnipotentis, præparatio proxima ad imperium, & remota ad imperium,

peratum, conc. mai. datur preparatio in-
 differens proxima ad imperatum, nego
 mai. & nego min. & conseq. Itaque li-
 bertas immediata ad imperium est liber-
 tas remota, seu libertas, & potestas inad-
 quata ad imperatum: & cum per liberta-
 tem immediatam ad imperium detur
 potestas impediendi imperium: per liber-
 tatem remotam, libertatem, & potestatem
 inadquam ad imperatum datur pote-
 stas impediendi imperium; non verò da-
 tur potestas impediendi imperium per li-
 bertatem proximam ad imperatum; quia
 cum hæc libertas proxima constituatur
 per carentiam imperij: quia constituitur
 per non esse præviè immediatè determi-
 natam ad imperatum: per non esse præviè
 immediatè resolutam eius indifferentiam
 proximam ad imperatum: per esse indifferen-
 tiam proximam ad imperatum: per esse hypothesim
 scientiæ mediæ: in qua non potius vide-
 tur imperatus, quam carentia imperati,
 pro priori ad omissionem liberam impe-
 rati, supponitur impeditum imperium.
 Similiter preparatio omnipotentia ad
 imperium est preparatio remota ad im-
 peratum; non verò est preparatio proxi-
 ma indifferens ad imperatum: quia hæc
 non existit, donec existant reliqua omnia
 con-

que impossibilitas, si daretur esset neces-
 sitas inevitabilis carentiæ consensus; &
 possibilitas consensus non constituit li-
 bertatem ad consensum similiter carentia
 omnis decreti collativi auxilij est ne-
 cessitas antecedens carentiæ consensus, &
 decretum collativum auxilij non consti-
 tuit libertatem consensus: aliàs quando
 auxilium daretur unice per decretum
 collativum connexum, hoc decretum
 constitueret libertatem; quia est carentia
 formalis nullius decreti erga auxilium:
 ergo carentia prædeterminationis non
 constituit libertatem.

24 Resp. concessa 1. parte: quia præ-
 definitio, decretum collativum connexum,
 complexum ex scientia mediæ, & auxilio,
 non auferunt libertatem adhuc illativè
 nego secundam partem: quia quodvis
 principium connexum proxime influens,
 & si fingatur redūdans, aulere formaliter
 libertatem, & immutat hypothesim: sicut
 quodvis principium proximè, indifferens
 redundans immutat hypothesim, ut dixi-
 mus disp. 6. de Iustifi. Undè tale princi-
 pium vocatur redundans: quia non est ne-
 cessarium, ut detur potestas proxima ad
 consensum; non verò quia detur simul
 cum libertate ad consensum regulatum
 per

per scientiam mediam de consensu; quia iudicamus hoc esse impossibile: cum per eius adventum immutetur hypothesis, sub qua prævisus erat consensus, & non aliter immutatur per adventum principij connexi, quam redendo hypothesis connexam, quæ non est hypothesis scientiæ mediæ: qua ratione iudico carentiam formalem omnis principij influxivi immediatè connexi constituere libertatem: quia libertas est potestas proxima *non alligata, non determinata, non connexa, non incompatibilis proxime* cum utroque extremo. Hæc ibi.

25 Sed quidquid sit de hoc: Est magna disparitas respectu prædeterminationis: quia illud principium connexum redundans non aufert libertatem illative, nec constituit libertatem carentiam illativa talis principij iuxta dictos Auctores; & iuxta omnes nostros carentia saltè illativa prædeterminationis constituit libertatè: quia prædeterminatio saltim illativè aufert libertatè. Hinc intèdimus, carentiam formalem prædeterminationis constituere libertatem: quia prædeterminatio cum sit alligatio immediata, antecedens, & inevitabilis & similiter connexa cum consensu: aufert formaliter liber-

tatem, & consequenter aufert formaliter aliquod constitutivum libertatis; & nihil aliud aufert formaliter nisi suam carentiam: quod autem ex hoc capite auferat formaliter libertatem, suadetur: quia moralis connexio immediata, antecedens, & inevitabilis cum consensu aufert formaliter libertatem moralem. Maior inclinatio immediata, antecedens, & inevitabilis ad unum extremum, aufert formaliter libertatem esse in equilibrio: ergo connexio metaphysica immediata antecedens, inevitabilis, aufert formaliter libertatem. Nihil simile est in impossibilitate consensus, dato, quod impossibilitas, & possibilitas opponantur contradictorie: quia impossibilitas formalis consensus non se haberet ex parte actus primi, non esset impossibilitas immediata antecedens, non impossibilitaret consensum formaliter extrinsecè, qualiter impossibilitat carentiam necessitas formalis immediata antecedens, & inevitabilis ad cōsensu, & ideo non est cur possibilitas consensus constituat potestatem proximam ad consensum.

26 Neque nos arguimus sic. Prædeterminatio, quæ est possibilis, si existat, existit pro priori ad actum: ergo si carentia existit, existet pro priori ad actum, &

carentiam: Sed arguimus sic: carentia necessitatis formalis immediate antecedentis, & inevitabilis, si existat, existet priori. Sed carentia prædeterminationis est carentia necessitatis possibilis immediate antecedentis, & formalis: ergo si existat existet priori. Et similiter arguimus sic. Carentia prædeterminationis se habet in signo apto ad constituendam libertatem: quia cum non sit effectus libertatis, & iuret suo modo ad carentiam consensus, saltem se habet comitanter cū libertate: quod autem se habet in signo apto ad constituendam libertatem adhuc dato, quod sine illa darentur omnia constitutiva sufficientia ad libertatem, saltem aliquando constituet libertatem, sicut eam constituunt cognitiones indifferentes supervenientes cognitioni sufficienti ad constituendam libertatem. Nec paritas formæ videtur ad rem. 1. Quia prioritas formæ respectu materiæ est impossibilis: & non est impossibilis prioritas prædeterminationis respectu consensus. 2. Quia datur medium inter esse causam formæ, & esse causam eius carentiæ: cum Petrus non sit causa Dei, neque Angelis; & carentia Petri non sit causa Dei, neque Angelis; at verò sicut non datur medium

inter esse causam consensus, quod necessitas formalis sit causa, alligatio formalis sit causa, & quod libertas, quam dicis carentiam necessitatis, & alligationis formalis, sit causa: ita dicimus, non dari medium inter prædeterminationem esse causam consensus, & carentiam prædeterminationis esse causam, quia prædeterminationis est necessitas formalis.

27 Dices: Libertas est quid positivum, & carentia formalis prædeterminationis est quid negativum. Sed nihil positivum constituitur per negativum: ergo. Resp. dist. mai. Libertas est conceptus positivus inadæquatè, concedo mai. adæquatè, nego, & dist. min. nego conseq. Absolutè tamen loquendo libertas dicitur conceptus positivus: quia constitutiva positiva prævalent in denominando: sicut homo dicitur absolutè corporeus, quia in ordine ad hanc denominationem prævalet materia: & dicitur absolutè sensibilis, & rationalis, quia in ordine ad hanc denominationem prævalet anima: rigorosè tamen est inadæquatè corporeus, & inadæquatè sensibilis, & spiritualis.

X 2

SECT.

SECTIO IV.

An imperium efficax absolutum determinatum, & executivum auferat immediatam libertatem actus imperati?

28

AD hanc quæstionem sciendum est cum communi sententia contra Vazquez dicentem voluntatem non posse imperare suos actus; quia non est sibi subdita. Supponendum est, inquam, cum Ripal. disp. 65. de ente, Oviedo controv. 9. de anima. Izquierd. disp. 30. de Deo, n. 600. Quiros disp. 87. phylosop. sect. 5. voluntatem posse imperare suos actus. Suarez lib. 12. de gratia cap. 11. Aranda 1. 2. lib. 4. num. 387. iudicant, id esse naturaliter impossibile: quia imperium retardaret inclinationem voluntatis ad amandum, ex Augustino lib. 8. confes. cap. 5. *Si voluntas plena esset, non imperaret, ut esset.*

29 Sup. 2. imperium variè dividitur in *efficax*, & *inefficax*: efficax est volitio actus talis, ut ex vi affectus, & conatus sit connexa, & inseparabilis ab actu im-

imperato Dixi ex vi affectus sit connexa: quia aliundè potest separari ab actu imperato. Vel quia Deus præstans concursus ad imperium, non præstet concursus ad actum imperatum, ut possibile videtur, quidquid dicat Izquierd. num. 607. vel quia sæpè desideramus affectivè efficaciter, quod in re non est possibile. Imperium inefficax est, quando ex vi affectus, & conatus non est connexum cum actu imperato, quidquid sit, an aliundè possit esse connexum. Imperium, dicitur *determinatum* quoad *substantiam*, & *modum*, quando imperat actum misericordix, & eius circumstantias. Imperium dicitur *vagum*: quando vagè imperat actum iusticiæ, vel misericordix. Dicitur *confusum*, quando imperat actum sub ratione generica, v. gr. actum virtuosum. Tandem imperium determinatum dicitur *directum*, quando directè vult actum misericordix. *Indirectum*, quando vult aliud, ex qua volitione determinetur ad ponendum actum misericordix. V. gr. intentio finis, ad quem ponendum determinatè requiritur actus misericordix. Quæstio procedit de imperio determinato *directo*: & ex resolutione circa hoc facile colligi potest, quid dicendum de reliquis.

30 Sup. 3. Contra Esforçia, insinuante Suarez, dicentem, imperium non se habere præviè ad actum; sed comitanter determinativè ad actum; ad modum, quo aliqui iudicant, actionem non esse priorem termino: sed comitanter determinare terminum. Sup. inquam, imperium se habere præviè ad actum, constituere potestatem proximam ad actum, & influere in actum. An verò influat physice, an moraliter per modum præcepti, disputant Authores; quod alibi resolvemus. Interim tamen cum disp. 1. de gratia sect. 3. dixerimus, auxilia supernaturalia actualia influere non solum moraliter inclinando; sed etiam physice inflendo: idem dicendum erit de imperio supernaturali, quidquid sit de imperio naturali. Hac etiam distinctione locuti sumus de auxilijs actualibus naturalibus, & supernaturalibus.

31 *Similiter* disputant Authores, in quo consistat influxus imperij in actum imperatum. Aliqui dicunt, imperium apponere quendam modum imperato, ratione cuius hic ab alio causatur. Aldrete disp. 3. de prædest. sect. 10 dicit influxum consistere in eo, quod imperatus fiat per actionem essentialiter pendentem ab im-

perante. Ripald. disp. 67. de ente sect. 3. constituit hunc influxum in veritate conditionali de non existentia imperati, si non existeret imperium; quam conditionem à novis difficultatibus vindicat disp. 40. de charitate sect. 9. Oviedo controv. 9. de anima punct. 5. dicit, influxum consistere in coexistentia actus cum imperio; & idè dicit, de omissione actus. Izquierdo supra nu. 617. dicit, influxum imperij efficacia consistere in coexistentia imperij cum imperato, & num. 620. dicit, quòd si concurrant alia imperia inefficacia ex se simul cum efficaci, omnia inflaunt, si actus imperatus sit positivus; Si verò actus imperatus sit omisio, dicit num. 622. solum influere illa imperia, illè, cogitationes, seu illud motivum, quod voluntas redderet pro ratione, si rogaretur, cur consentit, v. gr. sufficit sententias insinuare.

32 Sup. 4. Quæstionem procedere posse, an imperium auferat immediatam libertatem ad actum imperatum quando actus imperatus est mutuò connexus cum imperio, seu *essentialiter* petit imperium? Et an imperium auferat immediatam libertatem ad actum imperatum *accidentaliter* imperatum, seu non exigentem im-

perium, nec mutuò connexum cum imperio; quia sine imperio potest dari, & daretur potestas proxima ad actum, ideòque imperium tale dici solet principium redundans respectu actus imperati? De utroque disputant Authores; sed prius agemus de 2. imperio.

33 Hijs sup. Prima sententia dicit, imperium, si sit redundans, seu non sit necessarium ad actum, non auferre immediatam libertatem actus imperati. Ita Conink disp. 3. de bonit. & malit. Ribaden. disp. 9 de prædest. sect. 6. cap. 6 num. 11. Muniessa de gratia dif. 25. sect. 8. Aranda lib. 4. 1. 2. à num. 293, eamque illustrat P. D. Vincet Ram disp. 13. de prædestin. ubi refert, & solvit, quæ contra diximus disp. 6 de iustit. in quam sententiam videtur inclinare Suarez supra: verum cum insinuet, imperium non præcedere ad actum imperatum: & cum ulterius ibi solum dicat, actum imperatum habere meritum distinctum ab imperio, quod salvari potest cum eo, quod actus imperatus sit solum mediatè liber, vt diximus disp. 2. de merito: fortè Ripald. iure reclamar, Suarez non esse huius sententiæ. Secunda sententia, dicit, imperatum etiam mutuò connexum cum imperio, seu essentialiter im-

imperium esse immediatè liberum Ita Muniessa supra Aranda num. 300. P. D. Vincet Ram. disp. 13. num. 37. Tertia sententia dicit, imperium auferre immediatam libertatem, etsi non sit necessarium sed redundans ad actum imperatum. Ita Hurtado 22. disp. 136. Ripalda de ente disp. 63. sect. 2. Oviedo controvert. 9. punct. 4. Arriaga disp. 4. sect. 1. Izquierdo supra de Deo nu. 626. Martinon disp. 44. sect. 12. Requaf. & Esparza.

SECTIO V.

Imperium efficax absolutum, & determinatum redundans, seu non necessarium ad actum imperatum auferit immediatam libertatem imperati.

34 **P**Rob. Actus immediatè liber, est actus immediatè subsequens signum libertatis. Sed actus imperatus non est immediatè subsequens signum libertatis: ergo non est immediatè liber. Mai. est vera: quia actus immediatè liber est actus immediatus libertati; & non est immediatum libertati, quod non subsequitur immediatè signum libertatis. Prob. min. id non sub-

perium, nec mutuò connexum cum imperio; quia sine imperio potest dari, & daretur potestas proxima ad actum, ideoque imperium tale dici solet principium redundans respectu actus imperati? De utroque disputant Authores; sed prius agemus de 2. imperio.

33 Hijs sup. Prima sententia dicit, imperium, si sit redundans, seu non sit necessarium ad actum, non auferre immediatam libertatem actus imperati. Ita Conink disp. 3. de bonit. & malit. Ribaden. disp. 9 de prædest. sect. 6. cap. 6 num. 11. Muniessa de gratia dif. 25. sect. 8. Aranda lib. 4. 1. 2. a num. 293, eamque illustrat P. D. Vincet Ram disp. 13. de prædestin. ubi refert, & solvit, quæ contra diximus disp. 6 de iustit. in quam sententiam videtur inclinare Suarez supra: verum cum insinuet, imperium non præcedere ad actum imperatum: & cum ulterius ibi solum dicat, actum imperatum habere meritum distinctum ab imperio, quod salvari potest cum eo, quod actus imperatus sit solum mediatè liber, vt diximus disp. 2. de merito: fortè Ripald. iure reclamar, Suarez non esse huius sententiæ. Secunda sententia, dicit, imperatum etiam mutuò connexum cum imperio, seu essentialiter im-

imperium esse immediatè liberum Ita Muniessa supra Aranda num. 300. P. D. Vincet Ram. disp. 13. num. 37. Tertia sententia dicit, imperium auferre immediatam libertatem, etsi non sit necessarium sed redundans ad actum imperatum. Ita Hurtado 22. disp. 136. Ripalda de ente disp. 63. sect. 2. Oviedo controvert. 9. punct. 4. Arriaga disp. 4. sect. 1. Izquierdo supra de Deo nu. 626. Martinon disp. 44. sect. 12. Requaf. & Esparza.

SECTIO V.

Imperium efficax absolutum, & determinatum redundans, seu non necessarium ad actum imperatum auferit immediatam libertatem imperati.

34 **P**Rob. Actus immediatè liber, est actus immediatè subsequens signum libertatis. Sed actus imperatus non est immediatè subsequens signum libertatis: ergo non est immediatè liber. Mai. est vera: quia actus immediatè liber est actus immediatus libertati; & non est immediatum libertati, quod non subsequitur immediatè signum libertatis. Prob. min. id non sub-

sequitur immediatè signum libertatis, inter quod, & signum libertatis mediat aliud ordine principij, & causalitatis: Sed interactum imperatum, & signum libertatis mediat imperium ordine principij, & causalitatis: ergo. *Confirm.* Quod non procedit à libertate æquè primo, ac immediatè liberum, non est immediatè liberum. Sed actus imperatus non procedit à libertate æquè 1. ac immediatè liberum: ergo. *Prob. min.* Quod procedit à libertate posterius, ac immediatè liberum, non procedit à libertate æquè 1. ac immediatè liberum. Sed imperatus procedit à libertate posterius, quàm immediatè liberum: ergo. *Prob. min.* imperatum procedit à libertate posterius, quàm imperium. Sed imperium est immediatè liberum: ergo. *Confir.* 2. Actum esse immediatè liberum, est libertatem immediatè se exercere per actum. Sed dato imperio libertas non se exercet immediatè per actum: ergo. *Prob. min.* Libertatem ponere actum medio imperio est, libertatem non se exercere immediatè per actum; sed per imperium. Sed dato imperio, libertas ponit actum medio imperio: ergo.

35 Resp. P. D. Vinc. Ramir. argumentum probare, nullam causam posse
con-

concurrere immediatè cum suo effectu ad alium effectum producendum, cum certum sit, omnipotentiam simul cum voluntate ab ipsa producta immediatè producere nostras operationes bonas, & ignem simul cum calore in se producto producere calorem in passo extraneo. Deindè dicit, actum imperatum non subsequi immediatè signum libertatis pro omni statu signi libertatis; sed solum pro statu coniunctionis libertatis cum imperio. Itaque imperatus procedit à libertate immediatè, & mediatè liberè; mediatè: quatenus libertas potius se exercet in imperio, quàm in imperato: immediatè liberè, quatenus simul cum imperio ponit imperatum. *Contra*, quia est magna disparitas: omnipotentia potest producere mediatè, & immediatè nostras operationes: mediatè, quatenus producit voluntatem producentem nostras operationes; immediatè quatenus simul cum voluntate concurrat ad operationes: quia omnipotentia, ut coniuncta cum voluntate habet prædicata omnipotentia: qualia sunt esse virtutem proximam ad omnes effectus. *Similiter* ignis potest producere mediatè, & immediatè calorem in alio: quia ignis prout coniunctus cum calore

lore habet prædicata ignis, qualia sunt esse virtutem proximam ad producendum calorem, at verò, nec creatura, nec Deus potest producere mediatè, & immediatè liberè actum imperatum: quia intendimus, libertatem prout coniunctam cum imperio non esse immediatam libertatem ad actum imperatum: neque signum coniunctionis cum imperio esse signum immediatè libertatis, quod sic probatur, & simul impugnatur solutio.

36 Prob. 2. instaurando rationem. Imperatus non sequitur immediatè signum immediatè libertatis, prout tale signum præscindit ab omni suo exercitio, ut concedis. Sed non subsequitur immediatè signum immediatè libertatis pro statu coniunctionis cum imperio: ergo imperatus nullo modo subsequitur immediatè signum immediatè libertatis. Prob. min. status in quo intelligitur exercitium libertatis connexum cum imperato, non est signum immediatè libertatis ad imperatum. Sed status coniunctionis libertatis cum imperio, est status, in quo intelligitur exercitium immediatè libertatis connexum cum imperato: ergo. Prob. mai. status, in quo omisio actus imperati est impossibilis, non est status immediatè

mediatè libertatis ad imperatum. Sed status, in quo intelligitur exercitium libertatis connexum cum imperato, est status in quo est impossibilis omisio imperati: ergo. Mai. est vera, siue impossibilitas sit consequens, siue impossibilitas sit antecedens: hac ratione status, signum, in quo existit actus imperatus non est status immediatè libertatis ad illum: quia est status impossibilitatis consequentis omisionis: & status seu signum visionis beatæ non est signum immediatè libertatis ad peccatum, quia est status impossibilitatis peccati. Prob. min. Status, in quo intelligitur aliquid incomponibile cum omisione, est status, in quo omisio est impossibilis. Sed status, in quo intelligitur exercitium libertatis connexum cum imperato, est status, in quo intelligitur aliquid incomponibile cum omisione imperati: ergo.

37 *Censuram.* Signum immediatè libertatis est signum hypothesis scientiæ mediæ. Sed status coniunctionis libertatis cum imperio non est signum hypothesis scientiæ mediæ: ergo non est signum immediatè libertatis: maior videtur vera, quia hypothesis scientiæ mediæ est libertas immediata. Prob. min. signū hy-

hypothesis scientiæ mediæ est signum, in quo non potius videtur actus, quam carentia: est signum non potius inferens actum, quam carentiam. Sed status conjunctionis libertatis cum imperio est signum, in quo potius videtur actus imperatus, quam carentia: est signum potius inferens actum, quam carentiam: ergo status conjunctionis, &c. Si dicas, libertatem immediatam non esse hypothese[m] scientiæ mediæ pro omni statu libertatis immediatæ, seu pro omni signo libertatis immediatæ. Existimo, esse implicationem in terminis: quia quod non potest esse hypothese[m] scientiæ mediæ, non est immediata libertas: ergo signum, in quo non potest esse hypothese[m] scientiæ mediæ, non potest esse signum immediatæ libertatis: sicut quia album est disgregativum visus, non intelligitur album, quin sit disgregativum visus.

38 Prob. 3. Actum fieri immediatè liberè, est fieri absque prævia immediata determinatione ad illum. Sed actum fieri medio imperio, est fieri cum prævia immediata determinatione ad illum: ergo fieri medio imperio est non fieri immediatè liberè. Prob. mai. cavendo solutionem dicentem, actum fieri immedia-

dia-

constitutiva libertatis ad imperatum: & cum unum ex constitutivis sit carentia imperij iuxta dicta: hinc est, quod pro priori ad imperium, in quo præcendit a carentia imperij, non datur præparatio indifferens proxima omnipotentia ad imperatum.

51 Ad confir. conc. mai. quoad partem: ex ea solùm sequitur, quod voluntas pro illo priori potest remotè, & inadæquatè ponere omissionem: ideoque pro priori ad imperium voluntas neque est necessitata ad imperatum, neque est proximè libera; sed est indifferens ut sit proximè libera, vel non sit proximè libera ad imperatum. Si detur carentia imperij erit proximè libera ad imperatum, si non detur carentia imperij, non erit proximè libera: ad modum quo intellecta præcisè voluntate, & iudicio indifferenti, voluntas neque est necessitata, nec est proximè libera ad imperium; sed est indifferens, ut sit libera, vel necessitata; si huic libertati inadæquatè adveniat præparatio omnipotentia indifferens cum reliquis constitutivis, erit libera ad imperium: si adveniat præparatio connexa, erit necessitata. Ad min. iam diximus, qui potest impedire terminum connexionis,

Z

po-

potest impedire fundamentum, si non sit aliunde impeditum : secus si est aliunde impeditum: qualiter est impeditum imperium, dum datur libertas proxima ad imperatum. *Ad 2.* confirm. dist. mai. His positus, voluntas potest proximè ponere imperium, & potest remote ponere imperatum, & similiter potest omittere utrumque, conc. mai. potest proximè ponere imperium, & potest proximè ponere imperatum, nego mai. Quia potestas proxima libera ad imperatum constituitur per carentiam imperij; potestas proxima necessaria ad imperatum constituitur per imperium: & cum pro priori ad imperium, nec detur imperium, nec eius carentia: non datur potestas proxima ad imperatum. *Similiter* potest remotè ponere solum actum imperatum; quia potest omittere imperium, quo omisso, dabitur libertas proxima, qua ponat imperatum: Imperium igitur non est principium redundans: quia pro priori ad imperium datur sufficientia proxima ad imperatum; sed quia imperium non est necessarium ad imperatum: & sine ipso dabitur sufficientia proxima ad imperatum: & ita sine ipso, ut sufficientia proxima libera constituitur per carentiam imperij: & consequen-

quenter imperium formaliter aufert unum constitutum libertatis immediatæ ad imperatum, scilicet, suam carentiam, & illativè, si velis, aliud; quia infert carentiam præparationis indifferentis omnipotentia.

52 *Obijc.* 3. Quamvis existat imperium, potest existere actus imperatus, v. gr. consensus, conditionate liberè immediatè sub auxilio *A*, quia potest Deus habere hanc scientiam: *si existat auxilium existet actus charitatis*, v. gr. ergo quamvis existat imperium, potest existere absolute liber immediatè cõsensu sub auxilio *A*. *Argum.* probat, existente prædeterminatione posse existere liberè actum charitatis: quia existente prædeterminatione, potest Deus habere hanc scientiã: *si existat auxilium A, existet actus charitatis*: prævideat ergo Deus, & det auxilium existente prædeterminatione, & existet liberè absolute actus charitatis. *Resp.* conc. ant. consequens implicare in terminis: quia auxilium: *A*, est libertas immediata, quæ constituitur per carentiam imperij: quomodo ergo existente imperio, dabit Deus carentiam imperij? Ad aliud argumentum de habitu summe intentio immediatè influente, & incompo-

nibili cum actu opposito diximus disp. 6 de iustit. dum diximus, gratiam immediate influentem connexam cum actu auferre libertatem.

53 *Obijc.* 4. *Munieſſa*, & *Aranda*: Voluntas immediate se determinat per imperatum ad agendum immediate actum imperatum: ergo imperatus est immediate liber. Si enim voluntas agit immediate, agit ex libito, quod ex se habet, atque adeo immediate habet, immediate suam libertatem exercebit. *Confirmari* potest. Voluntas dum se determinat ad imperium, simul se determinat ad imperatum: ergo licet imperium sit prius imperato, imperatus est æque immediate liber, ac imperium. *Prob. conſeq.* quamvis actio, qua ponitur imperatus, sit prior imperato, imperatus est æque liber, ac actio. Sed non alia ratione, nisi quia voluntas dum se determinat ad actionem, simul se determinat ad actum: ergo. *Reſp. dist. mai.* Voluntas immediate se determinat per imperium ad agendum immediate *physicè* actum imperatum, *conc. ant.* ad agendum immediate *electivè* imperatum, *nego ant. & conſeq.* Itaque voluntas ponendo imperium se determinat, & necessitat ad ponendum immediate *physicè* actum imperatum.

peratum: quia imperium est connexum cum imperato; non verò se determinat ad ponendum immediate *electivè* imperatum: quia imperium auferit dominium immediatum *electivum*, quale est indifferentia proxima ad imperatum primo resolvenda, & determinanda immediate per imperatum. Verum est, quod voluntas posito imperio immediate agit imperatum, & ex libito immediate orto ab ipsa voluntate: quia ponit immediate *physicè* actum imperatum medio imperio liberè posito, & exercet voluntas suam libertatem immediatam in imperio; non vero in actu imperato; quia ad hunc iam est præviè immediate determinata ante imperatum, & præviè immediate resoluta eius indifferentia: & sic non manet actus imperatus immediatus indifferentiæ proximæ, & consequenter non manet immediate liber.

54 *Ad confirm. dist. ant.* Voluntas, dum se determinat ad imperium, simul, & diverso modo se determinat ad imperatum, *conc. ant. simul.* & eodem modo, *nego ant. & conſeq.* *Ad prob. permisso* supposito maioris, *dist. min.* non alia ratione, nisi quia simul se determinat ad actum, & ad actionem determinatione,

quæ est formalis determinatio ad actum; & ad actionem, conc. min. determinatione, quæ sit formalis determinatio ad actionem, & solum illativè ad actum, nego min. & conseq. Itaque dum voluntas se determinat ad imperium, simul se determinat ad imperatum: ad imperium se determinat formaliter, & inmediate: quia actio, qua ponitur imperium, est formalis determinatio ad imperium; ad imperatum se determinat illativè, & mediate; quia ponendo imperium, ponit antecedens connexum cum imperato, quod antecedens constituit potestatem proximam ad imperatum; non tamen se determinat formaliter ad imperatum: quia actio, qua voluntas formaliter se determinat ad imperatum, oritur à potestate constituta ex voluntate, & imperio. Ad prob. perm. suppositum maioris; quia fortè actio casu, quo distinguatur ab actu: non est prior adhuc *ut quo* actu: Sed solum se habet comitanter cum actu: quia actio non est id, à quo oritur actus: Sed *per quam* oritur actus: solum est determinatio formalis, ut actus oriatur à principio, ad quod munus exercendum fortè nulla requiritur prioritas respectu actus: sicut unio est determinatio formalis, ut extrema sint unita, &

non

non est prius existere unionem, quàm extrema esse unita: præsentia est determinatio formalis, ut entitas sit præsens; & non est prius existere præsentiam, quàm entitatem esse præsentem. Sic fortè dici potest de actione, & actu. Sed permilla majori; est magna disparitas: quia actio est determinatio formalis, & exercitium formale procedendi actum ab immediata potestate, & indifferentia: si ergo actio non est principium actus, nec activa actus; sed solum determinatio formalis, ut sit actus; quid mirum, quòd actus procedat æquè liberè, ac actio: actus liber ut *quod*, & actio libera ut *quo*: sicut entitas est æquè præsens, ac præsentia: extrema sunt æquè unita, ac unio: entitas ut *quod*, & unio ut *quo*. Imperium verò est principium imperati, constituens potestatem proximam ad imperatum, imò præviè determinans indifferentiam: magis immediatam indifferentiæ: & idèò magis liberam, ac imperatum.

55 Infitit: Voluntas cognoscens, imperium non posse existere sine imperato, dum se determinat ad imperium, inmediate se determinat ad coexistentiam imperij cum imperato: ergo se determinat inmediate per easdem actiones, per

Z 4 quas

quas à voluntate ponitur coexistentia. Sed coexistentia ponitur immediate per actionem imperij, & imperati: ergo voluntas se determinat ad coexistentiam per utrumque immediate. *Resp. dist. ant.* voluntas dum se determinat ad imperium, immediate se determinat ad coexistentiam partim *formaliter* partim *illative*, concedo ant. immediate se determinat ad coexistentiam adaequate *formaliter*, nego ant. & conseq. & concess. *min. disting. conf. dum se determinat adaequate formaliter se determinat ad coexistentiam per utramque immediate, concedo conseq. dum se determinat partim formaliter partim illative, nego conseq.* Itaque dum voluntas se determinat ad imperium, immediate *formaliter* se determinat ad imperium, ut patet & pro eo signo se determinat immediate *illative* ad imperatum: quia imperium est principium imperio, & connexum cum imperio: cum verò actio, qua ponitur imperatus, qua est determinatio formalis, ut existat imperatus non existat pro signo imperij; sed pro posteriori ad imperium, hinc est, quod pro signo, in quo se determinat ad imperium, non se determinat *formaliter* ad imperatum: pro eo signo se

determinat *illative* ad se determinandum *formaliter* pro signo posteriori; non verò se determinat *formaliter* pro illo signo.

56 Explicatur solutio, & simul insinuatur novus modus, quo actus imperatus posset excogitari immediate liber. Si actus imperatus poneretur duplici actione miraculose: alia qua comitanter poneretur à voluntate simul cum imperio; alia, qua poneretur à voluntate medio imperio, fortè posset aliquomodo percipi, esse mediatè, & immediate liberum: quia esset mediatu, & immediatu signo libertatis: immediatu, quatenus pro cedit à voluntate per primam actionem comitanter cum imperio: mediatè, quatenus procedit, & ponitur à voluntate medio imperio: cum verò de facto solum ponatur à voluntate per unicum actionem, seu medio imperio tanquam principio immediate prae determinante, & resolvente indifferentiam libertatis, non bene percipitur, quod actus imperatus sit aequè primo liber, ac imperium: neque primo liber, ac imperium: neque quod sit immediate liber, cum non subsequatur immediate signum immediate libertatis, & immediate indifferentia.

57 Infitit 2. Voluntas immediatè potens facere, & immediatè potens omittere actum, est immediatè libera ad actum. Sed voluntas posito imperio, immediatè potest facere, & immediatè potest omittere imperatum: ergo. Minor quoad primam partem est vera; quia tunc immediatè ponit imperatum. Prob. 1. quoad 2. 1. implicat, quod potentia immediatè activa pro libito; non sit immediatè suspensiva. 2. Si non posset omittere immediatè actum, maxime quia non potest illum omittere, nisi omitendo imperium. Sed quod vnum non possit suspendi, aut destrui sine alio, non obstat vt immediatè suspendatur vtrumque: vt patet in actione, & termino, quæ simul immediatè omittuntur: in substantia, quæ nequit destrui, quin destruat natura: in amore beatifico, qui nequit suspendi, quin suspendatur visio: & tamen per immediatam potestatem vtrumque destruitur à Deo: ergo. 3. ex Munitia Quando exercetur actus imperatus; exercetur cum illa potestate omittendi: quæ exerceretur omisso, si poneretur. Sed omisso exerceretur per potestatem immediatam omittendi, vt patet: ergo quando exercetur imperatus, exercetur cum potestate immediata omittendi.

Resp.

58 Resp. concess. mai. nego min. quoad 2. part. Ad prob. dist. implicat, quod potentia immediatè activa *electivè* cum dominio, & indifferentia proxima pro libito non sit immediatè suspensiva, concedo: implicat, quod potentia immediatè activa *physicè* pro libito non sit immediatè suspensiva, nego. Quia qui libere ambulat, habet potestatem immediatè activam ambulationis pro libito: quia sponte ambulat, & tamen non habet potestatem immediatè suspensivam ambulationis: quia potestas proxima suspensiva ambulationis constituitur iuxta omnes per carentiam imperij ambulationis illativam, vel formalem, & ambulans non habet eiusmodi carentias. Idem accidit in quovis exercitio mediatè libero. *Similiter* accidit in ponente actum imperatum, qui ponitur immediatè *physicè*: led solum mediatè *electivè*: in quo non datur potestas immediate suspensiva; quia hæc ex dictis constituitur per carentiam formalem, vel saltem illativam imperij. Ad 2. concess. mai. dist. min. Quod vnum non possit suspendi, aut destrui sine alio, non obstat, vt immediatè, suspendatur vtrumque, si vnum est determinatio formalis ad aliud, conced. min. si vnum sit prin-

principium alterius, & cum illo con-
xum, nego min. Quia in tali casu poten-
tia immediate suspensiva alterius consti-
tuitur per carentiam vnus: ergo prius
debet suspendi vnum, quam suspendatur
aliud: & consequenter non potest suspen-
di immediate vtrumque.

59 Ad exemplum actionis, & termi-
niam diximus, id provenire ex eo quod
actio sit formalis determinatio, & exer-
citiū formale egrediendi terminum im-
mediate à potentia; imò forte actionem
non esse priorem *ut quo termino*. Unde
non est mirum quod immediate suspen-
datur vtrumque. Ad exemplum de natu-
ra, & subsistentia, admittit inposito inse-
parabilitatis naturæ à subsistentia Dico,
Deum habere immediatam libertatem ad
decernendam simul carentiam subsisten-
tiæ, & carentiam naturæ: verum natura-
liter loquendo potestas proxima physica
suspendendi conservationem naturæ po-
testat dari: quia detur potestas proxima
suspendendi conservationem subsistentiæ
quia potestas proxima suspendendi conser-
vationem subsistentiæ constituitur per visionem
de non existentia naturæ: quæ visio potest de-
ficere, dū datur potestas proxima physica
suspendendi naturam. *Similiter potestas pro-*
xi-

xima physica suspendendi amorem constituitur
per scientiam absolutam de non exi-
stentia visionis, quæ scientia potest defi-
cere, dum datur potestas proxima physica
suspendendi visionem beatam. Ad 3.
nego mai. quia ex dictis, quando exerce-
tur actus imperatus, solum datur potestas
mediata omittendi; cum deficiat vnum
constitutivum essentialis potestatis im-
mediatæ, quale est carentia formalis, vel
illativa imperij; & quando exerceretur
omissio, daretur potestas immediata
omittendi: quia daretur carentia imperij.

60 Insuper ex Ripalda potest Deus
precipere meritum charitatis: & sapè
precipit, quod per contritionem merito
charitatis disponamur ad iustificationem:
dum non adest confessarius: ergo potest
tunc ex motivo obediendi præcepto, seu
ex imperio obedientiæ ponere actum
charitatis. Conseq. videtur clara: quia im-
possibile est præceptum, quod non possit
in opere ad sui impletionem ex motivo
obediendi. Sed non posset ponere actum
meritorium charitatis, si actus charitatis
non esset immediatè liber: ergo. Prob-
min. quia tunc cum solum haberet impu-
tabilitatem in imperio, quod est obe-
dientiæ, solum habebit meritum obe-
dien-

diētia. *Confirm.* In tali casu volens implere præceptum ex motivo obedientiæ, illud non implet, imò frangeret. Sed hoc implicat: ergo. Prob. mai. quia volens illud implere ex motivo obedientiæ non poneret meritum charitatis. *Resp.* ex dictis disp. 2. de merito; in tali casu dari meritum charitatis: quia vt detur meritum charitatis, sufficit, quod bonitas charitatis sit imputabilis, & est imputabilis, etiam dum est mediata libera. Imò diximus imperatum augere formaliter meritum: quia licet non augeat imputabilitatem imperati secundum quod actus bonus imputabilis dicit vt *quo*; eam auget formaliter secundum quod dicit, vt *quod* & vt formaliter crescat complexum, sufficit, quod crescat secundum vnum constitutum præsertim principalius.

61 Argui posset. Quod omnis actus imperatus deberet respicere intrinsecè motivum imperij: quia actus imperatus est electio formalis de cuius ratione est attingere intrinsecè finem intentionis, vt diximus, & probavimus disp. 4. de bonit. sect. 4. & D. Thom. 1. 2. q. 3. artic. 2. & 3. Ad quod resp. concedendo sequelam nõ absurdam ex dictis disp. 2. de merito. Argui etiam posset, quod imperium ha-

bebit

bebit honestatem imperati, sicut imperatus habet honestatem imperij: quia imperio debetur, quod ponatur imperatus, & in illo imputetur. *Resp.* nego sequelam, quia ad bonitatem alicuius virtutis non sufficit, velle materiam inadæquatam virtutis, nisi velit ex fine virtutis, cum. D. Bernard. D. Thom. Ambros. dicant, ex finibus discernendas esse virtutes. De quo disp. 3. de bonit.

62 *Obijc.* 5. P. D. Vinc. Ram. & Izquierd. nu. 623. Principium connexum cum consensu, quo deficiente datur sufficiens potestas ad consensum, si aliundè sit subiectum dominio libertatis, est impedibile per potestatem proximam ad consensum, & consequenter non aufert libertatem consensus. Sed tale est imperium redundans: ergo. Maior videtur clara: quia si est talis conditionis, non est cui voluntas non possit ab eo se expedire per potestatem proximam indifferentem ad consensum. *Confirm.* Quod est necessitas consequens potestatem proximam indifferentem alicuius extremi, non aufert libertatem illius extremi. Sed imperium est necessitas consequens potestatem proximam indifferentem imperati: ergo. Prob. min. Id est necessitas consequens potestatem

pro-

proximam indifferentem; quod potest auferri per exercitiū potestatis salva manente libertate proxima sed imperiū potest auferri per exercitiū potestatis ad imperatum, scilicet, per omissionē illius, salva manente libertate proxima ad imperatum: alias deficiente imperio non daretur libertas proxima ad imperatum, neque imperium esset principium redundans: ergo. *Confirm. 2.* Carentia impedimenti auferibilis per exercitiū libertatis, non constituit libertatem. Sed imperium est auferibile per exercitiū libertatis ad imperatum: ergo. Prob. min. est impedibile per omissionem imperati oppositam cum imperio quia impedimentum termini connexionis est impedimentum fundamenti: & aliunde existente omissione imperati, nullum deficit constitutum libertatis proxime ad imperatum: ergo. *Dicere* autem non posse impediri: quia iam est impeditum, cum constituat libertatem ad omissionem, est dicere esse in impedibile, quia est in impedibile.

63 Resp. dist. mai. Principium connexum, quo deficiente, datur sufficiens potestas ad consensum, si aliunde sit subiectum dominio libertatis, est impedibile

le per potestatem proximam indifferentem ad consensum, si eius defectus non constituit potestatem proximam indifferentem ad consensum, permitto mai. si eius defectus constituit potestatem proximam indifferentem ad consensum, nego mai. & dist. min. nego conseq. Quia cum carentia imperij constituat potestatem proximam indifferentem ad consensum, & omissionem, ante adventum omissionis est impeditum imperium. *Ad confirm. concess. mai. nego min.* Ad prob. concess. mai. nego min. & subsump. quia deficiente imperio, datur libertas proxima ad actum, cum hęc constituitur per carentiam imperij, & imperium ideo est principium redundans: quia non est necessarium ad actum: cum deficiente; imo per eius defectum datur potestas proxima indifferens, & sufficiens ad actum. *Ad 2. confir. concess. mai. nego min.* Ad prob. nego mai. quia posito imperio, non est proximè impedibile per omissionem, cum non datur libertas proxima ad omissionem: siquidem hęc constituitur per carentiam imperij: & veniente omissione, iam est impeditum Neque hęc est petitio principij: quia ut sæpè diximus, non petimus principium, dum probamus unum per

aliud, aut formaliter distinctum, aut magis notum apud arguentes: alias in omni syllogismo nitente identitate daretur petitio principij: & dum dicimus, Petrum esse hominem: quia est animal rationale, daretur petitio principij; dicimus ergo, imperium esse impeditum ante omissionem: quia carentia imperij constituit libertatem ad omissionem: & dicimus, earentiam imperij constituere libertatem ad omissionem: quia libertas proxima ad omissionem constituitur per non esse praevidè determinatam ad actum: per esse proximè indifferentem ad actum: ubi est petitio principij?

64 *Insist. 1.* Eatenus imperium non posset impedi per omissionem imperati, quia de hac omissionem sequeretur absurdum, quod sequitur de impeditioe libertatis per exercitia eiusdem libertatis: nempe existètia libertatis: quia cum illud exercitium sit effectus libertatis, existet libertas, dum existit exercitium; aliudè non existit, dum existit exercitium: quia impeditur. Sed non sequitur tale absurdum: ergo. *Resp.* nego mai. & suppositum: quia praterquam imperium non constituit libertatem imperati; sed solum potestatem proximam necessitatem ad imper-

peratum; & ratio, quare imperium non possit impedi per omissionem, est, quia iam supponitur impeditum: carentia imperij constituet potestatem proximam liberam ad imperatum iuxta sapè dicta. Voluntas per omissionem consensus potest impedi praedefinitionem, & decretum collativum connexum, etsi hæc sint exercitia alterius libertatis: quia potest impedi terminum connexionis, & consequenter potest impedi fundamentum connexionis, quod non supponitur aliudè impeditum, & prae definitio, & decretum collativum non supponuntur impedita: præsertim cum libertas proxima ad consentam, ut aliudè constat, non constituatur per carentiam formalem, neque illativam horum decretorum: libertas verò proxima ad imperatum constituitur per carentiam formalem imperij iuxta dicta.

65 *Insist. 2.* Carentia imperij non requiritur ad libertatem, ut quid positivè influens: neque ut negativè influens, seu ut removens prohibens: quia imperium permittit secum omnia constitutiva libertatis: ergo. *Prob. ant.* omnia constitutiva libertatis sunt voluntas, iudicium, omnipotentia indifferentè applica-

cata: Sed cum nullo ex his opponitur imperium: ergo. Prob. min. quoad 3. part. difficilem. 1. Quia preparatio indifferens omnipotentia solum excluditur per determinationem inevitabilem, qua seclusa, Deus applicat indifferenter omnipotentiam. 2. Quia iuxta nos pro eo instanti, pro quo ponit imperatum cum imperio potest ponere imperatum sine imperio. *Resp. conc. prima parte antec. neg. secundam. Ad prob. dist. mai. omnia constitutiva positiva libertatis sunt dicta; conc. mai. omnia constitutiva negativa, neg. mai. & perm. min. neg. conf. Ita que libertas proxima præter dicta constitutiva positiva, constituitur per non esse præviè immediatè determinatam ad unum extremum, tam per determinationem inevitabilem, quam per determinationem signatè evitabilem: quia in re, & exercitè, quoties sit prævia immediata determinatio, etsi redundans ad actum, est inevitabilis per omissionem actus, ut constat ex rationibus conclusionis: cum carentia necessitatis antecedentis, & immediatè præviè determinationis constituat libertatem ad actum. Itaque imperium formaliter aufert unum constitutivum li-*

ber-

bertatis, scilicet eius carentiam: & illati-
vè aufert decretum indifferenter appli-
cans omnipotentiam decreto decernenti
efficaciter modum libertatis: sed quia ve-
rius existimo, omnipotentiam non appli-
cari ad actus liberos per simile decretum;
sed per decretum indifferens, quod exer-
citè sit applicatio: imò per simile decre-
tum potest applicari ad actus necesarios:
ideò perm. min. *Ad 1. perm. ant. neg. conseq. quia imperium est determinatio inevitabilis per omissionem: & ideò donec intelligatur carentia imperij non applicabit indifferenter omnipotentiam ad imperatum. Ad 2. voluntas in instanti imperij potest remotè pòhere imperatum sine imperio: quia potest omittere imperium, quo omisso, dabitur potentia proxima libera ad imperatum.*

66 *Insistit 3. libertas proxima ad imperatum præscindit à carentia imperij: ergo non constituitur per carentiam imperij. Prob. ant. voluntas ut proximè libera ad imperium præscindit à carentia imperij: ut sic libera est proximè libera ad imperatum: ergo. Prob. ant. Voluntas, ut proximè libera ad imperium habet omnia comprincipia sufficientia ad imperatum sine determinatione ad impera-*

Aa 3

tum;

tum: ergo. Prob. ant. Voluntas prout proximè libera ad imperium habet iudicium indifferens, & (si velis) cognitionem supernaturalem, & præparationem indifferentem omnipotentia sine determinatione. Sed hæc principia sufficientia sunt ad imperatum: ergo. *Confirm.* Ad expeditionem potentia proxima indifferentis exactæ ad libertatem non prærequiritur carentia impedimenti auferibilis per exercitium libertatis. Sed imperium est auferibile, aut per omissionem imperij, aut per omissionem imperati: ergo potentia proxima ad imperium est proximè libera ad imperatum. *Resp.* nego antec & ant. prob. *Ad* prob. dist ant habet omnia constitutiva positiva; permitto, omnia constitutiva negativa, nego. Itaque permitto, quod habeat præparationem indifferentem proximam ad imperatum: quia solum habet præparationem remotam ad imperatum: siquidem omnipotentia non applicatur ad actum, donec existant reliqua constitutiva libertatis, & adhuc deest aliquod constitutivum libertatis ad imperatum, quale est non esse præviè immediate determinatam voluntatem: Sed eo permisso, deficit carentia imperij, quæ ex sæpè repetitis est constitu-

tivum negativum libertatis. *Ad confirm.* nego mai. quia ad libertatem proximam requireretur indifferentia proxima ad actum; cum sit immediatus actus, ut primò resolvens eius indifferentiam ex dictis, ideoque requiritur non esse præviè immediate determinatam per exercitiū, etiam auferibile per libertatem ad imperium.

67 *Insistit.* 4. Si imperium procedat ab immediata libertate imperati, nõ impedit proximam libertatem imperati. Sed imperium procedit ab immediata libertate imperati, ergo. Prob. min. complexum principiorum, quæ quando existunt successivè, vel pro diversitate temporum, vel pro diversitate signorum constituunt diversas libertates: quando concurrunt eodem tempore, & signo constituunt eandem libertatem, si sint ad exercitia opposita. Sed complexum principiorum sufficientium ad imperium, & imperatum, quæ divisa constituerent diversas libertates ad imperium, & imperatum, existunt eodem tempore, & signo, & sunt ad exercitia opposita: ergo. Maior communiter conceditur à nostris. Hac ratione si concurrant plures cogitationes allicientes, & retrahentes constituunt eandem

dem libertatem, alias si constituerent diversas libertates, posset consentire simul sub una, & dissentire sub alia. Prob. min. Complexum principiorum sufficientium ad imperium, & imperatum ex se nullam dicunt dependentiam, nec alia ex alijs fiunt. Sed in voluntate intelliguntur eodem tempore: quia voluntas coniungit imperium cum imperato: ergo existunt eodem signo. *Confirm.* non repugnat unum dominium respicere pro exercitijs immediatis imperium, & imperatum, aut omissiones utriusque, aut imperatum, & omissionem imperij. Sed hoc dominium esset immediata libertas ad imperium, & imperatum: ergo. Prob. Mai. dominium proximum imperij nullum dicit constitutivum oppositum cum dominio proximo imperati. Sed quæ non opponuntur, possunt coalescere in unum: ergo. Prob. mai. Si aliquod constitutivum oppositum involveret, esset carentia imperij, quam dominium ad imperium dicit præcisive, & dominium ad imperatum dicit positive. Sed dominium proximum ad imperatum non dicit positive carentiam imperij: ergo. Prob. min. Eatenus dominium ad imperatum diceret positive carentiam imperij, quatenus imperium est exercitium

tium alterius dominij oppositi cum dominio ad imperatum. Sed si sit idem dominium ad utrumque, non est exercitium alterius dominij: ergo.

68 Resp. conc. mai. nego minor. Ad prob. conc. mai. nego min. Ad prob. negant. quia ex sæpè dictis, complexum principiorum constitutivum libertatem proximam ad imperatum constituitur, per carentiam imperij. *Ad confirm.* nego mai. Ad prob. nego mai. Ad prob. conc. mai. nego min. Ad prob. permis. mai. quia ex parte obiecti ea ratio: licet non demus rationem sub his terminis: ratione quare dominium proximum ad imperatum dicit positive carentiam imperij, est: quia dominium proximum ad imperatum constituitur per non esse præviè immediate determinatum: & ita constituitur: quia debet esse proximè immediate indifferens ad actum immediate liberum: & ita debet esse: quia actus immediate liber debet esse immediatus libertatis: & ita debet esse quia debet non esse posterius exercitio immediate libero: & ita debet esse: quia debet primò resolvere indifferenciam. *Si dicas,* hæc omnia esse idem realiter, imò, & fortè formaliter, & consequenter nos petere principium. Fateor, hæc omnia esse

se idem realiter, & fortè formaliter: verum sæpè dixi, non peti principium, quando probatur unum per aliud realiter idè, imò, & formaliter idem, si non sit synonymè idem: Sed sic secundum clarius, quàm primum, saltem apud arguentem, aut respondentem; alias cum conclusio probetur per præmissas, in syllogismis nitentibus identitate semper peteretur principium: & peteretur principium, dum dicitur Petrum esse hominem, quia est animal rationale, & quisque peteret principium in ferè omnibus solutionibus argumentorum, quia ferè semper præbet, & benè, rationem identificatam formaliter, vel saltem realiter cum conclusione. Hæc inculco, quia multum insilit cum Aranda in petitione principij, & circuli: Permissa tamen maiori, disting. minor, si sit idem dominium ad utrumque, non erit exercitium alterius dominij, & simul erit conc. min. Non erit præcisè nego minor, & conseq. Non erit exercitium alterius dominij, ut supponis; & erit: quia dominium ad imperatum constituitur per carentiam imperij ex sæpè dictis.

(*)

§.

§.

69 Ex dictis infertur, si imperium sit disiunctivum, seu disiunctivè respiciens *A*, & *B*, imperium erit necessitas antecedens non omittendi utrumque; at verò erit liberum ponere quemvis determinate acceptum, quia potest omittere quemvis determinate acceptum: sicut posita libertate, est necessarium existere contentum, vel carentiam: & liberum est existere quemvis eorum determinate.

70 Hic posset inquiri. An, casu quo imperium, quod supponimus auferre libertatem immediatam imperati ex natura rei; possit de potentia absoluta coniungi cum libertate immediata ad imperatum? Ratio dubitandi est: quia imperiū voluntatis furandi solum connectitur ex natura rei cū voluntate furandi, quia adhuc posito imperio, posset Deus non parere concursum ad voluntatem furandi: sed solum necessitat ad imperatum ea ratione, quā cum illo connectitur: ergo solum necessitat ex natura rei ad imperatum. Fortè dicet aliquis, imperium posse coniungi de potentia absoluta cum libertate

tate proxima ad imperatum, sicut in simili diximus disp. 3. & 6. de iustificatione: quia posset Deus ponere aliam inclinationem naturalem ad non furandum connexam ex se cum carentia voluntatis furandi: quibus positis cum voluntas esset in æquilibrio, Deus posset præparare indifferenter omnipotentiam ad voluntatem furandi, & eius carentiam. De quo ibi late. Sed hoc sicut illud, aliorum iudicio relinquo.

SECTIO VII.

An imperium determinatè prærequisitum ad actum imperatum auferat immediatam libertatem imperati?

71

Authorum sententias dedimus sect. 4. & resolutio descendit ex dictis sect.

5. Quia si imperium non prærequisitum determinate auferat immediatam libertatem, quanto magis eam auferat imperium determinate prærequisitum? Sed pro pleniori intelligentia probatur auferre immediatam libertatem.

72 1. Si libertas immediata imperati non præscindat intrinsece ab imperio, non

non est immediata libertas; sed immediata necessitas. Sed libertas immediata imperati non præscindit intrinsece ab imperio: ergo non est immediata libertas; sed necessitas. Mai. est vera, & conceditur ab adversarijs. Prob. min. Libertas proxima ad aliquod extremum dicit quidquid est necessarium ex parte principij proximi ad existentiam extremi. Sed ad existentiam imperati, essentialiter imperati est necessarium ex parte principij proximi imperium: ergo libertas proxima ad imperatum essentialiter tale non præscindit intrinsece ab imperio. Prob. mai. libertas proxima ad aliquod extremum est potentia proxima expedita ad tale extremum. Sed potentia proxima expedita ad extremum, dicit quidquid est necessarium ex parte principij proximi ad extremum: ergo. Prob. min. cavendo solutionem. Non est formaliter, nec realiter potestas proxima ad aliquod extremum, que non habet; sed solum potest proxime acquirere, quidquid est necessarium ex parte principij proximi ad extremum: ergo potestas proxima ad extremum dicit quidquid est necessarium ex parte principij proximi ad extremum. Prob. ant. Quæ vere, & realiter est potentia remota ad aliquod extremum,

non

tate proxima ad imperatum, sicut in simili diximus disp. 3. & 6. de iustificatione: quia posset Deus ponere aliam inclinationem naturalem ad non furandum connexam ex se cum carentia voluntatis furandi: quibus positis cum voluntas esset in equilibrio, Deus posset præparare indifferenter omnipotentiam ad voluntatem furandi, & eius carentiam. De quo ibi late. Sed hoc sicut illud, aliorum iudicio relinquo.

SECTIO VII.

An imperium determinate prærequisitum ad actum imperatum auferat immediatam libertatem imperati?

71

Authorum sententias dedimus sect. 4. & resolutio descendit ex dictis sect.

5. Quia si imperium non prærequisitum determinate auferit immediatam libertatem, quanto magis eam auferit imperium determinate prærequisitum? Sed pro pleniori intelligentia probatur auferre immediatam libertatem.

72

1. Si libertas immediata imperati non præscindat intrinsece ab imperio, non

non est immediata libertas; sed immediata necessitas. Sed libertas immediata imperati non præscindit intrinsece ab imperio: ergo non est immediata libertas; sed necessitas. Mai. est vera, & conceditur ab adversarijs. Prob. min. Libertas proxima ad aliquod extremum dicit quidquid est necessarium ex parte principij proximi ad existentiam extremi. Sed ad existentiam imperati, essentialiter imperati est necessarium ex parte principij proximi imperium: ergo libertas proxima ad imperatum essentialiter tale non præscindit intrinsece ab imperio. Prob. mai. libertas proxima ad aliquod extremum est potentia proxima expedita ad tale extremum. Sed potentia proxima expedita ad extremum, dicit quidquid est necessarium ex parte principij proximi ad extremum: ergo. Prob. min. cavendo solutionem. Non est formaliter, nec realiter potestas proxima ad aliquod extremum, que non habet; sed solum potest proxime acquirere, quidquid est necessarium ex parte principij proximi ad extremum: ergo potestas proxima ad extremum dicit quidquid est necessarium ex parte principij proximi ad extremum. Prob. ant. Quæ vere, & realiter est potentia remota ad aliquod extremum,

non

non est verè, & realiter potentia proxima ad extremum. Sed potestas non habens, sed potens habere, quidquid est necessarium ex parte principij proximi, est verè, & realiter potentia remota ad extremum: ergo. Prob. min. Sedens in cubiculo habente fenestram altam respicientem callem, solum habet potentiam remotam videndi transeuntes per callem. Sed sic sedens licet non habeat quidquid est necessarium ex parte principij: quia non est applicatus: potest illud acquirere: quia in sua manu est iurgere, & se ostendere fenestraz: ergo seclusis vocibus hoc solum est habere potestatem remotam: licet virtualiter dicatur habere quidquid requiritur ex parte principij: quia potest illud habere, in eodem sensu, & non in alio aptiori ac habes libertatem ad actum, dici potest habere virtualiter actum: quia potest illum habere. Ideo iudico, P. D. Vincent. Ram. qui hoc modo defendit libertatem immediatam actus essentialiter imperati, facere quaestionem de nomine, vocando libertatem, & potestatem immediatam, quam communiter dicunt Auctores libertatem, & potestatem mediatam, & remotam.

73 *Confirm.* Si ad libertatem immediatam:

Mediatam non requiritur habere omnia principia proxima, nec quod omnia principia proxima essent indifferentia, sed sufficeret habere in sua manu acquirere principia proxima, quae defunt: si Deus promississet dare principium necessarium ad actum charitatis, casu quo eliceretur actus misericordiae. Petrus ut proximè liber ad actum misericordiae per iudicium, & cognitiones simul proponentes bonitatem Dei, esset proximè liber ad actum charitatis. Prob. per te ad proximam libertatem ad aliquem actum sufficit habere aliqua principia indifferentia, per quae possit acquirere reliqua, quae necessaria sunt ad actum. Sed Petrus, ut proximè liber ad misericordiam, habet aliqua principia indifferentia ad charitatem, per quae potest acquirere reliqua, quae necessaria sunt ad charitatem: ergo. Prob. mai. cavendo solutionem. Licet ad libertatem proximam non sufficiat quavis potentia proxima virtualis, quia non sufficit potentia proxima virtualis, quae non influat immediate in actum charitatis: (haec enim esset solum libertas mediata) sufficit per te potentia proxima virtualiter completa, quae requirit, dari aliqua principia proxima, & propria actus, pracontinentia in se prin-

cipium proximum, quod restabat: ut esset
 formaliter completa. Sed voluntas prou-
 libera ad actum misericordiae per iudiciū
 indifferens, & cognitiones supernaturales
 proponentes bonitatem Dei, & cognitio-
 ne illius promissionis est potentia pro-
 xima virtualiter completa ad actum cha-
 ritaris, a quibus immediatē fuit actus
 charitatis, quae principia virtualiter
 præcontinent principium proximum,
 quod restat: quia posset illud acquirere;
 quod enim illud præcontineat physicē,
 vel solum moraliter: quod illud præcon-
 tineat, ita ut possit illud elicere, vel so-
 lum ita ut possit illud acquirere, videtur
 de materiali, & voluntarie assignari hanc
 differentiam ad dicendum, unam liberta-
 tem præ alia esse libertatem proximam:
 ergo voluntas, ut sic formaliter libera ad
 actum misericordiae, esset formaliter im-
 mediate libera ad actum charitatis.

74 *Confirm. 2.* Si ad libertatem im-
 mediatam non requiritur habere omnia
 principia proxima; sed sufficit habere ali-
 qua cum potestate acquirendi reliqua:
 cum principio connexo immediato, &
 essentialiter prærequisito ad actum pos-
 set dari libertas immediata ad actum: si-
 cut datur cum imperio. Sed hoc negat
 disp.

disp. 12. de prædest. c. 3. Ideoque dicit;
 prædefinitionem efficacem immediatē
 executivam, & virtualiter prærequisitam
 ad actum auferre libertatem: ergo. *Con-
 firm. 3.* Si imperium essentialiter prære-
 quisitum possit stare cum libertate im-
 mediata, principium connexum proximū,
 & prærequisitum, posset influere in actum
 liberum. Sed hoc negat supra, quia alias;
 etsi gratia habitualis sit principium pro-
 ximum essentialiter connexum, & exactū
 ad actum charitatis componetur cum li-
 bertate immediata ad actum charitatis,
 quod male audit apud nostros, & apud
 P. D. Ramirez: ergo.

75 *Prob. 2.* Actus, cuius potestas
 proxima determinatē requisita non est
 indifferens, non est immediatē liber. Sed
 actus prærequirens imperium est actus
 cuius potestas proxima determinatē re-
 quisita non est indifferens: ergo. *Prob.
 mai.* Immediata libertas, est immediata
 indifferentia. Sed immediata indiffere-
 tia est potestas proxima indifferens: ergo
 actus cuius potestas proxima non est in-
 differens non est immediatē liber. *Prob.
 mai.* Libertas est indifferentia, & libertas
 mediata, est mediata indifferentia: ergo
 immediata libertas est immediata indit-

ferentia. *Confirm.* Ideo actiones externæ sunt mediâtè liberæ: quia earum potestas proxima non est immediâtè indifferens, cum determinatè requirat imperiû hoc, vel illud connexum cum actione: ergo actus cuius potestas proxima determinatè requisita non est indifferens, non est immediâtè liber. Mitt. reliquas probationes, quibus probavimus, imperium non determinatè requisitum auferre immediatam libertatem, quæ fortius probant de imperio determinatè requisito, & facile aptari possunt, ne repetantur.

76 *Obije.* I. P. D. Vincent. Ram.

Actus immediâtè procedens à voluntate proximè indifferenti ad illum, est immediâtè liber. Sed imperatus huiusmodi procedit immediâtè à voluntate proximè indifferenti ad illum: ergo. Prob. min.

Actus procedit à voluntate per concursum immediatum physicum. Sed nō procedit à voluntate, ut immediâtè antecedenter necessitata: ergo. Prob. min. Nulla necessitas auferibilis per immediatum exercitium libertatis est necessitas antecedens. Sed imperium est necessitas auferibilis per omissionem imperati: quia imperium provenit à determinatione voluntatis potentis loco imperij omittente comittan-

mittanter imperium, & imperatum: ergo. *Confir.* Aranda. Voluntas immediâtè libera circa aliquod extremum, est voluntas immediâtè exercens tale extremum, potens immediâtè non ponere tale extremum. Sed voluntas immediâtè concurrens cum imperio ad imperatum, est voluntas immediâtè ponens imperatum, potens immediâtè non ponere imperatû: ergo. Prob. min. quoad secundam partem difficilem. Voluntas ponens immediâtè imperatum, est voluntas immediâtè potens excludere imperium, & quidquid à voluntate procedit immediâtè, & prout exclusum, non opponitur cum omissione Imperij: Sed imperatus immediâtè procedit à voluntate, & prout exclusus non opponitur cum omissione imperij: ergo.

77 *Resp. conc. mai. nego min.* Ad prob. conc. mai. nego min. & subsump. quia voluntas non potest omittente comittanter imperium, & imperatum: siquidem libertas proxima ad omittendum imperatû constituitur per omissionem imperij iuxta sèpè dicta. *Ad confirm.* conc. mai. nego min. quoad secundam partem: quia solum habet potestatem mediatam omittendi

imperatum. *Ad prob. neg. mai. absolutè loquedo;* quia si potestas proxima omit-
tendi imperatum constituatur per caren-
tiam imperij, ut probatum est, potens
proximè omittre imperium, non est po-
tens proximè omittre imperatum im-
mediate procedentem à voluntate. Vel
dist. mai. claritatis gratia. Voluntas im-
mediate *electivè* ponens aliquod extre-
mum, potest immediate illud omittre,
concedo mai. voluntas immediate *physicè*
ponens aliquod extremum potest imme-
diatè illum omittre, nego mai. & dist.
min. quoad primam partem; & negata
quoad secundam. Nego conseq. *Ad p. ob.*
nego mai. quia si est potestas immediate
effectiva ponens imperatum, non potest
immediate excludere imperium: quia
supponit illud exclusum, si est potestas
solum immediate *physicè* ponens impe-
ratum, hæc pro priori potest excludere
imperium. Sed hæc non potest immedia-
tè *physicè* ponere omisionem; quia est
immediate determinata ad actum; & im-
mediata libertas ad omisionem debet
constitui per carentiam imperij ex di-
ctis.

78 *Obijc. 2.* Voluntas prout proxi-
mè libera ad imperium est potens proxi-
mè

mè acquirere principium immediatum
requisitum ad imperatum. Sed hoc ipso
est immediate libera ad imperatum: er-
go. Prob. min. huiusmodi voluntas est
proximè expedita indifferenter ad impe-
ratum. Sed voluntas proximè expedita
indifferenter ad imperatum est proximè
libera: ergo. Prob. mai. Proxima expedi-
tio indifferens ad aliquem actum dicitur
vagè, & indeterminatè, vel omnia com-
principia coniungibilia cum actu, & ca-
rentia actus; vel comprincipia immedia-
tè coniungibilia cum actu, & carentia,
quæ sit potestas expedita ad acquirendum
principium essentialiter requisitum defi-
ciens. Sed huiusmodi voluntas habet
tunc secundam potestatem: ergo. Prob.
mai. quia proxima libertas voluntatis ad
aliquem actum est illa, vi cuius voluntas
tantum sibi potest tribuere, quod non po-
nat immediate actum: Sed hoc evenit in
dicto casu: ergo. 2. Sicut carentia impe-
dimenti auferibilis per exercitium liber-
tatis non constituit libertatem; ita exi-
stentia principij acquiribilis pro domi-
nio voluntatis non constituit libertatem,
3. Quia libertas immediata est potestas
immediata proxima, vel realiter, vel vir-
tualiter. Sed potestas illa acquirendi

principium, licet non sit realiter virtus adæquata proxima: est virtualiter, quia in se præcontinet quidquid necessarium est ad existentiam actus: ergo *Confirmat* contra nos: quia iuxta nos ex dictis de merito; gratia essentialiter connexa cum actu præcepto pro instanti urgentiæ præcepti cuius influxum iudicamus necessarium ad condignificandum meritum constituit potestatem proximam merendi de condigno; non verò libertatem proximam; quia libertas proxima constituitur per principia reliqua indifferentia, sub quibus si eliciat actum conservabitur gratia constituens potestatem proximam merendi de condigno: quin noceat libertati immediatæ actus ut meritorij, quòd aliquod principium proximum sit connexum: ergo, similiter.

79 Resp. Conc. mai. nego min. Ad prob. nego mai. Ad prob. nego. mai. Ad prob. dist. mai. & sola libertas proxima id habet, nego mai. & aliqua libertas id habet præter libertatem proximam. conc. mai. & concessa min. nego conseq. Itaque potestas acquirendi principium, quod deficit, est sola potestas remota ponendi actum: & tamen habenti in sua manu ponere principium requisitum ad actum tribu-

buitur non ponere actum. Hac ratione nolenti aperire liberum ad legendum tribuitur, & soli ipsi tribuitur non legere; & non datur potestas proxima legendi, donec aperiatur liber; & minus datur libertas proxima legendi. Nolenti considerare tribuitur, quod non consideret; & non datur libertas proxima, nec potestas proxima considerandi, donec detur voluntas considerandi. Similiter soli peccanti tribuitur, quòd deficiat gratia habitualis; & potestas proxima deficiendi gratiam solum datur in Deo, & sic de alijs exemplis datis in confirmatione, & probationibus: ergo licet habenti libertatem immediatam tribuatur, & solum suæ determinationi tribuatur non ponere actum dum habet libertatem immediatam. Id ipsum potest accidere non habenti libertatem immediatam modo sit in sua manu habere, quod deficit. *Ad 2.* conc. sequelam in eodem sensu sumptam; secus in diverso sensu; quia carentia impedimenti auferibilis per libertatem ad imperium, constituit libertatem ad imperatum: cum carentia imperij constituat libertatem propter sæpè dicta: & similiter carentia imperij acquiribilis per libertatem ad imperium constituat liber-

tatem ad imperatum ; at verò carentiæ impedimenti auferibilis per imperatum, qualis est carentia imperati, & prædefinitio de carentia imperati, non constituit libertatem ad imperatum : Similiter hæc prædefinitio, & scientia media acquiribilis per imperatum, non constituit libertatem ad imperatum.

80 Ad 3. nego mai. quia libertas immediata est potestas proxima realiter, & non solum virtualiter, nisi velis questionem facere de nomine, in qua placet, ex communi loqui: quia potestas proxima est illa, inter quam, & effectum nihil mediat præter exercitium: hac ratione in exemplis allatis habens libertatem, & nolens legere, non habet potestatem proximam legendi. Sedens in cubiculo non habet potestatem proximam se ostendendi ad fenestram, & videndi transeuntes: existens Compluti, & si habeat equos, & rhedam paratam non habet potestatem proximam, sed solum remotam videndi Matritum, & sic de exemplis datis in confirmatione 2. probationis. Ad confirm. dist. mai. Gratia habitualis sic posita constituit potestatem proximam merendi de condigno, secundum quod potestas proxima merendi de condigno dicit for-

niam.

nam, & principium dignificativum, conc. mai. secundum quod potestas proxima merendi de condigno dicit principium elicitive etiam redundans, nego mai. & consequenter paritas nulla est; quia adversarij dicunt: imperium constituere potestatem proximam influxivam, & determinate requisitam. Itaque loco citato diximus, influxum gratiæ requiri ad reddendum actus formaliter condignos: quia requiritur, quod procedant ab homine iusto: & cum iudicemus, non posse salvari influxum immediatum gratiæ in actum pro instanti urgentiæ præcepti: quia gratia immediate influens, utpote connexa cum actu auferret libertatem; diximus sufficere, quod influeret mediatè, & quavis mediatè influeret, diximus esse principium, proximum condignificativum: quia inter gratiam, & actum. etsi mediant alia principia, nullum mediat principium condignificativum: & consequenter diximus, gratiam constituere potestatem proximam merendi de condigno, secundum quod potestas proxima merendi de condigno dicit principium condignificativum proximum; non secundum quod dicit principium proximum elicitive adhuc redundans.

DIS.

DISPUTATIO VI.

DE NECESSITATE, ET IMPOSSIBILITATE MORALI.

Prius agemus, an necessitas detur in rebus, an solum sit denominatio extrinseca orta ex prudenti iudicio fundato in experientia eventuum. Idem quod dicimus de necessitate morali unius extremi, dicimus de impossibilitate morali oppositi.

SECTIO I.

An detur in rebus necessitas, & impossibilitas moralis? An solum sit denominatio extrinseca?

Sup. 1. Impossibile esse moraliter, supposita multitudine hominum, vitari omnia omnino peccata lethalia ex Matth. 13. necesse est, ut veniant scandala. *Similiter* est moraliter impossibile, hominem sine speciali privilegio vitare omnia peccata venialia, est singula vitare possit ex Tridentin. sess.

6. Canon 23. Ex quibus oritur difficultas apud Theologos implexa componendi libertatem determinatam cum necessitate morali vaga, quam late tractat. Ruiz disp. 8. de providentia, & obiter hic resolvitur: quia questio præsens directè intendit, an hæc necessitas, & impossibilitas detur ex parte rerum, vel solum in iudicio orto ex experientia: & idem quod dicitur de necessitate, dicitur de impossibilitate: quia necessitas unius contradictorij est impossibilitas alterius.

2. Sup. 2. Tunc aliquid esse moraliter necessarium, quādo non solum est imprudens iudicium de non existentia, sed etiā suspicio, seu hoc iudicium formidolosum forte non erit. Hac ratione est moraliter certum dari Romam: quia imprudens est simile iudicium, & moralis necessitas est moralis certitudo: *Similiter* aliquid est moraliter necessarium, quando oppositum est incredibilis veritatis, & magnæ admirationis, seu instat miraculi. Sic est moraliter necessarium iacentem talos viginti eundem numerum non iacere. Matrem (seclusis alijs fundamentis) non amare filium, & similia.

3. Sup. 3. Aliquando (iuxta modum loquendi) impossibilitatem moralem tenere

nare magnam difficultatem, seu impotentiam physicam eligendi, vel temperandi impulsum ratione cuius eventus non sit imputabilis; sed moraliter casualis. Hac ratione moraliter impossibile est, hominem iacentem talos vigesies eundem numerum iacere: vigesies ex urna eandem sortem educere: & hoc non dicitur moraliter impossibile respectu Angeli, non alia ratione, nisi quia Angelus potest eligere, potest temperare impulsum; secus homo. Verum certum est dari impossibilitatem moralem vagam uniformiter operandi sub mille liberatibus saltem cum aequali indifferentia respectu cuiusvis extremi, & sine maiori difficultate, aut inclinatione ad unum; ac ad aliud: hac ratione est moraliter impossibile, in mille hominibus non dari verbum otiosum: cum quilibet sit indifferens moraliter ad vitandum verbum. *Similiter* est determinate impossibile moraliter unum extremum, quando tot sunt exclusiva illius aequae contingentia, ut reddant imprudens hoc iudicium *forte erit*. Item aliqua sunt Deo moraliter necessaria consequenter, quae sine ulla difficultate vincere potest.

4 Difficultas tamen non parva videtur.

detur in assignanda materia sufficienti ad dicendum extremum *A*, determinate esse moraliter impossibile: quia cum esse moraliter impossibile unum extremum, consistat in eo, quod hoc iudicium sit imprudens *forte erit*, & prudentem iudicia sunt valde diversa: alij plura, alij pauciora exclusiva aequae contingentia requirent ad imprudentiam talis iudicij. Rem explico, Herrera q. 10. de volunt. n. 35. ait quamlibet combinationem rerum de facto existentium esse Deo moraliter impossibilem, & de facto illam ponere sine ulla difficultate, & molestia. Item asserit, quod quando exclusiva aequae contingentia sunt paene innumera, tunc datur impossibilitas moralis huius extremi. Haec regula sic data, nescio, an sit vera. 1. quia alias esset moraliter impossibile, Petrum die festo audire Sacrum: quia solus est unicus modus audiendi Sacrum. Scilicet cundo in templum; & innumeri sunt modi non audiendi Sacrum, scilicet, manendo domi, & in tali cubili, & in tali sede, & cundo huc, & illuc sine fine: quis autem crederet esse moraliter impossibile, Petrum audire Sacrum: & consequenter invalidum esse votum audiendi Sacrum, & precepta tam humana, quam divina frequenter

ter obligare ad id, quod est moraliter impossibile? Undè (salvo meliori) cenſeo, quòd aſſignare numerum, eſt difficile, & quòd ſolùm dicenda ſunt, eſſe moraliter impoſſibilia determinatè illa, quæ communiter cenſentur eſſe talia: de reliquis verò generaliter dicendum, illa eſſe moraliter impoſſibilia, quæ reddunt imprudens hoc iudiciùm *forte erit*, quæ autem ſint hæc nescio, neque hæc faciunt ad quæſtionem.

5 Quæſtio ergo procedit: an detur in rebus impoſſibilitas moralis? Circa quam quæſtionem duplex diſtinguenda eſt impoſſibilitas moralis: alia conſiſtens in magna inclinatione ad extremum oppoſitum, qualiter communiter cenſetur dari in Matre ad odio habendum filium orta ex inclinatione magna ad illum amandũ: & hanc ferè omnes concedunt cum Ruiz diſp. 9. & 10. de volunt. Ribadeney. diſp. 14. de volunt. à nu. 47. Izquier. diſp. 41. de Deo. num. 147. eamque vocat ſimiliter antecedentem Iunio de præd. ſect. 3. cap. 2. num. 18. Herrera q. 10. de volunt. nu. 3. Quamvis Aranda diſp. 58. de Deo nu. 369. neget talem neceſſitatem moralem, aſſerendo eſſe neceſſitatem phyſicam, ſi quæ datur. Major difficultas eſt: an

im-

impoſſibilitas moralis vitandĩ peccata omnium hominum: & in quolibet vitandĩ omnia venialia, & iaciendi vigefies eundem numerum talorum, ſit aliquid ex parte rerum? Aranda num. 359. in iactu talorum, & in rebus fortuitis impoſſibilitatem moralem reducit ad impoſſibilitatem phyſicam eligendi, & temperandi impuſſum. Cumulum verò extremorum æquè contingentium non iudicat ſufficientem ad prudenter deſperandũ. In alijs verò caſibus, ſcilicet, in rebus per ſe liberis, cenſet nu. 354. *Rem eſſe moraliter neceſſariam, & moraliter impoſſibilem eſſe puros terminos: quia nihil eſt neque intrinſecum, neque extrinſecum ex parte rerum, quæ ſit moralis impoſſibilitas, itaque eſt pura denominatio orta ex prudenti iudicio fundato in experientia, quin ſit aliud in quo fundetur.* Idem dixerat Aldrete tom. 1. de Incarnat. diſp. 2. ſect. 2. Quiròs de prædeſt. diſp. 4. ſect. 2. *Illam tamen dari in rebus tenet Ribadeney diſp. 14. de volunt. nu. 17. Izquierd. ſupra nu. 147. eam vocans quodammodo conſequentem: quia iam eam identificat cum oppoſitione, quam habent ipſi effectus ad uniformitatem, ſam cum ipſa multitudine libertatum.* Ita P. Iunio ſupra eam

/ VO:

vocans comitantem, & Herrera quæst. 10.

6 Dico 1. Impossibilitatem moralem iaciendi vigesies eundem numerum, educendi ex urna vigesies eandem sortem, supposita impossibilitate eligendi, & temperandi impulsus rectè fundari in multitudine exclusivorum, quin recuratur ad experientiam. Prob. 1. nulla data experientia esset incredibilis veritatis, magnæ admirationis, & instat miraculi, quod vigesies idem numerus iaciatur, & esset imprudens hoc iudicium. *Fortè vigesies exhibet idem numerus: ergo.* Prob. ant. iuxta Aranda: multitudo illius cumuli antecederet ad experientiam sufficit ad prudenter iudicandum *non exhibet toties idem numerus: ergo* multitudo cumuli multum crescens, antecederet ad experientiam poterit sufficere ad reddendum imprudens hoc iudicium: *Fortè vigesies exhibet idem numerus.* 2. Quod plura sunt exclusiva alicuius termini, quorum quodvis sit æquè contingens, ac ipse terminus, attento solo lumine rationis, est difficilius positio illius termini: si solum esset unum exclusivum, esset æquè contingens. Si essent duo exclusiva, minus: si viginti, si centum, si mille minus: quia quo plura sunt

sunt extrema æquè contingentia, quodlibet redditur minus contingens: ergo tot possunt augeri exclusiva termini, quorum quodvis sit æquè contingens, ut attento solo lumine rationis antecederet ad experientiam positio termini sit incredibilis veritatis, & moraliter impossibilis.

7 Dico 2. Cum Izquierd. Iunio; Herrera supra. Necessitas moralis peccandi venialiter, & idem de impossibilitate morali vitandi omnium hominum peccata exiit in rebus: & hæc rectè vocatur quodammodo consequens cum Izquierdo: quia sufficienter fundatur in oppositione morali, quam multitudo effectum habent ad uniformitatem: & rectè vocatur comitans cum Iunio, & semi extrinseca cum Izquierd. quia rectè salvat ut in multitudine libertatum, quæ inter se comitantur se habent: & quævis libertas, cum sit sibi intrinseca, est alteri extrinseca. Prob. Quod rectè fundetur in diversitate libertatum, ut inde constet probatio ex multitudine effectuum. 1. Iuxta omnium sententiam, etiam iuxta Aranda, impossibilis est moraliter creatura omnibus auxilijs restituta, & hæc impossibilitas fundatur in multis, & varijs modis

quibus Deus possit illam vocare: ergo; impossibile est, quod omnes homines sint uniformiter recte operaturi, quæ impossibilitas fundatur in multitudine, & diversitate libertatum: non enim facile erit di paritatem assignare: Et similiter impossibilitas moralis non peccandi venialiter, recte salvabitur in diversitate, & multitudine libertatum, respectu eiusdem voluntatis.

8 *Confirm.* Attenta præcisè natura libertatum, & seclusa quavis experientia, difficile est viginti libertates distinctas, habentes dominia distincta, inclinationes, & indoles, uniformiter operari; & magis difficile, quod centum, & magis quod mille: ergo poterant ita magis, & magis multiplicari, ut non solum sit imprudens hoc iudicium *uniformiter operabuntur*. Sed etiam hoc *forte uniformiter operabuntur*. Sed hoc est, esse moraliter impossibilem uniformitatem attendita natura libertatum: ergo hæc impossibilitas moralis recte dicitur inveniri in multitudine, & diversitate libertatum. 2. Iuxta principia Arandæ multitudo, & diversitas libertatum sufficiens est ad reddendum imprudens iudicium de uniformitate operationum; ergo si ulterius augeatur
ma-

magis, & magis, sufficiens erit ad reddendum imprudens hoc iudicium *forte operabuntur uniformiter*: dum ergo hoc est imprudens, datur impossibilitas moralis.

SECTIO II.

Solvuntur argumenta.

9 **O** *Bij.* Quiròs. Supponamus, dari mille homines, & Petrum solum loqui otiosè. Nunc sic. Inter mille homines datur necessitas moralis vaga de eo, quod aliquis loquatur otiosè. Sed non datur necessitas moralis de eo, quod reliqui præter Petrum loquantur otiosè: quia supponimus, non loqui otiosè, & ab opposito consequentis valet ad oppositum antecedentis. *Deinde* non datur necessitas moralis de eo, quod Petrus loquatur otiosè: quia aliorum silentium nullam habet exigentiam, titulum, conducentiã, neque influxum in eo, quod Petrus loquatur otiosè: ergo non datur in rebus necessitas moralis loquendi otiosè aliquem determinatè. *Deinde* ex hoc sequitur non dari necessitatem loquendi otiosè vagè: quia necessitas vaga inter ali-
Cc 2 quam

quam collectionem redditur necessitas determinata unius ex suppositione defectus aliorum, ut patet in necessitate de existentia Petri, aut eius carentiæ, & sic in alijs. Sed Petrus per nos non est necessitatus determinatè ad loquendum otiosè adhuc ex suppositione silentij aliorum: ergo non datur necessitas vaga de eo, quòd aliquis loquatur otiosè.

10 Huic argumento etiam adversarij tenètur respondere: quia ipsi dicunt, esse necessarium moraliter, aliquem ex mille loqui otiosè necessitate fundata in experientia; seu dicunt, esse necessarium iudicium de eo, quòd aliquis loquatur otiosè. Sed non est necessarium iudicium de eo, quòd reliqui præter Petrum loquantur otiosè, non de eo, quòd Petrus determinatè: ergo neque de eo, quod aliquis vagè: quia iudicium, quod est vagè verum de aliqua collectione, verificatur determinatè per unum ex suppositione defectus aliorum: Ecce tuum argumentum. Resp. supponendo prius, malè assumere arguentem, quòd in consequentia morali, rectè arguitur ab opposito consequentis ad oppositum antecedentis: sic *Non datur terminus: ergo non datur necessitas moralis: quia solùm* arguitur sic: non

datur terminus: ergo vel non datur necessitas moralis, vel accidit res incredibilis veritatis, & magna admirationis; sicut in consequentia physica ita arguitur: *Non datur combustio: ergo vel non datur ignis applicatus, vel datur miraculum.* Et ratio est: quia necessitas moralis vinci potest physicè, & incredibiliter; sicut necessitas physica vinci potest miraculosè. Deinde malè assumit, in necessitate morali vaga rectè inferri necessitatem determinatam unius ex suppositione defectus aliorum: quia necessitas moralis vinci potest per partes, & quo plures resisterunt, datur minor, & minor necessitas respectu reliquorum; cum maneat minor numerus. Undè dum pervenit ad ultimum, respectu illius iam nulla datur necessitas, sed omnimoda indifferentia. At verò necessitas vaga metaphysica, cum sit indivisibilis, & invincibilis, necessariò debet coniungi cum aliquo illorum: undè ex eo, quòd non existat Petrus, rectè inferitur, existere carentiam. Hinc patet solutio: *conced. mai. dist. min. Non datur necessitas de eo, quòd reliqui determinatè loquantur otiosè, conced. min. vagè, neg. min. & idem de Petro, & neg. conf. Ad 2. neg. Assumpt. Ad prob. dist. Necessitas*

metaphysica vaga redditur determinata; conced. mai. necessitas moralis, neg. mai. propter dicta.

11 *Insistes.* Sit casus præcissus mille hominum ad statuendam necessitatem moralem verbi otiosi, ita ut uno ex mille dempto, non daretur talis necessitas. Nunc sic. Si tacentibus reliquis, Petrus loqueretur otiosè: non esse victa necessitas moralis; sed potius esset illi satisfactum: ergo tacentibus reliquis, adhuc restabat vincenda necessitas moralis in loquutione Petri: ergo tacentibus reliquis dabatur necessitas moralis de eo, quòd Petrus loqueretur otiosè determinatè: aliàs non restaret vincenda necessitas, cum non restet vincendum, quod non est: ergo necessitas moralis vaga ex suppositione defectus aliorum, redditur determinata. Huic etiam tenetur similiter respondere adversarij, ut constat ex instantia dicta facile applicabili. *Resp.* admissio casu, quòd necessitas moralis consistat tam indivisibili, ut ita dicam, distant. Si tacentibus reliquis, Petrus loquatur otiosè, non esset victa necessitas adæquatè, conc. mai. inadæquatè, & maiori ex parte, nego. Itaque tacentibus reliquis, erat victa necessitas moralis maiori

ri ex parte: quia resultabat ex omnibus mille; at restabat vincenda illa necessitas inadæquatè à Petro hoc tamen non probat, Petrum esse determinatè necessitatù ex illa suppositione ad loquendum otiosè; sed solum Petrum esse indifferentem: quia illa necessitas resultat ex omnium indifferentia. Undè Petrus tam indifferens est ad non loquendum otiosè, ac si alij locuti fuissent otiosè: quòd verò per illud verbum otiosum satisfiat necessitati, non probat deberi illud verbum otiosum determinatè: quia potest satisfieri alicui debito per aliquid indebitum: sic veritati huius: *Aliquis homo currit* non debetur, quòd Petrus currat, & per eius cursum fit satis. Et huic disiunctæ, & vagæ: *Aliquis equus requiritur ad equitandum* fit satis per equum album: quamvis equus albus non sit debitus veritati illius propositionis.

12 *Obj. 2.* Rectè potest componi, dari necessitatem moralem in cognosci, & iudicando, quin detur necessitas moralis in re. Prob. in casu verisimili, quod ex centum mille hominibus inveniantur mille; qui non loquantur otiosè. Nunc sic his mille consideratis necessarium est aliquem ex his locuturum otiosè. Sed

non datur hæc necessitas in re : quia ipsi non loquuntur otiose : ergo potest aliquid esse necessarium in cognosci, quin sit necessarium in re. *Aliter.* Prædeterminet Deus hominem, ut non peccet venialiter in tota vita: tunc est necessarium moraliter in cognosci, illum peccaturum venialiter. Sed non datur necessitas moralis, in re peccandi venialiter, cum potius detur necessitas metaphysica non peccandi venialiter. *Deinde* in hac propositione: *Aliquis homo currit,* cursus existit vagè in intellectu, & non existit vagè, à parte rei: ergo rectè potest existere aliquid esse vagè necessarium in intellectu : quin existat necessitas vaga à parte rei.

13 Hoc argumentum non est contra nos, qui non probamus nostram conclusionem ex eo, quod non possit dari necessitas moralis in iudicando, quin detur necessitas moralis in re; sed ex alijs capitibus, allatis rationibus conclusionis: idèò argumentum ad summum probat, posse dari prudenter aliquod iudicium appetenter verum, & in re falsum : quod quis neget. Et item posse aliquid esse vagè, distributivè, adunativè in intellectu, quod non sit ita à parte rei, quod non ne-

ga.

gamus. Item probat, posse contingere aliquid esse moraliter impossibile, & tamen existere, quod libenter fateamur: sicut potest aliquid esse physicè impossibile, & in re existere, & in re esse metaphysicè necessarium, ut accidit in miraculis: impossibile enim est existere accidentia panis sine substantia panis, & in re existunt, & in re datur decretum, quod est necessitas metaphysica de tali existentia. *Respond.* permisso assumpto: nihil esse contra nos. Ad syllogismum, concess. mai. neg. min. itaque verum esset, quod in illis mille hominibus daretur necessitas moralis loquendi otiosè; tamen dabatur incredibiliter victa. *Ad 2.* Similiter non est contra nos propter rationem super datam. *Resp.* itaque concess. mai. min. & conseq. quod non est contra nos. Tunc daretur quoad nos necessitas moralis peccati venialis in illo homine: quia ignorabamus privilegium speciale talis prædeterminationis; in re tamen non dabatur illa necessitas: quia solum est necessarium moraliter hominem peccare venialiter sine speciali privilegio, quod tunc dabatur. Vel dic, tunc dari necessitatem moralem victam, si superiora non placent, & sic dist. min. & permit. conf.

Obj.

14 *Obj.* 3. Aranda vocans suam sententiam evidentem, & notam sola verba continere. Collectio illa voluntatum est talis, ut quævis secundum se sit indifferens ad loquendum otiosè, & non minus indifferens ex consortio aliarum: ergo ex parte earum non potest dari connexio cum verbo otioso: quia si ex consortio aliarum non redditur minor indifferencia: qua ratione potest esse connexio? Quod explicari posset alijs rationibus, quibus probat possibilitatem creaturæ rebellis, quas ibi proposuimus, & nõ iudicavimus satis efficaces: ideòque eas non repetimus. Optarem tamen consequentiam in hoc Authore: quia nu. 357. ait, multitudinem libertatum sufficere, ut imprudenter iudicem uniformitatem. Si ergo multitudo sufficiens est ad reddendum imprudens iudicium de uniformitate: cur non ita poterit crescere multitudo libertatum, ut imprudens reddat illud: *fortè uniformiter operabuntur*: quod apud ipsum reddit imprudens ipsa experientia? Item quodvis instans secundum se est pertransibile, & non minus pertransibile ex conjunctione cum alijs: ergo tota collectio ex se est pertransibilis. *Resp.* dist. ant.

ant. quævis est determinatè indifferens ad loquendum otiosè, conc. ant. est vagè indifferens, seu est indifferens ad loquendum vagè, hac, vel illa libertate, & loquutione, neg. ant. & dist. conseq. non potest dari connexio determinata, seu determinatè respiciens libertatem *A*, conc. conf. connexio vagè, seu vagè respiciens libertatem, nego conseq. itaque quælibet libertas est determinatè indifferens ad loquendum otiosè, seu ad loquendum otiosè determinatè, & per determinatam libertatem, & inadæquatè constituit vagam necessitatem sui, & aliarum ad loquendum otiosè: undè cum ex consortio libertatum minuatur indifferencia vaga: quid mirum, quòd ex consortio illarum resultet connexio vaga? sicut apud ipsum nec ex operatione huius libertatis est necessitatus intellectus ad iudicandum verbum otiosum futurum, neque ex operatione illius; sed ex consortio omnium; & consortium cum alijs reliquet reliquas operationes tam indifferentes, quàm erant, vel si hoc consortium non relinquit operatione tam indifferentes ad determinandum illud iudicium: cur miratur, quod nos dicamus ex illo consortio minui vagam indifferenciam?

Obj.

15 *Obj. 4.* Sint mille sortes in urna his numeris 1. 2. 3. instar miraculi haberetur, quod omnes extraherentur hoc ordine, secus quod aliter extraherentur. Nunc sic: tot sunt modi excludendi hunc modum, quo inverso ordine extrahantur; ac illum modum, quo extraherentur non inverso ordine. Sed extrahi inverso ordine non censetur moraliter impossibile: ergo falsum est, quod multitudo exclusivorum reddit extremum moraliter impossibile: ergo quod in primo casu extrahi non inverso ordine habeatur instar miraculi non provenit ex multitudine exclusivorum. *Resp. dist. assumpt.* quoad secundam partem, secus quod aliter extrahantur non determinando modum determinatum, conc. determinando modum determinatum, nego. Ad syllogism. concess. mai. dist. min. non determinando modum, conc. mai. determinando modum, nego mai. & conseq. Itaque verum est fore instar miraculi, quod extraherentur non inverso ordine: & æque mirabile esset: quod cum determinata inversione extrahantur, quæcumque illa sit, v. gr. esset mirabile, quod extraherentur sic 1. 3. 5. &c. & quod extraherentur sic 2. 4. 6. &c. & æque imprudenter iudicaretur talis modus extrahendi:

di: quod vero extrahantur in verso ordine, id est sine ullo ordine, v. gr. 1. 4. 7. &c. non est mirabile; sed necessarium; & cum in hoc sistat apprehensio, & iudicium, quod educantur inverso ordine, & non quod taliter inverso ordine educantur, ideo non miratur; in re tamen mirum est; extractas esse eo determinato ordine, quo extractæ sunt, & vincita est hæc numero impossibilitas moralis.

SECTIO III.

Necessitas moralis que datur in infinitis ad peccandum læthaliter, non tollit libertatem moralem cuiusvis. Et idem de peccato veniali respectu animæ hominis in longa vita.

16 **S**Up. r. Data necessitate vaga ad loquendum otiosè inter mille, quemlibet habere libertatem moralem ad non loquendum otiosè antecedenter ad defectum verbè otiosi aliorum. In hoc omnes conveniunt: quia illa necessitas nullius operationem respicit determinatè, & fundatur in omnimoda indifferentia cuiusvis ad ita loquendum. Sed omnimoda indifferentia ad

ad loquendum otiosè est libertas moralis addita loquendum: ergo antecederet ad defectum verbi otiosi aliorum, quilibet habet libertatem moralem ad loquendum otiosè. Patet hoc etiam in sententia probabili non admittente creaturam rebellem, in qua cum necessitate metaphysica vaga consentiendi sub aliquo auxilio, componitur libertas etiam moralis dissentiendi cuiusvis auxilio antecederet ad suppositionem consentus aliorum. Item qualibet libertas est necessitas vaga ponendi contentum, & dissonum, & est libertas moralis ad ponendum quodvis: difficultas est an Petrus, v. gr. sit necessitatus moraliter ad loquendum otiosè ex suppositione non locutionis otiosæ aliorum, data in rebus necessitate morali? Afferunt hanc necessitatem negantes, necessitatem moralem dari in rebus. Idem habent Arriaga, Ruiz, & Aguirre hic disp. 123. sect. 47. Negat talem necessitatem Izquier. Iunio, & Herrera supra.

17 Dico. Data in rebus necessitate morali vaga, Petrus non est necessitatus moraliter ad loquendum otiosè adhuc ex suppositione non locutionis otiosæ aliorum. Prob. Quando est victa vis inferendi

ad moraliter verbum otiosum, non datur necessitas moralis determinati verbi otiosi. Sed in dicto casu, in quo re vera datur necessitas moralis loquendi otiosè, supposita non locutione otiosa aliorum, est victa vis inferendi moraliter verbum otiosum: ergo non datur necessitas moralis verbi otiosi in Petro. Prob. min. Vis inferendi verbum otiosum identificatur cum necessitate morali verbi otiosi, ut præscidenti à non locutione otiosa omnium, vel ferè omnium: quia necessitas moralis, ut coniuncta cum non locutione otiosa omnium, vel ferè omnium, non habet vim inferendi verbum otiosum: quia ut sic coniuncta non est certitudo moralis de existentia verbi otiosi, cum potius sit, aut certitudo, aut probabilitas de non existentia verbi otiosi: ergo in dicto casu victa est vis inferendi verbum otiosum in necessitate morali. *Confirm.* Quamvis accidentia panis connexa sint physicè cum substantia panis, & pro signo præscidenti ab eo, quòd sit victa eorum exigentia sit certitudo physica de existentia substantiæ panis, tamen pro signo, in quo datur decretum de non existentia substantiæ panis; non est certitudo physica, nec habet vim inferendi physicè

substantiam panis: quia iam est victa eorum vis inferendi: aliàs esset physicè verum, & prudens hoc iudicium: in *Eucharistia datur substantia panis*: ergo similiter necessitas moralis, quæ ex se est connectio, & certitudo moralis pro signo præcidenti, pro signo sequenti defectus verbi otiosi, cum sit victa eius exigentia, non est certitudo, neque habet vim inferendi moraliter verbum otiosum. Hæc vera sunt; sed fortè non ita clara. Idèd.

18 Prob. 2. Necessitas moralis fundatur in mille contingentijs plenè indifferentibus ad loquendum, & non loquendum otiosè, non verò in una contingentia plenè indifferenti ad loquendum, & non loquendum otiosè. Sed supposita non locutione aliorum præter Petrum iam non dantur mille contingentie plenè indifferentes ad non loquendū otiosè; sed solum una: quia reliquæ iam sunt determinatæ ad non loquendum otiosè: ergo in tali suppositione non datur necessitas moralis, ut Petrus loquatur otiosè. Mai. prob. Necessitas moralis consistit in fundamento reddente prudēs hoc iudicium: *dabitur verbum otiosum alicuius*. Sed hoc iudicium non redditur prudens per unam contingentiam plenè indifferentem; sed

per

per unam contingentiam plenè indifferentem; sed per mille: ergo necessitas moralis fundatur non in una, sed in mille contingentijs plenè indifferentibus: cum ergo in illo casu iam solum datur Petrus plenè indifferens, iam non datur necessitas moralis respectu illius. *Confirm.* Iuxta adversarios necessitas moralis est iudicium fundatum in experientia: nunc rogo in tuis principijs supposita non locutione aliorum, iudicabis. Petrum locuturum otiosè? Minime dicis: quia iam superata est communis experientia, seu quia operati sunt supra experientiam, in qua fundari poterat illud iudicium: cum ergo miraris nos dicere, iam non posse iudicari dandum verbum otiosum: quia hoc iudicium fundari debebat in libertatibus multis indifferentibus ad loquendum otiosè, si supposita non locutione non dabantur plures libertates plenè indifferentes ad loquendum otiosè, cum iam essent determinatæ ad non loquendum otiosè.

19 *Obijc.* 1. Ea ratione, quæ datur certitudo antecedentis inferentis consequens, datur certitudo consequentis. Sed in casu posito datur certitudo antecedentis inferentis Petrum locuturum otiosè.

De

588

se: ergo datur certitudo locutionis otiosæ Petri Prob. min. Datur certitudo harum præmissarum: *Aliquis ex his loquetur otiosè: Reliqui non loquuntur otiosè.* Sed hoc antecedens infert; Petrum loquatur otiosè: quia in veritate disiunctiva, ex negatione omnium extremorum præter unum infertur illud: ergo in dicto casu datur certitudo antecedentis inferentis Petrum loquatur otiosè. *Resp.* conc. mai. nego min. Ad prob. conc. mai. & neg. min. quia antecedens verbi otiosi solum potest esse contingentia plurium plenè indifferentium ad loquendū otiosè; & iam non dabatur nisi una contingentia indifferens, scilicet, Petrus. Ad subsumptam (permissio quòd illa necessitas moralis reddat veram disiunctivam; non præcisè disiunctam) dist. in omni disiunctiva metaphysicè certò vera à negatione omnium extremorum præter unum, infertur unum concedo; in disiunctiva solum moraliter vera, nego, itaque in disiunctiva metaphysicè certò vera rectè valet à negatione reliquorum ad positionem unius: quia hæc necessitas vinci non potest: at verò necessitas moralis vinci potest, & dari sine suo termino: at sicut vinci potest, ita potest paulatim

tim vinci, & fieri minor per diminutionem extremorum, sicut potest fieri maior per additionem, & ita poterunt minui extrema, seu contingentia, inter quas versatur, ut solum detur vna contingentia, & in vna contingentia respectu sui exercitij non datur necessitas.

10 Explicatur solutio. Si auferrentur reliqui, & solus maneret Petrus, daretur necessitas moralis, vt Petrus loqueretur otiosè? Minime: cum ergo necessitas moralis fundetur in mille libertatibus plenè indifferentibus, idem est dicere, reliquos esse determinatos ad non loquendū otiosè; ac si solum maneret Petrus: quia hic solum manet indifferens; quomodo ergo inferretur Petrum loquatur otiosè? 2. Juxta adversarios datur hoc iudicium moraliter verum fundatum in experientia: *Aliquis loquetur otiosè.* Iam idem facio argumentum disiunctivæ veræ: si reliqui non loquantur otiosè, iudicabunt Petrum loquatur otiosè? Sicut ergo illi negant hanc illationem; ita nos eandem negamus propter rationes conclusionis. Itaque dicimus dari necessitatem moralem, & connexionem moralem, & certitudinem moralem de eo, quòd aliquis consentiet; sed cum hæc identificetur

tur cum illis libertatibus indifferentibus; datur pro signo illorum, non pro alio: cum verò pro signo determinationis reliquarum ad non loquendum, iam non dantur illæ indifferentes, pro illo signo; neque datur necessitas moralis, neque connexio, neque necessitas moralis verbè otiosi: non quia verè extiterit, & verè defecerit in eodem instanti: quia hoc est chymæra: sed quia existit in suo signo; non verò in alio signo. Sicut libertas existit in signo indifferentiæ; non verò in signo determinationis, quin verè deficiat, seu quia necessitas, & certitudo, quæ datur in primo signo, intelligitur victa in secundo signo: sicut libertas, quæ erat indifferentens pro priori ad operationem, intelligitur determinata pro signo operationis. Unde inferitur, quòd pro signo determinationis, neque datur necessitas determinata, vt Petrus loquatur otiosè, neque necessitas vaga, vt aliquis loquatur otiosè: quia neque datur indifferentia, neque diversitas operationum; in qua fundari posset. Hæc pre oculis habenda.

21 Quia sic benè intelligitur, quòd pro illo signo, seu in tali suppositione non datur exigentia verbè otiosi adhuc vaga, cui satisfieri debeat: quia hæc exi-

gentiam solùm datur pro signo indifferentiæ omnium: siquidem pro illo solo signo datur libertas, in qua consistit, seu fundatur talis necessitas. Pater etiam, quòd cum vis illativa moraliter identificetur cum libertatibus, & libertas se teneat ex parte actus primi, qui semper remanet, vis illativa moraliter semper remanet; verùm remanet pro suo signo; non pro alio. *Vel clariùs.* In suo signo infert; verùm cum pro signo sequenti, iam datur determinatio reliquorum ad non loquendum otiosè, non datur vis illativa in signo sequenti; sed potius victoria vis illativæ. Sicut si aliquis vinceret per dissentum magnam inclinationem ad consensum: in illo instanti daretur magna inclinatio ad consensum; verùm hæc daretur pro signo libertatis; non pro signo dissentus: quia pro signo dissentus potius datur victoria inclinationis.

Similiter accidit in nostro casu.

☞(S)(O)(S)(S)

tur cum illis libertatibus indifferentibus; datur pro signo illorum, non pro alio: cum verò pro signo determinationis reliquarum ad non loquendum, iam non dantur illæ indifferentes, pro illo signo; neque datur necessitas moralis, neque connexio, neque necessitas moralis verbè otiosi: non quia verè extiterit, & verè defecerit in eodem instanti: quia hoc est chymæra: sed quia existit in suo signo; non verò in alio signo. Sicut libertas existit in signo indifferentiæ; non verò in signo determinationis, quin verè deficiat, seu quia necessitas, & certitudo, quæ datur in primo signo, intelligitur victa in secundo signo: sicut libertas, quæ erat indifferentens pro priori ad operationem, intelligitur determinata pro signo operationis. Unde inferitur, quòd pro signo determinationis, neque datur necessitas determinata, vt Petrus loquatur otiosè, neque necessitas vaga, vt aliquis loquatur otiosè: quia neque datur indifferentia, neque diversitas operationum; in qua fundari posset. Hæc pre oculis habenda.

21 Quia sic benè intelligitur, quòd pro illo signo, seu in tali suppositione non datur exigentiæ verbè otiosi adhuc vaga, cui satisfieri debeat: quia hæc exi-

gentiam solùm datur pro signo indifferentiæ omnium: siquidem pro illo solo signo datur libertas, in qua consistit, seu fundatur talis necessitas. Pater etiam, quòd cum vis illativa moraliter identificetur cum libertatibus, & libertas se teneat ex parte actus primi, qui semper remanet, vis illativa moraliter semper remanet; verùm remanet pro suo signo; non pro alio. *Vel clariùs.* In suo signo infert; verùm cum pro signo sequenti, iam datur determinatio reliquorum ad non loquendum otiosè, non datur vis illativa in signo sequenti; sed potius victoria vis illativæ. Sicut si aliquis vinceret per dissensum magnam inclinationem ad consensum: in illo instanti daretur magna inclinatio ad consensum; verùm hæc daretur pro signo libertatis; non pro signo dissensus: quia pro signo dissensus potius datur victoria inclinationis.

Similiter accidit in nostro casu.

☞(S)(O)(S)(S)

SECTIO IV.

An prædicta necessitas moralis inter mille homines, & impossibilitas correspondens sit impotentia simpliciter antecedens, & se tenens ex parte actus primi?

22 **H**anc impotentiam esse simpliciter antecedente supponit Herrera supra num. 47. Affirmat Muniesia disp. 9. de gratia num. 61. cum Suarez, & supponunt Adversarij, debere esse talem, si semel admittatur, Izquierdo supra num. 150. cum Vazquez, dicit, nullam dari necessitatem vagam ex parte actus primi: quia omnes libertates sunt æquè indifferentes ad metiendum, & non mentiendum. quæ ratio bene probat, non dari necessitatem determinatam ex parte actus primi: nescio verò, an rectè probeat, non dari necessitatem vagam. Iunius supra vocat hanc impotentiam, & necessitatem comitantem; verùm non ibi explicat, an sit comitans actum, vel potestatem metiendi. Idem sect. 1. de liber. cap. 10.

23. Ratio dubitandi est: quia ex vna par-

parte hæc necessitas moralis vaga mentiendi aliquem ex mille videtur simpliciter antecedens, & impotentia simpliciter: quia necessitas, quæ nullo modo est consequens exercitium libertatis, neque est impedibilis à libertate, est simpliciter antecedens. Sed hæc impotentia non est consequens exercitium libertatis, neque impedibilis per exercitia libertatis; quia identificatur cum ipsis libertatibus: ergo est simpliciter antecedens, & simpliciter impotentia. *Confirm.* 1. Impotentia peccandi venialiter est simpliciter talis, seu est simpliciter antecedens; propter quam rationem communiter asseritur, esse invalidum votum de non peccando venialiter; quod utique foret validum, si non daretur impotentia antecedens illud vitandi. Sed similiter se habet impotentia vitandi verbum otiosum inter mille homines, ac impotentia multarum libertatum respectu peccati venialis: ergo impotentia vitandi verbum otiosum est simpliciter antecedens. 2. Impotentia vitandi verbum otiosum, utpotè identificata cum ipsis libertatibus est in signo ipsarum. Sed libertates sunt simpliciter antecedentes ad verbum otiosum; ergo & illa impotentia.

24 E contra videtur, talem impotentiam non esse simpliciter antecedentem. Et claritatis gratia loquamur de Petro. Reliquæ libertates sunt extra libertatem Petri, & nullo modo influunt in exercitia Petri: ergo non constituunt cum libertate Petri impotentiam aliquam adhuc vagam respectu suorum exercitiorum. Itaque reliquæ libertates vocari possunt impotentia comitans libertatem moralem Petri: quia respectu illius neque se habent, ut prius, neque ut posterius, non verò impotentia adhuc vaga antecedens respectu exercitiorum Petri: cum nullum influxum præstent in exercitio libertatis Petri. Antecedens videtur clarum: quia cum quævis libertas sit domina suarum actionum, nulla alia influit in exercitia libertatis Petri.

25 Nihilominus verosimilius videtur, hanc impotentiam esse antecedentem: quia si est in signo comitanti ad libertatem Petri, & libertas Petri se habet pro priori ad sua exercitia, potius videtur dicenda antecedens exercitia, quam exercitia comitans. Quod verò sit extra libertatem Petri, non obstat: quia etsi sit extra libertatem, non est extra necessitatem, siquidem necessitas hæc moralis est partim

in-

intrinsicæ, quatenus dicit libertatem Petri, & partim extrinsicæ; quatenus dicit libertatem aliorum. Neque obstat, quòd non influat in exercitia libertatis Petri: quia sufficit, quòd influat, vel possit influere in exercitia sua propria: quia cum hæc necessitas resultet ex plena indifferentia ad propria exercitia, sufficit, quòd sit prior illis, ut dicatur vagè prior respectu aliorum: & in eodem sensu dici potest influere vagè in exercitia Petri, vel Pauli, &c. quamvis non influat determinatè in exercitia Pauli: præsertim cum idem sit ex nostra conclusione, Petrum se determinare ad non loquendum otiosè, ac moraliter determinare comitanter alium loqui otiosè: siquidem hoc infert eius determinatio.

26 Deindè non obstat, quòd non influat determinatè in exercitia libertatis Petri, neque quòd sit extra potestatem Petri, ut sit necessitas simpliciter antecedens: quia decretum præciscens est extra potestatem Petri, siquidem non est applicatio omnipotentis, qua solum ratione poterat constituere potestatem. Et tamen est necessitas antecedens auferens libertatem. Idem dico de decreto Thomastico subiectivè absoluto, & obiectivè condi-

ditionato. Deinde cogitatio retrahens non influit, & est extra potestatem bene operandi; & tamen est prior tali operatione: ergo ex eo, quod non influat in operationem Petri determinatè, non bene inferitur non esse simpliciter antecedentem præsertim vagè.

27 Dico etiam sæpe dari inter mille necessitatem moralem vagam intrinsecam: quia sæpe datur hoc iudicium: *Aliquis ex his peccabit*, quod iudicium se tenet ex parte potestatis illud habētis, cum nihil impediatur talem existentiam, & est moraliter connexum cum peccato alicuius vagè. Hic non sumo intrinsecam pro identificata, sed pro intrinsecè vnita: quia ratione non se habent reliquæ libertates inter se.

28 *Obj. 1.* Reliquæ libertates sunt physice impertinentes ad exercitium libertatis Petri: ergo non se habent ex parte actus primi Petri. *Confirm.* Quod se tenet ex parte actus primi, cum sit æquè indifferens ad vnum, ac ad aliud, non potest inferre vnum præ alio. Sed hæc libertates se tenent ex parte actus primi respectu suæ operationis, & æquè indifferentes ad vnum, ac ad aliud: ergo non potius inferunt vnum, ac aliud. *Resp. dist.*

ant.

ant. sunt physice impertinentes ad exercitia libertatis Petri determinatè, conc. ant. ad exercitia libertatis Petri vagè, nego ant. & conseq. Itaque verum est, reliquas libertates esse physice impertinentes ad exercitium libertatis Petri determinatè; non tamen ad exercitia libertatis Petri vagè, scilicet Petri, vel Pauli, quia ad exercitia propria sunt physice pertinentes: at non se habent ex parte actus primi ad exercitia libertatis Petri determinatè: sunt tamen ex parte actus primi ad exercitia libertatis Petri vagè, scilicet Petri, vel Pauli, quia sunt ex parte actus primi ad sua exercitia, & cum hi actus primi comitanter se habeant inter se, sunt antecedenter simpliciter ad inferendum vagè, vnum præ alio. *Ad confirm. disting. mai.* Non potest inferre vnum præ alio determinatè, conc. mai. vnum præ alio vagè, nego mai. quia non est indifferens, vt sequatur vnum præ alio vagè. Itaque quod se tenet ex parte actus primi non potest inferre determinatè vnum præ alio propter rationem argumenti; bene tamè inadæquate vnum præ alio vagè: quia hæc libertas simul cum alijs constituit hanc connexionem; sicut apud Aranda fundat iudicium prudens de difformitate operationum.

An

29 An verò, qui esset simul liber ad infinitos effectus, hunc, vel illum ponendum, sit impossibilitatus antecedenter moraliter ad ponendum hunc determinate, asserit Herrera num. 35. ideòque dicit, Deum esse impossibilitatem moraliter antecedenter ad ponendam combinationem creaturarum, quam de facto ponit, non tamen denotat talis impossibilitas molestiam, aut difficultatem in ponenda hac combinatione: quia solum equivalet hæc impossibilitas moralis impossibilitati physica in ordine ad reddendum imprudens hoc iudicium: forte erit hæc combinatio: & propter eandem rationem asserit, quòd si creatura esset simul libera ad tria extrema quodlibet esset minus imputabile, ac si ad duo; dicit tamen, quòd etsi esset impossibilis moraliter præ multitudinem extremorum amor Dei, nihilominus peccabit læthaliter in omissione: quia habet veram, & expeditam potentiam ad amorem: cum hæc connexio non sit maior inclinatio ad omissionem; ac ad amorem: adeòque facile, & sine molestia vinci potest. Sane rationes conclusionis videntur hoc probare: quia sicut in libertatibus totius vitæ datur impossibilitas moralis vitandi

pec-

Peccatum veniale, & hæc componitur cum libertate morali vitandi quodvis, ita illa impossibilitas moralis ponendi quodvis determinate, componi poterit cum facilitate ponendi quodvis.

30 Ex dictis constat, ex necessitate morali argui moraliter evidenter existentiam effectus, quando non constat oppositum: at verò ex carentia effectus non arguitur adhuc moraliter carentia necessitatis moralis: quia non valet hæc datur veritas incredibile, vincitur maxima inclinatio: ergo non datur necessitas moralis: cum potius inferatur necessitas moralis. Sicut in necessitate physica ex existentia quantitatis, si non constet oppositum, arguitur defectus creationis productivæ quantitatis: at verò ex existentia creationis productivæ quantitatis non arguitur physice defectus quantitatis; sed potius existentia, & ratio est: quia in physicis antecedens potest opponi naturaliter cum consequenti; & consequens potest connecti metaphysice cum antecedenti. Sic quantitas opponitur naturaliter cum sui creatione: & creatio quantitatis connectitur metaphysice cum quantitate. Similiter accidit in morali necessitate. Unde illud axioma *Ab opposito consequentis, &c.*

solum est verum in consequentia meta-
physica; non vero in physica, neque in
moralis: quia ex dictis aliquando non va-
let in consequentia physica, & morali, &
solum valet disiunctive sic: *Non datur
effectus: ergo vel non datur necessitas physi-
ca, neque moralis; vel est victa*, de quo late
disp. 2. de libero arbitrio.

SECTIO V.

*An necessitas moralis sit maior, quam physi-
ca in ordine ad formandum iudi-
cium de eventu?*

31 **S**Up. dupliciter excogitari pos-
se necessitatem moralem,
aliam, quæ ex suo modo con-
naturali existendi, non supponat aliunde
victam necessitatem physicam: sic matris
inclinatio est necessitas moralis amandi
filium. Et necessitas moralis amandi fi-
lium sic sumpta, minor est in ordine ad
iudicandum, quam necessitas physica:
quia si non obitante tali inclinatione
aliunde scitæ, dari necessitatem physicam
de non amore, potius iudicarem caren-
tiam amoris, quam amorem. Alia datur
necessitas moralis, quæ ex suo modo ten-
detur.

dendi supponit victam, vel vincendam
necessitatem physicam: sic testimonium
viri gravis de existentia miraculi suppo-
nit victam necessitatem physicam: & si-
militer testimonium simile de futuro mi-
raculo supponit illam aliunde vincen-
dam.

32 Dico cum Herrera supra nam.
74. Necessitatem moralem secundo mo-
do sumptam maiorem esse, seu maiorem
vim habere in ordine ad persuadendum,
quam necessitas physica. 1. Quia si ita
non esset corrueret tota credibilitas myste-
riorum fidei. 2. Quoties prudenter po-
test credi esse victam necessitatem physi-
cam, hæc non habet vim ad iudicandum
existentiam sui termini. Sed quoties da-
tur testimonium viri gravis de existentia
miraculi, potest prudenter credi esse vi-
ctam necessitatem physicam, ergo ad
præsentiam talis testimonij necessitas phy-
sica non habet vim determinandi iudi-
cium de existentia sui termini: si ergo hoc
accidit in testimonio unius hominis,
quod solum fundat probabilitatem, vel
ad summum certitudinem moralem ne-
gativam: quanto magis accidet ad præ-
sentiam certitudinis moralis strictæ? *Con-
firm.* Hoc testimonium viri gravis non
vin-

vincit, sed supponit victam à Deo necessitatem physicam. Sed necessitas physica, neque vincit, neque supponit à Deo victam necessitatem moralem, quæ consistit in veracitate, & sapientia illius hominis inclinante ad dicendum verum, ut patet: ergo in tali casu prævalet necessitas moralis, imò probabilitas ad necessitatem physicam.

33 *Objc.* Inter duas necessitates illa debet prævalere, quæ fortior est. Sed necessitas physica fortior est, quam necessitas moralis: quia hæc potest existere sine suo termino absque miraculo; secus illa: ergo debet prævalere necessitas physica. *Confirm.* Necessitas physica simul cum certitudine aliqua de eo, quod non sit victa, habet vim persuadendi suum terminum. Sed necessitas physica de non existentia miraculi est certitudo de eo, quod non sit victa: quia est certitudo physica de eo, quod non vincatur: ergo adhuc ad præsentiam illius testimonij vim habet persuadendi suum terminum. *Resp. dist. mai.* Debet prævalere, quæ fortior est, si non supponatur victa, conced. ant. si supponatur victa, nego ant. & dist. similiter conf. Ad confirm. conced. mai. neg. min. Ad subsumptam. Necessitas est

pro

pro suo signo certitudo de eo, quod non vincetur; sed pro signo posteriori datur certitudo de eo, quod est victa. Verum est, necessitatem fortiozem debere prævalere, si non supponatur aliunde victa; secus si supponatur, ut hic supponitur. Similiter verum est, necessitatem physicam simul cum certitudine aliqua de eo, quod non sit victa: habete vim ad persuadendum suum terminum; tamen ad præsentiam testimonij viri gravis, nullam habet certitudinem de eo, quod non sit victa, & de existentia sui termini: quia quamvis pro priori detur certitudo physica de eo, quod non vincatur; tamen pro posteriori datur moralis certitudo; & sæpe metaphysica de eo, quod sit victa. Unde disp. 3. de spe diximus, posse dari in eodem instanti hæc iudicia: hoc certum physicè, non vincetur, loquens quasi de futuro relate ad suum signum; & hoc quasi de præterito, & pro posteriori, seu inspectis, quæ dantur in toto instanti, & certum metaphysicè: est victa, quia primum iudicium, etsi non ita tendat signatè: non vincetur attentis, quæ dantur in hoc signo, exercitè tamen ita tendit. Hoc patet in igne Babylónico, in Eucharistia, & in omnibus miraculis, quæ constant ex fide.

Et

SEC.

SECTIO VI.

An detur in Deo necessitas moralis ad alia qua ex se contingentia præstanda ex suppositione, quòd alia contingentia creata præstiterit?

34 **I**N hac quæstione præcindimus ab eo, quòd Deus sit absolute necessitatus ad optimum, saltem in illis rebus, in quibus datur optimum, ut volunt Ruiz disp. 9. & 10. de voluntate, & Gran. tom. 2. in 1. p. tract. 2. disput. 3. vel ad ens creatum, & substantiam intellectualem producendam in hac, vel illa specie infima, ut vult Ribaden. disp. 14. de volunt. num. 56. Non enim loquimur de necessitate morali absoluta; sed ex suppositione: hoc est: an aliqua suppositio creata media sui visione necessitet moraliter Deum ad aliam producendam.

35 Sup. 2. Nos non accipere necessitatem moralem prout eam accipit Granados supra, quem sequitur Fuster de volunt. disp. 3. pro omnimoda inseparabilitate à suo termino. Sed prout eam adstruit Ruiz disput. 10. sect. 5. & communiter.

hiter omnes apud Ribaden. pro illa determinatione ad existentiam eventus, quæ reddat imprudentem suspicionem de opposito. Sicut necessitas physica sumitur pro illa determinatione ad existentiam termini, quæ superari non possit viribus naturæ creatæ, sed solum ab Authore totius naturæ.

36 Negant hanc necessitatem moralem Aldrete disp. 1. & 2. de Incarnat. Quiros disp. 4. de Incarnat. sect. 2. Aranda supra. Imò Aldrete, & Quiros dicunt, adhuc respectu ignis debite applicati nõ esse Deum necessitatum moraliter ad applicationem concursus attenda præcise natura & dispositione causarum: ideoque asserunt, causas illas secundum se, & seclusa experientia, non esse potius fundamentum ad asserendum, quòd existeret concursus, quàm ad illum negandum. Et idem dicunt de conservatione animæ rationalis, & Angeli. Video perdoctos Magistros, Ribad. & Hertera per hæc transferre, quin insipienter, nec disputent, an Deus sit physice necessitatus ad concurrendum cum igne in casu applicationis ignis, & sanè cum non solum esset instar miraculi; sed verè miraculum, quòd ignis applicatus, v. gr. ignis Babylonicus non cremaret.

ret, non bene intelligo, cur non dicendum sit, Deum esse physicè necessitatum, si semel concedatur esse moraliter necessitatum ad concurrendum? Addunt tamen Aldrete, & Quirós, Deum circa illas res; ad quas reliqui dicunt, esse necessitatem moraliter; ex suppositione contingentè creata, liberè moraliter habere quandam complacentiam, quæ ipsum moraliter necessitat. Suppositio verò creata nullatenus dici potest necessitare moraliter Deum.

37 Ruiz disp. 9. & 10. dicit, Deum ex suppositione contingentè creata esse moraliter necessitatum ad alia producenda. Hunc sequuntur Ribad. disp. 14. de volunt. à num. 43. Herrera quest. 11. de volunt. à sect. 3. imò dicit Ribad. nullum esse præter Aldrete, qui oppositum sentiat. Addit tamen Ribaden. num. 89. Neque Angelum, neque animam rationalem inducere necessitatem moralem simpliciter respectu suæ conservationis, neque ignem applicatum passo rectè disposito: quia quod est simpliciter necessariū, nunquam non contingit; contingit autem in igne Babylonico.

38 Dico. Deum ex suppositione contingentè creata esse moraliter neces-

stra-

sitarum ad aliquid aliàs contingens faciendum. Prob. 1. ex suppositione rei contingentis datur antecedens probabilis inferens Deum facturum unum, quam aliud contradictorium: ergo ex suppositione rei contingentis potest dari antecedens moraliter inferens unum. Consequentia est bona apud adversarios. Prob. ant. 1. ex eo, quod Deus elegerit Virginè in Matrem probabilis est, eam esse præservandam ab omni peccato. 2. Ex suppositione, quod gratia, & peccatum opponantur moraliter solum, probabilis est, ad præsentiam gratiæ esse condonandum peccatum. 3. Ex eo, quod homo per longum tempus vixit sanctissimè, probabilis est, quod decedat in gratia. 4. Ex eo, quod impij vivant afluente, & gaudentes in hoc sæculo; iusti autem in tribulatione, & marore consumpti, probabilis est futurum aliud sæculum ubi ista inæqualitates ad æqualitatem redigantur. Unde Plato. de immortalitate. Cicero. lib. Tuscul. & alij apud Eugubi. lib. 9. de perenni phylosophia: Imò Clemens Roman. lib. 3. recopilat. ait esse necessarium, Cum certum sit Deum esse iustum: necessarium, & consequens aliud esse sæculum, in quo quisque pro meritis recipiens,

Ee 3

piens,

piens, iustitiam Dei probet. 5. Probabilius est, Deum potius exauditurum preces. B. Virginis, Christi offerentis suum sanguinem enixè petendo, quàm non exauditurum. 6. Probabilius est, potius exauditurum Virginem, quàm Iudam: ergo ex suppositione rei contingentis datur antecedens probabilius inferens unum, quàm aliud.

39 Prob. 2. Aliquæ sunt res contingentes, quæ ex natura sua, & attendita natura Dei, probabile reddunt aliquid aliud faciendum: & adiunctis alijs, & alijs redditur probabilius: ergo talia possunt addi, ut reddatur moraliter certum. Prob. simul ant. & conseq. Si esset aliquis, qui totam vitam egisset sanctissimè, & in ultimo instanti enixè peteret auxilium efficax, quo perseveraret, quis audeat dicere: non esse probabile, quòd consequetur? si accedant omnes Sancti, & Angeli idem similiter rogantes, erit probabilius: si insuper accedat B. Virgo, & Christus idem similiter orans, quis non credat eius consecutionem esse moraliter certam? ergo aliquæ sunt res contingentes, quæ attendita natura sua, & natura Dei, probabile reddunt aliud faciendum; & adiunctis alijs probabilius, & talia possunt addi, quæ

quæ reddant illud moraliter certum. 40 *Confirm.* Quia si hoc non ita esset, plures proponerentur rationes in Scriptura, quæ parvam, vel nullam vim haberent ad persuadendum. Isaïas 49. *Num quid oblivisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uterisui? Et si illa oblita fuerit: ego tamen non obliviscat tui:* Lucæ 11. *Si ergo vos cum sitis mali, nostis bona data dare filijs vestris, quanto magis Pater vester de Cælo dabit spiritum bonum petentibus se? & innumera aliæ.* Nunc sic: in his locis insinuat Deum esse magis inclinatum ad amandum nos, quàm mater filios. Et eo quòd superet in bonitate patrem creatum, proponitur facilius exauditurus nostras preces bonas, quàm patet filium. Sed probabile est patrem, & matrem exaudituros filium iusta petentes; imò moraliter certum: ergo moraliter certum est, Deum exauditurum iustos iusta petentes. *Confirm.* Quando aliquod attributum summè inclinatur ad dandum ex suppositione petitionis iustæ, si non sit aliud attributum, quòd retrahat, inclinatur usque ad necessitatem moralem, ut patet in patre, & matre: Sed summa bonitas Dei maximè inclinatur ad dandum iustis ex suppositione iustæ petitionis, & nullum est

est aliud retrahens: ergo inclinatur usque ad necessitatem moralem. 2. Qui quasi coactus circumstantia extrinseca facit aliquid quod opus, est necessitatus moraliter ad illud non faciendum deficiente tali circumstantia: sic mercator ex periculo vitæ proijciens merces, est necessitatus moraliter ad non proijciendum, deficiente tali periculo. Sed Deus quasi coactus punit homines pœna æterna ex suppositione peccati, ut patet ex Chrysostomo, qui ad illud Genes. 6. *Pœnitet me fecisse hominem: sic ait hom. 22. Nam volebam tanta eos pœna plecti: Ipsi me peccatorum immunitate ad tantam indignationem compulerunt: ergo Deus est necessitatus moraliter ad non proijciendum in pœnas æternas innocentem, seu hominem ex suppositione defectus peccati.* Imò Arriaga tom. 1. disp. 39. & tom. 3. disp. & lect. ultima dicit esse metaphysicè necessitatum ad non sic proijciendum. 3. ex Ruiz: ex suppositione argumentorum creditur reddentium mysteria fidei moraliter certa, existentia divini testimonij est moraliter necessaria: aliàs mysteria non essent moraliter certa: ergo aliqua sunt moraliter necessaria Deo ex suppositione aliorum.

41 4. Ex suppositione existentia Petri: impossibilis est Deo metaphysicè existentia testimonij divini de Petri non existentia: quid ergo mirum, quod ex suppositione rei contingentis sit Deo aliquid moraliter necessarium? Item ex suppositione existentia Petri est Deo metaphysicè impossibilis visio de non existentia, & necessaria coexistentia Dei cum Petro, & quisque fingere potest similia: ergo ex suppositione rei contingentis potest fieri Deo aliquid moraliter necessarium.

42 Prob. 3. conclusio. Iuxta adversarios Deus ex suppositione complacentia, quam liberè moraliter habet, potest esse necessitatus moraliter ad aliquid faciendum: ergo ex suppositione rei creatæ liberè à Deo productæ potest esse necessitatus moraliter. Prob. consequ. idè per vos ex suppositione complacentia liberæ in præcibus Sanctorum potest Deus esse necessitatus moraliter ad illos audiendos, quia hæc necessitas relinquit potestatem physicam non audiendi: & est necessitas consequens libertatem Dei. Sed etiam necessitas moralis, si datur, præservandi Virginem ab omni peccato ex suppositione Maternitatis, relinquit

potestatem physicam non præservandi, & est necessitas consequens libertatē Dei illā eligentis in Matrem: ergo ex suppositione rei creatæ liberè à Deo productæ, potest Deus esse necessitatus moraliter ad aliquid faciendum: scilicet ad Virginitatem præservandam ab omni peccato. *Confir.* In neutro casu determinatur Deus antecedenter physicè ad aliquid faciendum: Deinde in neutro casu determinatur Deus immediatè moraliter ab aliquo creato: quia. In tuo casu determinatur immediatè à complacentia: & meo casu determinatur immediatè moraliter, & intentionaliter à visione Maternitatis libera Deo: si ergo in utroque casu determinatio immediata intentionalis, est libera Deo, identificatur cum Deo, & est consequens libertatem Dei: cur erit possibilis vna, & non alia? 2. Nihil prohibet, quòd aliquid creatum, ut terminans decretum Dei, necessitet moraliter Deum ad aliud, sic gloria decreta ut corona meritorum, quamvis in se sit nihil coram Deo, determinat Deum ad decretum meritorum: finis ut decretus ad decretum mediorum: & sic de alijs: ergo nihil prohibet, quòd Maternitas ut decreta, determinet Deum ad præservandam ab omni peccato. Ex

43 Ex his patet, persuasione, quam habemus de eventu rerum, quæ communiter censentur moraliter certa, scilicet. de exauditione præcum Sanctorum, & similitum, quæ proposuimus, non nasci ex sola experientia: quia ut rationes probant, seclusa experientia, & attento solo lumine rationis, & inclinatione Dei ad benè faciendum, suademur iam probabiliter, iam moraliter certò aliquid eventurum. Neque hæc persuasio nascitur ex eo, quod Deus infundat in nobis cognitionem de eo *quod ita eveniet, nisi miraculum accidat, vel instar miraculi*: quia superfluum est recurrere ad talem infulsionem persuasionis: cum antecedenter ad ipsam detur ex parte rerum antecedens sufficiens ad talem persuasionem, ut patet ex dictis. Patet etiam, Deum non esse necessitatum moraliter necessitate indigentia, neque in Deo dari necessitatem indigentia ex Augustin. lib. 83. quæstion. q. 12. *Vbi nulla indigentia, nulla necessitas: vbi nullus defectus, nulla indigentia: nullus autem defectus in Deo.* Sed solum datur necessitas ex fecunditate, ex inclinatione ad benefaciendum, & alios foelices reddendos: sic ex fecunditate, & non ex indigentia, est necessitatus ad producendum filium. Patet etiam

etiam Deum sic necessitatum moraliter non pati vim, neque violentiam: quia non habebit molestiam, si careat termino: cum sit se ipso summè foelix, & gaudens, sicut non habet molestiam in displicentia de peccato: & etiam non patitur violentiam propter dicenda num 45. Neque habet difficultatem: quia eadem facilitate, qua ponit terminum moraliter necessarium, potest illum omittere: cum solum æquivalet hæc necessitas moralis necessitati physicæ in ordine ad reddendam imprudentem, suspicionem de opposito. Et in hoc sensu intelligendi sunt Sancti apud Ruiz dicentes, Deum facile, & sine ulla fatigatione; & molestia posse facere, quod velit.

44. Dices. Hæc necessitas moralis opponitur libertati morali: negare autem Deo libertatem moralem ad talia extrema est negare perfectionem Dei. Resp. conc. ant. nego consequ. quia illa libertas moralis esset imperfectio in Deo: cum argueret, non esse summè bonum, nec summè inclinatum ad benefaciendum; sicut imperfectio esset libertas peccandi. Dices. Hanc necessitatem moralem esse contra libertatem, & beneficentiam Dei, quæ, decrescente libertate, decrescit. Resp. Non

Non esse contra libertatem, & beneficentiam: quia hæc non decrescunt per quodlibet decrementum libertatis; sed per decrementum, quod aliundè non compensatur, & compensatur per magnam inclinationem, quæ reddit magis delectabilem elargitionem: ideò vehemēs inclinatio in Parentibus erga filios non minuit beneficentiam in Parentibus, neque gratitudinem in filiis.

45. Alia, quæ hic opponi possent, immediatius opponentur sectione sequenti. Nunc constat, necessitatem moralem Dei non resultare solum ex aliquo extrinseco, seu creato; sed principaliter, & in recto ex predicatis Dei, scilicet, ex eius bonitate, & summâ inclinatione ad benefaciendum: & minus principaliter, vel si velis in obliquo ex suppositione creata determinante visionem Dei, ex qua, & ex inclinatione immediata resultat necessitas moralis: quam solum mediatè, & inadæquatè fundat suppositio creata.

SECTIO VII.

An Deus necessitatus sit plusquam moraliter; scilicet physicè ad concurrendum cum igne debite applicato, & conservationem Angeli, & animæ rationalis?

46 **H**Errera supra loquitur de hac necessitate tanquam de necessitate morali nulla facta mentione necessitatis physicæ. Ribadeney. supra num. 84. in his casibus negat adhuc necessitatem moralem simpliciter talem: credo tamen ipsum loqui de necessitate morali in actu secundo, quam num. 1. supponit, dicere coniunctionem, vel infallibilem futuritionem eventus. Sed quidquid sit de necessitate morali simpliciter tali, ad summum concedit necessitatem moralem in actu primo circa dictos effectus; & nullam mentionem facit de necessitate physica. Fortè hi Sapientissimi D. D. necessitatem physicam vocant, quæ superari potest; sed non nisi ab agente superiori; & cum Deus non habeat superiorem, idè ipsi negant necessitatem physicam. Verùm hic

hic conceptus explicatione indigebat; nec vacat per otium impugnare.

47 Dico, Deum esse physicè necessitatum ad dictos effectus. Prob. 1. Destructio Angeli, & animæ rationalis ab omnibus dicitur naturaliter impossibilis, seu ex natura rei; ergo eorum conservatio est naturaliter, seu ex natura rei necessaria, & debita. Sed esse ex natura rei debitam conservationem, est esse physicè debitam: ergo Deus est physicè necessitatus ad conservandum Angelum, & animam rationalem. 2. Plusquam moraliter necessarium est ignem applicatum passo rectè disposito comburere: ergo Deus est physicè necessitatus ad concurrendum cum igne sic applicato. Prob. ant. Moraliter necessarium prout oppositum physicè necessario, est id, cuius oppositum esset instar miraculi. Sed Deum non concurrere cum igne applicato passo rectè disposito, esset plusquam instar miraculi; si quidem esset miraculum, ut constat ex igne Babylonico: ergo plusquam moraliter necessarium est, ignem applicatum passo rectè disposito comburere; & consequenter cum non sit metaphysicè necessarium erit physicè necessarium. Hinc patet, illud esse physicè

ce necessarium, quod attenda dispositio-
ne rerum, ita est debitum, ut solum posse
negari, operante Deo ut Authore superna-
turali.

48 *Obj. 1.* iuxta August. & Petrum
Damian. apud Aldrete disp. 2. de Incarn.
sect. 2. cuique est naturale, quod Deus na-
turæ conditor præstat; & ipsa miracula,
quæ videntur naturæ leges invertere, non
sunt contra naturam. Et idē docet Chri-
sost. ergo non est naturaliter debitum;
Deum concurrere cum igne; potius erit
naturale, ipsum non exigere combustio-
nem, quando Deus vult oppositum. *Con-
firm.* Creaturæ non petunt producere pro
casu impossibili; & consequenter pro tali
casu non est naturaliter debita productio.
Sed creaturas producere, nolente Deo, est
impossibile: ergo non exigunt producere
pro tali casu. *Resp.* Naturale posse summi
dupliciter. 1. Illud dicitur naturale, quod
est consonum exigentiæ rerum, & legibus
naturæ; & in hoc sensu miracula non sunt
naturalia; sed potius contra naturam, &
contra exigentias rerum. 2. Dicitur natu-
rale, quod est licitum, & conforme ratio-
ni, & in hoc sensu accipitur ab Augustin.
naturale, ut patet in alio testimonio Au-
gust adducto ab Aldrete: *Naturarum con-*

disgr

*ditior nihil in miraculis contra naturam fa-
cit: nec quod novum est consuetudine repug-
nans est rationi.* Ubi esse contra naturam
pro eodem sumit, ac esse contra ratio-
nem; & in hoc sensu miracula sunt natu-
ralia: quia sunt iuxta rationem. *Ad con-
firm.* conc. mai. & min. claritatis gratia.
Dist. conf. Non exigunt producere, nolente
Deo, ly nolente Deo, se habente ex pat-
te termini; conc. conseq. se habente ex
parte subiecti; nego conseq. Quia dum
Deus habet nolitionem producendi, pe-
tunt; & si non petant terminum dari pro
casu, quo Deus habeat nolitionem; imò
petunt Deum non habere nolitionem. Et
saltem miraculum staret in Deo, quod
circumstantiæ ita disponantur, ut tunc non
exigant: quia certum est, illud esse mira-
culum: & consequenter plusquam mora-
liter necessarium.

49 *Obj. 2.* Deus eadem potestate,
qua potuit creaturas condere, potuit eas
annihilare. Sed Deus potestate physica,
& naturali potuit eas condere: ergo, &
illas annihilare. *Hoc* argumentum, & su-
perius, si quid probant, probant etiam
non dari in Deo necessitatem moralem.
Resp. absolutè, nego antec. quia sine mi-
raculo potuit eas condere, & non potest

ff

sine

line miraculo eas annihilare. Neque amplius requiritur ad pugnandum contra Uvicleph, ut patebit legenti acta contra ipsum.

50 *Obj.* 3. iuxta Sanctos Patres misericordiz, & gratiz tribuitur, quod Deus non annihilat Angelos, & animas rationales: ergo non est ipsis physice debitum. *Resp.* dist. ant. Misericordiz, & gratiz late sumptz, conc. ant. strictè sumptz, neg. antec. & conf. est misericordia, & gratia late: quia cum possit methaphysice destruere, non destruit; non vero est misericordia, & gratia strictè, prout communiter accipitur misericordia, & gratia: quia strictè loquendo, gratia est, quæ neque physice, neque moraliter est debita iuxta illud *si autem ex meritis, iam non est gratia.* Rectè tamen potest esse terminus promissionis, terminus physice debitus, & multo magis terminus moraliter debitus: quia rectè potest promitti, quod absolute potest negari.

FINIS.

IN

UAI

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVA GUAYANA
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECA

HT
10
10